INTERIØRER FRA
KONG FREDERIK DEN FEMTES HOF

OPLAG: 1250 EKSPL.

LVDOVICA

D. G. Dan. Norveg. Vandal. Gothor. Regina,
Princeps Haereditaria Magnae Brittanniae & Ducis.
Slesv. Hols. Storm. Dithmars. Comit. Oldenb. Delmenh.
Uncta d. IV Sept. MDCCXLVII.

Peint par C. G. Pilo. — Gravé par J. M. Preisler, Graveur du Roy, 17[illegible]

FRIDERICUS V.
D. G. Daniae, Norvegiae, Vandalorum,
Gothorumque Rex, Dux Slesvici, Holsatiae, Stormariae,
et Dithmarsiae, Comes in Oldenborg et Delmenhorst.
Unctus d. IV Sept. MDCCXLVII.

Peint par C. G. Pilo — Gravé par J. M. Preisler Graveur du Roy 1748

INTERIØRER FRA KONG FREDERIK DEN FEMTES HOF

CHARLOTTE DOROTHEA BIEHLS BREVE OG SELVBIOGRAFI

UDGIVET AF

LOUIS BOBÉ

MED PORTRÆTTER

KØBENHAVN

J. L. LYBECKERS FORLAG

1909

H. H. THIELES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

Hvorledes Bekendtskabet mellem Johan Bülow og hans Veninde, Charlotte Dorothea Biehl, blev indledet, derom fortæller han selv i sine Livserindringer: »En dejlig Sommermorgen (1771) var jeg gaaet til Rosenborg Have, hvor jeg plejede at opholde mig, førend jeg skulde gaa paa Paraden, og havde udvalgt mig et af de afsides Lysthuse, hvori jeg sad og læste. Paa én Gang fornam jeg, at et vandrende Selskab nærmede sig mit Opholdssted, jeg vilde da straks forlade det, men Jfr. Biehl, som var en af Damerne, kaldte paa mig og sagde: »Nu skal De ikke undgaa mig.« Høflighed bød mig da at bie, og jeg slap da ikke fra hende, førend Paradetiden ikke tillod mig et længere Ophold i Haven.«

Ved sin Bortgang maatte han love at besøge hende snart, det skete ogsaa, »skønt de første Gange ikke ret gerne«. Bekendtskabet kom — som C. D. Biehl siger — ikke med Sommerfuglen til sin Fuldkommenhed paa én Gang, men det vokste langsomt og umærkeligt som Egen.

Bülows trofaste og oprigtige Venskab bevarede hun til sin Død (1788). Hans Billede blev efter hendes Ønske givet hende med i Graven, og i Sanderumgaards Have lod han efter Tidens Skik sætte hende en Mindesten blandt sine andre Venners. »Hendes Venskabs kære Minde«, skrev han mange Aar efter C. D. Biehls Død, »skal følge mig til min Grav«.

Ejendommeligt og smukt var det fortrolige Forhold, der knyttedes mellem den graanende Jomfru og den fattige, kønne, unge Garderofficer, der for Alderens Skyld godt kunde have været hendes Søn. Det nærmere Bekendtskab med hende bragte ham en kærkommen Afveksling fra Officers- og Hoftjenestens Ensformighed. Han var en kundskabssøgende, om

end langtfra nogen dyb Aand; særlig fremtrædende var hans historiske Interesser, der dels har givet sig Udslag i hans Dagbøger, de af ham dannede Samlinger af Aktstykker og Breve til Belysning af Landets Historie og fremfor alt i hans litterære Samarbejde med C. D. Biehl, som har sat Frugt i Fremstillingen af Regeringsskiftet 1784 og dets Forhistorie. Gode Danske i Tale, Skrift og Sind var C. D. Biehl og hendes Ven, og det er ikke deres mindste Ros.

Bülow nærede en ubetinget og berettiget Respekt for denne rastløs kæmpende og utrolig virksomme Kvinde, der stadig drog nye Arbejdsfelter ind til Dyrkning, først det dramatiske Forfatterskab, dernæst Prosafortællingen, og endelig den historiske Fremstilling jævnsides med Oversættelsesarbejder fra fem fremmede Sprog, som hun efterhaanden med beundringsværdig Iver og Ihærdighed tilegnede sig.

Charlotte Dorothea Biehl er uden Sammenligning den mest fremtrædende Forfatterindeskikkelse i Danmark i det 18. Aarhundrede.

Hun skrev ialt 13 Komedier og Syngespil, næsten alle i fem Akter, hvoraf de fleste gik over Scenen og enkelte endog oplevede en Række Opførelser. Destouches og Goldoni var hendes Forbilleder, Personernes Navne er overvejende laant fra Holbergs Skuespil. Tendensen er næsten altid moraliserende og belærende. I et Par enkelte Stykker løser hun sig dog fra Afhængighedsforholdet til sine Mestre. Hovedpersonen i hendes uden Sammenligning bedste Komedie »Den listige Optrækkerske«, er tegnet efter levende Model. I »Den kærlige Mand« skildrede hun en i københavnske Kredse velkendt og let kendelig Dame. »Den forelskede Ven«, hvis Hovedperson er en mere moderne Jakob von Thyboe, opviser en vistnok ny Skikkelse i Lystspillet, nemlig Leonores yngre Søster Lise, der anser sig gammel nok »til ogsaa at have en Kæreste«. Med sit Frisprog og sin Visnæsethed er hun i Slægt med J. L. Heibergs Caroline i »De Uadskillelige«. Ofte viser C. D. Biehl Tilløb til knapt formede, naturlige og mund-

rette Repliker, og hendes Bestræbelser for at holde Sproget rent for Fremmedord maa ubetinget anerkendes.

C. D. Biehl bekæmpede ivrigt Tidens sygelige Hang til Føleri. I en af hendes, iøvrigt gennemgaaende langtrukne og kedsommelige »Moralske Fortællinger« (1781—82, 4 Bind) med Titlen »Den unge Wartwig« spotter hun over en Adelsmand, der danner sig efter Titelhelten i Millers taarepersende, sentimentale Roman Siegwart. Mest Interesse knytter sig dog til Fortællingen »Den Foranderlige«, en gennemført og lav litterær Hævn paa den af hende hadede Theaterchef H. V. v. Warnstedt (se nærmere S. 281). Selv har hun vedkendt, at hun her havde handlet bevidst, og det glædede hende, at hun havde ramt ham føleligt. Dette ytrede sig bl. a. i, at det Bind, i hvilket Fortællingen fandtes, i Modsætning til de andre blev solgt i Hundreder af Eksemplarer, og hun opnaaede derved en litterær Succes. Unægtelig taler dette vigtige Bidrag til Belysningen af hendes Tænkemaade ikke til Gunst for hende.

I den omfangsrige »Brevvexling imellem fortroelige Venner« (1783, 3 Bind), til Dels efter Richardsons og Gellerts Mønstre drøfter hun bl. a. litterære Spørgsmaal. Goethes »Werther« er Genstand for hendes uforstaaende Kritik, og i et andet Brev tager hun F. L. Stolberg i Forsvar mod den almindelig udbredte Opfattelse, at han i en af sine »Jamben« skulde have persifleret den af hende saa højt værdsatte A. G. Moltke.

Som Oversætterinde af Cervantes' »Don Quixote« (1776—77) og af hans »Lærerige Fortællinger« (1780—81) har C. D. Biehl anerkendte Fortjenester. Støttet til sin Fortrolighed med Holbergs Sprog øste hun ved Oversættelsen af »Don Quixote« i rigt Maal af hans Ordforraad og Vendinger og gav derved sit Arbejde et klassisk Præg, der har sikret hendes Gengivelse af det berømte Digterværk en Plads i Litteraturen. Udgiven paany 1865—69 har hendes Oversættelse endnu ikke funden en Afløser.

Ved Siden af det sidstnævnte Arbejde har C. D. Biehls Virksomhed som historisk Forfatterinde bragt hendes Navn til Nutiden.

Til denne Gerning medbragte C. D. Biehl unægtelig ikke faa paaskønnelsesværdige Egenskaber. En levende Interesse for Fædrelandets Historie, Fremstillingsevne og en udmærket Hukommelse, hvormed hun fæstede til Papiret, hvad troværdige Samtidige havde meddelt hende. Endelig ogsaa en umiskendelig Omhu for at skaffe sig et paalideligt Grundlag for sin Fremstilling. Paa Opfordring af Bülow nedskrev hun 1783—84 sine velkendte Historiske Breve om Kongerne Frederik IV, Christian VI, Frederik V og Christian VII. Medens hendes Optegnelser om de to førstnævnte bringer megen løs Tale og vitterlige Urimeligheder til Torvs, indeholder Brevene om Frederik V og Christian VII mange interessante Enkeltheder. For Tidsperioden 1746—72 har Mænd som Livkirurgen Wolert, Christian VII's Lærer Reverdil o. a. været hendes Hjemmel. Det gælder for hendes historiske Optegnelser, hvad der ogsaa er Tilfældet med andre samtidiges Memoirer, at de sidste Aartiers stadig voksende Fordybelse og Indtrængen i hint Afsnit af vor Historie har ført til en kritisk Prøvelse af deres Paalidelighed. Man tør nu sige, at hine Undersøgelser hyppigst er faldne ud til Fordel for hende, og i mange Tilfælde vil hun vedblive at være den eneste Hjemmel for det fremførte. Til C. D. Biehls Ros skal anføres, at hendes store Personalkundskab saa godt som altid viser sig at være tilforladelig, hvad der kun kan siges om faa Skrifter af den Art. Naar C. P. Paludan-Müller haanligt har afvist hendes historiske Breve som Slotssladdertaskens Anekdotskriveri, maa denne Dom sikkert betegnes som overilet. C. D. Biehls historiske Breve blev efter Originalerne i Bülows Manuskriptsamling i Sorø først udgivne 1865 i Historisk Tidsskrift (3. Række, IV. Bind) af J. H. Bang. De vakte ved deres Fremkomst megen Opsigt og har siden da været flittig benyttede af alle Historikere, der har beskæftiget sig med det Tidsafsnit, Brevene omfatter. I samme Tidsskrift fremkom (3. R., V. Bd., 1867) Regeringsforandringen den 17de April 1784, fremstillet af C. D. Biehls, udgivet af Prof. E. Holm efter det paa det kgl.

Bibliothek bevarede Originalmanuskript. Fremstillingen er udarbejdet af C. D. Biehl efter Opfordring af J. Bülow, der jo selv havde en vigtig Del i hin Tildragelse. Med Kronprinsens Billigelse stillede han hende en stor Del Aktstykker til Raadighed og meddelte hende mundtlig en Mængde Træk, da alle Enkeltheder endnu var i frisk Minde. Han gennemlæste hendes Udarbejdelse, forsynede den med Anmærkninger og deler saaledes sammen med sin Veninde Ansvaret og Æren for hin Fremstilling.

C. D. Biehls Breve om Kong Christian VII udkom 1901 i en efter Originalerne revideret Tekst og ledsaget af Anmærkninger. Udgiveren af disse har, imødekommende et af Forlæggeren og andre historisk interesserede Læsere udtalt Ønske, ogsaa paataget sig Udgivelsen af Brevene om Kong Frederik V. Principperne ved Udgivelsen er de samme som de tidligere fulgte. Den oprindelige, af Bang bibeholdte, dels meningsløse, dels meningsforstyrrende Tegnsætning, der i høj Grad vanskeliggjorde Læsningen, har man set bort fra. Ved Brugen af store og smaa Bogstaver, der af C. D. Biehl anvendtes i Flæng, har man i det væsentlige fulgt de nu gældende Regler.

Interessen ved de nu i ny Udgave fremkommende Breve knytter sig til Skildringen af Hovedpersonerne i disse, Kong Frederik V og Dronning Louise.

C. D. Biehl roser sig af sin Upartiskhed i Bedømmelsen af Kongens Svagheder og Fortrin; skiftevis anklager og forsvarer hun den trods sine aabenbare Udsvævelser og sin Drikfældighed almindelig elskede Konge, »den tilbedede Friderich« med det »mageløse Hjerte«. Hun fremstiller ham som en retsindig, men svag Karakter, let at lede og lokke af onde Fristere. Ved enhver Lejlighed søger hun at undskylde hans Fejl og udslette det pinlige Indtryk, Læseren faar af de fremdragne Beretninger af Øjenvidner til hans Mangel paa Selvbeherskelse overfor slette Instinkter, blandt hvilke ogsaa Sigtelsen for Tilbøjeligheder i Retning af pervers Seksualdrift (Sadisme).

I sine Følelser overfor Kong Frederik V er hun i nøje

Overensstemmelse med sine samtidige. Siden hendes Optegnelser om denne Konge saa Lyset, er ogsaa de Breve og Billetter, han baade som Kronprins og Regent tilskrev sin »hjærtensallerkæreste Moltke« blevne bekendte. Betegnende nok har Moltke ikke gemt disse et viljesygt og nervøs ophidset Menneskes angerfulde Bekendelser om sine Vildfarelser og Overskridelser som Vidnesbyrd mod Kongen, men som Beviser paa »hans fortræffelige Karakter og kærlige og gode Hjærte«. Louise Stolberg gør gældende, at Frederik V i sine sidste Leveaar havde mistet Folkets Kærlighed som Følge af sin Drikfældighed og den Tynge, der var bleven paalagt Undersaatterne gennem Udskrivningen af Ekstraskatten. Samtidigt hævder hun, at der har levet faa saa gode Mennesker som Frederik V og J. H. E. Bernstorff.

Andre og i samme Aand nedskrevne Udtalelser om Frederik V er ikke et værdiløst Udtryk for Datidens vidtdrevne Loyalitetsfølelse, men et Udslag af en menneskelig og varm Hengivenhed for Kongens Person. Han stod for hin Slægt som den milde, naadige Fyrste, der ved sin Regeringstiltrædelse nedbrød de skillende Skranker mellem Tronen og Folket, der havde aabnet Dørene paa vid Gab for den sygelige Stueluft, som havde opsamlet sig paa Kongeslottet og indenfor Kongestadens Mure i al den Tid, hans Fader herskede over Landet, »da Glædens Harper hang stille«. Gennem de forskellige videnskabelige og kunstneriske Foretagender, der i hans Regeringstid iværksattes paa Foranledning af den ældre Bernstorff, grundlagdes Kongens Ry i Evropa som »alle lærdes fælles Landsfader«. Som »vis, naadig og retfærdig« fejredes han af Ewald, Klopstock og andre Digtere.

Skønt alle de Forhaabninger, Frederik V havde vakt, efterhaanden brast, og der er ikke Tvivl om, at Folkets svigtende Hengivenhed og dets stigende Utilfredshed bidrog til at forkorte hans Dage, herskede der dog almindelig og oprigtig Sorg i Landet ved hans Død.

Ved Frederik V's Side stod i hans første ni Regeringsaar

Dronning Louise, tilbedt af Folket, som næppe nogen anden dansk Dronning i den oldenborgske Kongestammes Historie. Pilo har bevaret hendes Træk for Efterverdenen i talrige Portrætter som et huldsaligt Voksbillede, rød og hvid som Æbleblomsten, med en blaa Himmel som Baggrund, mørknet af en let Sommersky. Det Billede, C. D. Biehl giver af Dronningen, rummer unægtelig større Dybde. Ved Siden af al skær og fin kvindelig Ynde, det myge og milde Sind, der udmærkede Dronningen, og som C. D. Biehl noksom berømmer, glemmer hun heller ikke at fremhæve, at Dronningen ikke bøjede sin Vilje for nogens og ikke fornægtede den hendes Nation ejendommelige Stivhed. Saaledes, som C. D. Biehl har skildret hende, er hendes Minde gaaet over i Historien, og dette Billede vil næppe forandres.

C. D. Biehls Dom over A. G. Moltke, der af Samtiden og mange senere Historikere er bleven lagt for Had, — det er tilstrækkeligt her at minde om den ensidige Uvilje, hvormed han stedse nævnes i den Reventlowske Kreds og af alle dem nærstaaende — anerkendes nu for at være rimelig og retfærdig. Med Hensyn til den anden af de Statsmænd, der stod Frederik V's Throne nær, J. H. E. Bernstorff, vil man kunne tiltræde hendes i det hele forstandige Kritik af hans i mange Tilfælde uheldige Styrelse af Landets indre Anliggender.

Til Brevene om Kong Frederik V er knyttet C. D. Biehls Selvbiografi, nedskrevet 1787, og for første Gang offentliggjort efter det originale Manuskript, tilhørende Hr. Hofjægermester O. Vind til Bækkeskov. J. Bülow har til Brug ved Affattelsen af C. D. Biehls Biografi i »Billedgallerie for Fruentimmere« (1793) meddelt Præsten H. J. Birch Udtog af Haandskriftet. C. D. Biehls »Levnetsløb« kan gøre Krav paa Opmærksomhed som den eneste hidtil kendte, udførlige Selvbiografi af en dansk og tilmed fremragende Kvinde fra det 18. Aarhundrede.

Endskiøndt mit sidste Kladderie med Føye kunde gielde for fiire Breve, saa iler mit Hierte dog med sand Glæde til en Forretning, der ved Modtagelsen, den nyder, giver mig det ustridigste Beviis paa min Vens partiiske Kierlighed, siden den allene kunde giøre ham det taaleligt end sige behageligt at læse slige lange og gammeldags Efterretninger.

Hvad enten nu S[ophie] M[agdalene] frygtede for, at det maatte blive hende nægtet, at forskrive sine Bekiendtere længere fra Tyskland, eller om hun [i] et andet Forhold søgte at kaste det feylagtige, der indtil Kongens Død havde været i det, tilbage paa hans Minde, kan vel ingen med Vished sige, men vel at hun forandrede det ganske. Hun, som næsten aldrig lod sig see, som neppe bøyede sit Hoved, naar nogen

hilsede hende, hun trak nu aldrig Spring Gardinerne for, hun bukkede sig for den ringeste med Mildhed og Bevaagenhed, hun taalede Danske om sig og umagede sig for at vinde deres Kierlighed. Men det var for sildig: Mistanken var for stærk indgroet, og man undsaae sig ikke ved, da hun besadte sine gamle og vederstyggelige Hof Damers Pladser med de yngste og deyligste Piger i Landet, at beskylde hende for Hensigter derved, som vare endnu langt utilgiveligere end de, hvorfor man troede, at hun havde valgt de hæslige.

Jeg har sagt Dem, at man troede, at Faderen havde stemt Sønnen for den engelske Prindsesse, og det som gav Anledning dertil, var noget, som C[ron] P[rindsen] havde sagt til Hertugen af W[ürtemberg], før end man vidste, at der var en engelsk Prindsesse paa Valget. C[ron] P[rindsen] havde faaet en overmaade deylig Mynde eller de saa kaldte engelske Vind Spiller. Hertugen roeste den en Dag meget, og C[ron] P[rindsen] svarede ham: Jeg giør mig Umage for at bringe de engelske Vindspillere i Moden, og synes Dem ikke ogsaa, at de baade ere smukkere og nyttigere end de tydske Mopser. For at forstaae dette, maae jeg sige Dem, at da Mar[k]-grevinden kom her til Hoffet, bragte hun tre fiire Stykker Hunde af den beste Mopse Art med sig, og neppe havde hun været her i fiire Uger, førend ikke allene alle Fruentimmerne ved Hoffet lige indtil Gang Konerne havde hver sin Mops, men endog i heele Byen saae man [ikke] en Dame du bon ton, som ikke havde een under Armen, og man kunde ikke tilføye dem en større Fornærmelse, end at yttre Tvivl om, at deres Mopser ikke vare ægte.

Men Byen fandt en Tvetydighed i det, C[ron] P[rindsen] havde sagt, som fornøyede den overmaade, siden den udtolkede den efter sine Ønsker.

Men hvad enten hans Valg var frievillig, eller bestemt, saa elskede de hinanden overmaade høyt; uden at hun hang idelig over ham, som Dronningen over Kongen, saa bevidnede deres Spøg, deres Munterhed, naar de vare sammen, hvilken sand Glæde de smagte i hinandens Nærværelse; i den Tid, de vare paa Charlottenborg, har jeg meere end een Gang funden en sand Fornøyelse i at see paa dem, uden at de saae mig, især erindrer jeg mig den sidste Juule Aften, som om det var i Gaar. Prindsessen stod foran sit Toilette, som stod for et meget stor Fag Vinduer, der gik ud til Gaarden, og, som det synes, søgte efter noget i Æskerne, da C[ron] P[rindsen] kom ind til hende med en Tallerken med Kirsebær. Hun gav ham et Kys for dem og har venteligen bedt ham spiise med, thi han sadte Tallerkenen paa Toilettet, og nu gik det paa en Spisen løs. Men hvordan spiiste de? Af det Kirsebær, han skulde have, tog hun Stilken i Munden, og han maatte tage det ved hendes Læber; hun fik sine paa samme Maade af ham, men formodendtlig maatte hun et Par Gange have trokken Bæret ind i Munden, saa han ikke fik andet end Kysset, thi han truede hende, og ved den næste Gang maae han ved sin Hurtighed have trykket Bæret i tu, siden hun viiste ham, at det var stænket paa hendes Bryst, men som hun viiste ham det, laae hans Læber paa Stædet, og hendes til hans Pande, siden det øvrige af hans Ansigt var skiult. I

denne Stilling bleve de i nogle Minuter, begyndte derpaa at spise Kirsebær igien, og da Tallerkenen var tom, slog han sin høyre Arm om hendes Liv og gik ud af Gemakket med hende.

Siig mig, min beste, om dette kielne Malerie har Deres Biefald; thi staaer det Dem ikke an, skal De ikke faae fleere.

Men i intet yttrede hans inderlige Kierlighed til hende sig tydeligere end i hans umaadelige Siele Angst for hende, da hun den 7de Julii 1745 fødte sin første Prinds. I al den Tiid, hun var i Barns Nød, græd han som et Barn, der blev pidsket; hans Utaalmodighed var saa stor, at som et Bud kom tilbage med Beretning, hvorledes det var med hende, sendte han et andet bort. Jorde Moderen, som troede at standse den ideligen Løben, lod ham sige, at Hendes Kongelige Høyhed vel havde ondt, dog ikke ondt nok endnu; men han, som ikke forstod hendes Meening, tog det i den værste Forstand, kastede sig paa Knæe, bød Gud sig selv, Riget og alt til et Offer for at lindre hendes Smerter. Endeligen kom M[oltke], der havde giort Aftale med sin Kone om at sende ham Bud det samme Øyeblik, Prindsessen var forløst, ind til ham og raabte: En Prinds, en Prinds. Prinds eller Prindsesse, svarede han, det er ligegyldigt, naar kun Lovise er frelst, saa faar vi nok Prindser. Da man derpaa havde forsikkret ham, at hun befandt sig saa vel som mueligt og var uden al Fare, saa løb han med sine tyk grædte Øyne uden Hat og Kaarde ud af Palaiet for selv at bringe sin Fader det glædelige Budskab. Men da han kom

uden for Palaiet, fandt han meere end tre hundrede Mennesker, som Rygtet om, at Lovise var i Barns Nød, havde draget derhen for at faae desfør Udfaldet at vide. Hvad enten nu at hans Hierte var saa opfyldt af Glæde, at det trængte til at faae Luft, eller han syntes, at dette Tegn paa deres ømme Kierlighed fortjente en Belønning, saa var han neppe kommen ind i Hoben, førend han raabte til dem: en Prinds, mine Børn, en Prinds, og det, som Gud bør endnu meere Tak for, min elskede Gemalinde er vel. Derpaa løb han igien, saa M[oltke] med sine lange Been neppe kunde følge ham. Hans Glæde var saa sværmende, at den stak hans Fader an; han, som aldrig, i det mindste ikke offendtlig, havde betraaet Broesteenene, gik nu til Fods tilbage med Cron-Prindsen, men Byen sagde, at det kom allene deraf, at hans Hovmesterinde ikke var hiemme og kunde erindre ham om Etiquettens Love.

Naar De nu vil erindre Dem, hvad jeg skrev i mit forrige om den Kierlighed, enhver bar til hende, førend nogen saae hende, og jeg saa siiger Dem, at hun i de nitten Maaneder, hun havde været i Byen, havde giort sig hver Dag meere og meere elsket, saavel af høye som lave, af riige og fattige, og De saa til denne Kierlighed lægger de Danskes bekendte Hengivenhed for deres Konges Huus, saa kan De maaskee giøre Dem et, skiønt meget ufuldstændig[t], Begreb om den henrykkende Glæde, der opfyldte heele Byen, da Canonernes Løsning giorde en Prindses Fødsel almindelig bekiendt. Vel havde de, som C[ron] P[rindsen] selv havde sagt det, ingen Møye sparet paa at giøre det bekient, og naar

nogen af deres Bekiendtere, som de fortalte det, spurgte: men er det ogsaa vist? saa kan De forlade Dem til, at den som kunde sige: C[ron] P[rindsen] har selv sagt mig det, syntes i sine Tanker at være en større og vigtigere Mand, end en Etats Raads Titel nu kunde giøre ham til.

Endskiøndt det var, som jeg har sagt Dem, den 7de Julii og næsten ingen Nat, saa var dog meere end den halve Bye illumineret; fra Amager Torv, nye og gammel Torv, Kongens nye Torv, kort, alle store og rummelige Pladser, stege meere end tusende Raquetter i Luften, og da dette var imod Politie Anordningen, saa torde Politiemesteren ikke heller undlade at sende sine Folk ud for at faae det hæmet, men naar de vare paa et Sted, stak de an paa et andet, hvorved Betienterne bleve utaalmodige og umagede sig nu alvorlig for at gribe nogen, da de i Førstningen kun havde søgt at skræmme dem. Dette blev berettet C[ron] P[rindsen], og han befalede strax et Par af sine Laquaier at gaae ud og see til at faae dem til at holde op, ved at foregive, at deres Skyden foruroeligede og forskrækkede Prindsessen. Intet Middel kunde være virksommere eller giøre en hurtigere Virkning, thi ingen Qvarteer efter, at det var bleven bekiendt, var alting saa stille, som om der ikke var et Menneske i heele Byen.

26 Aar efter forkyndte Canonerne paa samme Dag ogsaa Konge Huusets Formeerelse, men min Gud, med hvilken Forskiel, ikke engang et Skin af Glæde viiste sig, man maatte snarere have troet, at de forkyndte et Dødsfald end en Fødsel, og dog var det den elskede

Lovises Sønne Daatter, der blev fød og ikke af en tydsk, men af en engelsk Prindsesse, et sikkert Beviis, at den Deel, Hiertet tager i en Ting, gør det vigtigt eller ligegyldigt for os.

Vil De spørge: Men hvad giorde da Lovise saa elsket? Ved hvilke Begivenheder udmærkede hun sig? Hvad giorde hun for Land og Rige? saa veed jeg ingen glimrende Handlinger at anføre; hun kunde lige saa lidet kaldes Landets Frelserinde, som dets Plagerinde; hun foretog sig i al den Tiid hun var her, intet, og aldeles intet uden hvad hun burde. De, som kiender og føler dette Ord i sin ganske og nøyeste Bemærkelse, vil maaskee, naar De nøye har overveyet det, med Henrykkelse bryde ud: saa har hun været mageløs! Ikke i heele otte Aar foretage sig noget, uden hvad hun burde! De dømmer rigtig, min Ven! hendes Hengivenhed for Kongen, hendes Omhue for sine Børn, hendes moderlige Kierlighed for alle hendes Undersaatter fra den største til den mindste uden Undtagelse var mageløs. Den Villighed, hvormed hun i alle Ting underkastede sin Villie Kongens, viiste, at hun ikke gav efter for Magten, men af den Vellyst, et elskende Hierte nyder ved at tækkes sin Elskede. Hvorpaa jeg allene vil anføre dem et ringe Exempel. Hun var en stor Elsker og Kiender af Musiquen, og af den Aarsag lod Kongen den italienske Opera komme og lod et lidet Theater bygge til den i Ridder Salen paa Charlottenborg. Han fandt selv liden eller ingen Fornøyelse i den, men kom der dog almindelig om Onsdagen og Fredagen; det der meest mishagede ham ved den, var,

at den varede ham for længe, og han gad gierne gaae til Taffel strax efter otte. Naar han altsaa ikke var med, kom hun gemeenligen et got Stykke før fem, neppe halv sommetiider. Jeg har seet, at de har stukken Lyse Kronerne an i hendes Nærværelse, medens Symphonien blev spillet af to Violiner, siden de andre ikke var kommen, og mærkede hun, at det endda ikke forslog, saa havde hun anmærket nogle Arier, som skulde springes over for at være paa Slottet Klokken otte, paa det han, som undte hende sin Lyst, ikke skulde forstyrres i sin.

Hendes Børn havde hun ideligen om sig, hun afførte dem den besværlige Høyhed; hun lærte dem det søde Faders og Moders Navn, som deres Fader aldrig havde maattet nævne, hun søgte at aabne deres unge Hierter for broder- og søsterlig Kierlighed ved at vænne dem til det fortrolige Du og at kalde hinanden ved Navn uden at lægge Prinds eller Prindsesse til.

Som Landets Moder deelede hun sin Kierlighed imellem alle sine Undersaatter, ingen nød et udmærket Fortrin, og ingen blev anseet med Ligegyldighed. Det er sandt, at ingen kunde roese sig af have hendes Forbøn noget at takke, men ingen fortient Mand kunde heller beklage sig over, at en uværdig var ved hendes Gunst bleven ham foretrokken; hun stiftede ikke et eneste Egteskab, men hun hindrede heller ingen for at faae en Yndling forsørget, — med et Ord, hun blandede sig i intet, uden hvad der tilkom hende, hvorpaa følgende maae tiene Dem til Beviis. Hun havde en Kammer Laquai, som hun holdt meget af,

og [som] havde været hos hende, siden hun kom herind. Denne kom et Par Aar før hendes Død til hende og bad om hendes Mayestets Forbøn til at erholde en Tieneste, som var bleven ledig. Ney, svarede Dronningen, det hverken har jeg giort eller giør for nogen; enhver har sin Bestemmelse i Verden, min er at føde Dannemark Prindser, og Kongens, ved sine Ministres Hielp at vælge Embeds Mænd, men giv han sin Ansøgning ind, og spørges der mig, hvordan jeg er fornøyet med ham, saa skal jeg sige, hvad hans Forhold har fortient, men meere kan jeg ikke giøre. Kammer-Laquaien søgte Tienesten og fik den ikke. Nogen Tiid derefter syntes Dronningen, at han saae saa nedslaget og bedrøvet ud, og spurgte ham, om han havde noget Haab om at faae Tienesten? Han svarede: ikke det mindste, siden den alt var givet bort. Er han da saa ilde tilfreds med at tiene mig længere, spurgte hun, siden han seer saa nedslaget ud? Han forsikkrede, at han ingen større Lykke vilde ønske sig, naar ikke een Omstændighed var. Dronningen vilde vide, hvad det var; han vægrede sig derved; men da hun befalede ham at sige det,[1] saa tilstod han, at han var i Gield, og at han allene havde ønsket sig Tienesten i Haab om at komme derved ud af den. Hvor stor er Gielden, spurgte hun — Næsten 4re hundrede Rigsdaler, Deres Mayestet — Og hvor meget havde han forbedret sig ved at faae Tienesten? — Omtrent 200 aarligen. — Derpaa reyste hun sig, gik til sit Chatol, tog fiire hundrede Rigsdalers Sæddeler og flyede ham dem med de Ord: Der er til Gielden, der ængster ham saa meget,

og paa det han aldrig skal komme i den meere, saa skal han faae de 200, som Tienesten bragte meere ind aarligen, af min Haand; jeg giør mig en Glæde af at belønne Fortienester, jeg kiender ingen større Lyksalighed end at kunde giøre glade Ansigter og Hierter, men det maae skee paa min egen Bekostning og ikke paa andres, hvis Omstændigheder maaskee kan være meere trængende og følgeligen meere Hjelp værdige.

Hun besad tillige den sande Gavmildhed, ikke den, der enten ved Skrig eller Raab lader sig bevæge til at give i Flæng, eller og, for at faae Roes af mange, giver uden at hielpe nogen i den egendtligste Forstand, men hun gav allene for at hielpe, som De kan see heraf. Nogle Uger førend hun kom herind, brændte der en Præste Gaard af i Jylland for en fattig Mand, der havde et lidet Kald og Kone med syv Børn. Ilden havde med saadan en Hast greben om sig, at han intet havde faaet ræddet uden dem; Høsten, Qvæg og Boehave var alt sammen gaaet i Løbet. Forsynet med Beviiser og Attester om deres Forhold og Ulykke kom Konen her til Byen for at samle noget til Hielp. Med det samme tilliidsfulde Hierte, som enhver Undersaat bar til C[ron] P[rindsen], søgte hun til Charlottenborg, men det var en Mandag, og han var i Conseillet. Hun erkyndigede sig derpaa, naar Prindsessen tog ud, og bad Schweitzeren om Tilladelse til at staae i Porten og give Prindsessen en Ansøgning. Han torde ikke tillade det, men viiste hende til min Fader; denne torde ikke heller, men da han ikke gierne viiste nogen trængende af, saa bad han hende bie i sit Kammer, tog hendes Papiirer,

gik til Hovmester Iuul, foreviste ham Attesterne og spurgte, om han vilde tillade, at hun maatte levere Prindsessen en Ansøgning. Iuul læste Papiirerne igiennem og sagde: O ja, min kiere B[iehl], sæt hende ved den nederste Repose, maaskee Prindsessen giver hende en tie Daler, og hun er virkelig trængende. Med dette Svar gik han tilbage til Konen, sagde hende, til hvad Tid Prindsessen kiørte til Slottet, og at hun skulde gaae til hans Kammer, da han vilde viise hende Stedet, hvor hun skulde bie paa Prindsessen. Hun kom, han viiste hende, hvor hun skulde staae, og i det Prindsessen kom ned af Trappen, kastede hun sig paa Knæe for hende og bad om Hielp. Med større Hurtighed end hun havde knælet, kastede den Engle Lovise sig over hende og reiste hende op, hvorved hun tillige spurgte, hvad hun sagde, thi Konen talede Dansk. Iuul sagde hende det, og hvad Ulykke der var mødt hende. Stakkels, beklagelige Kone, sagde Prindsessen med Taarene i Øynene, gaae i Morgen Formiddag til Hovmesteren og lad ham betale hende hundrede Rdr. paa mine Vegne. Konen forstod Prindsessen ligesaa lidet, som hun hende, men da hun merkede det og saae Iuul blegne, maatte hun venteligen frygte, at han vilde formindske Summen, [og] bad min Fader, at han vilde sige hende det paa Dansk, hvad hun havde sagt. Han giorde det meget villig, og Konens Glæde kan De forestille Dem, der fik saa meget af hende, som hun neppe havde ventet sig af heele det Kongelige Huus; thi hverken C[hristian] den 6te eller S[ophie] M[agdalene] vare meget berømte for deres Gavmildhed. For nu at være vis paa, at

Befalningen blev efterlevet, sagde hun til min Fader, om han ikke vilde være tilstæde, naar hun hentede Pengene, og ifald hun ikke kunde skrive, da at qvittere paa hendes Vegne for de hundrede Rdr. Det Ord: hundrede Rdr. giorde samme Virkning hos [Juul], som det Ord sans Dote hos Molieres Harpagon, han kunde ikke bare sig for at igientage: 100 Rdr! Ja, synes Dem, Mons: I[uul], sagde hun med et skielmsk Smiil, at det ikke er nok, saa læg lige saa meget til, som Dem lyster. Nok! Deres Kongelige Høyhed, svarede han, 20 Daler havde været meget rigelig. Ney, deri tager De feyl, sagde hun, naar man kan og vil hielpe, saa maae det skee med en rund og ikke karrig Haand, ellers drager det kun en Hinde over Saaret, men det læges ikke. Hun maatte enten have sagt C[ron] P[rindsen], hvor misfornøyet hun havde giort J[uul], eller denne klaget sin Nød for M[oltke], og han igien sagt Prindsen det; thi om Morgenen der [efter] sagde M[oltke] til min Fader, at naar Præste Konen kom, der skulde hente sine 100 Rdr. hos J[uul], saa maatte han bringe hende til ham, siden C[ron] P[rindsen] havde givet hende ligesaa meget. Efter den Tiid vilde J[uul] ikke tillade noget Menneske at flye Ansøgninger til Prindsessen, og omtrent en Maaneds Tid derefter spurgte hun min Fader i Haugen, om der ingen havde været siden for at begiere Hielp hos hende. Han sagde hende Befalningen, han havde faaet af J[uul], og hun bad ham derpaa, at naar der kom nogen, der virkelig trængte til Hielp, saa maatte han viise dem til Cam-

mer Fruen, som han ogsaa gjorde, og ingen gik trøstesløs fra hende.

De vil maaskee forundre Dem over, hvor hendes Casse kunde holde den store Gavmildhed ud, men for det første fik hun store Haand Penge aarligen fra sin Fader, og dernæst bestod hendes Udgifter for den største Deel i det, hun gav bort. Det bør forekomme Dem utroeligt, naar jeg forsikkrer Dem, at hendes Regninger for Pynt og Klæder ikke beløb sig i de 8te Aar, Dannemark eyede dette Klenodie, saa høyt, som S[ophie] M[agdalene]s i otte Maaneder. Jeg saae hende den sidste Gang, hun var ude, i den samme Kiole, som jeg saae hende i Dagen efter hendes Indtog, og hendes Skrædder, som tillige var min, har forsikkret mig, at han i den og to andre havde tree Gange maattet fælde Stykker under Armene, siden hun ikke cassere[de] dem, fordi de passede hende saa vel. I al den Tid, hun var her, blev Moden een og den samme. Hendes Haar havde den samme Frisure, og hendes Klæ[der] det samme Snit. Kongen var heri sindet, som hun, jeg veed næsten aldrig at have seet [ham] i andet end en simpel brun eller graae Kiole med en blank Knap og i Mundering, og da han døde, var hans Garderobe i saadan en maver Tilstand, at de, for at faae en Klædning at lægge paa Rosenborg, maatte tage hans Brudgoms Klædning med Lovise, som han havde taget fra, saa ofte han efter den Tiid havde sat ud af Garderoben.

Hvor virksomme elskede kongelige Personers Exempler ere, saae man den Tiid; det faldt aldrig nogen

ind at viise sin Indbildnings Kraft enten i Hoved Tøyer eller Garneringer; enhver søgte en Ære i det, det er en Skam nu, i at have havt sine Klæder i mange Aar, dog har jeg lagt Mærke til, at det stærke Kiøn heri følger det svage og retter sig langt meere efter det end noget andet; thi saa snart var ikke I[uliane] M[arie] kommen, førend alting fik et andet Udseende; i det mindste hver halve Aar fik Fruentimmerne en nye Coeffure, Klæderne bleve lige saa ofte forandrede og paa mange forskiellige Maader behængte med Lapper, som jeg gav Navn af Daarligheds Flag, og Mandfolkene fulgte dem troeligen efter, endskiønt Kongen blev sin Mode og sin Tarvelighed troe.

Men for at komme til Lovise igien, saa vandt endog hendes Betientere ved hendes Sparsommelighed i Klæder; thi i Stæden for at cassere aarligen i sin Garderobe prægtige og kostbare Ting, som de ikke kunde bruge og fik lidet eller intet for, imod hvad det havde kostet, naar de solgte det, saa brugte hun den Maade at lade hente heele Stykker Silketøy paa Magasinet, som de fik, holsteenske Kniplinger og Lærreder ligesaa, der blev deelt imellem Kammer Betienterne hvert Aar, men meere eller mindre alt eftersom hun [havde] havt deres Opvartning nødig. De fik altsaa meere Nyt af hendes Haand, end de kunde kiøbt sig for Pengene, de havde faaet for det aflagde; Dronningen beholdt sine Klæder og Points, Fabriquerne blev Vahre qvit, og Hoffet ikke opfyldt med Contrabander.

Da hendes heele Liv var den huuslige og godgiørende Huusmoders, saa var det eene Aar det andet

saa ligt, at jeg allene maatte fortælle Dem de samme Handlinger med nogle forandrede Omstændigheder; jeg vil derfor forlade hende indtil den ulykkeligste Tiids Punct for Dannemark kommer, den, hvori det mistede hende, et Tab, hvorfra efter al Sandsynlighed alle de Ulykker, det har sukket under siden, har sit Udspring.

De har seet, at den kiere Friderich elskede sin Lovise inderlig, men da man den Tid ikke kiendte den smeltende Følsomhed, der kunde forøde heele og halve Dage paa at fordybe sig i Betragtninger over en Ende Baand eller en vissen Blomst, og hans Kierlighed desuden ikke meere var den haabende og uvisse, men den trygge og besiddende, saa kunde den heller ikke opfylde al hans Tid. Naar de Par Tiimer paa de to Dage om Ugen var forbie, hvori der var Conseil, saa vare alle de øvrige hans, og han havde ingen anden Resoursse imod Kiedsomheden end Jagten og hans Dreyer Bænk. Den første var hans Hoved Forlystelse, og han nød den ikke allene heele Sommeren igiennem, naar han laae paa Jægerspriis, men endog efter at de vare komne fra Landet, tog han hver Mandag Eftermiddag, saa længe Aarets Tid tillod det, til Jægerspriis paa Jagt og kom igien Onsdag Eftermiddag; disse Reyser lagde paa meere end een Maade Grundvolden til hans tiilige Død og Landets Vanhæld: thi saa længe Sommeren varede, deelede Lovise bestandig denne Forlystelse med ham, og for at skaane hende skaanede han sig selv, men nu, han var allene, overgav han sig til denne Tilbøyelighed med al den Voldsomhed, der ligger i et fyrigt og muntert Temperament, hvis Villie

ikke er underkastet nogens. Den Uforsigtighed, hvor med han satte sit Liv og Helbred i Vove, som saa manges Vel beroede paa, var ikke den eneste farlige Følge, disse Reyser havde; thi da de gemeenligen varede til hen i Ianuari Maaned, saa var Aftenerne de længste, mørkeste og ubehageligste. Alt det, andre unge Prindser i lige Tilfælde kunde taget sin Tilflugt til, var ham ubekiendt, dandse havde han aldrig lært, Kort kiendte han neppe; de skiønne Videnskaber og Kunster var noget ganske fremmet for ham: hvad kunde han altsaa gribe til, uden allene til det Middel, som heele Landet betiente sig af, at hylde Bachus i nogle Tiimer med høy Røst og Glasset i Haanden. Desværre for ham og os blev Ædruelighed i den Tiid meere anseet som en qvindagtig Skrøbelighed, end en Dyd; naar man ret vilde roese nogen som en Mand, saa sagde man: Han er Karl for at stikke sine otte til tie Flasker hos sig, uden at Farven i hans Ansigt forandres. De troer maaskee, at jeg, for at besmykke den tilbedede Friderichs Feyl, overdriver det, men jeg forsikkrer Dem ved alt det helligt er, at det er den reene Sandhed, og der er mange, som kan vidne det med mig. Jeg spiiste engang i Sælskab med General Major Rømling fra Norge, der udbad sig det som en Gunst hos Værten ikke at nøde ham til at drikke, som ham ogsaa blev lovet, og til den Ende hans Flaske sat ved Siden af ham, at han kunde skienke saa lidet og meget, som han vilde. Han giorde og saa, og naar Flasken var tom, blev der sat en fuld hen, men ved hver Flaske han fik, puttede han Proppen i Lommen. Da vi vare

komne fra Bordet, spurgte Verten ham, af hvad Aarsag han havde taget Propperne til sig? Det skal jeg sige Dem, svarede han; jeg skal et Steds hen i Aften, hvor der drikkes meget stærk, jeg vil altsaa skaane mig til Middag, og for at være vis paa det vilde jeg holde Regning over, hvad jeg drak, og jeg har heller ikke meere end otte Propper, som han derpaa tog op og lagde paa Bordet. Hvad tykkes Dem vel om dette Beviis paa Sobreté, kun at drikke otte Flasker til et Maaltid for at belave sig paa at drikke stærkt om Aftenen?

I hvor strænge end C[hristian] den 6tes Sæder vare, saa drak han dog sine 4 til 5 Flasker Burgunder Viin hver Dag. Hertugen af W[ürtemberg] drak som en Tydsker, og da han tillige var en ivrig Iæger, saa giorde han næsten alletider C[ron] P[rindsen] Sælskab paa Jagten. Ungdom og Viisdom følges sielden ad, det er ikke Overlægs og Eftertankens Alder; hvad Under da, at en ung og fyrig Prinds, ukiendt med al anden Tidsfordriv, søgte en Ære, saa vel som andre, i at kunde drikke sin Mand under Bordet. Foruden disse Iagt Tourer var der endnu en Omstændighed, som gav Anledning til deslige Samqvem; den kiere Lovise kom baade i Aaret [17]45ve og 46ve i Barselseng i Iulii Maaned, og da de Tiders Etiqqette indesluttede hende en Maaned før og 6 Uger efter hendes Nedkomst i sit Gemak, saa maatte han ikke allene tilbringe den beste Tiid af Aaret i Byen, men han var endog berøvet hendes Sælskab, uden naar han imellem Taffelet kunde være nogle Tiimer hos hende. Hvad var naturligere,

end at ønske sig at nyde Aften Luften i det Grønne. I Charlottenborg Hauge var en deylig Grotte med kiølende Vandspring; foruden den Behagelighed, Stedet kunde have i sig selv, elskede han Char[lottenborg] lige indtil Navnet; endnu den sidste Gang, han var der, sagde han, i det han gik op af Trappen: jeg kommer her aldrig uden at erindre mig med Fornøyelse, at jeg har nydt de lyksaligste Øyeblik af mit Liv her. Han spiiste altsaa i den benævnte Tiid almindeligen to Aftener om Ugen der, og Sælskabet bestod foruden hans Cavallierer af Hertugen af W[ürtemberg], gamle General Majorer og Oberster, der alle drak som Svampe, og havde det ikke været ham en uaftvættelig Skam at svige saa mange brave Folk i saa hæderlig en Kamp?

Førend Lovise kom i Kirke efter sin første Prinsesse, døde Christian den 6te, og i Salomons Alder tog han Scepteret og førte det med Salomons Viisdom. Han viiste den sandeste Agt og Ærbødighed for sin Faders Minde, ingen af hans Indretninger bleve kuldkastede, men allene forbedrede, ingen blev sit Embede frataget, men hvor Posterne maatte forandres, skeedte det altiid paa en Maade, at de afgaaende syntes at finde Fordeel derved; alle de, som hans Faders Hævngierrighed havde ladet svælte, vare de første, der bleve befordrede, men det største Beviis paa hans Ærbødighed for, hvad hans Fader havde giort, var det, at uagtet han ved Dronning A[nna] S[ophie]s Død havde forenet sine Bønner med Prindsesse Charlotta Amalias om at lade Hævnen ophøre med Døden og give hende en Begravelse, der var Friderich den Fierdes Enke værdig,

uden at hans Fader vilde lade sig bevæge, saa lod han det dog blive, som det var, efter at han kom til Regieringen.

For hans Moders mange Slægtninge rensede han Landet paa en Maade, der var Landsfaderen og Menneskevennen værdig. Da Listerne paa, hvad enhver havde nydt, kom op, lod han dem kalde til sig og sagde enhver i sær, hvad Indkomster hans Charge var reglementeret for, spurgte dem, om de for denne Løn vilde blive i hans Tieneste, saa vilde han ansee det for en stor Lykke, men da Landets Omstændigheder ikke taalede at udbetale dem, hvad de hidindtil havde havt meere, saa vilde han sætte det i deres eget Velbehag. Men da det, der blev dem betaget, udgiorde meere end to tredie Deelen af, hvad de havde, saa betakkede de fleeste sig for den dem tilbudne Naade [og] forføyede sig som snarest af Landet til Undersaatternes store Glæde.

Det var ikke allene deres Pung, men ogsaa deres Stolthed, som ingen Indskrænkelse kunde taale. De saa kaldte Prindser af Blodet, saasom Hertugerne af Sønderborg, Glüksborg og Pløen havde under Christian den 6tes heele Regierings Tid ikke været ved Hoffet, siden de ikke vilde gaae under Mar[k]greven, men da de bleve kaldte til hans Begravelse, indfandt de sig; om de kom paa Vilkaar, heller om de forlode dem paa Kongens Retfærdighed, kan jeg ikke sige. Hertugen af Sønderborg kom nogle Dage før Mar[k]greven og spiiste den første Cour Dag ved Kongens Taffel. Da der var Cour igien, var Mar[k]greven der, som kom til Kongens

Taffel, og Hertugen gik til Marchals Taffelet, men da Mar[k]greven derpaa næste Gang blev ansagt til det, fik han Næse Blod og befandt sig ikke vel meere næsten i al den Tiid, han var her. Da Regalierne skulde lægges ved Kongens Kiste, reyste der sig en nye Stridighed; Hertugen af W[ürtemberg] paastod, at han, som var af et langt ældre regierende Huus end nogen af de holsteenske Hertuger, vilde bære Cronen, men Kongen svarede ham ganske kort, at de, som stammede ned fra en dansk Konge, ved denne Begivenhed vare de nærmeste og meest berettigede, men dersom han troede sin Ære fornærmet derved, saa stod det i hans eget Behag, om han vilde viise denne Pligt imod hans Konge og Ven heller ey, hvorpaa han beqvemmede sig til at bære Sværdet.

Det syntes, som om Himlen havde udøst al sin Velsignelse over Landet ved den nye Regiering; det var de ønskeligste og beste Tiider, overalt og i alle Stænder fandt man glade og fornøyede Ansigter, og da det ikke meere var et Gudsfrygtigheds Tegn at hænge med Hovedet, saa begyndte Halsen at blive lige paa de fleeste. Det første Skaar, der skeedte i Glæden, var C[ron] P[rindsen]s Død, men da Dronningen var høy frugtsommelig, saa haabede de at see Tabet snart erstattet, men dette Haab blev først opfyldt halvandet Aar efter, da vor nu regierende Konge blev fød. Da Undersaatternes Kierlighed var voxen dagligen for deres Konge, saa begriber De ogsaa let, hvor gladelig C[ron] P[rindsen] blev imodtagen, i sær da Kongens Glæde derover saaes tydeligen i hans Ansigt.

Det første Sørge Tiiden for den høysalige Konge var forbie, fik alting et andet Udseende; der blev Opera og danske Comedier, man trængte nu ikke meere til Flasken for at faae Ende paa Tiden, og den afskyelige Drikke Lyst tog merkeligen af. Det første Kongen var bleven gift, havde hans Fader tilladt, at der om Tirsdagen og Torsdagen var Apartement ved hans Hof, men ingen Dands, og uagtet alle hans Bønner kunde han aldrig bringe det dertil, at hans Søster Prinsesse Lovise maatte komme der. Da han var bleven Konge, kunde han ikke nægte Enke Dronningen at beholde sin Daatter hos sig, men han forkyndte hende tillige, at Prindsessen skulde for Fremtiiden være hans Gemals Sælskabs Søster i alle hendes Forlystelser. Alle Udflugter hialp ikke, det maatte skee, og til den Ende fik Dandsemesteren sine bestemte Tiimer om Dagen, og et Par Damer blev det overdragen at lære hende de brugelige Commerce Spill.

Med hvilken Glæde Prinsessen lagde Sorgen af for sin Fader, kan man let indsee, naar man forestiller sig en ung Pige omringet af lutter gamle, hæslige og stive Damer, hvis Andagt yttrede sig i hver et Ord og hver en Mine, som fordømte det mindste skiemtende Ord som den groveste Last, og stod nu paa Nippet at ombytte deres Sælskab med en Engels i jordisk Skikkelse, og i det tillige nyde alle muelige Forlystelser. Havde denne Forandring skeedt noget før, saa maaskee hendes Broder var bleven befriet fra en stor Krænkelse; thi da den idelige Beden og Læsen faldt hende alt for kiedsommelig, saa fandt hun Leylighed at familiarisere

sig lidet for meget med Pagerne og de yngere Cammer Junkere. Hun var vild som en Kat, og følgeligen uforsigtig i høyeste Grad, hvorfor ogsaa et Par, der havde Fornuft nok til at indsee, hvor farlig Følgerne kunde blive, trak sig i Tide tilbage, saa at hun maatte see sig om efter nogen til at besætte Pladsen med.

I Aaret [17]48ve gik Kongen til Norge, og da Drikke Sygen herskede der endnu med største Magt, saa begriber De selv, at Kongen vilde glæde sine troe Undersaatter ved at viise dem, at han var Mand for at bære sin Flaske. I medens han viiste sig som en Helt paa denne Bane, værdig at bekrandses med Vedbender, kiededes hans Søster overmaade paa Hirsch[holm]. Hun havde nyelig faaet en Frøken Alefeldt, der just ikke var meget ung, men dog den yngste Hof Dame, hun havde haft, og blev derfor meget fortroelig med hende. Hun havde en Broder, der var Capitain i det Regiment, som nu hedder Kongens, og Cammer Junker tillige. Da Kongens Fraværelse befriede ham fra Opvartning, saa tilbragte han det meeste af Sommeren hos sin Søster og blev ved den Leylighed meget vel bekiendt med Prindsessen. Hvad han var for en dum og opblæst Giek, kan De slutte deraf, at han giorde Regning paa at ægte Pr[indsessen]; hans Søster var den fortroelige i denne Handel. Hendes Kammer var Samlings Stedet for de forelskede, og hvad enten deres Øyekast og Adfærd røbede dem, eller det skeedte ved hans Formastelse, saa blev Kongen opmærksom. Man sagde, at han havde skreven een af hans Venner til, at han stod paa Nippet at giøre den største og utroeligste Lykke, at Kongens

Syster havde forelsket sig i ham, at de havde svoret hinanden evig Troeskab, og at alting allene beroede paa, at hendes Kierlighed til ham bragte hende saa vidt, at hun blev frugtsommelig, thi saa forbandt Kongens Ære ham til at samtykke Egteskabet og giøre ham enten til Statholder i Norge eller Holsteen. Denne Fortroelighed var den gode Mand meget ubeleylig; han sluttede saa, at dersom der var intet om, saa var hans Fætter saa afsindig, at han burde indesperres, og var han ved sine fem Sind, saa var Sagen af slig en Beskaffenhed, at det kunde drage hans Undergang efter sig, om han blev anseet som Medvider og hans Fætters fortroelige, hvorfor han greb til den Slutning at sende Brevet til M[oltke] og overlade det til ham, hvad Brug han vilde giøre af det. For denne Beretnings Vished staaer jeg ikke inde, men vel for, at hvad han lod sig dagligen forlyde med hos sine Kammerater, giorde det meget troeværdigt, at han var Nar nok til at skrive saadan et Brev. En Fredag havde han sin sidste Opvartning, og man paastod, at Kongen før Taffelet havde talt til ham med sin sædvanlige Mildhed, men efter Taffelet havde Forbittrelsen staaet tegnet i hans Øye, naar det faldt paa A[lefeldt]. Jeg saa dem om Aftenen paa Operaen; da Cavallierene kom ind og bukkede for Logen, giorde Kongen et Ansigt til dem, hvorved jeg skielvede. Han, som ellers talede bestandig med dem, som stode uden for Logen, aabnede den Aften neppe sin Mund, Dronningen var meget alvorlig, og Prindsessen saae snart paa den ene og snart paa den anden, ligesom hun søgte deraf at faae Underretning om noget,

som hun ikke begreb. Da Taffelet var til Ende, og Capitain Detharding efter de Tiiders Brug ventede i Forgemakket, at Ober[hof] M[archallen] skulde komme ud og sige ham, om Kongen havde noget at befale, kom M[oltke] ud og kaldte ham ind til Kongen. Denne befalede ham at tage to Grenadierer af Vagten med sig, forkynde Kammer Junker A[lefeldt] Arrest, forsegle alle hans Papiirer i hans Paasyn, og naar det var giort, da at levere A[lefeldt] paa Hovedvagten og bringe alle Papiirene til ham. A[lefeldt]s Tunge havde været saa uforsigtig, at D[etharding] ikke tvivlede om hans Brøde, men han maatte adlyde og satte sig med sine to Mand i en Hyre Vogn. Da de holdt uden for A[lefeldt]s Huus, var Klokken halv Tolv; alle Dørene ilukket, og de maatte ringe paa. A[lefeldt] lukkede derpaa Vinduet op og spurgte, hvem der var? D[etharding] i den Tanke, som han selv har sagt mig, at io mindre Beviiser han bragte Kongen, io bedre tiente han ham, vilde ikke lade nogen af sine Folk svare, men svarede selv: det er mig, der skal tale med Dem, Herr K[ammer] J[unker]. Han havde om Aftenen spiist med ham i Rosen, følgelig vidste han, at han havde Vagt, han kunde altsaa let slutte, at hans Komme ikke meget godt kunde betyde, men i Steden for at benytte sig af den Advarsel, han gav ham ved at give sig tilkiende, og i mueligste Hurtighed at putte alle fordægtige Papiirer i Kakkelovnen, saa var han saa taabelig at lade et Brev, som han skrev paa, endog blive liggende og gik lige fra Vinduet hen at lukke op. Da D[etharding] forkyndte ham sin Ordre, vilde han tage Papiiret, han skrev paa,

til sig, men Detharding hindrede ham deri og sagde: det skulde De gjort før, nu er det for sildig. Da han altsaa havde overleveret ham til Hoved Vagts Capitainen, bragte han Kongen Papiirene, og da Foraaret kom, blev han bragt til Munkholm i Forvaring. Men da Kongen formodentlig fandt Aarsag til at frygte, at det maatte gaae saa med fleere, saa blev hun samme Høst gift, og efter at hun havde været noget borte, blev hans Fængsel meget formildet. Hun døde 56, hvorpaa han ikke allene blev sat i Friehed igien, men fik endog Levebrød og blev Commandant paa Helge Land.

Beste, nu er jeg træt af at skrive, men Fortsættelsen skal følge. — — —

den 1ste Martii 84.

Alle de uriimelige Historier, der bleve opfundne i Anledning af den Begivenhed, jeg endte med i mit forrige, ere utroelige og ubegribelige, og da De synes at finde Behag i at vide alt, saa vil jeg fortælle Dem det besynderligste af disse Eventyrer. Der kom en Nat Klokken tolv to masquerede Personer til en Jorde Moder, som tvert mod Masquers Brug havde dragne Kaarder i Haanden; een af dem sagde hende, at der var en Person, som havde hendes Hielp nødig, hun maatte derfor strax følges med dem, men med forbundne Øyne, og hendes Møye skulde blive godt betalt. Hun giorde adskillige Indvendinger, men det var Karle, der vilde have deres Villie frem. De forbandt hende Øynene, sadte hende i Vognen, de selv med, og derpaa gik det i fulde fiire Spring. De havde kiørt en lang Tiid og, saa vidt som hun kunde mærke, uden for

Byen, da Vognen holdt stille, hun taget ud af den, ført igiennem mange Værelser, indtil man omsider løste hende fra Øynene, saa hun kunde see sig om, og befandt sig i et meget prægtig Gemak. En af hendes Ledsagere fløytede derpaa med Munden, en anden Dør blev aabnet, hun befalet at gaae derind, og Døren slaget i Laas efter hende. Dette Værelse var endnu prægtigere end det forrige, næsten en Favn Ved brændte paa en Camin: der hang en stor Lyse Crone med brændende Lys i. Paa en Seng, der stod i det eene Hiørne, laae et ganske hvid klædt Fruentimmer med en sort Masque for Ansigtet, der gav sig meget ynkelig, og en lille, men bredskuldret Mand med ligesaadan en Masque gik med stærke Skridt op og ned af Gulvet. I det hun kom ind, pegede han, uden at sige et Ord, hen til Sengen, hun adlydede, og efter nogle Tiimers Forløb bragte hun en Daatter til Verden. Medens hun hialp den forløste i Sengen, holdt denne bestandig Øye med ham, som gik op og ned, og imellemstunder kastede nogle forbittrede Øyekast til den nyefødte. Da Jordemoderen var færdig med Barselkonen, krævede hun noget til Barnet, hvorpaa han, som gik i Stuen, tog det og slængte det hen i Caminen; i det han greb efter det, raabte Moderen: Skaan det, grumme, det er dit eget Blod, og dræb heller mig! Det havde Du fortient, sagde han, gik ud og vinkede Jordemoderen at følge efter ham, hvorpaa hun fik en Pung med Ducater og blev bragt hiem paa samme Maade, som hun blev hentet. Til Trøst og Opbyggelse for Dem har jeg just ikke anført den herlige Fortæling, men for at viise

Dem, at om man endog paa den Tiid fandt Fornøyelse i at lyve, saa vel som nu, saa kan man dog ikke nægte vore Tider den Roes, at de giør det fiinere og med meere Sandsynlighed i Omstændighederne.

I Oct. [17]49[ve] var Iubilæum for Regieringens Tiltrædelse af den Oldenborgske Stamme, og man kan med Sandhed sige, at Indbyggerne iubilerede over at finde en nye Leylighed til at lægge deres Kierlighed for Dagen, og det fremmede saa vel som indfødte. Den spanske Minister Marquis Puertos Illumination kostede ham henimod 4000de Rdr. Magistratens for Raadhuuset og Kiøbmændenes ved Børsen var endnu langt kostbarere, og enhver i sær stræbede tillige at udmærke sig i sit eget Huus; den anden af disse Høytids Dage vilde Kongen lægge Grundstenen til Friderichs Kirke, og Borgerne blev befalet at paradere ved den Leylighed. De saa kaldte Frieskyttere ved hver Kompagnie bad om Tilladelse at lade sig giøre som en Art af Uniform efter Fahnens Farve, med Sølv eller Guld paa, som ikke allene blev dem bevilget, men Kongen skrev af egen Drift paa Ansøgningen, at det end ydermeere skulde være dem forundt at bære den ved eget og Familie Bryllupper saa vel som alle offendtlige Høytideligheder. De smukkeste og udsøgteste Borger Compagnier stode paa Kongens Nye Torv. Da Kongen kom tilbage fra Steenens Læggelse, lod han sin Vogn holde, det første hand kom af Store Kongens Gade, steg af, gik alle Raderne igiennem, besaae Mand for Mand, talede med saa mange, som han kunde, og da han var til Ende dermed, sagde han meget høyt: »Hvilken Fiendes

Magt skulde jeg ikke kunde trodse ved saa kiekke Mænds bekiendte Troeskab og deres udmærkede Kierlighed for mig og mit Huus, dog skal jeg stræbe at vaage saaledes til deres Vel og Sikkerhed, at de stedse kan viise mig den ved glædelige Leyligheder.«

Den Aften var Opera, alle Frieskytterne og Officierne bleve sendt par terre Billetter med den Befalning, at tage deres Plads rundt om Logen, hvor ellers Ministrene stode, og heele Skuespillet igiennem talede Kongen snart med den eene, snart med den anden af dem. Alle tre Aftener efter Taffelet kiørte Dronningen, og Kongen reed for at besee Illuminationerne; det ved Raadhuuset forestillede et chinesisk Tempel og var meget kunstig indrettet. Uagtet at Dronningen var høy frugtsommelig med Princesse Lovise, steg hun dog af for at besee alleting, og da hendes store Panier var hende i Veyen, gik hun ind paa Raadstuen, lod een af Damerne tage det af, hæftede Kiolen op med Naale og gik heele Tempelet igiennem med sin korte Underklokke.

Jeg anfører Dem ikke dette som Fortienester, men som et Beviis paa, at gamle Folk kan fornøye sig lige saa meget over Korthuuse, som Børn; thi dette Forhold, som i Fornuftens Øye ikke engang kunde kræve Opmærksomhed, giorde saadan en Virkning hos Borgerne, at om Kongen havde forlangt alt, hvad de eyede og havde, saa var de med Glæde gaaet nøgne fra Huus og Hiem for hans Skyld. Men denne deres udviiste Henrykkelse over hans Nærværelse blev baade ham og dem skadelig, thi han, som sadte sin sande Lyksalighed i at være elsket, blev derved bevæget til at søge sine

Borgeres Sælskab ved alle de Begivenheder, han kunde, saasom Fugle Skydningen, Asiatiske Vahres Beskuelse, Skibes Udløb fra Biørns Plads og deslige, og ved alle disse Leyligheder blev overmaade stærk drukken.

I Augusti Maaned [17]50 var han i stor Livs Fare paa Amager, og havde den Høyeste den Gang ikke holdt sin beskiermende Haand over ham, var sikkert ingen Konge nogensinde bleven saa hæftig og almindeligen begrædt, og endskiøndt det ikke feyler, at Tildragelsen maae være Dem bekiendt, vil jeg dog igientage den. En Capitain Stæuben, som informerede Cadetterne i Fortification og Artillerie, opfandt en Canon, som i nogle Minuter kunde lades og affyres mangfoldige Gange; det blev holdt for utroeligt; adskillige Prøver bleve anstillede og gik lykkelige og vel af. Nu plagede han Mol[tke] Dag og Nat for at naae den Lykke at viise sin Kunst i Kongens Paasyn; det blev ham bevilget, et Bræde Huus slaget sammen paa Amager, og uagtet mange af hans Venner bade ham at betiene sig af gamle erfarne Artillerister til Haandlangere, saa vilde han dog endelig betiene sig af Cadetter dertil. Hvad enten det saa var, at han var sig meere Lydighed ventende af dem, eller han haabede, at det skulde blive et Middel til deres Lykke, saa udvalgte han sine Yndlinger blandt sine Scholarer, tre smukke og haabefulde Mennesker. Kongen kom, Uhret blev holdt for Kongen, og Prøven begyndte lykkelig og vel, men da den var noget meere end halv forbie, og den ene Cadet skal omskifte Lunten med Vidskeren, kaster han i Hurtighed den brændende Lunte saa uforsigtig af Haanden,

at den falder i den nærmeste Pulver Karre, og Virkningen deraf begriber De let; Taget røg af og med det Cadetten, som den, der var Karren nærmest. Hvor Kongen var at faae at see, var sikkert stedse en 1000de Mennesker forsamlede, de hører Knallet, seer en græsselig Røg og Damp og i den et Menneske med Sølv eller Guld paa Klæderne. Frygt og Kierlighed indskyder dem strax, at det er deres Konge, som havde Generals Mundering paa, Luften opfyldes med Jammer Skrig, Garden der havde fulgt med ham, trænger med opløftede Sabler ind for at massacrere alle de, der vare i Huuset. Kongen med afbrændt Haar paa den eene Side og uden Strømpe paa det Been, maae løbe ind i Hoben og raabe til den: Værer roelige, mine Børn, den Almægtige har bevaret mig, jeg er frisk og vel. Nu stod han næsten ligesaa stor Fare for at qvæles af Kierlighed, som han havde været i for at flyve i Luften ved Uforsigtighed; enhver trængte til, enhver vilde see ham, og han havde Møye med at naae sin Vogn. Knallet var bleven hørt i Byen, og den Angst og Forskrækkelse, det forvoldte, er ubeskriveligt; enhver slap sin Forretning, iilede af fulde Kræfter til Amager for enten at faae Stadfæstelse eller med egne Øyne at blive overbeviiste om det modsadte. Folke Mængden, der mødte ham, var saa stor, at Hestene maatte ofte standse; deres Angst bemestrede sig saa aldeles deres Ærbødighed, at de holdt Hestene og raabte: Vi maae see, vi skal see, om vi endnu har vor kiere, vor gode Konge! og der vare dem, som gik saa vidt, at de stødte Heydukkerne til Side, sprang op paa Vogn Trinet for

at see, om han var ubeskadiget. I Stæden for at fornærmes over denne Dristighed trak den Taarene i hans Øye, og han gav dem de kierligste Forsikkringer om, at han var frisk og vel. Uagtet han maatte tilbringe nogle Tiimer paa denne Vey, saa kom han dog ikke saa snart paa Slottet, førend han føyede Anstalter til de to andre forbrændte Cadetters Frelse. Liv Medici og Chirurgi bleve sendte dem med Befalning at anvende den samme Fliid, som om det var ham selv, og da de bragte ham den Beretning, at de vare uden Redning, bad han dem, ikke at skaane de kostbareste Midler, der allene kunde forskaffe dem Lindring i deres Smerter. Da de døde, erkyndigede han sig om, hvem deres nærmeste Paarørende vare, og da ham blev sagt, at den eene havde en Broder og den anden en Søster, gav han dem en aarlig Pension paa 200de Rdl. til at erstatte dem Forliiset af den Understøttelse, de med Tiiden kunde ventet sig af disse unge haabefulde Mennesker.

Det, som nu følger, vil uden Tvivl overbeviise Dem, min beste, at jeg hverken har været partiisk eller overdrevet Tingene i mindste Maade, men for at giøre Beretningen saa fuldstændigt som muerligt, maae jeg gaae tilbage i Tiiden.

De offendtlige Forlystelser toge efter Sørge Aaret ikke saa snart deres Begyndelse, førend adskillige af Byens Skiønheders Forhold viiste, at de af Kongens tindrende Øyne og Mundterhed sluttede sig til, at han ikke var følesløs i Henseende til det smukke Køn, og at han, ifald hans Valg faldt paa nogen af dem, ikke

vilde faae Aarsag til at beklage sig over Grumhed. Iblandt disse udmærkede sig dog den nærværende Fru C[onferentz] R[aad] Hersleb og den bekiendte Frue Agerskow sig allermeest. Det artigste herved var det, at disse to ved alle Leyligheder holdt sig op over hinandens Forhold og Hensigten, de derved lagde for Dagen, og dog ved alle Leyligheder giorde sig øyensynlig Umage for at tage Priisen fra hinanden i at giøre dem meest kiendelige og forstaaelige; hvori Frue Agerskow dog beholdt Overhaanden. Da Gallerierne snart bleve fyldte, siden Rummet var meget lille, saa toge de Fruentimmere, som ingen Plads meere kunde faae paa mellemste Gallerie, sig den Friehed at tage Sted paa Parterret, der var i lige Priis og kostede 8te Mark for Personen. Frue A[gerskow] havde ikke saa snart seet det, førend hun, som ellers var een af de første for at udvælge sig det Sted, hvor hun best kunde sees og see, blev een af de sidste, og tog stedse Plads paa den anden Bænk fra Logen. Saalænge Herskabet ikke var kommen, sad hun, som andre Folk, med Ryggen til Logen og Ansigtet til Skuepladsen, men saa snart det kongelige Huus kom, og hun med det heele Parterre havde vendt sig for at hilse det, valgte hun sig, naar de andre mod Enden af Symphonien vendte sig til Skuepladsen, det allerubeqvemmeste Sæde, nemlig: hun lagde de to Ender af sit store Panier paa Ryggen af anden og tredie Bænk, betiente sig af Giorderne til en Stoel, hvorved den eene Side blev vendt til Logen og den anden til Skuepladsen, og endskiønt hun med lige Beqvemmelighed kunde see til dem begge, saa var der

dog noget, der hæftede hendes Øyne med saadan en Magt til Logen, at Skuepladsen ikke formaaede at drage dem til sig.

Det eneste Træk af L[ovise]s Forhold, der kunde bekræfte den Beskyldning, De sagde mig at være giort imod hende, var det, jeg har seet af hende ved denne Leylighed, thi hun blev hende ikke saa snart vaer, førend hun med en skielmsk Miine hviskede noget til Kongen, der ofte havde megen Møye at bare sig for Latter over det, hun sagde ham. En Aften i sær var det øyensynligt, at hun holdt sig op over hende; thi da der uventende blev rørt Trommen i Coulissen, forskrækkede det et andet Fruentimmer paa Parterret saa stærk, at hun faldt i Besvimelse. Medens en Deel kom hende til Hielp, foer Frue A[gerskow] ud af Bænken og hen under Kongens Loge paa den Side, hvor han sad, og greb med begge Hænder i det Fløyels Dækken, endskiøndt der var nesten heele Salens Længde imellem hende og den besviimede. Kongen blev temmelig forvirret ved denne Adfærd, Dronningens Latter forøgede den ikke lidet, men han havde ikke liden Møye med at bare sig selv, da Dronningen med en udmærket Tienstfærdighed rev sit Etui fra Siden, tog Cassen med Guld Pulver ud og flyede det til General Adjudanten, der maatte give hende en god Dosis af det for Skrækken. Da han overleverede Dronningen sin Casse igien, hvidskede hun noget til ham, og hvad enten det skeedte efter en bestemt eller ubestemt Befalning, kan jeg ikke sige, men han fik hende til at flye sig hendes Kaabe for at faae desbedre Luft, og da de Tiiders Snørlive

vare meget udstaaende fra Brystet, saa forskaffede det Kongen, der stoed lige over hende, saa frie en Udsigt, at han reyste sig og stod inde i Logen, i Steden for at han ellers laae bestandig med Armene paa Brystværget. Endskiønt den besviimede var længe kommen til sig selv igien, tænkte Frue A[gerskow] dog paa intet mindre end at forlade et Sted, hvor hun befandt sig saa meget efter Ønske, men da Kongen vilde have Ende paa et Optog, der drog heele Verdens Opmærksomhed til sig og fra Skuepladsen, saa vinkede han den gamle Greve Lærke til sig, og han, enten af en Nødvendighed, eller om han troede, det var Kongens Hensigt, bad Frue A[gerskow] meget høflig om sin Plads. Da Dronningens Forhold heri saa vel kunde ansees for en Politique, at hun ligesom vilde offendtlig bevidne, at hun ingen Anledning havde til Ialousie, og det tillige er den fornuftiges Rettighed at belee modvillige Daarer, saa er det heller aldrig falden mig ind at ansee den Fornøyelse, hun fandt i at sætte hende i et latterligt Lys, for en Natur Feyl.

I hvor megen Møye end de benævnte og adskillige andre giorde sig for at behage ved deres fremlagte og næsten faldholdte Yndigheder, saa havde ingen engang den mindste Formodning om, at de havde giort mindste Virkning, hvad enten saa Aarsagen var en Mishag til tilbudne Vahre eller nogen anden. Efter Haanden tog ogsaa denne Beleyring af, og Frue A[gerskow] var den eeneste, som holdt ved. Omtrent en fiire til fem Aar efter gik der et Rygte, at hendes Bestandighed havde faaet en Slags Belønning, som bestod deri, at Kongen

havde havt en hemmelig Sammenkomst med hende paa von K[rogh]s Kammer, men ikke flere end denne samme. Men een, som kunde vide noget derom, har efter hans Død forsikkret mig, at der ikke var det mindste om, men at von K[rogh] havde bestilt hende i Kongens Navn paa sit Kammer og der betient sig af Kongens Klæder og en Slags Lighed somme vilde finde imellem dem, til at forestille hans Person, eller og hun havde godvilligen samtykket i Byttet, men hvilket det var, saa er saa meget vist, at von K[rogh] siden den Tiid var den meest kierkomne og flittigste Besøgelse hos hende.

Da det synes, som om Tydsklands fattige Prindser og Grever var meddeelt et Patent paa at underholdes af Dannemarck og foragte det, saa har vi heller aldrig haft Mangel paa slige Giester, endskiøndt de ikke stedse har faaet Gouvernementer og Regimenter, men saa durchlauchtige, som de end vare, dog toge til Takke med Compagnier. En saadan Herre indfandt sig 1742; hans Titel var en Prinds af Stolberg, han fik et Compagnie i Garden til Hest, hans Forstand var som de fleestes af hans Ligemænd, og hans Sæder var, som de, vi kiender hos en anden, dog lidet anstændigere og med den Forskiel, at han var i Stand til at være Anfører, og denne har trængt til en for at giøre smukke Bekiendtskaber.

Det var naturligt, at høysalig Kong Friderich den Femte, der som Cron Prinds blev holdt overmaade

strængt og ikke torde giøre et Skridt uden efter Etiquettens Love, var meget fornøyet over at finde en Person, som han torde tale friere med, dog mærkede man ikke til nogen synderlig Fortroelighed eller Følger af samme. I Aaret 43^{ve} i December Maaned kom Cron Prindsen til at residere paa Charlottenborg, Moltke blev hans Kæmner, og Tillisch, som var Cammer Page, blev yngst C[ammer] J[unker]. Neppe havde de været der i 14 Dage, førend M[oltke] en Morgen sagde til min Fader: Han maae lægge et Hænge Laas for den Dør, der gaaer fra Kammer Junker T[illisch]s Kammer ud til Galleriet paa Riddersalen; een Udgang kan gierne være nok, og [da] det venteligen er hans Tieners Magelighed, der volder den ideligen Løben igiennem Salen, saa behøver han ikke at sige Kammer Junkeren det, og spørger han, hvorfor det er skeedt, saa kan De sige, at jeg har befalet det. At Hænge Laaset strax blev besørget og lagt for, var en Følge, men tree til 4re Dage efter sagde M[oltke] til min Fader: De har vel ikke seet efter, om Hænge Laaset ligger endnu for Døren? Ney, jeg har ikke, svarede han, men det er der sikkert; thi det maae slaaes fra med Magt. — Vær saa god og see strax efter; det forekommer mig, som om jeg har hørt nogen Tummel der oppe. Min Fader gik og bragte til sin store Forundring den Beskeed, at Laasen var slaaet fra. Læg et andet for, sagde M[oltke] i den koldeste Tone, og hver Morgen, naar De kommer til mig, saa see først efter, om Laasen er for. Han giorde saa, og da han i tree til fiire Morgener ideligen havde meldt, at den var fra og ideligen faaet til Svar: Læg en anden

for, saa lagde M[oltke til]: og for ikke at sende hver Dag i Isenboeden, saa tag to Dosin paa eengang.

Dette bragte min Fader paa de Tanker, at der maatte være andre Personer i Leegen med T[illisch], og Nysgierrigheden efter at vide, hvem det var, bragte ham til at lukke sig inde i et ledigt Sengeskab, der stod i Gangen, de maatte over, og blev et Par Gange vaer, at T[illisch] bragte sin Søster efter elleve i sit Kammer, hvor hun blev til imellem to og tre, men da han adskillige Gange havde seet T. gaae ud paa samme Tiid med to andre, hvoraf han kiendte C[ron] P[rindsen] i T.s Liberie eller rettere sagt hans Tieners Overkiole, men den anden var ham ubekiendt, uagtet han vidste, han havde seet ham; saa havde han faaet sin Nysgierrighed stillet og saae ikke videre efter. Han mærkede, at C[ron] P[rindsen], for ikke at blive seet af C[ammer] P[agen] og Laquaier, gik op af Løntrappen i Le Fevre[s] Kammer, der var frietaget for Opvartning om Aftenen og laae hiemme hos sin Kone, derfra ind i T.s Kammer over Riddersalen ned af Trappen i den store Port, hvorved han undgik alles Øyne undtagen Schweitzerens og Skiltvagterne uden for Porten. Venteligen maae nogen have givet M[oltke] et Vink derom, og han, for at blive vis derpaa, giort et Forsøg med Hænge Laaset, og der gik ogsaa rigtig et i Løbet hver Dag indtil omtrent i Midten af Februar; thi da min Fader da en Løverdag Morgen meldte ham, at han havde lagt et for igien, svarede han med sin sædvanlige Kulde: Nu bliver det nok liggende. Strax efter Taffelet, hvorved Cron Prindsen var som sædvanlig

meget munter, kom Kongens Løber med et Brev til ham og et til Tillisch. Han havde et med til Prindsen af Stolberg, og de to sidstes Indhold bleve i en Hast bekiendte, siden de bestode i en Ordre at være inden 24ve Tiimers Forløb ude af Byen, og Prindsen inden 14ten Dage af Kongens Riger og Lande. T. blev derimod anviist en liden Pension og et vist Sted at opholde sig paa, og ikke under Straf af Fængsel at komme uden for de ham foreskrevne Grændser.

Hvad der stod i Cron P[rindsen]s Brev, maae ikke have været meget behageligt, thi han holdt Kammer Spiise om Aftenen, og under Forevendning af Upasselighed tog han hverken paa Slottet om Søndagen eller i Conseillet om Mandagen, men da Kongen derpaa om Tirsdagen besøgte ham og venteligen holdt ham den Straf Prædiken, som han gruede for, saa var ogsaa Sygdommen forbie.

Af det, at T. og Prindsen kom i lige Fordømmelse, begreb min Fader let, hvem den havde været, som han ikke kiendte. Ingen fik nogensinde deres Forbrydelse at vide. De begriber let, at min Fader tav med, hvad han vidste, og først efterat denne Konge var paa Thronen, og i Anledning af hans Omstreyfen med Sp[erling] og H[olck], fortalte han mig det ovenstaaende. Han troede stedse, at M[oltke] havde berettet Christian den Siette det, saa vel af det, han havde sagt ham, som af nogle Trudsler, T. udstøtte imod [Moltke] i Forbittrelsen ved hans Bortreyse, og er det saa, da er han den eneste, der veed meere af denne smukke Historie, end De og jeg, og dette saa vel som endeel andet har

været Aarsag i, at jeg stedse har forsvaret ham imod de Beskyldninger, at han for egen Fordeels Skyld havde forleedt sin Herre og Ven til Feyltrin.

Men siig mig, om De kan giøre Dem et Begreb om, hvorledes saadanne Mennesker, som T. tænker, ikke allene at være Redskabet til en ung Herres Forvildelse, som saa mange Menneskers Vel og Lyksalighed beroer paa, men endog at giøre sin egen Syster til et Offer for Vellysten i det Haab at giøre Lykke, om de Fordeele ellers kan kaldes Lykke, som man kiøber med sin Vanære. Jeg nægter ikke, at om nogensinde et Menneskes Ulykke har glædet mig, saa[e] var det, da jeg saae, at T.s Haab feylede. Han fik aldrig saa snart at høre, at Christian den Siette var død, førend han skrev Friderich den Femte til, men uagtet al hans Overhæng kunde han aldrig faae Tilladelse at komme til Byen, hvad enten nu M[oltke]s Magt over Kongen hindrede det, eller denne følede selv, hvor skadelig han havde været ham. Har det været det sidste, saa kan hans saa vel som tusende andres Exempler være et nyt Beviis paa, at det koster uliige mindre at holde sig fra at giøre Bekiendtskab med Lasterne end at rive sig løs fra dem, naar det først er giort. Efter nogle Aars Forløb erholdt han et meget maadeligt Amtmandskab i Norge, og da nogen Tiid derefter von Krogens Yndest var paa sin høyeste Spidse, saa ægtede T. hans Søster, venteligen i det Haab, at trænge igiennem ved sin Svoger, men enten Kongen ikke var at bevæge i den Post, eller von K— havde al den Naade, han kunde faae, selv nødig, saa blev det, som det var. Hvor hans

Søster blev af, veed jeg ikke, mange har mumlet om, at den saa kaldte Madame Hansen var en Frøken T—, men mange Ting synes at giøre det usandsynligt.

I de første 6 Aar efter T.s Forviisning hørte og merkede man ikke til nogen Udskeyelse i den Post, uden at der mumledes om en Madame Hansen, som giorde adskillige Reyser til Fyen for at ligge i Barselseng. De, som havde noget Nys om den Brøde, T. havde begaaet, troede med Vished, at det var hans Søster; min Fader, som kiendte hende, lod sig Madame Hansens Person beskrive og syntes at kiende hende igien. Andre derimod, hvori blandt C[onferentz] R[aad] Nielsen, har vildet paastaae, at det var en Pige, der tiente Berider Neppe, og som Kongen havde faaet Lyst til paa Iægersborg, men naar saa var, saa kan man ingen Aarsag finde, hvor for hun da ikke snarere blev lagt i Barselseng i hans Huus, da Kongen holdt meget af ham, og han, som hendes forrige Husbond, dog maatte vide noget derom, men blev sendt til Fyen i Heins Huus. Og paa den anden Side synes det ogsaa utroeligt, at Søsteren kunde vedligeholdt hans Attachement uden at formaae at udvirke sin Broders Tilbagekomst, med mindre man vilde slutte, at det har været den samme Person, og dog ikke T.s Søster, men at han allene havde givet hende det Navn, paa det hun uden Mistanke kunde komme paa hans Kammer og undgaae M[oltke]s Opmærksomhed.

Indtil Slutningen af Aaret 50 havde Kongen baaren sin Flaske, som man den Tid sagde, uden at man kunde mærke ham det af, men saa ofte han nu hyldede

Bacchus, blev Druens Virkning meget kiendelig og øyensynlig, som dog ikke kom af det, at han tog meere til sig, men af en Forhærdelse i Leveren, der var foraarsaget af et Stød, som hans Hirschfænger havde givet ham under det venstre Bryst, da han nogle Aar forhen havde styrtet meget farlig paa Jagten og maatte holde Sengen i nogle Dage. Saa længe Viinen, han drak, ingen Følger havde, tav M[oltke], men nu begyndte han at giøre mange Forestillinger derimod og gik endog saa vidt, at han, da han mærkede, at hvad der skulde skiules for ham, gik i Svang paa Brockenhuuses Værelser, forbød, at ingen maatte faae nogen Viin af Kielderen uden hans egenhændige Beviis, og Schweitzeren fik Befalning at undersøge paa det nøyeste, hvad der blev baaren ind og til hvem. Men til Trods for al hans Forsigtighed fandtes der desværre, og som De selv veed, tienstfærdige Aander nok til at forskaffe alt, hvad der behøvedes til disse Aften Fester.

Det var saadan en Yderlighed af grove Vellyster, B[rockenhuus] dér søgte at giøre sin Lykke ved at giøre sin Herre bekiendt med, at man ikke uden Skamfuldhed kan nævne dem. De gemeeneste og liderligste Fruentimmere i heele Byen vare Gratierne i disse Forsamlinger; for nogle Ducater fandtes de meget villige til at afføre sig deres Klæder og i samme Stand, som de vare komne paa Jorden at dandse omkring paa Borde og Stoele for de forsamlede Herrer. Den Begierlighed, de haabede at antænde ved denne Leylighed, slog dem for det meeste feyl, men en anden opsteg derimod hos Kongen, som det syntes umueligt for en

Menneske Ven at falde paa, og som man allene burde vente sig af een grum Tyran. Det var nemlig hans største Vellyst at pidske disse nøgne elendige indtil Blodet: io meere de vaandede og krympede sig derved, io meere kildrede det ham og fornøyede ham saa at sige ind i Sielen, og sielden eller aldrig holdt han op, førend han saae Blodet strime efter; og det eneste, der kunde ligne en Undskyldning for en saa uværdig Handling, maatte være det, at naar Viinen havde berøvet ham Forstandens og Sandsernes Brug, han da smagte en Slags Søedhed i at hævne alle de Pidsk, han havde faaet af sin Moder og Hovmesterinde, paa disse Skamflik for Kiønnet.

At disse Foretagender bleve snart bekiendte over heele Byen, var ganske naturligt; Nympherne holdt det for en al for stor Ære at have været til disse Gilder; det gav dem al for stor en Triumph over deres Medsøstre, som troede sig bedre end de, at de havde spiist til Aften med Kongen, at de skulde have fortiet det; men at Fortællingen end ikke af den allerringeste blev anhørt med den Glæde, som den blev fortalt [med], var iligemaade en Følge. Det Indtryk, det giorde hos enhver, er utroeligt, alle syntes som at vaagnes af en behagelig Drøm, som med Forskrækkelse, og den Melancolie, som enhver nogle Maaneder efter syntes at læse i sin Afguds, Dronningens, forhen saa muntre og blide Ansigt, forøgede deres Rædsel ved at give dem en Bekræftelse paa det, de saa nødig vilde troe.

Omtrent et halv Aars Tid havde Kongen været bekiendt med disse smukke Forlystelser, uden at de havde

havt andre Følger end de anførte, da Kongen fandt een af disse skiendige Creaturer sin Opmærksomhed værdig. Den store og hastige Forandring, der skeedte i hendes Omstændigheder, opdagede i en Hast Kilden; thi hun, som havde for tree Maaneder siden ikke havt det, hun kunde skiule sig i, havde nu et stort og beqvemt Huus i Boldhuus Gaden, paa det prægtigste meubleret og Vinduerne bedækkede med de rareste og kostbareste Blomster. Nu lagde enhver sin Misfornøyelse tydeligen for Dagen; man talede endnu friere og meere overlydt end nuomstunder, og jeg hørte engang i et offendtlig Sælskab fortælle, at Matroser og Soldater havde givet en Ansøgning ind om Forøgelse i Gagen til at kunde betale fornemme H—r, eller og et Forbud, at de, som kunde betale dem, ikke maatte berøve dem deres. Havde hun ikke været sendt af Landet en sex til syv Maaneder før Dronningens Død, saa troer jeg sikkert, at Almuen havde grebet til Yderligheder.

M[oltke] havde hørt Byens Misfornøyelse, Dronningen havde tvert imod den Egensindighed, som ved adskillige Leyligheder yttrede sig hos hende, nedladt sig til at beklage sig for ham, og han foresadte sig at vove alt. En Morgen imod Sædvane blev han saa længe inde hos Kongen, at Conseillet maatte bie over tree Qvarteer efter Kongen. Hvad han har sagt ham, veed ingen, men at han maae have talt af Hiertet og intet let Arbeyde [have] fundet, saaes deraf, at hans Øyne vare opsvulmede af Graad. Han kom ikke saa snart i sine Værelser, førend han befalede at hente Politimesteren til ham i mueligste Hast. C[onferentz] R[aad]

Herrn var det paa den Tiid, og han har siden efter fortalt mig, at han flyede ham tie tusende Rigsdaler, som han skulde overlevere Magistraten i Hamborg som Formyndere for Mad: Dyssel og en af Kongens Haand underskreven Ordre til ham om at forføye sig til Mad. Dyssel, forkynde hende i Kongens Navn inden Forløb af to Tiimer at være reyse færdig for at blive ledsaget af to af hans Betientere til Hamborg med det Forbud ikke meere at sætte sin Fod i Landet under Straf af evigt Fængsel. Dog skulde det ikke være hende tilladt at tage andet med sig end Lintøyet og Klæderne til hendes Krop. For det øvrige, hun kunde troe sig berettiget til, betaltes hende af besynderlig Naade den ovenmeldte Summa, der skulde leveres Magistraten i Hamborg til Forvaring, dog skulde det staae hende fridt for at gaae videre ned i Tydskland.

Dette var den skriftlige Ordre, og den mundtlige bestod deri, at han ikke maatte vige derfra, hverken medens hun endnu var i Huuset, eller efter hun var borte, førend han havde taget alle forefundne Kostbarheder til sig og giort en nøyagtig Fortegnelse over alt det øvrige. I den Tiid maatte han tillige give nøye Agt paa, om nogen bragte Breve eller deslige til hende, bemægtige sig dem, og om endog deres Indhold syntes at kuldkaste eller tilintetgiøre den ham tilstillede Ordre, desuagtet holde sig den første efterrettelig, tilstille ham de andre, da han skulde være ham Borgen for alle de Uleyligheder, der kunde flyde af. Far vel for denne Gang, min velsignede Bülow, og tænk stedse med Ømhed

paa Deres

uforanderlige Dorothea.

d. 5te Martii 84.

Horn tog lige fra Slottet til Boldhuus Gaden, og medens han sendte sin Tiener efter Betienterne og føyede Anstalter til hendes Reyse, forkyndte han hende Kongens Villie. Hun blev sat i den yderste Bestyrtelse, yttrede sin Tvivl om, at den Befalning var udstædet Kongen uafvidende, siden Brockenhuus Aftenen forhen havde bragt hende Nøglen til Løngangen og Trappen, og det med den Efterretning, at hun den Aften skulde indfinde sig for første Gang i Kongens egne Værelser, og bad ham derfor paa det indstændigste, at hun maatte lade B[rockenhuus] hente, og med Løfter om en tilstrækkelig Belønning for denne Tieneste. Men hertil havde han ingen Øren, han forsikkrede hende, at der ikke kunde bæres mindste Tvivl om Ordrens Rigtighed, at han i det mindste for sin Part var saa overtydet om den, at han fulgte den til Punct og Prikke, og saa fremt hun spildte den hende forundte Tiid paa unyttige Forestillinger og Bønner, saa tog han, naar Vognen kom, og sadte hende i den, som hun gik og stod. Hun maatte altsaa beqvemme sig til at pakke ind saa nødig, som hun end vilde, og nu begyndte der en nye Striid. Uhre, Ringe og Daaser vilde hun have regnet med til Klæder og følgeligen pakke ind, men Horn betydede hende, at det var Smykker og tog dem til sig. Endeligen forløb de bestemte to Tiimer, Vognen var kommen, et Par Kufferter pakket paa den, og Madem. Dyssel blev sadt i Vognen med to Betientere til Livvagt; hun var ingen 30ve Skridt fra Huuset, førend en af B[rockenhuus]es Tienere kom med en stor Pakke og

et Brev til hende. Han studsede lidet ved at forefinde Politiemesteren der og i fuld Registration, men torde dog ikke forholde, hvad han havde. I Pakken var fiire Stykker overmaade prægtige Silke Tøyer. Brevet var fra hans Herre og indeholdt, at da han ingen Leylighed lod gaae forbie til at sørge for hendes Fordeel, saa haabede han ogsaa, at hun paa sin Side ikke heller forsømte at befordre hans. Omtrent et Qvarteer eller noget der efter udviiste det sig, hvor nødvendig M[oltke]s brugte Forsigtighed havde været; thi en anden af B[rockenhuus]es Tienere kom løbende med Tungen af Halsen og bragte Horn et Brev fra hans Herre, der i Kongens Navn befalede ham at forhale Fuldbyrdelsen af den ham tilstillede Ordre indtil videre. Da han havde sanket alle Smykkerne sammen og giort et nøyagtigt Inventarium over det øvrige, bragte han M[oltke] det altsammen tillige med begge de indløbne Breve, og hvor gierne M[oltke] havde skaanet sin Herres Ære, naar det havde været ham mueligt, kunde tydeligen sees af det, han sagde til Horn, da denne flyede ham Brevene og berettede ham deres Indhold: Jeg var mig den Frækhed ventende af B[rockenhuus], han misbruger ved alle Leyligheder sin Herres Navn og giør det til et Skiul for sine egne Laster, fordi han forlader sig paa Kongens Godhed, og den Fornøyelse, han finder i at antage alle Undskyldninger, hvormed de, han engang har fattet Naade for, besmykker deres Feyl. Siig nu selv, min beste, om ikke M[oltke] ved denne Leylighed viiste sig som en retskaffens og veltænkende Mand, og om han ikke virkelig sadte alt det paa Spill, som Pligt

og Kierlighed for hans Herre krævede af ham. Det eneste, man endnu kunde krævet af ham, var, at [han skulde] anvendt al sin Magt over Kongen til at faae den nedrige og i de groveste Laster indhyllede Siel forjaget fra Hoffet, men Spørgsmaal[et er], om det stod i hans Kræfter, om ikke den afskyelige Forfører havde giort sig saa nødvendig hos den svage og forleedte Konge, at han ikke har vildet miste ham.

Værdien af de forefundne Smykker forsikkrede Horn mig, beløb sig over tredive tusende Rigsdaler, og for at viise Dem, at jeg øver den samme Retfærdighed imod den tilbedede Friderich, naar jeg taler om hans Feyl, som naar jeg taler om hans Dyder, maae jeg sige Dem, at der var et Bracelet med hans Portrait iblandt, omsat med Brillianter. Venteligen maae hun have viist det til sine Venner og Bekiendtere, siden ikke alleene heele Byen vidste det, men endog den liderlige La Beaumelle var uforskammet nok til i sin Qu'en dira t'on at giøre en Reflection i den Anledning og sætte det første Bogstav af hendes Navn der ved.

Nogle Uger efter denne Tildragelse gik Hoffet til Fredensborg, og endskiønt Bachus ikke kom i mindste Maade i Forglemmelse, blev han dog ikke hyldet paa saa nedrig en Maade og med slige vanærende Følger. Da Sommeren var til Ende, var denne anførte Tildragelse næsten glemt, og om Indtrykket den havde giort, ikke var ganske udslettet, var det dog meget stærk svækket. Hoffet blev imodtaget med den sædvanlige Glæde, i sær da Dronningens forestaaende Nedkomst gav Haab om en Prinds endnu, som alle ønskede. Lovise var for

høyligen elsket, til at det mindste, der angik hende, ikke skulde opvække Agtsomhed; man havde altsaa lagt Mærke til, at hun havde brugt henimod to Aars Frist for at bringe en Prinds til Verden, men til Princesserne neppe et Aar fyldest, og da Princesse Lovise kun feylede nogle Maaneder i to Aar, saa ventede alle en Prinds med den største Vished, og at deres Udregning var rigtig, lærte Tiiden, men til fordobblet Kummer for det heele Land.

Nu kom den ligesaa smertelige, som i sine Følger uhældige Tids Punct for Dannemark, da det mistede sin saa inderlig elskede Dronning, og io meere uventet dette Slag kom, io haardere ramte det. Hun havde i sin Barsel Seng med Prindsesse W[ilhelmine] C[aroline] faaet et Navle Brok, men af en særdeles Grille havde hun dulgt dette Tilfælde for alle, undtagen hendes Cammer Frue, der var den eneste af hendes Betientere, hun yttrede nogen Fortrolighed til. Hun aabenbarede hende den Uleylighed, hun følede, med den Befalning at spørge een af Medici derom, saaledes som om en Bekiendter paa Landet havde skrevet hende det til, med den Begiering at forespørge sig hos dem, hvad det kunde være, og hvad man kunde bruge derfor. Frue Helmig giorde saa og bekom til Svar: at det formodentlig var eller i det mindste kunde blive et Navle Brok, men at det havde intet at betyde, saa fremt hun strax forsynede sig med et Baand derimod, og sagde hende tillige, hvordan det skulde være indrettet, og hvorledes det skulde bæres. Hun berettede hende det, og Dronningen befalede hende at lade et Par Baand giøre, og da Frue

Helmig hver Morgen, naar Dronningen stod op, bandt det paa hende, saa gik alting lykkelig, og hun bragte Kongen Prindsesse Lovise til Verden, uden at hendes Jorde Moder mærkede til noget. Kort efter Prindsessens Fødsel døde Fru Helmig, som Dronningen tog sig meget nær, men vilde desuagtet ikke betroe sig til nogen anden, men hialp sig selv med Baandet saa godt, som hun kunde. Førend hun blev frugtsommelig og en god Tiid efter, lod det sig giøre, men da over den halve Tiid var forbie, og hendes Tilstand var den Gang meget kiendeligere end den forhen havde været, saa giorde denne tiltagende Førlighed hende det umueligt at naae saa langt, at hun kunde befæste Baandet. Ingen vilde hun betroe sig til, selv kunde hun ikke giøre det, hvorover hun tog den uhældige Slutning, at lægge Baandet reent af. Vel syntes hun nogen Tiid efter, at Skaden tog kiendelig til, og i Stæden for at giøre den fornuftige Slutning, at det greb med dobbelt Hæftighed om sig ved at være bleven befriet fra den Tvang, Baandet hidindtil havde holdt det i, saa gik det hende, som det gaar Menneskene i Almindelighed, de smiggrer sig det, de ønsker, saa regnede hun det ogsaa til en Følge af den stærke Udspending, hendes Frugtsommelighed førte med sig. Imidlertid førte det ingen stærk Uleylighed med sig; hun dansede ugendtlig en Gang som sædvanlig indtil December Maaneds Begyndelse, da Jordemoderen blev om Natten paa Slottet. Da hun var meget tykkere end hun pleyede, saa var hun ogsaa meere ubeqvem til at hjelpe sig selv, og ved den Anledning opdagede Jorde Moderen Madam:

Labes hendes Svaghed. Hun vilde formaae Dronningen til at tage Baandet paa igien, men det var hende for besværligt, og Mad: Labes føyede hende deri, paa Vilkaar, at hun ikke skulde klæde sig meere, førend hun var forløst. Men med alle hendes gode Egenskaber taalede hun ikke, at man skrev hende Love for; det, hun maaskee havde giort af egen Drift, giorde hun vist ikke, naar nogen fordrede det, undtagen det var Kongen; thi hendes Hengivenhed i hans Villie var saa mageløs og bekiendt, at naar hun vilde giøre noget, Medici havde forbudet, saa truede hendes Cammer Folk hende med, at de maatte sige Kongen det. Den 8de December var han kommen fra Iægersborg for sidste Gang i denne Vinter, siden han ingen Nat meere vilde være ude af Byen, førend Dronningen var kommen ned; den 9de havde han spiist i Cabinettet med hende, og den 10de, som var en Cour Dag, vilde hun, skiønt hun havde havt en meget uroelig Nat og slet ikke var vel, snøre sig for at tage imod Cour og gaae til Taffels. Men dette vilde Mad: Labes ikke tillade, hun beraabte sig ikke allene paa Dronningens givne Løfte, men truede hende tillige at aabenbare Kongen hendes Svaghed og hvad Grad, den var steget til, siden Samvittigheden ikke tillod hende at tie, naar Dronningen ganske vilde raade sig selv. Enten nu Dronningen troede, at det var blotte Trudsler, eller hun ærgrede sig over hendes Dristighed, saa bestod hendes heele Svar deri, at hun befalede Mad: Labes at gaae ind i sit Kammer, og ringede efter sine Cammer Piger til at klæde hende. Om Mad: Labes virkelig fandt

Dronningens Forfatning saaledes, at Samvittigheden paalagde hende det Skridt, hun giorde, eller om hun blot for at trodse Dronningen lod bede om at faae Kongen i Tale, saa var det dog det første, hun foretog sig, og da det blev hende bevilget, afmalede hun Dronningens Tilstand saa farlig og af slig en Beskaffenhed, at han kom i den yderste Angst. Han gik ikke allene strax ind til Dronningen og fik hende til at staae fra sit Forsæt, men forestillede hende endog, hvor nødvendigt det var, at det medicinske Facultæt blev sammen kaldet for at raadslaae om at sætte hendes saa vel som Fosterets Liv uden for al Fare. Hun forsikkrede ham, at der var intet at befrygte, naar man allene vilde overlade hende til Forsynet og Naturen, at slige Beraadslagninger sielden eller aldrig svarede til den Nytte, man ventede sig af dem, siden den fornuftigste de fleste Tider blev overstemmet ved Mængden, og hun haabede ved sit Forhold at have fortient, at han kunde forlade sig paa hendes Ord. Han svarede: at naar det gialdt om hans og ikke hendes Liv, saa vilde han bevidne hende baade sin Tilliid og Kierlighed ved at overgive det ganske i hendes Hænder, men at den blotte Tanke om at miste hende var ham saa græsselig, at det nødte ham til at anvende al muelig Forsigtighed til at forebygge dette for ham saa ubodelige Forliis.

Facultætet blev samlet mod Aften, Mad: Labes indkaldt for disse Herrer til at giøre Beretning, men da de ingen tilforladelig Slutning kunde giøre sig af den, saa maatte Dronningen, enten hun vilde eller ey, under-

kaste sig, at de selv undersøgte Sagens Beskaffenhed. Da dette var skedt, vare de endnu lige saa uvisse som forhen, indtil de omsider langt ud paa Natten bleve eenige om, at Brokket havde dreyet Navle Strengen, og naar saa var, kunde Fosteret ikke faae sin behørige Næring, men maatte omkomme af Hunger, og dets Forraadnelse tænde Moderen an, hvorved begges Liv maatte gaae der paa, og at det eneste Middel, hvorved denne Ulykke kunde forekommes, var en Operation, hvorved Navle Strængen kunde dreyes i sin naturlige Orden. Denne Dom blev underskreven af alle og Dronningen forelagt, men hun vilde paa ingen Maade beqvemme sig dertil. Hun sagde, at naar hun skulde døe, saa vilde hun i det mindste ikke selv vælge sig den visseste og piinagtigste Maade. De tog deres Tilflugt til Kongen om at formaae hende dertil, men han var i lang Tid lige saa haardt derimod, som hun. Endeligen fik de ham ved deres Bønner og Forestillinger overtalt, at han bad hende derom. Da han havde udtalt, tog hun hans Haand, trykkede den til sine Læber, og sagde: Det er i Dag 8te Aar, at jeg svoer Dem Lydighed, jeg har i den Tid ingen anden Villie havt end Deres, og siden De forlanger det, vil jeg i Dag besegle den med mit Liv og Blod. Men bliv hos mig, Deres Nærværelse vil forsøde mig den Marter, jeg skal udstaae. Han lovede hende det, med det Tillæg, at naar Gud, som han haabede, sparede hende, saa vilde han for Fremtiiden ingen anden Villie have end hendes. Da nu Cammer Pigerne havde hiulpet Wolert at berede Leyet til Operationen, og Dronningen var lagt

paa det, kom Kongen og det heele Facultet ind igien. Kongen stod med den største Væmodighed ved hendes høyre Side og ønskede, at han kunde lide for hende, og hun trøstede ham med, at Tilberedelserne og Forestillingen derom maaske var værre end Tingen i sig selv. Imidlertid havde Wolert ført sig af Kiolen og ladet Skiorte Ærmene binde op for ikke at have noget til Hinder om Haanden, men da Kongen saae ham nærme sig med de opsmøgede nøgne Arme og lægge de fornødne Instrumenter hos sig, forlod hans Standhaftighed ham, han kastede sig over hende, ligesom for at dække hende, igienkaldte det Samtykke, han havde givet dertil, og sagde, at han vilde opfylde sin elskede Gemals Bøn og forlade sig paa Forsynet. Men det vilde Dronningen ikke, hun forsikkrede ham, at Snittet ikke kunde blive hende dødeligere, end den Sinds Bevægelse, Forberedelserne og det Moeds Samling, som hun behøvede, havde kostet hende; og om hendes Tiime var kommen, saa vilde hun i det mindste skilles fra ham med den Overbeviisning, at hun havde giort alt sit for at forhale denne gruelige Skilsmisse, hun bad ham derpaa meget indstændigen at forlade hende, som han ogsaa paa hendes igientagne Begiering gjorde.

Operationen gik for sig, og en halv Time efter var det ingen Hemmelighed meere paa Slottet, at Dronningen ikke var til at rædde; der mumledes meget om, at Dronningen havde haft fuldkommen Ret til at sige, at slige Raadsforsamlinger vare til ingen Nytte; thi ingen af deres Slutninger vare trufne ind. Operationen havde ikke allene været unødvendig, men endog skadelig,

siden Sygdommen, den voldte, var stridig imod den, der var, og de Læge Midler, der skulde helbrede det eene Onde, forværrede det andet. Men hvad enten det nu var saa, heller ey, drister jeg mig ikke til at sige med Vished; thi ingen af alle Medici vilde ud med Sproget, som bestyrkede enhver i den Tanke, at Sagens Beskaffenhed maatte dølges for Kongen, paa det hans Smerte ikke skulde forøges ved den indvortes Bebrejdelse, at hans Overtalelser havde voldt hende Døden. I Døden saavel som i Smerterne var hun den samme, som hun stedse havde viist sig. Hun trøstede alle, der nærmede sig hende, og vedligeholdt sit Sinds Mundterhed indtil det sidste Øye Blik. Liv Medicus Piper var den eneste af heele Concilium, der ikke var tilstæde ved Operationen; da hun havde seet hans Navn paa Resultatet, der var forelagt hende, saa spurgte hun om ham, da det var forbie, og fik til Svar, at han var bleven upasselig og havde maattet taget hiem. Dagen derpaa kom han og blev modtaget med de Ord: Hvor var De i Gaar, jeg savnede Dem. Han undskyldte sig med, at han havde faaet meget ondt. Det vilde gaae mig nær, om det var saa, sagde hun, men vær oprigtig og tilstaae, at De vel havde Hierte til at underskrive Dommen, men ikke Moed nok til at bievaane Executionen.

Den Skræk, der overfaldt alle Mennesker, da der Dagen efter i alle Kirker baade før og efter Prækenen blev bedet for Hendes Mayestets Liv, der var i den yderste Fare, kan ingen forestille sig, meget faa havde [ikke] engang hørt, at hun var upasselig, og fik nu med et at høre, at der næsten ingen Haab var til hen-

des Frelse. Det var den eneste Begivenhed, hvori jeg har seet, at alle Stænder i en Stat har viist sig som Sødskende. Bedrøvelsen var almindelig; hvem der mødte hinanden, talede hinanden til med Taarene i Øynene, i 8te Aar var der neppe bleven sendt saa mange og ivrige Bønner til Himmelen, som i de 8te Dage. I de ugendtlige Bede Tiimer, hvor man ellers neppe finder en halv Snees Mennesker, vare Kirkerne lige saa fulde som ellers til Præken. Slotspladsen var ikke førend langt ud paa Natten frie for nogle hundrede Mennesker, der i den bedrøveligste Stilling hæftede Øynene paa hendes Sove Gemak og imellem stunder ved deres opløftede Hænder gave Tegn paa, at de bade til Gud for hende. Imod den Tiid, at Fregadderen skulde slaaes fra Hoved Vagten, var Torvet næsten opfyldt med Mennesker for ved Trommen at blive underrettet, om der endnu var Haab, og naar de havde hørt de første Slag af den, skyndte de sig saa hurtige bort, som om enhver havde nogen, han skulde trøste med denne glædelige Tidende. Men da Tambourene den 19de slog Trommen paa Ryggen, blev Kummeren saa overlydt, og Iammeren udtrykkede sig ved saa forskiellige Toner, at ingen kunde høre det uden den største Beængstelse. I det mindste veed jeg, at det er mig efter tree og tredive Aars Forløb umuelig at erindre mig det uden en stærk Bevægelse i Sielen. De, som havde taget Sted paa Slots Pladsen, bekom Efterretningen ved Klokkerne, og Skriget, hvormed de døvede Lyden af dem, bragte Kongen i en lang og farlig Besvimelse. Da han kom lidet til sig selv igien,

befalede han, at Slots Klokkerne skulde holde op at ringe, siden hvert et Slag af dem knusede hans Hierte. Det skeedte ogsaa, men da Conseillet noget efter kom ind til ham, spurgte den gamle Bernsdorff: hvorfor Slots Klokkerne ikke gik, og da Kongen havde sagt ham det, forestillede han ham, at saa vigtig og gyldig som denne Aarsag end var for enhver, som vidste den, saa var det dog en Umuelighed, at den kunde blive Byen og heele Almuen bekiendt, at dens heftige udviiste Smerte let kunde avle Bitterhed i dens Hierte og bringe dem til at troe, at Byen, men ikke Hoffet sørgede over en mageløs Dronnings Tab. Kongen takkede ham for denne Erindring og gav Befalning, at Klokkerne skulde begynde igien.

Det første Gud havde kaldt Dronningen, giorde man sig den yderste Fliid for at frelse Fosteret; man havde alt i nogle Dage troet, at det var dødt, men Dronningen havde den sidste Aften saa alvorligen bekræftet, at det var i Live, at man strax søgte at faae det levende til Verden. Det lykkedes ogsaa, men lidet meere end et Qvarteer efter fulgte det sin Moder i Evigheden. Ingen Bønner, ingen Forestillinger vare mægtige nok til at bevæge Kongen at forlade Slottet uden at have sagt sin L[ovise] det sidste Farvel. Hun var allerede saa ukiendelig, at han studsede, da Dækket efter hans Befalning blev taget af Ansigtet, men desuagtet kastede han sig over hende, bad hende paa det bevægeligste om Forladelse for alt, hvad han havde giort hende imod og kyssede hendes kolde Ansigt og Hænder saa

længe, indtil de maatte bære ham bort uden Følelse og Sands.

Hans ved hendes Død udviiste heftige Smerte, de Taare Strømme, der endnu oversvømmede hans Ansigt, da han fulgte hende til Graven, syntes at have fornyet Undersaatternes ganske Kierlighed til ham igien, og det havde været en Lykke baade for ham og Landet, om hendes Død, som han selv ansaae for en fortient Straf over sig, havde formaaet ham til at skye alt det, hvorved han troede at have opirret den Høyeste, og maaskee var det skeedt, dersom Moltke havde betient sig af disse Øyeblikke til at faae hans Forførere fra ham, og maaskee har han ogsaa giort det uden at kunde trænge igiennem, og vanskeligt var det ogsaa, siden deres Tal var saa stort, at han næsten maatte havt lutter fremmede om sig.

Til et Beviis paa det smukke Kiøns Medlidenhed og Deeltagelse i deres Konges Græmmelse maae man tilstaae dem, at de giorde sig al Umage for at trøste ham, og de syntes saa overbeviist om den Satz, at et Søm driver det andet best ud, at endog Mødrene paa visse Vilkaar tilbøde ham deres Døttre til Trøst og Husvalelse. Generalinde Numsen udmærkede sig i Besynderlighed ved denne Omhue: hun forsømte ved ingen Leylighed at vise sin Daatter, der siden efter fik Greve Knuht, i det fordeelagtigste Lys; det havde ogsaa den Virkning, at Kongen indlod sig i Tractater med Generalinden des angaaende, men han fandt hendes Fordringer saa umaadelige, at han strax afbrød dem, og, som man sagde, til største Græmmelse for Frøkenen.

Hendes yngre Søster, som nu har Bielcke, fandt det derfor ikke raadeligt, omtrent fiire Aar derefter at blande sin Moder i den Handel, som hun stod i, men betingede sig enten sine Vilkaar selv, eller overgav sig paa Naade og Unaade, men efter nogle Ugers Forløb var alting ude. Denne Handel blev forraadt ved en dristig Tyv, som var Dreng enten i Sølv Kammeret eller hos Kammer Laquaien, som jeg ikke ret erindrer. Han havde den Formastelse, at snige sig om Aftenen i Kongens Sove Gemak, ligge heele Natten under Kongens Seng, og om Formiddagen, naar alle var ude, da at randsage alle Ting for at giøre Bytte. Han blev greben, og endskiønt Retten ikke vilde vide andet, end hvad han havde stiaalen, flikkede han dog ind i sin Fortælling, at han aldrig havde udstaaet større Angst, end en Nat, da Frøken Numsen havde lagt hos Kongen og stødt af Vanvare sin eene Skoe saa langt ind, at hun nødvendig maatte blevet ham vaer, dersom han ikke havde vovet at flytte den ganske sagte ud. Dette blev vel ikke ført til Protocols, men dog glemte ingen det. Nogle Uger efter at han var bleven rettet, fandt Prinds Friderichs Oberhovmesterinde for got at spadsere i Charlottenborgs Hauge med ham, og Frøkenen var med. Denne Spadsere Gang behagede Hovmesterinden nok saa meget, at hun ønskede sig en Koppe The. Min Fader tilbød hende at lade den bringe ned, Tilbudet blev imodtaget med Taksigelse, og Jomfru Dorothea maatte, saa nødig, som hun end vilde, forføye sig ned og skienke den. Jeg har sagt Dem, at det var min Maade, i deslige Sælskaber at lade Tungen

hvile og bruge Øynene destomeer, og ved denne Leylighed havde det været en Nødvendighed, da vi saae hinanden kun for nogle Øyeblik, og formodendtlig for første og sidste Gang. Det maae ikke være vanskeligt for Dem, som saa ofte maae have været Vidne til, med hvilken Begierlighed visse Folk griber efter alle muelige Materier til Samtale, at slutte Dem til, at den hængte Tyv maatte holde for med; thi hans Dristighed var ikke allene meget besynderlig, men han var endog den første Tyv, der i Mands Minde havde maattet bøde sin Forseelse med Livet. Da nu Hovmesterinden ligesom for at retfærdiggiøre Kongens Haardhed i denne Post, meget vidtløftig demonstrerede, hvor nødvendigt det var at statuere Exempel, siden man kunde befrygte, at saadant et formasteligt Menneskes Fortvivlelse kunde bragt ham meget vidt, dersom Kongen havde opdaget ham under Sengen, naar han havde været allene, faldt mine Øyne machinalement hen paa Frøken Numsen, der sad lige for mig, men om de enten sagde meere end jeg selv vidste, eller om det blot var den indvortes Overbeviisning, der giorde hendes Ansigt og Bryst meere end blod rødt, det veed jeg ikke, men hendes Forvirring var overmaade stor. Jeg tog strax Øynene til mig igien og sagde til mig selv: Uskatteerlige Samvittigheds Fred og Roe, hvad har Verden at give, der i mindste Maade kunde veye op imod dit store Tab.

Efter Dronningens Død gik de sædvanlige Aften Sælskaber meget tavse til, men de maae dog have givet Anledning til Frygt, siden M[oltke] plagede Kon-

gen saa meget over den Fare, slige Fruentimmer underkastede hans Liv og Helbred, og naar der endelig skulde være slig Person nærværende, saa maatte han dog vælge sig een dertil, hvorved der vovedes mindre. Dette troede man at være Anledningen til Forstaaelsen med Frøken Briand de Crevecoeur, som lever endnu og har Pension. Da hun fik den bortsendte Mad. Dyssels Huus og efterladte Meubler, saa var det heller ingen Uge til Ende nogen Hemmelighed for heele Byen, men jeg har aldrig hørt nogen, som med et Skin af Rimelighed har kundet anføre Leyligheden til Bekiendtskabet, eller hvem Anbringeren havde været.

Det varede heller ikke noget halvt Aar, førend hun blev sat af sin Post og kom paa Pension, siden hun stillede sig saa bagvendt og tosset an ved disse til Venus og Bachus anstillede Offringer. Foruden det, at man ikke kunde vente andet af et Fruentimmer, som ikke havde sagt al Velanstændighed og Blyefærdighed god Nat, saa kunde enhver ogsaa let indsee, at der ikke var det mindste hos hende, der stemmede overeens med Kongens Smag; thi hvad enten det nu var en Levning af hans Kierlighed til Lovise eller en naturlig Tilbøyelighed hos ham, saa havde alle mavre Skiønheder ikke det mindste tillokkende for ham, og man tilskrev det den liden Virkning af Frue Agerskows fremviiste Yndigheder; thi een Dag da hun blev nævnet for een af Byens Skiønheder, skal han have sagt. ja; hun er ikke hæslig, men var hun lidet fyldigere, var hun ulige smukkere. Frøken Briand var ikke allene overmaade maver, men tillige af et meget ærbart og

suurt Væsen, taabelig i en Grad, der grændsede til Dumhed, og meget skranten og sygelig. Havde hun nu med disse Egenskaber forbundet alle muelige Fuldkommenheder, saa havde det dog ikke været mueligt at tækkes ham, der allene søgte en døvende Glæde, der nærmede sig til Vildskab og hørte til de groveste Vellyster.

Havde det behaget Gud, enten at spare den første Cronprinds, eller ladet den Prinds, Dronningen døde med, bleven i Live, saa havde han sikkert ikke giftet sig anden Gang, men da vor nu levende Konge kun var 3 Aar, og følgeligen mange Farer underkaste[t], saa lod Conseillet ham ingen Roe, førend Geheime Raad Dehn blev bortsendt til at hente I[uliane] M[arie]. Forskiellen imellem hendes og Lovises Modtagelse var øyensynlig, dog syntes det meere at behage end mishage Kongen. Thi da han om Morgenen, som hun blev ført ind om Eftermiddagen, kiørte Byen igiennem i en Jagt Vogn og der om Middagen blev talt derom, sagde han: Jeg har seet meget meere, end jeg kunde vente af de beste Undersaatters Pligt; den viiser sig tydelig; deres Kierlighed og Hierter tog min Lovise med sig, og ingen kan giøre hende Rettigheden til den stridig.

Da han, for at nytte en deylig Høst til Indtoget, var kommen tiiligere end sædvanlig fra Landet, saa begyndte han ogsaa strax sine Iagt Tourer. Den anden eller tredie var i Dyre Haugen, og da Veyret var meget deyligt, saa troede Dronningen at overrumple ham paa det behageligste ved at møde ved Rendesvous'en paa

Eremitagen, men han gav hende tydelig at forstaae, at hendes Komme meere forundrede end fornøyede ham. Desuagtet giorde hun det samme nogle Uger efter, men da Jagten var forbie, og alle tog Veyen til Eremitagen, reed han ganske allene til Iægersborg; paa Veyen derhen mødte han een, som han gav Befalning at sende M[oltke] til ham og bede Dronningen gaae til Taffels, og efter den Tid kom hun ikke meere paa Jagten, efter at de vare komne fra Landet.

Endskiønt man tydeligen kunde mærke, at han ikke elskede hende, saa viiste han hende dog megen Agt, indtil han troede at blive en Familiaritet var imellem hende og en vis Cavalier, som ingen har kundet eller vildet navngive. Somme troede, at det var den ældste Greve Laurvig, og atter andre paastode, at det [var] en af hendes Kammer Junkere; og hendes foregivne Frugtsommelighed forøgede ikke allene hans Mistanke, men endog hans Forbittrelse; thi da man i tree Maaneder havde lagt Nat og Dag paa Voldene for at fyre Canonerne, og der i næsten 6 Maaneder var bedet i alle Kirkerne om en lykkelig Forløsning for hende, og man maatte tage Ladningen af Canonerne og holde op at bede uden at kunde takke, vil man ikke allene vide, at han sagde hende, at efter hun havde faaet ham til at spille denne latterlige Rolle saa vel for sine egne Lande, som for heele Europa, saa maatte det hverken forundre eller fortryde hende, at han for Fremtiiden ved det allerufeylbarligste Middel sadte sig i Sikkerhed for dette ham saa anstødelige Optog, men man paastaaer endog, at han blev sin Beslutning troe.

At dette mere forøgede end formindskede hans begyndte Uordendtligheder, var en nødvendig Følge, og det var ingen Hemmelighed meere, at Kongen ingen Aften kom til Sengs med sine fulde Sanser. En af disse Aftens- eller rettere sagt Natte Sviirer berøvede von Krogen ikke allene sit Øye, men tildeels sin Lykke med. Der var drukken saa meget, at ingen havde meere sine fem Sind, og i denne, Mennesket saa uværdige Tilstand, glemte von Krogen, at det var hans Konge og Enevolds Herre, han havde for sig, og sagde ham noget meget fornærmeligt. Kongens Forstand var ham altfor betaget til at overveye den andens Tilstand og undskylde hans brugte Friehed med den. Han glemte alt, uden hvad han var og kastede Glasset, han havde i Haanden, efter von K[rogen], og da Kongen ikke var i Stand til at sigte, saa kan man allene sige, at det traf saa uhældig, at Glasset gik itu imod hans Ansigt og tree til fiire Stumper ind i Øyet. Skriget, Smerten tvang ham til at udstøde, og Forskrækkelsen over Blodet, der strømmede ud af Øyet ned over Kinderne, fordrev Viinens Dunster og Vrede[n] hos Kongen, han foer op fra sin Stoel, omfavnede ham og bad ham med de kierligste Ord og nedrindende Taare om Forladelse. Foden af Glasset var gaaet forbie, ved det Slaget kom paa den eene Side og havde giort samme Ødelæggelse i et stort Speyl, som det øverste i v. K[rogens] Ansigt; der blev strax sendt Bud efter Wolert, og imidlertid blev den Aftale giort, at man skulde foregive at have leeget Bold, og han i Leegen løbet med Ansigtet imod Speylet og saaledes beskadiget sig.

Kongen gik bort, Wolert kom og forbandt ham, og endskiøndt han meget godt saae, at det ingen Speylglas var, han trak ud af Øyet, saa lod han sig dog ikke mærke dermed, men B[r]ockenhuus]s Tiener(e), som vartede op ved disse Gilder, var(e) langt fra ikke saa tavs(e), Historien blev enhver bekiendt, og jeg har selv hørt mange, som offendtlig beklagede den Ulykke, der var mødt v. Krogen, der ved at vilde undgaae at rammes af en Bolt, havde løbet sig Glasset af et Speyl i Øyet. Men i det samme han holdt op at tale, hvidskede han til han Naboe: Kongen har slaget det ud paa ham i Fuldskab. Alle Kunstens Midler bleve udtømmede, alle de store Belønninger, Kongen lovede den, der kunde rædde Øyet, hialp ikke, han maatte miste det, og fra den Tid kunde Kongen ikke taale at see ham, han vendte Øyet bort i en kiendelig Sinds Bevægelse, saa snart det faldt paa ham, og i Følge deraf blev han ikke heller længe meere ved Hoffet.

Om B[r]ockenhuus[] fandt sin Regning ved at være Ruffer, eller om Kongen forlod sig meest paa hans Smag i den Post og anmodede ham derom, er vanskeligt at sige, men den første havde næsten udtømt al sin Kunst i dette Fag, foreviist baade sine egne og hans Tieneres Bekiendtere, uden at nogen fik Biefald, da Hændelsen førte ham een til, der opfyldte hans Haab. En Dag kom der et næsten halv nøgent eller dog med de usselste Pialter bedækket Fruentimmer til ham og bad ham om en liden Understøttelse i hendes nærværende Elendighed. Den Mundterhed, hvormed hun frembragte sin Bøn, og et Slags Huld, som midt

i hendes Mangel ikke havde forladt hende, bragte ham paa de Tanker, at giøre et Forsøg med hende. Han gav hende altsaa noget at leve af og tillige en Summa at leye sig reenlige og anstændige Klæder for, og [Ordre] at være færdig at møde i dem, naar han lod hende kalde, som hun lovede og holdt, da Tiden kom. I den brugte hun sig saa vel, at hun opfyldte B[rockenhuus]s Forventning, rev sig af sin nedsiunkne Tilstand og bragte sig til en Høyde, som hverken hun eller nogen havde troet. Naar jeg faaer sagt Dem, at det var den navnkundige Frøken Bonde, saa har De vist hørt tale om hende, om ikke kiendt hende, og for at give Dem et rigtigt Begreb om hendes Fortienester, vil jeg kortelig meddeele Dem hendes Levnets Løb.

Hun nedstammede virkelig fra de gamle ægte Bonder, hendes Fader havde været Landværn Capitain i Norge, og da han døde uden at efterlade hende noget, tog den gamle General Arnold, der var beslægtet med ham, Daatteren i sit Huus. Hun havde kun været der en kort Tiid, saa lod hun sig besvangre af en Lieut. Slangebusk, som forbittrede den gamle saaledes, at han jagede hende af Huuset, og hun maatte tage sin Tilflugt til sin Lieutenant. Nogen Tiid efter blev han forflyttet her ned i Garden; hun fulgte med ham, forrettede en Tieneste Piges Gierning med Navn af Huusholderske, og jeg har ofte seet hende med en rød rundøret Hue og en Torvespand, og i den Tid var hun meget smuk. Da Slang[ebusk] enten ikke havde, eller ikke vilde give hende meget, saa fortiente hun sig, hvad hun behøvede, ved Besøgelser hos gode Venner, hvor i

blandt B[rockenhuus] var en af de fornemste. Da hun havde ført dette Levnet en halv Snees Aar og derover, fik Slangebusk Compagnie i Norge, hvorhen han ikke vilde tage hende med. Nu hialp hun sig en syv til otte Aar igiennem ved at gaae hos Soldaterne paa Vagten, men da disse nu ikke heller meere skiøttede om hende, tog hun paa ovenmeldte Maade sin Tilflugt til Brockenhuus.

Far vel min beste, og bliv ved at elske

Deres bestandige Dorothea.

d. 8de Martii [17]84.

Frøken Briand havde ved sin Afgang beholdt Huuset, hun havde faaet, der maatte altsaa kiøbes et til Frøken Bonde, og for at være i Nærværelsen blev der kiøbt et af Nummerne lige for Holmens Kirke. Den første Gang. jeg saae hende efter sin Ophøyelse, var ved et Skuespill, men man havde megen Møye med at overtale mig til at troe, at det var den samme Person, jeg saa tit og ofte havde seet som Slangebuskes Husholderske, saa forandret var hun bleven, men ingenlunde til hendes Fordeel, hvad enten det nu kom deraf, at der ingen god Smag var i hendes kostbare Pyndt, eller om det frie og utvungne i hendes afstivede Trøye syntes Frækhed og Overmoed i et stort Fiskebeensskiørt, det veed jeg ikke, men hun forekom mig uliige meere modbydelig end tiltrækkende. Corps de Garde Præget stak ideligen frem, dog ikke i de indfaldne Kinder og den gustne guule Farve, som Lasterne efterlader sig hos deres Dyrkere, men i noget opsvulmet og

en blaa rød Hud, der gav Formodning om, at hun ikke undslog sig for at giøre Beskeed med Glasset i Haanden. Hun vedligeholdt sin Yndest i en Deel Aar, og enhver troede, at hun ikke meere kunde tabe den, da hun uformodentlig fik Befalning at forføye sig til sit Fødeland. Der blev hun gift og kom nogle [Aar] efter her ned igien og giorde Ansøgning om at skilles ved sin Mand fra Seng og Bord og bringe det, han endnu havde lævnet af 70,000de Rigsdaler, som hun i den forbemeldte Tid havde bragt for sig, i Sikkerhed til Underholdning for sine øvrige Dage. De Fortienester, hun kunde berømmes for, var Gavmildhed imod fattige, og at hun ikke blev hovmodig, men tillod sine Bekiendtere at dutte hende i hendes Ophøyelses Stand, som de havde giort forhen. En af dem har selv fortalt mig, at hun kaldte paa ham en Morgen, da han kom fra Paraden og gik hendes Vinduer forbi. Da han kom ind og saae Guld og Sølv i hver en Krog, sagde han: Det havde du dog vel aldrig drømt om, at blive Eyere af slige Sager? Det har du Ret i, svarede hun, men jeg betaler dem dyrere, end nogen troer eller tænker. See engang, hvor ved hun viiste ham tykke røde og blaa Striimer paa Kroppen, saaledes forpidsker han mig, naar han har drukken for meget. Det første hun var kommen i Velstand, tog hun den Daatter til sig, som hun havde med Slangebusk, og hun fik derved saadan en Smag paa at kaste Penge bort, at hun var en langt stærkere Aarsag til den rige Holstes, en Fætter af Greven, hans Ødelæggelse, end hans udmærkede Tilbøyelighed for Heste.

Efter den Tiid hørte man ikke tale om nogen anden, førend Forstaaelsen med Madame Winge blev bekiendt, men hvorledes og ved hvem det Bekiendtskab skeedte, veed jeg ikke at sige Dem, ikke heller om hun presiderede ved Bachus Festerne. Det synes paa en vis Maade troelig, at hun ikke har giort det, deels fordi Kongen allerede havde meere end til Maade, førend Tiiden kom, at de skulde begynde, og deels fordi han viiste meere Agt og Tilliid til hende ved at finde en Slags Husvalelse i hendes Opvartning og Pleye, naar han var syg. Og da Dronningen ansaae det baade for sin Pligt og fandt en Fornøyelse i at række ham Haanden ved slig en Leylighed, saa har hun mange Gange funden Madame Winge hos ham, naar hun kom for at see til ham og tilbyde ham sin Tieneste. Mad. Winge var iligemaade den eneste, der udvirkede noget til sine Paarørendes Beste, thi saa skrøbelig som Kongen end var i mange Poster, saa fast syntes han at vaage over sin tagne Beslutning, aldrig at lade Fruentimmerne faae Haanden i Regierings Tømmet. Det, Winge udrettede, var ogsaa af liden eller ingen Betydenhed. Hun skaffede sin Søster Frue Nernst en aarlig Pension, som hun endnu har, sin Svoger en Controlleur Betiening og fik to Søster Sønner bragt an, den ene til Søe Cadet, og den anden til Lieutenant.

Da jeg har vildet meddeele Dem L'Histoire scandaleuse i en uafbrudt Kiede, saa nødes jeg nu at gaae langt tilbage i Tiiden. Uagtet I[uliane] M[arie] giorde sig al Møye at vinde Nationens Yndest, saa vilde det dog ikke lykkes hende, hvad enten nu hendes paatagne

Mildhed og Venlighed syntes mindre Natur end Kunst, eller om det var en Umuelighed at tækkes ved det, hun fulgte paa L[ovise], eller om det, som Matrosen sagde, stak deri, at hun var tydsk, men hun vandt ikke mindste Tilliid. Man frygtede hende meere end man elskede hende, og da Kongens Forhold blev Borgen for, at hendes Indflydelse aldrig vilde blive mægtig, kan man dog ikke engang sige, at hun var Folket ligegyldig, siden de ligesom kappedes om at give hendes Foretagende et tvetydigt Udseende, og da det første, hun udmerkede sig ved, var at stifte Egteskab, saa raabte alle, at hun begyndte med at blande sig i fremmede Familie Sager for at ende med at befale i det heele, naar hun først havde vant dem til Lydighed. Egteskabet, hun var Mæglere i, var imellem C[ammer] J[unker] Ræder, der døde som Jægermester i Jylland, og en Jomfrue Thompsen, som lever endnu og er Major Undahls Svigermoder. Disse to havde i et Par Aar været forlovede, men da Faderen ikke var at bevæge dertil, fordi han, som han sagde, ikke vilde see sin Daatters 30,000de Rdl. satte overstyr og hende foragtet, saa holdt han sin Daatter saa nøye bevaret, [at] Ræder ikke, som han havde truet med, kunde bringe det dertil, at Faderen selv skulde faae Lov at give ham gode Ord for at ægte Daatteren. Hun maae ventelig strax have klaget sin Nød for Dronningen og begiert hendes Biestand; thi hun havde ingen 6 Uger været i Byen, førend hun lod Faderen kalde til sig og slap ham ikke, førend han havde givet hende Løfte paa, saa snart han kom hiem, at lade Ræder hente og give ham Løfte

paa sin Daatter. To Dage efter blev Giftermaalet erklæret ved Hoffet, og da det var den første K[ammer] J[unker], der havde ægtet en Person af Middel Standen i Mands Minde, saa blev den arme Piges Hoved saa fortumlet ved at ansiges til Cour hos Dronningen og ikke see andet end sine Overmænd ved Apartement og Bal, at hun ikke vidste andet at tale om, hvor hun kom. Hvor let Mennesket ved at vilde vogte sig for det latterlige, det er bleven vaer hos en anden, glemmer, at Dyden bestaaer i at holde Middel Veyen, og falder derfor i den modsadte Yderlighed, har jeg aldrig seet tydeligere Beviis paa, end da Frøken Lehn fik Walmoden; thi ligesom den første var færdig [i] at tale med Sælge Kierlinger om, hvad der gik for sig ved Hoffet, ligesaa bange var den anden for at nævne det Ord, og meere end en Gang har jeg troet, naar nogen spurgte hende, om hun havde været ved sidste Apartement, at hun vilde svare: hun vidste ikke, hvad det var; og da den første var en saa kaldet Cousine af mig, og den sidste til min Oncles Kone, saa har jeg ofte moeret mig med begges Forlegenhed.

Saa vel, som de unge Piger syntes om Dronningens Medynksomhed over lidende elskende, saa ilde stod det Fædrene og Folk af en sat Alder an, og endeel fattede det alvorlige Forsæt at holde bedre Stand, om Raden skulde komme til dem, som de ogsaa giorde, i sær Enkemændene: thi det første en Mand af Stand og gode Indkomster mistede sin Kone, blev Cammer Frøken Rabe og Frøken Numsen falbudne, men stedse forgieves, indtil Bielcke omsider beqvemmede sig i Gunst

af den sidste, og mueligt, at han ikke havde giort det, dersom Tidernes Forandring ikke havde været saa mærkelige.

Anno 56 var det sidste Aar, hvori Dannemark følte sand Glæde og troede sig lykkelig; den farlige Krigs Lue, der brød ud i Tydskland, syntes at kunde have Følger for Dannemark med, dersom det ikke sadte sig i Stand til at forsvare sine Borgeres Sikkerhed ved Magten. 57 blev der ikke allene 24ve Skibe udrustede, men den heele Armee trokken sammen og lagt paa de holsteenske Grændser. De gevorbne Regimenter i Norge maatte støde til den, og de nationale, saavel fra Norge som Provindserne, maatte besætte Fæstningerne. Plogen maatte derved saa godt som ligge stille; i Stæden for at sælge maatte vi kiøbe Korn Vahre, og alting steg til en umaadelig Priis, som man den Tid sagde, men som dog var langt under den nærværende. Disse store Bekostninger, som Flodens og Armeens Underholdning krævede, oversteg Landets Indtægter, og da Kongen ikke var at formaae til at lægge Skat paa, saa maatte der laanes, gives aarlige Renter og Salarium til Underhandlerne. Disse bleve riige af de derved bekomne Pro center, og Landet fordybet i Gield, fordi det maatte laane friske Capitaler til at betale Renterne med af dem, der vare halv bortsmeltede, inden de kom i Cassen.

Keiserindens af Ruslands sygelige Tilstand, den Forbittrelse, som Thronfølgeren ved alle Leyligheder yttrede mod Dannemark, giorde det øyensynligt, at han ikke saa snart besteg Tronen, førend han vilde søge at faae det af Holsteen tilbage igien med Renter, og alle poli-

tiske Kandestøbere i heele Europa regnede allerede Krigens Begyndelse og Dannemarks Undergang ud. De umaadelige Summer, der bleve laante til den første Udrustning, spildte Crediten ganske; ingen troede, at denne Gield blev giort af en alt for vidt dreven Ømhed hos Kongen for at tage noget fra Undersaatterne, da det blev anvendt til deres egen Sikkerhed, men for en Nødvendighed, og at de ikke vare i Stand til at give noget. Denne indbildte Armod giorde i sær Hamborgerne trodsige; de vilde ingen Banco Sæddeler tage imod, og naar det skeedte, da med 10 p. c. Rabat. Dette Tab var for stort for Armeen; den maatte altsaa betales i reene Contanter; en stor Deel af dem kom i Hamborgernes og Lübeckernes Hænder, og fra dem gik de i Preussernes, der paa den Tid gav 30ve p. c. for danske 24 Skillinger, og for 15, 10 og 8 Skillinger 50 p. c., og det første disse Mynter vare komne i dem, bleve de omsmeltede til lette Penge og vare følgeligen for evigen tabte. Myndten gik vel Dag og Nat, men et Rygte, at disse nye Penge vare af slettere Gehalt og vilde blive en tredie Deel nedsadte, naar der blev Fred, giorde enhver bange for dem og bragte enhver, som havde ældere Contanter, til at giemme dem, og man ansaae det for en meere sikker Vindning at lade en anseelig Capital ligge frugtesløs end at skille sig ved sin saa kaldte gode Myndt.

Misfornøyelsen og Frygten tog altsaa ikke allene Dag for Dag til, men den yttrede sig og offendtlig ved alle givne Leyligheder, og io synligere den blev, io mindre var Kongen at bevæge til at benytte sig af det tienligste

Middel, som var at lade Undersaatterne give hver sin Deel til at bestride de overordentligste Udgifter med; endog de taabeligste iblandt dem indsaae selv Nødvendigheden deraf, men i Steden for at tilskrive det en Skaansel og Medynk over dem, blev det lagt Ministerne og deres Creaturer til Last, som de, der ved at giøre stor Gield og bringe alting i Forvirring, kunde giøre desbedre Underslæb.

I Aaret 60 havde nogle velsindede Patrioter giort Aftale om at giøre det Forslag, at enhver, der eyede tie Tusende Rigsdaler, skulde give den tiende Deel af al sin Formue til Statens Beste og Gavn, at de fandtes villige dertil endog under Eeds Aflæggelse, og ansaae det for deres Pligt, i onde Tiider at bøde med noget af det, de havde gode Tiider og en faderlig Regiering at takke, men dette stod de store paa ingen Maade an, de fandt Paalæg nødvendig, men de ringere skulde føle den stærkest, paa samme Grund, som Parade Hesten troer Eselen at være skabt til at trælle. Før 57 havde vi næsten ingen andre end Specie Ducater; der vare blevne slagne nogle i Krigens Tid af Friderich den 4de, som siden efter bleve nedsadte til 10½ Mark, men disse vare meget sieldne at see. Ved en offendtlig Placat blev befalet at levere dem til Myndten imod den gangbare Priis, men da deres Tal blev meget mindre, end man havde ventet, saa greb Kongen til sit Medaille Cabinet. Mynt Mesteren maatte undersøge alle de gamle Stempler, og hvor de vare brugbare, bleve Myndterne smeltede.

I Førstningen da de nye Ducater blev udgivne, saae man næsten ingen anden Mynt; enhver troede, at det

vilde gaae med dem, som med de forrige og skildte sig ved dem, som han fik dem, men da Jøderne kort derefter bød 4 og 6 Skilling til Opgield paa dem, saaes ingen meere af dem, indtil de i Aaret 61 blev sat til tretten Mark, da man med en lige Begierlighed søgte at blive dem løs. I Slutningen af samme Aar og i Begyndelsen af det næste gik det Rygte, at Regieringen havde bemægtiget sig alle Banquens Contanter, og at den om ganske kort Tiid maatte giøre Opbud. De mindste Sædler, man havde den Tiid, vare paa 10 Rdl., og det var ikke alleene en Umuelighed at faae nogen til at vexle dem, men Frygten var saa stor, at man i tusende Tal strømmede til Banquen, og da enhver vilde være den første, blev Trængselen saa stor, at der een Dag blev qvalt 3 Mennesker i den, og uagtet at de selv vare hinanden til Hinder i deres Ønskes Opfyldelse, truede de ikke desto mindre Betiendterne, at de ikke skulde komme levende fra Stedet, dersom de ikke fik Penge. At alt dette svækkede Kierligheden til Kongen, var en naturlig Følge, dog gik de ikke videre i deres Klagemaal, end at beskylde ham for, at han lod sig forleede af de slette og onde Mennesker, han havde om sig, der skiulede Undersaatternes Nød for hans Øyne. Han merkede selv, at deres Kierlighed var formindsket; thi vel stimlede Folket til endnu, naar han lod sig see, men i Steden for den glade Frimodighed og Tilliid, hvormed enhver pleyede at see op til ham, sad Misfornøyelsen i en hvers Ansigt, og dets Fryde Skrig og udøste Velsignelse havde forvandlet sig til stumme Suk. Han følede det i det inderste af hans Hierte, og hans

Græmelse derover hialp ikke allene til at svække hans Helbred, men hans Kræfters Aftagelse tiente tillige til at giøre det Onde værre paa en anden Maade. Indtil 58 og 59 havde man vel talt om Virkningen, Viinen ofte giorde hos ham, men ingen uden de, som vare ideligen om ham, havde seet ham i denne Tilstand, men nu blev alle Vidne til den. Han kom ikke allene paa Apartement, som den Tiid begyndte Klokken fem, endskiøndt han aldrig kom førend imod 7, i en Forfatning, at hans Been havde Møye med at bære ham, men jeg har meere end en Gang seet ham til Hest med den største Angst for, at han skulde falde af den, og i Vognen, at hans Arm ikke var mægtig at bringe hans Hat paa hans Hoved igien uden M[oltke]s Hielp. Den meenige Mand, som saae det, sagde overlydt: Er det Under, at det gaaer, som det giør; naar han er i den Tilstand, kan de io giøre med ham, hvad de vil, og derpaa strømmede Forbandelser over dem og deres Afkom, som fandt deres Regning ved at forleede ham til sligt.

Den 16de Oct. 1760 var Iubilæum for Souveraineteten, men om han enten frygtede for, at Undersaatternes formindskede Kierlighed skulde sees alt for tydelig ved denne Leylighed, eller at Lævningen af den skulde bringe dem til at gribe sig an over Formue, saa blev han paa Fre[densborg], og den almindelige Misfornøyelse, som dette foraarsagede, er ubeskrivelig.

Der findes Leyligheder, hvor Undersaatterne anseer Skaansel for Foragt og som en Modbydelighed til at tage imod frievillige Beviis paa Glæde og Kierlighed.

Den, der trykker sig ved at miste en Daler efter Befalning, tager med Fornøyelse hundrede i Haanden, naar han troer, at han dermed kan lægge Hiertets Følelse for Dagen, og denne Begivenhed var een af dem. Middelstanden og Borgerne ansaae denne Høytidelighed som et Æreminde paa deres Nidkierhed og Troeskab; de smagte i Aanden en Triumpf over at see Adelen tvungen til at yttre Glæde over det, dens Hovmod og Undertrykkelses Aand skar Tænder ved, og denne Triumpf blev dem ikke allene betagen, men endog for Kongens Øye at bevidne, at deres Forfædres Iver og Nidkierhed for Kongen og hans Huus brændte med samme Fyrighed i deres Hierter. Ja, sagde man, der seer vi tydeligen, at vi ingen Konge har meere, at Adelen dreyer og leeder ham, som de[n] vil, at Overbeviisningen om, at de træder os under Fødder, ikke er den nok, men at den ikke engang kan taale at erindres om, at der var en Tid i Dannemark, da man kastede dens Aag af og stækkede dens Vinger.

Virkningen heraf blev den, at de tree til Høytideligheden udnævnte Dage meere lignede en Sørge Fest end et Iubileum. Den, der ikke vidste bedre og sammenlignede de to Høytideligheder, som i en Tiid af elleve Aar fulgte paa hinanden, kunde umuelig forestille sig, at det var det samme Folk og den samme Konge, men havde største Føye til at troe, at en Usurpateur havde udryddet den elskede Konge Slægt og bemægtiget sig Thronen, og at Folket ved sin udmerkede Koldsindighed bevidnede sin Sorg over de tabte og sin Misfornøyelse med den nærværende. Da Hoffet kom fra

Landet, bievaanede Kongen de til Iubileumet indrettede Skuespill og offendtlige Taler, og alle Gangene i en Tilstand, der overgik alles Forvendtning, og viiste dem deres tilbedede Friderich i sin sande og egendtlige Skikkelse, og Glæden syntes at komme til Live igien.

Men Glæden varede ikke længe; den 18de November var Kongen paa Iægersborg til den sædvanlige ugendtlige Iagt, og enten han havde faaet for megen Froekost, eller taget for meget til sig ved Taffelet, saa vare Beenene for svage til at bære Kroppen, da han reyste sig, desuagtet kunde hverken Bønner, Forestillinger eller Overtalelser bevæge ham til at staae fra sit fattede Forsæt at ride ud. Han kom ogsaa lykkelig paa Hæsten, reed sin sædvanlige Tid, men om enten Luften og Bevægelsen havde forværret hans Tilstand, eller man ikke var hurtig nok til at give ham den fornødne Understøttelse, saa rørte det første Been neppe Jorden, førend det var midt over. Forskrækkelsen var overmaade stor, men enten han var følesløs eller saa aldeeles betaget Sandserne, at han ikke vidste af noget, saa giorde han et Forsøg til at træde paa det søndrede Been, hvorved han bragte Splinterne ind i Kiødet, og Smerten deraf tvang ham til at udstøde et Skrig og bragte ham i een stærk Besvimelse. M[oltke] var aldrig med ved slige Leyligheder, men da han saae dem komme bærendes med Kongen og troede det Onde endnu værre end det var, fik han til Trods for al sin synende Phlegma stærke Convulsioner. Man skar Støvlen af Benet, søgte at bringe ham til Live, og Frygten for Umueligheden heri bragte dem alle til at glemme, at de manglede alt

det, der behøvedes til at forbinde Beenet, saa at endskiønt Ulykken var skeedt før fem, kom her først et ridende Bud til Byen hen imod tie for at hente Medici og Wolert. Saa snart det var Dag, skyndte Dronningen sig til Iægersborg, og man maae sige det til hendes Roes, at uagtet Kongen sielden taalede hende nogen halv Tiime af 24ᵛᵉ om sig, Rummet var saa knabt, at hun næsten ingen Betiendtere kunde have hos sig, og hendes Værelser af slig en Beskaffenhed, at de ved indfalden Slud og Regn sadte hende blot for alle Luftens Ubehageligheder, saa vilde hun dog ikke engang høre tale om at forlade Kongen, førend han kunde komme med.

Da Wolert tog den første Forbindning af, var Benet i den ønskeligste Tilstand, og han gav Haab om, at Kongen efter nogle Ugers Forløb kunde forlade Leyet, men efter en Uges eller lidet meeres Forløb, forværredes det øyensynlig. Alle de Undersøgelser, han anstillede, vare forgieves til at opdage Aarsagen; han var næsten i sit Hierte overbeviist om, at Kongen nød hidsige og forbudne Ting, og til Syne iagttog han den stræengeste Diet. Imidlertid blev det Dag for Dag værre, og han begyndte at frygte for den kolde Brand. Han havde Iulius Kos mistænkt; han havde adskillige Gange yttret sin Mistanke desangaaende for ham og viist ham de græsselige Følger, dette Forhold kunde og maatte have, men han havde med de dyreste Eeder og Forsikkringer søgt at giøre sig saa reen, som en Engel. Han aabenbarede M[oltke] sin Mistanke, og da de to engang i 48 Tiimer bestandig havde løst hinanden af, fandt han en

kiendelig Forandring ved Skaden. Imod Enden af den anden Nat, da Iulius just var inde, lod han, som han slumrede og blev vaer, at Kongen og Iulius giorde Tegn til hinanden, og sluttede sig til af dem, at Iulius havde det forlangte hos sig. Nu var hans Slummer forbie, men han rørte sig ikke saa snart, førend Kongen begyndte at bede ham, at han skulde gaae hen og lægge sig nogle Tiimer, men ihvor meget han end forsikkrede, at han ikke behøvede det, saa blev Kongen dog ved og befalede ham det tilsidst i en Tone, der forkyndte, at han vilde være adlydet. Wolert gik, men for at blive fuldkommen vis i sin Sag, tøvede han et Par Minuter, vendte derpaa om igien, som om han havde glemt at see efter noget ved Bandagen og Beenets Leye, som var nødvendigt, førend han kunde blive borte, og magede det ved denne Leylighed saa, at han kom Kongens Ansigt saa nær, at hans Aande bekræftede ham alt, hvad han havde troet. Med denne Opdagelse gik han lige hen til M[oltke], bad ham enten at tale alvorlig med Kongen over den Sag, eller og at holde Iulius fra ham paa hvad Maade, det end var. Det sidste udgav han for en blot Umuelighed, og det første syntes han ikke at have synderlig Lyst til, men lod sig tillige temmelig tydelig merke med, at han troede, det vilde have bedre Virkning, om W[olert] sagde Kongen sin Opdagelse og Følgerne af dette Foretagende reent ud. Naar Deres Excellence befaler det, svarede han, saa skal det skee; jeg har endnu aldrig frygtet for at efterkomme en redelig Mands Pligt, mit Hierte og mine Hensigter har giort mig roelig i Henseende til Følgerne.

Da Wolert kom ind til Kongen igien, nærmede han sig ham med en kiendelig mørk og alvorlig Miine, saa at Kongen spurgte ham, om der var mødt ham noget ubehageligt. Det er altiid meget nærgaaende for en redelig Mand, Deres Mayestet, enten at bebyrde sin egen Samvittighed eller og anklage andre for det sorteste og utilgiveligste Forræderie. Kongen spurgte, hvori det bestod, og mod hvem det udøvedes? Imod Deres Mayestets egen høye og hellige Person, svarede han, og følgeligen mod heele Riget med, og det af dem, som Deres Mayestet synes at sætte meest Liid og Fortroelighed til. Derpaa sagde han ham, hvad Saarets Beskaffenhed havde lært ham, hvorledes han var kommen efter, at det var Iulius, der ved at forskaffe ham stærke Drikke gav ham Gift og giorde heele Rigets Bøn og al muelig Fliid og Møye derved til intet. Da han var til Ende dermed, spurgte Kongen ham i en meget alvorlig Tone, om han vidste, hvem han talede med? Ja, jeg veed, svarede han, at De er min Konge og Herre over mit Liv og Gods, men ikke over min Ære og Samvittighed. Jeg veed tillige, at den Dag kommer, da vi begge skal møde for en fælleds Overherre, og der skal Deres Mayestet ikke kræve det Liv af mig, som De har værdiget at betroe i mine Hænder. Det er altsaa som en troe Undersaat, og som elsker sin Konge saa høyt, at han med Glæde gav sit Liv hen, naar det kunde bøde Skaden; den skiendige Føyelighed giør, at jeg siger Dem, at Deres Mayestets Liv er i den yderste Fare, og at den kolde Brand, dersom Deres Mayestet ikke vil holde de Dem foreskrevne Regler paa det

nøyeste, inden faa Dage nøder os til at sætte Beenet af, uden at Livet derved frelses, saa fremt De ikke giør, hvad jeg paa mine Knæe besvær Dem om. Vil Deres Mayestæt frelses, saa er det endnu Tiid, og vil De ikke, saa sig det, og tillad mig at skynde mig bort af Riget, thi jeg har ikke fortient at døe som en Misdæder, og Almuen stener mig, dersom Deres Mayestet kommer noget til under min Haand ved et Tilfælde, der i sig selv har saa lidet at betyde. Skulde da mit Tab virkelig smerte mine Undersaatter, skulde jeg ikke være bleven dem, om ikke forhadt, saa dog ligegyldig, sagde han med et dybt Suk og en kiendelig Sinds Bevægelse, hvorpaa han spurgte Wolert, om han da vilde staae ham inde for Livet, naar han giorde, hvad han forlangede. Med den Høyestes Biestand, svarede han, siden der, naar det skeer, ikke engang er Skygge af Fare. — Og hvor længe skal det vare? — Fem til sex Uger, Deres Mayestet. — Der har De min Haand derpaa, at det skal skee, men seer jeg ingen kiendelig Virkning deraf, saa Gud hielpe Dem.

Han holdt og sit givne Løfte helligen, og efter fem Uger fra den Dag af kom han saa vidt, at han kunde forlade Sengen. Men nu var der en anden Nød, det var ganske umueligt at faae ham til at betiene sig af en Krykke; en stærk Stok var alt det, han vilde betiene sig af, og omtrent en tie til tolv Dage efter, da han en Dag var allene, tabte han, efter hans Sigende, Stokken og faldt ved at vilde tage den op saa uhældig, at Beenet gik fra hinanden igien; hans Smerter var denne Gang ulige større; men da han nu havde

Erfarenheden for sig, saa underkastede han sig villig og beqvemmede sig iligemaade til at bruge Krykken, saa han, da han i May Maaned tog til Fredensborg, havde faaet saa megen Fastighed i Beenet, at en Stok var ham Støtte nok.

Det, jeg her har sagt Dem, har jeg først faaet at høre af W[olert] efter hans Død, og han forsikkrede mig, at han havde alle muelige Grunde til at troe, at Ligegyldighed for Livet havde havt lige saa meegen Del i hans Forhold, som hans Begierlighed efter det, der gjorde ham Skade, og at alle hans Forestillinger vilde havt liden eller ingen Kraft, dersom han ikke af en blot Hændelse og uden nogen Hensigt havde talt om Almuens Fortvivlelse ved hans Tab. Men den blotte Forestilling om, at Folket endnu elskede ham, havde giort ham Livet behageligt igien og bragt ham til at underkaste sig alleting.

Mig forekommer det i det mindste meget troeligt, siden jeg af Erfarenheden veed, hvilken forandret Udseende alting faaer i vore Øyne ved den Tanke, at vort Liv er een eneste Glæde. En anden i Deres Sted vilde maaskee ansee denne Tanke for en latterlig Forfængelighed hos en gammel Pige; men da jeg troer, at De er overbeviist om, at jeg ikke smiggrer mig med et falsk Haab, saa maae De ogsaa vide, at mit Livs Lyksalighed bestaaer i at vise mig

Deres bestandige Dorothea.

Den 12 Martii [17]84.

Da jeg har funden alle de Papiirer, som hører til den Sag, vi talede om i Dag, og mine Øyne har havt

mange Tiimers Hvile, saa vil jeg begynde Historien og viise Dem, naar Tiiden kommer, hen til Papiirerne, for at skaane mig for at skrive det nu, som jeg for nitten Aar siden skrev.

Den 11te Marti [17]65, da Klokken var næsten tie, fandt Madame Rose, endskiønt hun meget [vel] vidste, hvor hendes Daatter var, for got at sende den halve Bye omkring for at spørge, om ingen havde taget hendes Daatter hiem med sig fra Comedie Huuset, da hun var i den yderste Beængstelse over hendes lange og usædvanlige Udeblivelse. Iblandt andre nød jeg ogsaa den foromtalte Ære og besvarede den meget kort, at da jeg aldrig havde taget [hende] med mig, saa burde Mad[amen] ogsaa tiltroe mig saa megen Høflighed, at jeg havde sendt hende Bud. Noget forhen var min Fader gaaet fra mig for at lægge sig, men da han ikke kunde sove endnu, saa gik jeg op og fortalte ham, at efter al Formodning var Jomfruen indleveret. Jeg havde neppe udtalt, førend han sagde: Jeg tør sætte mit Liv i Pandt paa, at det er Laurvig. Og jeg det, som er endnu meere, min Ære, at det ikke er ham. Min Fader, som var meget heftig, spurgte mig, om jeg da fandt saa megen Fornøyelse i at trætte ham imod, at jeg, som stedste havde tiltroet og mistænkt Laurvig for alle muelige Laster, nu fandt for godt at forsvare ham. Det er langt fra, svarede jeg, ikke fordi jeg io nok troer ham i Stand dertil, men fordi det var alt for dumt af saa igiennemdreven en Forfører at giøre sligt et Optog. Hvem der har taget hende, maa være eenig med hende, og naar L[aurvig] var det, saa kunde han

io spare den Møye; det maae altsaa sikkert være een, der vil ægte hende og af Frygt for sine Venners Forbud bar sig saaledes ad, og ventelig enten høyer eller Træld. Da mig syntes, at mine Grunde var meget overtydende, og min Fader desuagtet blev ved sin Meening, saa gik jeg ned i mine egne Værelser. Neppe var jeg kommen ned, førend C[onferents] R[aad] Sch[ütz], som den Tiid var Cancellie Raad, kom ind til mig og spurgte, om jeg vidste, at Jfr. Rose var borte? Jeg sagde ham, hvoraf jeg vidste det, og han fortalte mig, at da han var kommen igiennem Lille Kongens Gade for at gaae hiem, var R[oses] Pige kommen gaaende, og da han havde bedet hende hilse hiemme, havde hun sagt ham, at Madamen var færdig at gaae fra sin Forstand, fordi Jomfruen ikke var kommen hiem, og hvor hun kom, havde ingen seet hende. Han var derpaa gaaet op, men da Moderen stillede sig ganske afsindig an, skreg af fuld Hals og rev Haaret af sit Hoved, saa var han gaaet til mig saavel for at fortælle mig det, som for at høre mine Tanker derom. Jeg sagde ham dem, og han var ganske eenig med mig, men ingen af os kunde begribe, hvorledes det gik til, at Faderen slet ingen Bevægelse giorde, om hun enten ikke havde sendt Bud til ham, eller om han var saa ganske roelig derved.

Medens vi søgte at udfinde en Aarsag dertil, kom Jomfrue Bøttgers Fætter ind og skulde hilse mig fra hende og bede, om jeg ikke vilde sende min Tiener til Marchalls, hvor Rose var efter en Indbydelse af Greve L[aurvig], for at see, om han ikke kunde faae Rose i

Tale, thi alle de, hun havde sendt, var han bleven nægtet for. Da jeg hørte det, begyndte jeg at sadle om, jeg lovede at sende Bud, men da jeg ikke vilde giøre det uden min Faders Vidende, saa gik Sch[ütz] og jeg op til ham. Tieneren gik og kom tilbage med det Svar, at man nægtede ham, endskiønt han havde hørt hans Røst paa Gaden, og af det, han sagde til Sælskabet, syntes han at være meget misfornøyet med det. Da min Fader hørte, at man paa Gaden kunde høre, hvad der blev talt, maatte han ud af Sengen og i Klæderne. Sch[ütz] og han fulgtes ad; af de Talemaader, Rose udstødte, og som ingen ærekiere Mænd havde taalet, naar ikke Samvittigheden havde bebreydet dem, at de havde blandet sig i en nedrig og ubillig Handling, mærkede de meget godt, at Rose vidste, hvad der var gaaet for sig, og at man holdt ham der med Magt, thi de saae, at han blev trokke[n] med Vold fra Vinduet, da han umagede sig for at aabne det og raabe om Hielp, og saaledes holdt de det med ham, til Klokken var over to.

Den tolvte spiiste han hos mig, Sch[ütz] var saa artig og kom med at hielpe mig at dissepere den ulykkelige Mand, hvis Kummer og Væmodighed var saa stor, at ingen uden Medynk kunde kaste Øyet paa ham. Da han slet ingen Søvn havde faaet, saa var han alt for meget ude af sig selv til at foretage noget den Dag, men den trettende gik han til Horn for at begiere hans Biestand baade som Politiemester og Directeur.

Sch[ütz] havde forlangt af ham, at han skulde be-

rette mig alt, hvad Horn [svarede], og ingen Slutning tage i hvad man raadede ham, uden at have overlagt det med mig. Han kom altsaa ikke saa snart fra Horn, førend han berettede mig, at Horn havde sagt ham, at L[aurvig] havde været hos ham om Aftenen forhen og tilstaaet ham, at hun var i hans Hænder, og han maatte raade Rose at giøre det io mindre io bedre bekiendt saa vel for hans egen Æres, som Fordeels Skyld, og da dog Ulykken var skeedt, saa syntes han og, at han giorde best deri. Sagde han dette, spurgte jeg, som Politiemester eller Raadgiver? Det samme Spørgsmaal giorde jeg, svarede han mig, men han sagde, at han talede blot med mig som Ven og var som Politiemester endnu mere uvidende om, hvor hun var, end jeg. Efter denne Forklaring spurgte han den bedrøvede Fader, hvad han vilde have, og hvad Erstatning han krævede? Han forsikkrede ham, at hans heele Paastand var at have sin Daatter igien, som baade Guds og Naturens Lov berettigede ham til; Erstatning kunde der ikke gives ham, siden hans Ære hverken som Fader eller Borger var tilfals, og hans Forhold skulde i det mindste friekiende ham i den fornuftige Verdens Øyne for at have været Medviider i denne skammelige Handel. Hvorpaa Horn havde raadt ham at skrive Greven et meget høfligt Brev til og i det begiere sin Daatter tilbage og anføre ham sine Aarsager derfor, dog uden Trudsler eller Bitterhed. Da han havde fortalt mig dette, bad han mig om Tilladelse at skrive Brevet hos mig, siden hans Sind var i alt for heftigt et Oprør, naar han var hiemme.

Med megen Fornøyelse, kiere R[ose], svarede jeg, men er det Dem eene og allene om at giøre at faae hende i Deres Værge igien, saa beder jeg Dem, betænk Dem to Gange førend De skriver dette Brev. Hvorfor det, spurgte han? Hvad Beviis har De paa, at Greven er deres Daatters Bortfører, Horn har selv sagt, at han kun sagde Dem det som Ven og under fiire Øyne, hans Ney er altsaa in Iura kraftigere end Deres Ja. Det eneste, De har at holde Dem ved, er, at det Brev, som De fik uden Navn, er forseglet med det Falkenskioldske Vaaben, men kan han overtale sig til at være Mellemhandler, saa kan [han] endnu før give sig ud for Hoved Manden; det er mindre Skam for F[alkenskiold] at have forliebet sig i en smuk Pige, end i at være Ruffer for Greve L[aurvig], og finder denne for got at lægge Sag an imod Dem for ær[e]rørige Beskyldninger, som Deres Brev giør ham berettiget til, siden De kræver Tyvekoster i det af ham, som De ikke kan beviise, at han har, saa kan han let tvinge Dem, for at han skal lade den falde, til at indgaae alt, hvad han forlanger. Jeg indseer, at De har Ret, men hvad skal en ulykkelig Mand giøre, hvis Sind er for nedslaget og bekymret til at kunde tænke, og som de, han søger Hielp hos, lægger Falstrikker for. Taarene trillede herved saa stridig ned af hans Kinder, at mine vare paa Veyen til at giøre Selskab. — Fat sig, kiere R[ose], Himlen staaer stedse en retfærdig Sag bie, De kan ogsaa gierne følge H[orn]s Raad og skrive Greven til, det kan endog have sin gode Nytte, naar De i Brevet allene udbeder sig hans Biestand til at faae

Cap[itain] F[alkenskiold] til at tilstaae, af hvem han havde bekommet det Dem overleverede og med det F[alkenskiold]ske Vaaben forsegiede Brev, og det uden engang at yttre saa meget som Mistanke imod Greven. Han fandt dette Raad saa godt, han takkede mig saa inderlig for det og bad mig saa væmodigen at opsætte sligt et Brev for ham, at jeg ikke kunde nægte ham det, men skrev det Papiir, [der] er betegnet med № 1, som han skrev ud og sendte Greven.

Den 14de gik han til Fritz Moltke, som var Ober Directeur, men al den Trøst, han fik hos ham, bestod deri, at han skulde faae hende til Skuepladsen igien, om han forlangede det. Om Aftenen blev der bragt et Brev fra hans Daatter i hans Huus, men det var saadant et intetbetydende Hvishvas om hendes store Lyksalighed og hendes Længsel efter at kaste sig for hendes Faders Fødder, at jeg ikke gad taget Afskrift af det.

Da han ingen Svar fik fra Greven, bad han mig at concipere ham en Klage over Falkenskiold til Krigs Directorio, men jeg undslog mig derfor, siden min Fader havde tilbuden ham det; han bad ham derpaa derom, som og giorde det, men Sch[ütz] fandt det saa heftigt og forbittret, at han giorde mig det til en Pligt at skrive et andet, og da min Fader selv troede, at det vilde giøre bedre Virkning, saa blev det derved og er bielagt under № 2. № 3 er en Afskrift af det Brev, som Fal[kenskiold] flyede ham, men de store og grove Feyl, der er i det, saae jeg gierne ikke maatte gaae paa Afskriverens Regning, siden de findes een og

hver i Originalen, og [blev] en Aarsag meere til Reventklaus Forbittrelse imod ham, der sagde, at han giorde sin Fødsel dobbelt Skam, først ved sit Forhold og dernæst ved sit Brev, der, naar man holdt det imod det, som R[ose] fremførte i Sagen, saa burde man troe, at den sidste havde havt Grevens Opdragelse, og denne var voxen op blandt Gade Pogene.

Den 15de kom Greve Ahlefeldt til min Fader og bad ham for alt, det helligt var, at foreslaae R[ose], at dersom han vilde lade Sagen fare, saa skulde han strax faae 6 Tusinde Rdl. udbetalte, hvilket Huus han forlangede i Byen og 500 rd aarligen for sig og sin Daatter, og borgerlig Caution for Løftets Opfyldelse til Punct og Prikke. Min Fader lovede at sige R[ose] det, som han ogsaa giorde, men fik til Svar: Jeg forlanger intet uden min Daatter, jeg tænker saa lidet enten paa Hævn eller Erstatning, at om jeg finder hende, naar jeg kommer hiem, saa skal jeg hverken giøre et Skridt eller aabne min Mund for at beklage mig, men hende vil og skal jeg have, om der er Retfærdighed i Landet. Han kunde fordobble og tredobble sine Tilbud, og jeg skulde overtyde ham, at min Siel foragter den Velstand, der skal kiøbes og nydes med Vanære.

Da han efter mit Raad gav Bernsdorf en Gienpart af sin Ansøgning til Kr[igs] Dir[ectorio] og Dansk Cancelie, saa maatte altsaa alleting saavel som de bielagte Copier af Brevene skrives dobbelt, og da han maatte spille den 15de, og den 17de var en Søndag, saa kunde han ikke førend den 18de levere sin Klage ind. Paa Krigs Direct[orio] var ingen førend Dagen efter. Thott

var syg, saa han maatte levere ham det i hans Huus, og Sch[ütz] tog imod Bernstorfs, medens han var i Conseillet. Da han kom derfra, flyede Sch[ütz] ham det med Tillæg, at det venteligen indeholdt en megen ubehagelig Sag, som han sluttede sig til af det, at en høyst bedrøvet og forurettet Fader havde overleveret det. Da B[ernstorf] havde igiennemlæst det, blev han saa forbittret, som ingen kunde mindes at have seet ham; Hielmstierne blev strax hentet til ham, og de kunde høre ham uden for at skiende over Politiemester og Politiet, at slige Uordener kunde gaae for sig, uden at de kunde komme efter det. Dette giorde dem alle overmaade nysgierrige, men ingen kunde begribe, hvad det var, og Sch[ütz] stillede sig ligesaa uvidende an.

I al den Tiid blev der ikke talt om andet end denne Bortførsel i heele Byen; enhver beklagede Faderen, fordømte Moderen, ynkede den solgte Pige og vare opirrede mod Forføreren, som de kaldte Familiernes Freds Forstyrrer. Hvad enten nu hans Folk, som maatte høre Bebreydelser paa deres Herres Vegne, hvor de kom, bleve kiede deraf, eller og det skeedte efter hans Befalning og for at stoppe Folk Munden, saa lode de sig forstaae med, at om deres Herre end og havde taget Jomfrue R[ose] bort, saa var det skeedt med deres Vidende, som nok kunde forsvare det, og hun overleveret i slige Hænder, der kunde beskierme hende. At disse Hænder enten skulde være Kongens, eller C[ron] P[rinsens], som nogle Uger efter skulde confirmeres, var upaatvivleligt, og følgeligen maatte de,

det var overlagt med, enten være [Moltke] eller R[eventlou], som forbittrede dem endnu meere mod L[aurvig], og de bleve enige om at vise Verden, saa fremt der blev klaget, at de ingen Deel havde deri.

Den 18de, paa hvilken jeg har sagt Dem, min beste, at R[ose] gav Thott og Bern[storf] sin Klage, spiiste L[aurvig] tillige med Conseillet ved Kongens Taffel. Det varede ikke længe, førend der blev talt om den bortsnappede Pige, og Kongen spurgte L[aurvig], om han slet ikke kunde give nogen Oplysning derom, eller i det mindste en Slags Formodning om, hvem det kunde være. L[aurvig] svarede meget fræk, og som han fandt sig fornærmet over Spørgsmaalet, at det var en Sag, der saa lidet bekymrede ham, at han alt længe havde glemt det, dersom ikke alle talede derom. Da saae vi dog gierne, svarede Kongen med et vredt Aasyn, at De betragtede det som noget, der ligger os Magt paa at vide, og jeg er vis paa, at De kan give Oplysning derom, naar De ret vil besinde sig. Da Laurvig derpaa med samme Tone og Mine forsikkrede paa sin Ære, at han ikke var i Stand dertil, saae Kongen til ham med et Ansigt, der viiste den største Forbittrelse, begyndte at bevæge Læberne, men i Steden for at sige noget, rev han med begge Hænderne saaledes i sin Serviet, at Kammer Junker Ahlefelt, der havde Opvartningen og samme Aften fortalte mig det, nær havde tabt Glasset, han skulde række ham, af lutter Forskrækkelse. Dette gav en liden Pause, hvorpaa B[ernstorf] tog Ordet og sagde: at det maatte give Fremmede et meget slet Begreb om vores Politie, at en saa

høyligen fornærmet Fader ikke kunde faae Understøttelse af det til at faae sit Barn igien. Vil han have hende, sagde Kongen, saa lad ham kun sige det, og min ganske Magt og Myndighed skal understøtte ham i denne billige Begiering. Kongen sagde siden efter til M[oltke], at hans første Bevægelse, da L[aurvig] nægtede det anden Gang, havde været at befale ham strax at gaae fra hans Ansigt, men at han havde besindet sig for at see, om L[aurvig] ikke efter Taffelet vilde begiere Audience og tilstaae sin Brøde, og havde han giort det og flyet hende til Faderen, saa havde hans heele Straf bleven den, at han skulde betale hende en Summa, hvoraf Renterne kunde forskaffe hende en anstændig Underholdning, og Sagen i øvrigt været død og magtesløs.

Da jeg, som jeg sagde Dem, ikke vilde have, at noget Menneske maatte vide, at jeg havde skrevet for R[ose], saa blev ogsaa de bielagte Concepter i mit Giemme, og jeg blev ikke lidet forundret, da R[ose] noget efter fiire kom ganske aandesløs og bad mig om Concepterne og Tilladelsen at skrive dem ud hos mig. M[oltkes] Kammer Tiener Lund havde i samme Øyeblik bragt ham den Befalning fra Greven at være Morgenen derpaa halv syv i hans Forgemak med et ligelydende Document, som det Greve T[hott] havde faaet. Ved den Leylighed havde Lund fortalt ham, at da Conseillet var efter Sædvane kommen ind til Grevinden, havde B[ernstorf] spurgt Moltke i den Tanke, at han havde faaet en Ansøgning, saavel som han, hvad han syntes om denne Behandling, og om han havde

talt med Kongen derom. Men da han havde hørt, at M[oltke] ikke vidste noget derom uden af Rygtet, saa havde B[ernstorf] forlangt Audience hos Kongen. Det første B[ernstorf] var gaaet ind til Kongen, havde hans Herre befalet ham at lade hente en Vogn, sætte sig i den og strax bringe R[ose] op til ham, men da Kongen havde ringet, førend Vognen var kommen, saa havde han, siden han ikke vidste, naar han kom fra Kongen, igien forandret Befalningen til det, som han havde sagt ham. Ro[se] sadte sig strax til at skrive og var endnu ikke ganske til Ende dermed, førend Lund søgte ham op paa nye med den Befalning, at bringe en ganske kort Ansøgning med til Kongen, som, da han af de Papiirer, B[ernstorf] havde ladet ligge paa Canceliet og hentet, havde fundet Sagen af den Beskaffenhed, at han uden videre Forestilling maatte øve Retfærdighed.

At R[ose] kom temmelig fornøyet tilbage til mig, kan De let slutte, og at jeg ikke var uvillig til at lægge den sidste Haand paa Værket ved at opsætte Ansøgningen til Kongen, er ligesaa naturlig, men jeg maatte ikke været Fruentimmer, dersom jeg ikke havde betinget, at han, saa snart han kom fra Mol[tke], skulde berette mig alt, hvad han havde sagt. Jeg raadde ham tillige, at dersom Greven gav Anledning dertil, saa skulde han ikke fortie det Tilbud, Greve A[hlefeldt] havde giort ham, men uden den skulde han ikke nævne det, at det ikke skulde synes, som om han ansaae det for en særdeles Fortieneste, at han ikke havde solgt sin Daatter til Skiendsel.

Han holdt ogsaa sit Løfte og gik lige fra Greven til mig og berettede mig følgende. Da han var kommen ind til Greven, havde hans Ansigt været meget alvorligt, og hans første Tiltale var: Det giør mig ondt, Hr: R[ose], at jeg skal tale første Gang med Dem i en Begivenhed, der er Dem saa smertelig, men endnu meere, at De ikke har havt den Tilliid at vende sig strax til mig i en Sag, hvor Uretfærdigheden selv ikke kunde nægte Dem Biestand. De maae dog nødvendig have hørt, at Hans Mayestets Omhue og Kierlighed for hans Undersaatters Vel har beskikket mig til at tage imod alle Ansøgninger, som enten ikke hører til noget vist Departement, eller og Tingen er af den Natur, at den udkræver en hastigere Forestilling, end Sagernes Orden i Collegierne tilstæder, og da Deres var af den Beskaffenhed, hvorfor er De da ikke kommen til mig? Han svarede, at det aldrig havde været ham bekiendt i det Lys, som Hans Exc. fremsadte, at han meget vel vidste, at mange ulykkelige havde funden Hielp og Biestand i Hans Exc. Menneske Kierlighed, og han ogsaa maaskee havde vovet at søge Tilflugt hos den, dersom ikke een Ting havde afskrækket ham derfra. — Venteligen det udspredte Rygte, at Bortføreren kun var et Redskab i mægtigere Hænder? — Paa ingen Maade, Deres Exc., jeg var i mit Hierte alt for overtydet om Ophavsmanden til min Ulykke, at dette kunde giøre Indtryk hos mig, men da den første, jeg søgte Hielp hos i min Ulykke, var Deres Herr Søn, som min Ober Directeur, og det i Haabet om, at om han ikke selv kunde hielpe mig, hans Medynk over

min nagende Kummer da skulde bevæge ham til at forskaffe mig hans Hr: Faders Beskyttelse, og han lod mig gaae uden al anden Trøst end den, at min Daatter ikke skulde miste sit Leve Brød ved Theatret, saa vidste jeg ingen til at tale min Sag hos Deres Exc. og blev derved afskrækket til at komme af mig selv, af Frygt for at blive besværlig. — Hm! var det alt, hvad min Søn sagde? Det forsikkrer jeg Deres Exc. paa det helligste. Derpaa blev hans Ansigt mildere, og han spurgte ham, om han aldrig havde mærket noget, der kunde give ham Mistanke, og hvem han meente, der havde været Medvidere og Underhandlere i Sagen. Da R[ose] havde besvaret ham det første med ney og det sidste med, at til hans Græmmelses Forøgelse var han næsten overtydet om, at Moderen havde overgivet sit Barn i Forførerens Hænder, og at Violon Iacobsen formodendtlig havde været med i Spillet, saa spurgte Greven, om der da, medens hun havde været borte, slet ikke var giort noget Skridt til at formilde ham uden det anførte Brev fra hans Daatter? Saa fortalte R[ose] de Tilbud, som ham var giort ved Greve A[hlefeldt], og hvad han havde svaret. De har handlet som De burde, sagde M[oltke], og dette Vidnesbyrd af Deres Hierte bør tillige blive Dem Borgen for, at den beste Konge vil lade Dem vederfares Ret. Derpaa kom R[ose] frem med sin Ansøgning, som den anden tog imod med de Ord: Jeg skal overlevere den til Hans May., endskiønt det i visse Maader er unødvendig, da alle behørige Ordrer allerede ere underskrevne. Han er for øm en Fader for sit Folk, at han ikke skulde

føle en Faders ganske Smerte ved saa betydelig en Leylighed. Han har befalet mig at sige Dem i hans Navn, at De maa søge at sætte Deres Sind i Roelighed, at Sagen ikke meere er Deres, men hans, og at alt, hvad De har at iagttage, er dette, at De stedse siger, hvor De gaaer hen, paa det man strax kan finde Dem, og i Fald man skulde foretage noget videre til at formilde Dem, da ufortøvet at lade mig det vide.

Da han havde fortalt mig dette og udladt sig med den Trøst, han havde funden i den Deeltagelse, hvormed M[oltke] havde formanet ham til Roelighed, var det Tiid, at han skulde paa Krigs Directorio med sin Klage. Medens han var der, kom Grev A[hlefeldt] til mig og med mange smiggrende Complimenter bad mig for Himmel og Jords Skyld, at staae ham bie i at rædde Greve L[aurvig] fra Ulykken, der svævede over hans Hoved. Jeg svarede ham derpaa, at saa megen Glæde det end var mig, at biedrage noget til en andens Vel eller Frelse, saa lidet kunde jeg udrette her; thi for det første vare mine Kræfter meget intet betydende, og dernæst var Sagen af slig Beskaffenhed, at Velanstændighed, Religion og det, jeg skyldede mig selv og min Ære, forbød mig at foretage det mindste til Fordeel for Greven. Han indvendte derimod, at den almindelige Høyagtelse, som jeg havde erhværvet mig hos alle, og som jeg nød af enhver i en fordobblet Grad, der var saa lykkelig at kiende mig ved Omgang, maatte nødvendig være endnu stærkere hos de theatralske Personer, der selv tilstode, at de skyldede mig uendelig meget, og i Følge derfor maatte jeg ogsaa kunde

formaae meere hos Rose end noget andet Menneske. Uden at lade ham tale ud, faldt jeg ham i Ordet og sagde: Og saa skulde jeg for at stadfæste den Agt, som De smiggrer mig med, at man bærer for mig, benytte mig af en Faders maaskee for vidt drevne Erkiendtlighed til at formaae ham til at overgive sin Daatter til Skiendsel og et syndigt og fordærveligt Levnet? Dette bittre Spørgsmaal giorde ham lidet forvirret, men han fattede sig og svarede, at jeg tog hans Ord i en vrang Meening, fordi jeg ikke havde hørt ham ud til Ende, at det, han ønskede, jeg vilde anvende min Indflydelse over R[ose] i, var at formilde hans Hierte imod hans Daatter, at Frygten for hans Behandling var det eneste, der holdt L[aurvig] fra at levere ham hans Daatter, og at han heller vovede det yderste, end gav hende i hans Vold, uden han lovede, at alt det forbigangne skulde være forglemt og forladt. Den sande Dyd, lagde han til, er allene streng mod sig selv, den behøver ikke andres Feyl til et Skiul, den formilder derfor heller end den opirrer, den finder meere Fornøyelse i at undskylde end anklage, og De kan umuelig svare til den Caracteer, som alle Deres Venner og især Bornemann har tillagt Dem, dersom De ikke i Deres Hierte ynkes over den arme Pige og paatager Dem at blive hendes Talsmand hos en opbragt Fader. — De har Ret, Herr Greve, at jeg ynkes over en ulykkelig forblindet Pige, der af sin egen Moder er styrtet ned i en Afgrund, som hun ikke kan hielpes, men maae rives op af. Min Medynk over hende er saa stor, at jeg vilde udstaae en smertelig Sygdom, om hendes Daarlighed derved kunde blive

Ordre, som bestod deri, at han strax skulde forføye sig til Greve Laurvig, i Hans Mayestets Navn forlange Jfr: Rose udleveret, og saa fremt han adlydede, da strax at melde det. Men dersom han derimod nægtede at have hende, saa maatte han med sine Folk besætte alle Ud- og Indgange saaledes, at ingen kunde komme ud eller ind, uden at de saae dem, og maatte han bruge saa meget større Forsigtighed, som hans Embedes Forliis stod derpaa, om hun, uden at han vidste det, og hvor hun blev bragt hen, kom ud af Huuset. Naar disse Anstalter var føyet, skulde han imod tie begive sig til Greven igien og spørge, om han vilde efterkomme Hans Mayestets Befalning; vægrede han sig derfor, skulde dette Spørgsmaal igientages ham Klokken 8te om Morgenen derpaa, og Horn indberette hans tagne Beslutning.

I hvor alvorlig Sagen end blev tagen, var L[aurvig] dog dumdristig nok at paastaae, at han ikke havde hende, hvorpaa heele Huuset blev omringet af Politie Betientere. Imellem nie og tie fik Faderen et Brev fra sin Daatter, som man uagtet den affecterede enfoldige eller uskyldige Stiil let kunde see var opsat af en Iurist, og i Forhøret tilstod hun, at det var conciperet af Anchersen og reenskrevet af hende. Da Morgenen kom, var Laurvig endnu lige saa trodsig eller afsindig, som han havde været Aftenen forhen, og saa nødig, som Horn end vilde, maatte han dog melde M[oltke] det. Han bad ham bie, medens han gik ind og berettede Kongen det, og indhentede Befalning om, hvad der videre skulde foretages. Noget efter kom han til Horn igien og sagde, at han imellem et og to skulde for

sidste Gang igientage sit Spørgsmaal til Greven, og saa fremt han da blev ved sin Ulydighed, maatte han strax indmelde det skriftlig, og ikke vige fra Greven førend han fik nærmere Ordre om, hvad der skulde foretages. Henimod Klokken tie fik Greven et Brev i Kongens Navn, hvori han forkyndte ham, at det var hans alvorlige Villie, at Jfr. Rose skulde udleveres, at han af særdeles Mildhed og Naade endnu vilde forunde ham Tiid til at overveye sit eget beste til Klokken to, men dersom han vedblev i sin Haardnakkenhed, saa maatte han belave sig paa en Behandling, som aldrig var hørt eller seet under den Oldenborgske Stammes Regiering, og hans meere end velfortiente Straf skulde blive et rædsomt Exempel paa, hvad Enevolds Magten var, naar Trodsighed og Ulydighed tvang den ømmeste Lands Fader til at giøre Brug af den.

Dette Brev virkede saa meget, at Greven, da Horn kom, overleverede hende i hans Hænder. Jeg saae hende, da han kiørte hiem med hende, og strax efter var R[ose] bleven kaldet op paa Slottet. Da han kom ind til M[oltke], sagde denne ham i Kongens Navn, at hans Daatter var i Horns Huus, og at han havde faaet Befalning med ham at udvælge et Sted, hvor hun kunde være i Sikkerhed til Sagens Ende, og saaledes at ingen af alle vedkommende kunde faae hende i Tale, undtagen hendes Fader. Han skulde tillige erindre ham om, at da Kongen ved sin Myndighed havde revet hende ud af hendes Forførers Hænder, saa paalagdes det nu ogsaa ham at tage de Mesurer, der vare tienligst at bringe hende til at indsee, at hun havde feylet, og rive hende

af de Snarer, hvori hun var bleven hildet. Da Hans Mayestet altsaa burde og vilde være den revsende Fader til Forbedring, saa maatte R[ose] viise sig [som] den trøstende, der vilde forlade og forglemme, og ikke i den første Bevægelse af en krænket Ære og Kierlighed foretage noget, der kunde efterlade sig en smerteligere Erindring, end den ham vederfarne Fornærmelse, hvori han havde intet havt at bebreyde sig selv.

Tilstaae mig, min beste og værdige Ven, at dette eene Træk afbilder vor tilbedede Friderichs mageløse Hierte. Hvilken Omhue, hvilken Forglemmelse af sin Høyhed for at aabne en ringe og ubemærket Undersaats Hierte for Vellysten af faderlige Følelser, kalde sig selv den revsende Fader, for at han skal viise sig den ømme, og ved Fader Navnet tillige give ham Forvisning om, at hun ikke skal blive revset i Vrede. Havde M[oltke] endog ingen anden Fortieneste, saa maae hans Fiende selv tilstaae ham, at han var en troe Fortolker af sin Herres varme Menneskekierlighed, at hans Høyhed og Værdighed aldrig var ham i Veyen til at udtrykke den, endog imod den allerringeste, at han med den utrætteligste Taalmodighed anhørte de uriimeligste Begieringer og Klagemaal, og søgte aldrig nogen anden Ære deri, end at det var Kongens Villie, at den ringeste Undersaats Suk skulde bringes til ham.

Med hvilken Følelse af Taknemmelighed R[ose] gav ham Løfte derpaa, som han udtrykkelig forlangte, kan De let forestille sig, hvorpaa han sagde, at han, for at give ham Leylighed til at sætte det i Værk, ikke vilde opholde ham længere, men at han maatte komme Dagen

efter igien. Førend han lod ham gaae, bad han ham endnu engang at have for Øye, naar han saae sin Daatter, at den trædskeste og meest udlærte Forfører havde lagt Garn for hende, og at hun var bleven indviklet i det af den, som Guds og Naturens Lov forbandt hende til at fæste en uindskrænket Tilliid og Fortroelighed til.

Noget efter at Greven havde viist Lydighed, skrev han Kongen til og bad paa det ydmygste om Naade og ikke om Ret, og anførte til sin Undskyldning, at Frygten for Faderens Behandling med Daatteren havde bragt ham uden for sig selv og næsten giort ham afsindig, og hans Aarsag dertil var velgrundet, da hun var høy frugtsommelig, og følgeligen en haard Medfart let kunde koste baade Moder og Barnet Livet.

Den 20de var hun kommen til Horns, og da han ingen Steder vidste, hvor hun med Anstændighed kunde være, saa beholdt han hende i sit Huus, og hun deelede Seng med hans ældste Daatter. Den 21de bekom han en Ordre at forhøre alle de i denne Sag indviklede Personer, af hvad Stand og Vilkaar de end vare, og under hvad Forum de end hørte, og indsende alle de anstillede Forhører til Canceliet, for at foretages i Cancelie Collegiet, hvor efter hans Mayestet med Tiltrædelse af Geheime Conseillet vilde umiddelbar dømme i den.

Den 22de begyndte altsaa Forhøret over Jfr. Rose, hendes Fader forestillede en Art af Actor i det og fik Qvæstionerne af Mol[tke] med den Tilladelse at føye de til, som han fandt for godt. Det første Spørgsmaal, der blev giort hende var, om hun var frugtsommelig?

af de Snarer, hvori hun var bleven hildet. Da Hans Mayestet altsaa burde og vilde være den revsende Fader til Forbedring, saa maatte R[ose] viise sig [som] den trøstende, der vilde forlade og forglemme, og ikke i den første Bevægelse af en krænket Ære og Kierlighed foretage noget, der kunde efterlade sig en smerteligere Erindring, end den ham vederfarne Fornærmelse, hvori han havde intet havt at bebreyde sig selv.

Tilstaae mig, min beste og værdige Ven, at dette eene Træk afbilder vor tilbedede Friderichs mageløse Hierte. Hvilken Omhue, hvilken Forglemmelse af sin Høyhed for at aabne en ringe og ubemærket Undersaats Hierte for Vellysten af faderlige Følelser, kalde sig selv den revsende Fader, for at han skal viise sig den ømme, og ved Fader Navnet tillige give ham Forvisning om, at hun ikke skal blive revset i Vrede. Havde M[oltke] endog ingen anden Fortieneste, saa maae hans Fiende selv tilstaae ham, at han var en troe Fortolker af sin Herres varme Menneskekierlighed, at hans Høyhed og Værdighed aldrig var ham i Veyen til at udtrykke den, endog imod den allerringeste, at han med den utrætteligste Taalmodighed anhørte de uriimeligste Begieringer og Klagemaal, og søgte aldrig nogen anden Ære deri, end at det var Kongens Villie, at den ringeste Undersaats Suk skulde bringes til ham.

Med hvilken Følelse af Taknemmelighed R[ose] gav ham Løfte derpaa, som han udtrykkelig forlangte, kan De let forestille sig, hvorpaa han sagde, at han, for at give ham Leylighed til at sætte det i Værk, ikke vilde opholde ham længere, men at han maatte komme Dagen

efter igien. Førend han lod ham gaae, bad han ham endnu engang at have for Øye, naar han saae sin Daatter, at den trædskeste og meest udlærte Forfører havde lagt Garn for hende, og at hun var bleven indviklet i det af den, som Guds og Naturens Lov forbandt hende til at fæste en uindskrænket Tilliid og Fortroelighed til.

Noget efter at Greven havde viist Lydighed, skrev han Kongen til og bad paa det ydmygste om Naade og ikke om Ret, og anførte til sin Undskyldning, at Frygten for Faderens Behandling med Daatteren havde bragt ham uden for sig selv og næsten giort ham afsindig, og hans Aarsag dertil var velgrundet, da hun var høy frugtsommelig, og følgeligen en haard Medfart let kunde koste baade Moder og Barnet Livet.

Den 20de var hun kommen til Horns, og da han ingen Steder vidste, hvor hun med Anstændighed kunde være, saa beholdt han hende i sit Huus, og hun deelede Seng med hans ældste Daatter. Den 21de bekom han en Ordre at forhøre alle de i denne Sag indviklede Personer, af hvad Stand og Vilkaar de end vare, og under hvad Forum de end hørte, og indsende alle de anstillede Forhører til Canceliet, for at foretages i Cancelie Collegiet, hvor efter hans Mayestet med Tiltrædelse af Geheime Conseillet vilde umiddelbar dømme i den.

Den 22de begyndte altsaa Forhøret over Jfr. Rose, hendes Fader forestillede en Art af Actor i det og fik Qvæstionerne af Mol[tke] med den Tilladelse at føye de til, som han fandt for godt. Det første Spørgsmaal, der blev giort hende var, om hun var frugtsommelig?

Hun svarede derpaa med en virkelig eller paatagen Uskyldighed, at Greven havde sagt det. — Hvor langt hun da var kommen i den Tilstand? Men da hun hverken vidste eller forstod sig derpaa, saa blev det næste Spørgsmaal, hvad Tid da der var begyndt saa fortroelig en Omgang imellem hende og Greven, at den kunde drage Frugtsommelighed efter sig? og derpaa bekræftede hun paa det høytideligste, at saa reen og ubesmittet, som hun var kommen paa Jorden, saa reen havde hun den 11te forladt Theatret, og at hun følgeligen ikke heller kunde være frugtsommelig uden fra den Tiid af. Dette Udsigende blev sendt til Grevens Erklæring, og han bekræftede det.

Saa god, saa villig, som den elskede Friderich var at tilgive den største Forbrydelse imod ham selv, saa snart man tilstod sin Feyl og tog Tilflugt til hans Naade, saa opbragt og forbittret blev han, naar han kom efter, at nogen havde vovet at forebringe ham Usandheder. Denne Feyl straffede han paa det haardeste og strængeste, hverken Afbigt eller Tilstaaelse kunde formilde ham, og dette var den eneste Leylighed, hvorved man kunde faae Anledning til at troe, at hans Faders Uforsonlighed var kommen til Sønnen. Det vil altsaa heller ikke falde Dem forunderligt, at hans Vrede mod Greven voxede, da hans egen Tilstaaelse tydeligen lagde for Dagen, at han havde dristet sig til at undskylde sin viiste Ulydighed med en aabenbare Usandhed.

Hensigten med at forsegle Fal[kenskiold]s Papiirer, var allene at faae det Document, som han havde viist

R[ose] og sagt, at dets Indhold skulde tilfredsstille ham, naar han vilde være fornuftig, men det fandtes ikke, og Fal[kenskiold] sagde, at han endnu samme Nat havde flyet Greven det igien. Man forlangte vel, at han skulde giøre Reede for dets Indhold, men han blev ved, at det var ham ubekiendt. Ligesaa forgieves var ogsaa al den Møye, man gav sig for at opdage den Deel, som Moderen havde havt i denne Handel, thi endskiønt man ikke maae tale andet end vel om døde, saa troer jeg dog, at Horn havde megen Deel i den Overensstemmelse imellem Jomfrue R[ose]s og Grevens Forklaring angaaende Bekiendtskabets Begyndelse og Fremgang. Hoglandt, Steffensen, Marchals Folk, vor Tiener og endeel andre bleve afhørede, den førstes Uskyldighed saaes tydeligen, han havde lige saa lidet vidst, hvad der skulde gaae for sig, som R[ose] vidste det, og da han mærkede det, søgte han af blot Medynk over en Faders Fortvivlelse at trøste ham saa got, som han kunde i en Ulykke, som ikke meere stod til at forekomme. Stef[fensen] søgte vel at brænde sig lige saa hvid, men det lykkedes ikke; Marchals Folk sagde, at de havde været nødsaget til at nægte, at R[ose] var der, siden de ikke vidste, hvem der var paa Cap[itain] Fal[kenskiold]s Værelser og kun kunde svare for deres egne Giester. Alle Forhørerne kom altsaa ind Ugen før Palme Søndag, og Onsdagen efter Paaske kom Dommen ud, der lydede saaledes: Greven skulde for den Forargelse han ved sit skammelige Forhold havde givet, betale tie tusende Rigsdaler til gudeligt Brug; til Jfr. Rose, hvis Leve Brød han havde forspildt, 200 Rdlr. aarligen, saa længe hun

var ugift, men naar hun giftede sig med sin Faders Samtykke, skulde han engang for alle betale hende 3000 Rdr til Medgift. Og til en lignende Erstatning for den Græmmelse, han havde foraarsaget R[ose], der i den heele Sag havde viist sig en ærekier og retskaffens Fader, skulde han betale ham 300 rdl aarligen, saa længe han levede, og efter denne Doms lovlige Forkyndelse ufortøvet forføye sig til sit Grevskab, og ikke understaae sig at forlade det uden særdeles kongelig Tilladelse, men i den korte Tiid han blev her, skulde den ham forkyndte Arrest vedvare.

For at give Jfr. R[ose] Tid til at indsee og overveye hendes begangne Uforsigtighed i at laane Øret til en gift Mands Overtalelser, skulde hun opholde sig i to Aar paa Landet i en geistlig Mands Huus, der hver Fierding Aar skulde indsende en eedelig Attest om hendes Forhold, og naar de vare saaledes, at man havde Føye til at troe, at Ungdom og Ubetænksomhed og ikke en letsindig Tænkemaade havde været Aarsag til hendes Feyltrin, saa skulde det efter de benævnte to Aars Forløb allene staae i hendes Faders Magt at bestemme hendes Opholds Sted efter hans eget Godtbefindende.

Cap[itain] Fal[kenskiold] skulde for den Mistanke, han havde paadraget sig om at være Medvider og Mellemhandler i et saa nedrigt og skammeligt Foretagende, paa 9 Maaneder degraderes til Musqueten og det øvrige af hans Gage falde til Krigs Hospitals Cassen, Comandeur Hoglandt have en offendtlig Advarsel om at bruge meere Forsigtighed i at vælge sine Sælskaber, og Co-

mandeur Capitain Steffensen for sit Forhold og brugte Talemaader en alvorlig Irettesættelse for det samtlige Collegio og i Adjudanternes Paahør.

Denne Dom blev fuldbyrdet til Punct og Prikke undtagen Falkenskiolds Degradering. St. Germain giorde en Forestilling, at denne Straf ved den nyere Indretning med Kongelig Aprobation var afskaffet, og derimod tilkiendt Arrest paa den nærmeste Fæstning og Underholdning efter Forseelsens Beskaffenhed, hvorpaa han blev sat i Citadellet paa de 9 Maaneder med Musqueteers Traktement. St[effensen] fik sin Irettesættelse af Admiral Hoppe, og det ikke alleene tydelig og forstaaelig, men endog af en Længde, der næsten tog en halv Tiime bort.

Jomfrue R[ose] kom i Huuset hos en Præst paa Walløe; alle de Nips, som hun havde bekommet af Greven, bleve solgte, og Pengene leverede i Ober Formynderiet.

Greven vilde gierne forhalet sin Afreyse og skrev derfor til Canceliet, at da ingen vis Tiid var bestemt til hans Afreyse, om han da ikke kunde oppebie sin Daatters, Baronesse Bülows Nedkomst, der vidste sig ingen Tiime, for at skaane hende for Skilsmissens Bitterhed i en Tilstand, hvor stærke Sinds Bevægelser kunde have saa farlige Følger. Men Canceliet svarede ham tørt og kort, at det umueligt kunde troe, at en Mand, der stod i saa vigtig en Post som han, var uvidende om, at det Udtryk: ufortøvet bemærkede tree Gange 24ve Tiimer, efter hvis Forløb han maatte begive sig paa Reysen, som han da ogsaa giorde.

Da R[ose] takkede Conseillet, havde han den besynderlige Naade, at Rev[entlow] underholdt ham meere end en heel halv Tiime. Om det skulde være et besynderligt Agtelses Tegn, eller om det var Nysgierrighed for at udlokke, om han virkelig kunde have skrevet det, der kom ind i hans Sag, det veed jeg ikke, men det veed jeg, at Laurvigs franske Brev uden Navn var noget saa uselt, baade i Tanker og Sammenføyelser intetsigende Tøy, at man neppe kunde drage menneskelig Begreb ud af det, og følgelig en meget ringe Fortieneste at glimre ved Siden af det.

Hvad der i Særdeleshed biedrog til at giøre disse Ansøgninger virksomme og berømte, var, at alle de, i hvis Hænder de kom, fandt noget ganske andet i dem, end de ventede sig. Det aabnedes med Forestillingen om Raab over tilføyet Spot og Vanære og Skrig om Hævn og Straf, og [de] bleve ikke andet vaer, end en Faders inderligste Bedrøvelse over et kiert Barns Forførelse, og en af væmodige Taare ledsaget Bøn om Hielp og Bistand til at opfylde den største og helligste Pligt, den at rive sit Kiød og Blod af Lasternes Afgrund. Det uventede heri overraskede enhver, Naturens Stemme raabte overlydt i en hvers Barm, og den Bevægelse, som den opvakte, blev holdt for Virkningen af det, de havde læst, og Slutningen den, at det var ypperligt skreven. Endog den gamle B[ernstorf], da R[ose] takkede ham for den Naade og Iver, hvormed han havde antaget sig ham, svarede: De har intet at takke for, De maae have været vis paa det, som er skeedt, Deres Paastand var saa billig og grundede sig

paa saa ældgammel en Ret, at Barbarer ikke havde kundet nægte Dem den, end sige en Konge, der søger sin Ære og Lyksalighed i at være den ømmeste Fader for sit Folk.

Det sikkreste Beviis paa, at ingen vidste, hvad der ved disse Ansøgningers Igiennemlæsning rørte ham saa stærkt, var det, at ingen faldt paa, at de vare skrevne af et Fruentimmer, i hvor stærk de end bare et Kiøns Stempel, hvis stærkeste Vaaben er Bønner og Taare, og som ved Sagtmodighed udretter meere end Kiempe Styrke formaaer.

Imidlertiid sat[te] Udfaldet af denne Sag enhver i Forundring; Afstanden imellem Greve L[aurvig] og Acteur R[ose] var saa umaadelig stor, at ingen ventede sig, at en Fornærmelse af den første imod den sidste engang kunde komme i Betragtning, end sige afstraffes, og det ikke allene den almindelige Hob, der blændes af Høyhed og Fødsel, men endog fornuftige og retsindige Mænd vare af den Meening. Bornemann kom til mig i een af de Dage, da R[ose] skrev sine Ansøgninger hos mig. Da vi to vare gaaet ind i et andet Værelse, sagde han til mig: Jeg beklager den ulykkelige Mand, jeg kan forestille mig, hvad det er, han skriver, og han maae giøre det for at redde sin egen Ære, men det bliver vel og heele Nytten deraf. Hvad Satisfaction kan han vente at faae af en Greve L[aurvig]; thi hvor forbittret man end er paa ham, hvor gierne man end ønskede at lade ham føle det, saa gielder det dog ikke saa snart om en Forurettelse, der er tilføyet en ringere, førend de store stikke Hovedet sammen og

anseer det som en Vanære for dem, at slig en Forbrydelse blev paatalt. Han venter ingen Satisfaction, min Ven, svarede jeg, han beder hverken om Hævn eller Straf, men indflyer med Bøn og Taare om Biestand til at rive sin Daatter løs fra Lasterne og hæmme Forhærdelsen i dem. Knebet er artigt nok, svarede han; ved at tie om Hævn og Erstattelse dysser han maaskee Stoltheden i Søvn, saa at Forbrydelsen bliver straffet, naar de allene troer at hævne den Vanære, hans Slægtninge og jevnlige har af hans Forhold. Og som han sagde, gik det og.

Den eneste virkelige Fortieneste, som jeg kunde tilegne mig i denne Sag, var, at jeg holdt Rose fra at skrive et Brev af det Indhold, som Horn foreslog ham, siden der var store Formodninger om, at man havde giort det Brug deraf, som jeg befrygtede. Etats Raad Bager og Anchersen vare meget gode Venner, den sidste var overmaade forlegen for at faae at vide, hvem der havde conciperet det Brev, som De har med № 1 og bad Bager meget indstændig derom. Denne, som kom meget ofte i vor Huus, troede at faae nogen Underretning derom hos mig, og engang vi vare allene, spurgte han mig derom. Jeg sagde, at saa vidt jeg vidste, saa havde R[ose] skreven alting selv. Det er umueligt, sagde han, at en Mand i den første Heede og Forbittrelse kunde skrive med den Moderation og en saa bidende Phlegma, at Anchersen var bragt ud af sit heele Anlæg. Da jeg mærkede, at Bagers Hensigt var at udfritte mig, saa besluttede jeg at vende hans egne Vaaben imod ham, og ved en paatagen Uvidenhed at

faae udlokket af ham, hvad han vidste. Med den troeskyldigste Mine spurgte jeg ham, hvad det var for et Brev, og naar det var skreven? Han syntes meget forundret over, at jeg ikke vidste det, men jeg svarede ham: at han let kunde forestille sig, at naar R[ose] var kommen til mig, jeg da meere havde søgt at adsprede og opmuntre hans Sind ved at bringe fremmede Ting paa Bane, end at lede ham ind i en Materie, som han tænkte alt for meget paa. Da skal jeg, sagde han, sige Dem, hvad Anchersen har sagt mig, og beviis mig saa den Tieneste, ved Leylighed at spørge R[ose] derom, saa siger han Dem det vist. Jeg lovede det, og han blev saaledes ved: Da R[ose] slet ikke vilde høre eller lade sig bevæge af de Herrers Grunde, som aabenbarede ham Hensigten af Giestebudet, saa grundede L[aurvig] og A[hlefeldt] deres største Haab paa, at Rose i den første Heede enten skulde forløbe sig personlig imod Greven, hvorpaa han nok skulde faae Vidner, eller og skrive ham noget til, som de kunde holde sig ved. Dette sidste troede Greven at være skeedt, da han om Onsdagen, som Bortførslen var skeedt om Mandagen, fik et Brev, der vel syntes høfligt, men hvori han blev skieldt for et nedrigt og skiendigt Gemyt, som høyligen forbittrede ham. Han sendte strax Bud efter Anc[hersen], og da denne kom, fortalte han ham, hvilket formasteligt og ærerørigt Brev han havde faaet. Io meere ærerørigt io bedre, sagde A[nchersen], desto tryggere er vi paa at faae Karlen til at dandse efter vor Pibe; flye mig altsaa kun Brevet. Men da han havde læst det, sagde han: Gid Fanden fare i den, der har skrevet det,

for Ph[l]egma den har havt. De maae putte Skields Ordene i Lommen og takke for dem oven i Købet. Dette vilde Greven paa ingen Maade i Hovedet, førend An[chersen] viiste ham, at det var saaledes sat paa Skruer, at han ikke kunde tilegne sig Skields Ordene uden at bekiende sig for Rans Manden, og giør De det, saa maatte Dommeren finde den første Forbrydelse større end den sidste, og i Aarsagen finde en tilstrækkelig Undskyldning for Virkningen. Nogle Dage efter kom Bager igien for at spørge, om R[ose] havde sagt mig det, og jeg svarede, at da jeg havde spurgt ham derom, havde han dyrt og helligen bekræftet, at den, der havde skrevet det eene, havde skrevet det andet med. Det samme siger Luxdorpf, sagde B[ager], og der seer man, hvor ulige Sinds Bevægelserne virke. Rose, som ellers er meget hæftig, giør en nagende Kummer sagtmodig og vaersom.

De fleeste holdte for, at L[aurvig] havde blot paa Pungens Vegne maattet betale denne Lyst for dyre, siden meget faa vidste, at det, som han maatte bøde sin Forseelse med, just udgiorde det, som A[hlefeldt] paa hans Vegne vilde kiøbt Daatterens Skiendsel af Faderen med.

Har jeg været for vidtløftig, min beste, saa er det skeedt i den beste Meening, og fordi intet Menneske veed denne Sags heele Sammenhæng saa nøye, som jeg; thi hvad Faderen veed derom, veed jeg fuldkommen saa nøye, som han, men hvad andre, lige indtil Baronesse B[ülo]w har sagt mig des angaaende, veed han ikke, da jeg stedse har skyet at tale med ham om en

Sag, der trods dets uventede Udfald stedse maae være ham en smertelig og ubehagelig Erindring.

Da mit Papiir tillader det, maae jeg meddeele Dem en Anecdote, som, endskiønt den ikke egendtlig hører til denne Sag, dog staaer i en Slags Forbindelse med den. I den Tiid, da Chr[istian] den 7de sværmede om Aftenen omkring paa Gaden i sin Løbers Selskab, kom Lysten over ham at see Jfr. Rose, som han bildte sig ind maatte være en stor Deylighed, siden hendes Tilbeder havde vovet saa meget for hendes Besiddelse. Løberen, som vidste, hvor R[ose] boede, førte ham derhen, bankede paa og sagde, der var nogen, som endelig skulde tale med Jomfruen. Da Pigen sagde det, gik Moderen ind og lukkede op, men da de to fremmede vare komne ind, gav den fornemste sig til at besee hende, og da han blev vaer, at det ikke var hende, som han havde forlangt at tale med, saa sagde han: Hvad vil hun, der har io ingen spurgt om hende, gaae sin Vey, og send mig strax sin Daatter hid, jeg behøver ingen Rufferske. Hun, som var en indtændt arrig Aand, begyndte, endskiønt hun kiendte ham, at sætte Næverne i Siden og vilde til at holde ham en Gammel Strands Præken, da Løberen tog hende til en Side og sagde: at det var Kongen, og hun maatte adlyde. Hun giorde saa, Jomfruen kom ind, han besaae hende fra Top til Taae og spurgte derpaa, om hun var den Jfr. R[ose], som L[aurvig] var bleven forviist for? Da hun bejaede det, rystede han Hovedet og spurgte: hvem der spillede paa Claveer? — Jeg — Spil! — hun giorde saa, og da hun spiller overmaade vel, saa hørte han

noget paa hende, hvorpaa han sagde: Ja, det er dog noget, og løb ud af Døren. Paa Trappen sagde han til sin Selskabs Broder: Fy, fy! jeg har ynket L[aur-vig], men nu seer jeg, at han var en Nar, der vovede saa meget for slet intet. Saaledes som jeg har fortalt Dem dette Optog, har jeg faaet det af Faderen, og anden Borgen kan jeg ikke stille Dem for dets Troværdighed.

Lev vel, min velsignede I[ohan], og bliv saa uforanderlig som jeg, saa lever og døer jeg Din lykkelige

Dorothea.

Den 17de Mar: [17]84.

Udsigterne til en nær forestaaende blodig Krig bleve alt stærkere og stærkere, og med dem Tiderne alt værre og værre: alle klagede, alle vare misfornøyede, og man gik saa vidt, at man i Høyeste Rets Gangen og paa adskillige andre Steder paa Slottet sloge dumme Vers op, hvori man med Trudsler formanede Kongen til at regiere selv, og ikke overlade Herredømmet til M[oltke], som ingen holdt sig pligtig at adlyde. Jeg har eyet nogle af dem, og i Fald jeg ikke har brændt dem, skal de være Deres.

To Personer fandt i de og efterfølgende Aar en særdeles Lyst i at forfølge Kongen overalt med Angivelser over deres foresadte, den eene var [en] Justitz Raad og Commisariats Skriver ved Navn Holm, og da han uagtet Kongens igientagne Befalning om at blive fra ham, ikke vilde være roelig, saa fik han en Amtsforvalter Post: han undslog sig for at tage imod den under Paaskud, at han ikke kunde skaffe den behørige Cau-

tion, men fik til Svar, at en Mand, der af Iver og Nidkierhed for Kongens Beste controllerede andres Forhold, maatte ufeylbar blive saa paaseende og nøyagtig en Regnskabs Fører, at Caution var unødvendig, og af Overbeviisning derom vilde Kongen blive hans Cautionist. Men hvad enten hans Iver var stærkere, naar det gialt om at være Angiver, end at iagttage sine Pligter, eller om en forsætlig Skiødesløshed for derved at hævne sig over sin Cautionist giorde Mangelen i hans Casse Aar til Aar større, er vanskeligt at bestemme, men Kammeret besværede sig i høyeste Grad over den og vilde have ham straffet. Saa længe Kongen levede, skeedte det ikke, men han var neppe død, førend Reventklau lod ham actionere, som den, der havde forvansket kongelige anbetroede Penge. Han blev dømt til Fæstnings Arbeyde for sin begangne Utroeskab, men om R[eventklau] enten selv følede, at denne Haardhed gik for vidt, eller nogen anden forestillede Christian den 7de, at en Mand, som hans Fader var bleven Borgen for, og derved tydeligen viist, at han vilde mindre fordre Regnskab af ham, end skille sig ved ham uden at straffe ham, ikke burde behandles med den yderste Strænghed, saa blev Dommen, da den kom til Underskrift, formildet, saa at han mistede sit Embede, og i Steden for den tilkiendte Straf fik han nogle hundrede Rigsdalers aarlige Pension.

Den Anden var en Commandeur Capitain ved Navn Holst; han forfulgte Kongen paa Veyene og overalt med de ærerørigste Beskyldninger imod Ministerne og det heele Admiralitets Collegio; hans Formastelse gik saa

vidt, at han meere end en Gang greb Kongens Hest i Tømmet, naar han vilde vende sig fra ham, hvor ofte Kongen sagde ham, at Angivelser vare ham forhadte, siden Undersøgelser af den Beskaffenhed tvang ham til at straffe enten de anklagede eller Angiveren. Og at han ingen Behag fandt deri, var han et tydeligt Beviis paa, siden han saa ofte kunde handle imod hans udtrykkelige Befalning, saa hialp det ikke; han gik endog saa vidt, da Kongen var syg, at han med Magt vilde trænge ind til ham, og M[oltke] maatte lade ham holde tilbage med Vagten, hvorpaa han efter Rosenkrandses Befalning blev sat i Forvaring paa Citadellet. Begge disse Herrer vare bekiendte for sorte Siele, men især Holst; jeg har aldrig hørt saa ondskabsfuld en Tunge, som hans, og i den heele Bye var ikke et Menneske, der io bar Afskye for ham, Grev Laurvig undtagen, der selv var en eedsvoren Fiende af Rosenkrands i sit Hierte, deels fordi han troede sig nærmere berettiget til den Post, R[osenkrands] havde faaet, og deels fordi denne ikke havde udnævnt ham til Esquadren i alle de Aar, Floden blev udrustet. Da han altsaa [17]69 blev Admiralitets Chef, udvirkede han ikke allene Holstes Løsladelse men forskaffede ham endog en stor Pension.

Med Begyndelsen af [17]62 blev Krigs Tilberedelserne forøgede, og Kongen gav Befalning om at sætte alting i Stand til at han selv kunde giøre Campagnen med; alle Forestillinger om, hvor vigtigt og dyrebart hans Liv var for Landet, hialp lidet eller intet; han svarede idelig, at da hans Liv ikke havde kunde giort

hans Folk lykkeligt, saa vilde han ved at opoffre det for deres Sikkerhed, give det et Beviis paa sin Kierlighed. Han gik ogsaa til Holstein, og medens han der ventede paa sin Felt Equipage, som det gik overmaade langsomt med, skeedte den store Forandring i Rusland, hvorved Krigs Aspecterne for Dannemark bleve ganske forandrede; thi i Steden for at forsvare det, vi havde, med Blod, begyndte man at negotiere om et Bytte, der skulde ophæve alle Stridigheder for evig.

I Foraaret [17]63 kom Armeen fra Holstein, de nationale gik igien til Plogen, og de gevorbne i deres Garnison, og da de ringere Classer af Borgerne egendtlig lever af Soldaten, saa troede nu enhver at faae gode og lykkelige Tiider igien, men i det Sted steg Misfornøyelsen til en høyere Grad, end den nogensinde havde været. Greve St. Germain fandt, at vi havde for meget svært og for lidet let Cavallerie; han sagde: at da det ikke egendtlig kunde bruges uden i Holstein som det Sted, Søe Magten ikke kunde forsvare, saa blev det svære Cavallerie ubrugbart der formedelst dets moradsigte og sumpige Grund, og følgeligen til liden eller ingen Nytte; i en vis Forstand kunde han have Ret, saa snart det var afgiort, at vi aldrig vilde gaae offensive men allene defensive til Værks, og stedse oppebie Fiendens Ankomst paa vor egen Grund, men naar det ikke var, kunde man indvende meget derimod, og beviise det af Historien. Garden til Hest, til Fods og Grenadier Corpset vare i hans Tanker iligemaade al for stor en Garde imod Armeen, men trykkede endog Feldt Regimenterne dobbelt ved deres Rang,

de maatte altsaa reendt afskaffes, og heele Militair Indretningen sættes paa en anden Fod. I de første Aaringer vilde det vel trykke Landet og Kongens Casse, men efter en Deel Aars Forløb vilde i paakommende Tilfælde Nytten deraf blive kiendelig.

Fra det Freden blev sluttet i Friderich den 4des Tiid indtil Aaret [17]63 var Compagniernes Friefolk Capitainens Leve Brød; Gagen beløb sig ikke høyere end til 220 Rdr og 100 Rdr Recrut Penge, saa han af Compagniets Friefolk baade maatte hværve, capitulere, betale Geværene i Stand holdte og Mundering, Læder Tøy og Geværer, naar nogen løb bort med samme, og det over blevne var hans, uden Regnskab for, hvad det indbragte. Denne Indretning mishagede St. Germain. Capitainerne bleve ansadte for 500 Rdr Gage og 100 Rdr Qvarteer Penge, derimod skulde Hværving, Capitulation, Desertion, kort, alle bestridende Omkostninger skee for kongelig Regning, og det overblevne af Friefolkenes Traktement, Brød og Qvarteer Penge legges i Regiments Cassen, og af dem alle Omkostningerne engang i sin Tid bestrides, naar Armeen engang skulde rykke i Feldten igien. Krigs Canceliet, som havde en Ober Secretaire, nogle virkelige Secretairer og Copiister, bestyrede alle Forestillingerne angaaende Forfremmelser eller Pensioner, og et Commisariat Armeens Nødvendigheder og saae efter, at Mandskabet virkelig var der, som stod i Rollerne, og at det fik, hvad Kongen gav dem. Disse bleve sammensmeltede til det Høye Krigs Directorio under Presidium af Greve St. Germain, og i Forhold af hans Gage bleve de øvrige Herrers efter

deres Stand og Værdighed bestemte. Efter den gamle Indretning kostede Militair Etaten Kongen det eene Aar som det andet. Epidemiske Sygdomme, Desertion og alle slige Vanhæld vare Capitainernes og ikke Kongens, og i Følge deraf Regnskabet hastig giort og endnu hastigere efterseet, med meget faa Betientere, men da ved den nye Indretning hver en Karl, der enten blev syg eller arresteret, og en Friemand, der i en Uge eller endnu kortere Tiid manglede Arbeyde og tog Traktement, giorde en Forskiel i Cassens Indtægt og Udgift, saa blev Regnskaberne af en uendelig større Vidtløftighed og Vanskelighed og umuelig at bestride uden med tredobbelt saa mange Betientere og Contoirer, hvoraf enhver i dem bleve vel lønnede for at giøre Kongen den store Nytte at finde i en Qvartals Beregnings Urigtighed for en 96vende Deel Skilling.

At denne Indretning io kunde have sin store og væsendtlige Nytte, er meget mueligt, men at den paa den Tiid maatte opvække en almindelig Misfornøyelse, er ustridig; thi Landet var forgieldet og maatte betale store Renter, og Statens Udgifter forøgedes derved saaledes, at der maatte giøres et nyt Laan og betales nye Renter, for at kunde sanke Penge i Regiments Casserne, der laae døde og frugtesløse. Den gemeene Mand vandt heller ikke derved, Egennyttens Baand var opløst imellem ham og hans foresadte, og den Capitain, som af Frygt for at tabe en Karl og betale en anden dyrt fra Hværvingen, havde forhen i Sygdom og andre Tilfælde grebet ham paa det kraftigste under Armene, var døv ved hans Klagemaal og lukkede for Pungen,

siden det Tab var ham vist, og under intet Paaskud kunde blive ham gotgiort. Dertil kom endnu det, at Regiments Cheffene kappedes med hinanden om at faae den største Casse, og den sikkerste Maade dertil var, at trække fra Folkene, hvad dem tilkom eller i det mindste forhale det over sin behørige Tiid, og paa den Maade har den afdøde General Major Iohansen forholdt Regimentet 2 Hatte og en heel Over- og Under-Mundering; thi da han forhalede Udleveringen af det fortiente 4re og 6 Maaneder hver Gang, saa fik de den femte Mundering da de skulde havt den 6te. Ingen leed meere end den stræbsomme og i sin Profession arbeydende Soldat; han havde forhen kunde faaet 10 til 12 Rdr Forskud af sin Capitain til at indkiøbe sig det fornødne, som Capitainen aldrig nægtede en bestandig Friemand, deels for derved at give ham Lyst til at blive i Tie nesten, og deels for at, naar han var i Gield, behøvede han ikke at trække ham ind til Tienesten, naar han snart havde udtient. Men da ingen Gield, som beløber sig over 3 Rdr, gotgiøres en Compagnie Chef nu, og det gaaer paa hans egen Bekostning, om han capitulerer med en Karl, som har meere end to Aar at tiene i, saa ere alle slige Forskud blevne umuelige at erholde, og mangen en Soldats Børn ere i Mangel af den blevne Tiggere og Dagdrivere, som han ellers havde opfødt til at giøre noget.

De foranførte Regimenter, som skulde afskaffes, giorde ikke allene mange Mennesker brødløse og kostede Landet Pensioner og Vart Penge, men det gav endog Aarsag til Skrig og Klagemaal paa en anden Maade. St.

Germain vilde ikke tiltræde Bestyrelses Roeret, førend alle Ting var indrettet efter hans Plan, og i Følge deraf blev det overdraget den gamle Ahlefeldt som Ober Krigs Secretaire at udføre den; han havde været Premier Major i Garden til Fods; hans gamle Kierlighed tillod ham derfor ikke at lade nogen af hans Yndlinger i den og Grenadier Corpset : og som imellem os sagt, just ikke vare de værdigste : blive sat paa Vart Penge, men for at skaffe dem Plads, bleve Folk, som havde tient vel og med Ære, sadt paa Pension, og nogle af dem, som ikke ventede sig mindre end det, tabte endog en Deel af deres Velfærd derved. For at giøre Dem dette forstaaeligt, maae De vide, at naar en slig Compagnie Chef maatte levere sit Compagnie af, blev hver et vacant Nr. betalt med 50 Rdr, og hver en Karl, som ikke havde fuldt Aar at tiene, med 15ten, og da alle Felt Requisiter, som Telte, Kiedler, Flasker xc. vare i deres Forvaring, saa maatte ogsaa alt beskadiget betales. Naar nu en Capitain vidste, at denne Overlevering stod ham for, saa belavede han sig derpaa; han lod alt det reparere, som Tiiden havde lagt sin Haand paa, med liden eller ingen Bekostning; han maatte været en stor Tyran, om ikke de af hans Folk, som kun havde et Par Maaneder og derunder at tiene, ikke mod en Erkiendtlighed havde forlænget Tiden paa et Aar, og de øvrige paa et halvt, men da ingen var sig Afskeed formodende, og Afleveringen maatte skee strax, saa fandtes der dem, som ved denne Overrumpling maatte betale meere end tusende Rdr.

Den Dag, Garden til Hest blev reduceret, var en vir-

kelig Sørge Dag; det var alt sammen eller dog den største Deel danske Folk; mange af dem havde tient sig graae, og deres nedstrømmende Taare deels over deres forestaaende Skiebne, og deels over Skilsmissen fra deres Hest, rørte enhver til den heftigste Medynk. De hærlige og skiønne Heste, saa vel Gardens, som de øvrige Cavalerie Regimenter[s], bleve solgte for Skam Kiøb, og Sverrig, saa vel som en Deel tydske Fyrster forbedrede deres Cavalerie med danske Heste, som hidindtil havde været overmaade dyre, for en meget ringe Priis.

Det, Kongen hidindtil ikke havde været at overtale til, blev nu en Følge af Nødvendigheden, han maatte tage Skat, og den Skaansel, den Lemfældighed, som han vilde bruge, giorde enten Uvidenhed eller Ondskab til en svar Byrde. 8te Skilling om Maaneden synes ved første Øyekast saa ubetydelig en Summa, at man maatte troe, at den ikke engang kunde trykke en Bettler, og sikkert kunde ogsaa en Bettler i Hoved Staden med uliige større Beqvemlighed betale den, end Agerdyrkeren paa mange Steder, der neppe heele Aaret faaer saa mange reede Penge imellem Hænderne, som han skal betale i Skat for sig og sin Familie, og da Ukyndighed om Tingenes indere Forfatning giorde, at hans Uformuenhed blev anseet for en Modvillighed, saa blev han grumt medhandlet. Redskaberne, hvormed han skulde erhværve sig og sine Brød, blev ham frataget, og uden Nytte oven i Købet, siden ingen var i Stand til at kiøbe det, der var frataget den ulykkelige.

Disse høyst beklagelige Følger indsaae vel ikke den

knurrende Mængde, men desuagtet var den baade mistrøstig og forbittret. Havde man taget Skat af os, sagde den, den Tiid de store usædvanlige Udgifter, som man raaber nu paa, maatte giøres, saa havde enhver med Glæde givet sin sidste Skierv; thi saa havde man seet en Ende derpaa, men man kommer bagefter med det, paa det de store kan desto længere udsue os og fortære vor Sveed og Blod. Forholdet imellem enhvers Indkomster og Skatten syntes dem tillige saa ilde iagttaget, at Byrden blev dem dobbelt besværlig, og sikkert havde Daglønneren med Glæde givet den siette Dags Løn om Ugen i Skat, saa snart han havde seet, at Ministeren maatte give den siette Deel af sin Gage.

Alle disse imod Kongens Hierte og Følelse saa stridige Operationer, som han blev tvungen at skride til, giorde ham Livet høyst ubehageligt og saa at sige kied af sig selv. Hans Sind var nedslaget og bekymret, hans Helbred svækkedes dagligen, Forhærdelsen i Leveren havde paaført ham Vattersoet, og Tørsten, som denne Sygdom stedse fører med sig, giorde det Onde værre. Meere end to Aar før hans Død var det ingen Hemmelighed meere, at hans Død ikke var langt borte, hvorfor ogsaa alle vare ilde tilfreds med, at Cron Prindsens Confirmation blev saa længe udsat, men da den var forbie, voxede Hadet og Forbittrelsen imod Ministerne endnu meere, fordi han ikke kom i Conseillet. Over alt hørtes bittre Klagemaal derover. Naar, sagde man, Kræfternes Svækkelse hos Kongen forbyder ham at bære Regierings Byrden, saa falder det Cron Prindsen til; han er ung, det er sandt, men da Nødvendig-

heden udkræver det, saa io før han begynder, io før faaer han udlært, hans og vort Vel er et, han kan derfor hverken trykke eller forurette os uden af en Feyltagelse, og det kan Kierlighed og Pligt let overbære, siden vi kan være visse paa, at om det skeer, saa vil han, naar Erfarenheder viiser ham det, paa alle Maader søge at forlindre og erstatte os det. Men just derfor holder man ham fra at høre og see Tingenes Beskaffenhed, siden han derved trænger desmeere til dem, naar han bestiger Thronen, og maae lade sig leede og føre af dem, som de finder deres Regning best ved.

Man skulde neppe kunde troe, at de samme Mennesker, som for nogle Aar siden havde givet det kiereste, de havde, ja, indtil deres eget Liv for deres Konges, nu neppe sendte et Suk til Himlen for det. Ingen uden de, som kiendte den umenneskelige Haardhed og Tvang, hvormed Reventklau havde behandlet og endnu behandlede Cron Prindsen, gruede for, at hans første Frieheds Tiime skulde være ganske tøyleløs ved Enevolds Magten; allerhelst da de, som han viiste meest Fortroelighed til, vare Personer, hvis Sæder og Tænkemaade man ikke kunde spaae sig meget godt af.

I denne Forfatning blev alle Ting, indtil det i sine Følger for Dannemark saa høyst beklagelige Dødsfald tildrog sig, men førend jeg rører ved det, som endnu vil væde Papiiret med mine Taare, vil jeg meddeele Dem nogle Anecdoter, som, om de just ikke tegner Regenten, saa dog Mennesket, og et Hierte, der var dannet til Tusendes Lyksalighed, naar ikke baade

Tiiderne og nedrige Menneskers Ondskab havde besmittet det med Vellysters farlige og fortærende Gift.

Da han ved Regieringens Tiltrædelse ingen Forandringer giorde uden i nogle af Hof Betieningerne, saa forblev den gamle Greve Holstein Kirke Patron til alle duelige Theologers Græmmelse; thi uagtet han var forbundet til at høre dem en Dag om Ugen, saa vare de ham efter 6 til 7 Aars møysommelige Opvartninger endnu lige saa fremmede som den første Dag, og deres Ansøgninger, de gave ham, kunde de finde uaabnede paa det Sted, Greven havde lagt dem, naar de kom igien, i Fald en Tiener ikke havde taget dem bort. Et meget dueligt, flittigt og skikkeligt Menneske havde i mange Aar anholdt forgieves om et Præste Kald og befandt sig i en næsten fortvivlet Tilstand og den yderste Armod. En Ven, som han havde, men som ikke var i Stand til at understøtte ham, umagede sig for ved sine Bekiendtere paa Cancelliet at skaffe ham Underretning om, det første et Kald blev ledigt. Da han nu en Dag bragte ham Tidende om et, der just svarede til hans Ønsker, bleve de eenige om, at han ikke meere skulde vende sig til H[olstein], men sætte en Ansøgning op til Kongen, der skulde afmale ham hans Tilstand, saa vel som Grevens Behandling, og denne skulde han overlevere M[oltke]. Det værste herved var, at Kongen laae paa Fredensborg, og det var en overmaade stor Heede, og ingen anden Mulighed for ham at komme der end til Fods, og da hans Pung tvang ham til at holde en overmaade stræng Diet, saa var hans Kræfter kun i en maadelig Stand til denne

lange Vandring; men i det Haab at finde en medlidende Bonde paa Veyen, der tog ham et Stykke med sig, begav han sig trøstig paa Reysen. Dette Haab feylede, og da tillige Frygten, at nogen anden maatte komme ham i Forveyen, drev ham til at jile over sine Kræfter, saa blev han nødt til at sætte sig under et Træe omtrænt en Fierding Vey fra Fredensborg, og der bragte Heede og Afmagt ham i en dyb Søvn.

Kongen fandt ofte en Fornøyelse i at ride ud om Eftermiddagen uden at tage nogen anden med sig end hans Liv Karl Neppe; det traf sig just paa samme Dag, og Hændelsen eller Skiebnen førte ham hen paa det Sted, hvor den udmattede vandrende laae. Det første Kongen saae ham, sluttede han sig strax til hans Ærinde, hvorpaa han red nærmere, og ved at betragte ham nøyere, blev han vaer, at der stak et Stykke Papiir op af Lommen, som han af den Omhue, hvormed det var indviklet, troede var en Ansøgning. Han kaldte paa Neppe, sagde: at han skulde give ham et Beviis paa, om han havde Gaver til at være en Lomme Tyv ved at bemestre sig det Papiir, som han viiste ham, uden at den sovende vaagnede derved. Neppe udførte sin Commission lykkelig og vel, gav Kongen det, og dets Giennemlæsning drog Taarene ned over hans Kinder. Han beklagede sig derpaa, at han ikke havde noget hos sig til at skrive med, og til hans store Fornøyelse kom Neppe frem med et af de smaae Blekhorne, som man kan bære hos sig, hvori Pennen stak i Futteralet. Kongen tog den, steg af Hesten, og Neppe maatte sætte alle fiire mod Jorden,

og paa hans Ryg skrev Kongen paa Ansøgningen: Bevilget. Friderich Rex. Derpaa svøbte han den selv ind igien, og Neppe maatte lægge den, hvor han havde taget den. Derpaa stege de til Hest og toge Veyen lige tilbage til Fredensborg. Underveys forbød han Neppe paa det strængeste at sige noget Menneske, hvad de havde giort, og smagte al den Vellyst, som igiennemfløed hans Siel, saa ofte han kunde sige til sig selv: i Dag har Du glædet en bedrøvet. Han havde brugt den Forsigtighed at skrive Navnet op, der stod under Ansøgningen, og det første han kom paa Fredensborg, ringede han efter Moltke. Han deelede strax sin Glæde over, hvad han havde foretaget sig med ham, viiste ham Navnet og befalede ham, at naar det Menneske kom til ham, da paa ingen Maade at lade sig bevæge at tage imod Ansøgningen, men siige: at Kongen for en halv Tiime siden havde givet Kaldet bort. Omtrent en Tiime[s] Tid efter kom han til M[oltke] og blev meget nedslaget, da han hørte, at Kaldet alt var givet bort, men endnu meere, da M[oltke] slet ikke vilde tage imod Ansøgningen, som han paa det indstændigste bad om, paa det Kongen af den kunde faae hans bedrøvelige Forfatning at see. Da nu alle Bønner og Forestillinger var forgieves, saa maatte han lade sig nøye med den Forsikkring, at han vilde berette Kongen alt, hvad han havde sagt, og Løftet om, at han ved en anden Leylighed vilde giøre alt, hvad der stod i hans Magt. Da Greve H[olstein] kom ind med Forestillingen, sagde Kongen ham, at han havde givet Kaldet bort og til hvem, med en alvorlig Irættesættelse

og Befalning for Fremtiiden at give ham Part af alle indkomne Ansøgninger.

At Veyen hiem var den bekymrede Vandrings Mand endnu tungere og besværligere, end den havde været ud, var en naturlig Følge af det, at han var berøvet Haabets trøstende og styrkende Selskab. Han kom ikke saa snart hiem, førend hans Ven indfandt sig hos ham for at spørge om Udfaldet, men det, han berettede ham, svarede saa lidet til hans Forvendtning, at han ikke meere vidste at finde Grunde til at trøste ham med. Venteligen har Kongen troet, at han enten for i Forbittrelse at sønderrive Ansøgningen eller for at igientage sine Klagemaal for sig selv, skulde aabne den og blive sat i lige saa stor som glædelig Forundring ved at finde Bevilgningen og Kongens Navn, men det skeedte ikke, han kastede den fra sig og saae ikke engang til den. Hans Ven, som var nysgierrig efter at vide, om det virkelig var bortgivet og til hvem, glemte ikke at erkyndige sig derom, han hørte ogsaa, at Kongen selv havde givet det bort, men hvem der havde faaet det, enten vilde eller kunde de ikke sige ham, men bestilte ham igien til den Tiid, Kalds Brevet skulde udstædes. Han kom, hørte og saae til sin store Forundring sin Vens Navn. Halv glad og halv fortrydelig over, at han havde krænket ham med en falsk Beretning, skyndte han sig hen til ham og bebreydede ham sin liden Fortroelighed. Han paastod, at han havde været baade sanddrue og oprigtig, og den anden, at han havde læst hans Navn i Kalds Brevet. Er det saa, svarede han ganske opbragt, saa maae der være

en anden af samme Navn, og til et Beviis paa, at det ikke er mig, saa er min Ansøgning her, som man ikke engang vilde tage imod. Men i det han bredte den ud for sin Vens Øyne, blev han Kongens Navn og Bevilgning vaer, hvorved han blev sat i den største Glæde, Forundring og Henrykkelse, uden at kunde begribe, hvorledes det var gaaet til. Han fortalte Hændelsen til alle Bekiendtere, disse igien til andre, og da Neppe altsaa holdt det unødvendigt at tie længere, saa forklarede han Sammenhænget, og af ham har jeg hørt, hvad jeg her har anført.

I Sommeren [17]64 blev den Gaard, som nu hører Winter til paa Kongens Nye Torv, opbygget af Smedden Nitsky. Da alle, som i Friderich den 5tes Regierings Tid havde ført en smuk Bygning op, hvor der stod hæslige og forfaldne Hytter, havde paa nogle Aar faaet en Capital til Laans uden Renter af Kongens Casse, saa gav han en Ansøgning ind om det samme, men da hverken den eene eller den anden Casse var i Stand dertil, saa blev det ham afslaaet. Kongen, hvis Hierte blødte, naar han var tvungen til at lade en Undersaat gaae trøstesløs fra sig, søgte at finde et Middel til at holde ham nogenledes skadesløs, og da han troede at have funden det, befalede han en af sine Laquaier, sam han meente at kunde forlade sig paa, at søge Nitsky op, bestemme ham et Sted i Fredensborg Hauge, hvor han skulde gaae hen og ikke forlade det, førend der havde været een hos ham og talt med ham, men hverken Buddet eller han maatte sige noget derom til nogen, i hvem det end var. Be-

9

falningen blev efterlevet, Nitsky blev ført til det benævnte Sted, og da han havde ventet der omtrent en Tiime, kom Kongen til ham, tog ham ved Haanden og sagde: Min Ven, det smerter mig vist meere end dig, at din Ansøgning ikke kan bevilges dig, og at Nødvendigheden paalegger mig det, skal jeg overbeviise dig om. At faae de forlangte Penge til Laans, vil vel just ikke falde dig meget vanskeligt, og Renterne, som du sparede ved at faae dem af mig, vil jeg erstatte dig; hold din Hat frem. Smedden giorde det, og Kongen tømmede henimod 400de Dukater af sin Lomme i Hatten. Da han var til Ende dermed, sagde han: Det er alt, hvad jeg kan miste denne Gang, men indfind dig i Dag 6 Uger her igien, saa skal jeg have samlet noget til dig. Men siig aldrig til noget Menneske, enten at du har talt med mig eller faaet noget af mig; hvorpaa han atter tog ham i Haanden, trykkede den og forlod ham. Smedden passede Tiiden rigtig, men dog ikke rigtigere end Kongen; han indfandt sig hos ham, spurgte ham, om han havde faaet Penge, hvorledes det gik med Bygningen, gav ham, hvad han efter hans Sigende havde kundet spare, og bestemte ham en Tiid til at komme igien. Baade Kongen og Smedden vedligeholdt en ubrydelig Taushed om deres Sammenkomster, indtil Kongen var død, saa fortalte Nitsky det overalt og tilstod, at han i de to Sommere havde paa den Maade af Kongens egen Haand faaet over 6000de Rdl.

Til et ydermere Beviis paa hans Afskye og Forbittrelse mod dem, der understode sig at forebringe ham Usandheder, maae følgende tiene. Han bar megen

Godhed for Geheime Raad Ahlefeldt, der var Chef i Rente Kammeret. Om han havde vunden hans Yndest ved en hos en Finands Minister ganske besynderlig Egenskab, men som sympathiserede med Kongens Hierte, og som bestod deri, at han paa det kraftigste understøttede dem, der havde et retsmæssigt Krav paa en ved Døds Fald indgangen Pension, som hans Formænd havde draget i Cassen, eller om Kongen havde andre Grunde derfor, veed jeg ikke, men han satte megen Liid til ham. Uagtet Kongens Levemaade syntes at giøre det utroeligt, saa havde han dog en stærk Hukommelse og erindrede sig, naar Leyligheden kom, hvad han havde lovet mange Aar tilforn. [17]64 døer en gammel Controlleur paa Toldboden, og Ahlefeldt foreslaaer hans Fuldmægtig, som tillige var den afdødes Svigersøn, til Embedet. Ahlefeldt nævner det ikke saa snart, førend Kongen erindrer sig, at han for endeel Aar siden havde lovet en Mand, som i nogle og tyve Aar havde været Fuldmægtig i Contoiret, at ingen uden han skulde faae Brødet efter den gamle. Han siger Ah[lefeldt] det, befaler ham at erkyndige sig, om det var ham, eller hvor han var bleven af, og om han var i Live og havde faaet et andet Brød, da at erkyndige sig hos ham, om han heller vilde have det nu vacante, som der var lovet ham, saa kunde den nuværende Fuldmægtig faae det, som den forrige havde. Hvad enten nu Ah[lefeldt] havde givet sin Favorit Waage et bestemt Løfte paa, at den foreslagne skulde faae Brødet, og vilde ikke bryde det, eller om han brugte Waage til at erkyndige sig om den gamle Fuld-

mægtig, som hedde Skiønning og var Weyer Mester, og fik en falsk Beretning af ham, det kan jeg ikke sige, men han berettede Kongen, at den af ham foreslagne var den omspurgte Fuldmægtig, og Frost, som ikke i to Aar havde været i Contoiret, fik Brødet og har det endnu.

Nogen Tiid derefter spiiste en af Rentekammerets Deputerede ved Taffelet, og da der blev talt om, hvor ulige Lykken deelede sine Gaver, anførte han som et Beviis derpaa, at een, som havde været 26ve Aar Fuldmægtig i Controlleur Contoiret paa Toldboden, havde maattet være glad ved at faae en Betiening paa 400 Rdl., og hans Eftermand, som kun havde været det i to Aar, havde faaet Controlleur Embedet, der bragte aarlig 12 til 13 hundrede ind. Kongen studsede ved dette Beviis, Navnene Skiønning og Frost, men især det sidste erindrede han sig meget vel og spurgte: om han ikke tog feyl, om det ikke var Frost, der havde tient i 26 Aar, men fik Bekræftelse paa, at hans Navn var Skiønning. Han kom ikke saa snart fra Taffelet, førend han gav Befalning at undersøge Sammenhænget i denne Sag, og da det blev beviislig giort, at Frost ikke var den, som Kongen havde lovet og tiltænkt Brødet, saa bekom Ahlefeldt endnu samme Dag sin Afskeed. Alle muelige Forbønner var forgieves, Kongen blev ved, at det var uforsvarligt mod Land og Rige at lade en Mand, der saa aabenbare havde misbrugt og skuffet hans Tilliid, forestaae saa vigtig en Post, og alle Undskyldninger, at andre havde benyttet sig af hans gode Hierte til at bedrage ham selv først,

hialp ikke det ringeste. Dog syntes det, som om han vilde sætte sig i Sikkerhed for, at hans Eftermand ikke skulde blive ført bag Lyset ved et for følende Hierte, siden Reventklau blev udnævnt dertil.

Da han i Efter Aaret [17]65 skulde forlade Fredensborg, var hans Helbred saa slet, at han selv var overbeviist om, at han kom der aldrig meere. Hans udmærkede store Kierlighed til dette Sted giorde ham det overmaade tungt og besværligt at forlade det; han var tree Gange paa Veyen til Vognen og vendte hver Gang om igien for endnu en Gang at betragte sine Favorit Steder med en kiendelig Væmodighed, og da baade Sielens Følelser og Legemets Bevægelse derved vare alt for stærke og heftige for hans svage Tilstand, saa maatte han bæres meere død end levende i Vognen. I samme Tilstand blev han bragt op paa Slottet, og efter den Tiid var han kun meget faa Dage oven Senge. I de sidste fjorten Dage forskaffede Tapningen ham vel nogen Lættelse, men dog ikke anderledes, end at man hvert Øyeblik var sig Døden ventendes. Tree eller fiire Dage førend han døde, forlangte han at tale med Cron Prindsen, og da han kom, maatte alle gaae ud. Hvad han har talt med ham i de Par Tiimer, han var hos ham, ved venteligen ingen; i det mindste har aldrig nogen talt derom; man sluttede sig til, at han havde anbefalet M[oltke] og hans Familie til ham, thi da M[oltke] fulgte C[ron] P[rindsen] bort, tog denne, som ikke kunde tale for Graad, M[oltkes] Haand og trykkede den. Da Etatsraad Reverdil og jeg var meget gode Venner, saa gav han mig daglig en mundtlig og

en skriftlig Beretning om Kongens Tilstand. Da han altsaa sagde mig, at C[ron] P[rindsen] havde været hos Kongen, spurgte jeg ham, hvorledes den unge Herre havde været til Mode, da han var kommen fra ham, og han svarede mig: Han er sikkert overmaade rørt, men det er høyligen at beklage, at Fader og Søn ere alt for fremmede for hinanden til at kunde haabe, at denne Sammenkomst skulde giøre saa stærk et Indtryk hos Prindsen, som det vist havde giort, naar det ikke havde været.

I de sidste 6 til 7 Dage laae Kongen næsten i en bestandig Slummer, men saa snart han vaagnede af den, brød han stedse ud i Bejamringer, der undertiiden vare uforstaaelige, men ofte hørtes disse Ord: O mit skiønne, skiønne Cavallerie! mine troe, men ulykkelige Folk! Han nævnede ogsaa Lovise ofte, og engang raabte han ganske høyt: O Lovise! min elskede Lovise! vil du vel ogsaa kiendes ved mig! eller vende dig fra mig med Foragt! Et Par Tiimer førend han døde, sagde han med et dybt Suk: Gud! jeg forlader Verden i min beste Alder og har dog levet alt for længe, siden jeg har overlevet mine Undersaatters Kierlighed og draget deres Sukke og Taare ned over mig, skiønt mod mit Hiertes Drift og Villie.

Dronning I[uliane] M[arie] tilbragte den meeste Tiid af de 14 sidste Nætter ved hans Seng, hun syntes endog at finde en Lindring i sin Smerte ved at giøre ham den Biestand, som den ringeste Vaage Kone er pligtig til. Naar det var skeedt, takkede han hende med den Forsikkring, at hendes Omhue var ham til stor Husva-

lelse, men tillige meget smertelig. Men da hun den trettende om Natten laae paa sine Knæe for hans Seng og sang en Psalme med ham, bad han hende, da den var ude, paa det væmodigste om Forladelse for alt, hvad han havde giort hende imod, og tilstod for alle dem, der var inde, at han ikke havde ladet hende vederfares Ret. Om hun var hos ham, da han døde, eller om Medici havde faaet hende, da de saae Enden var nær, af Frygt for stærke Convulsioner, til at gaae fra ham, erindrer jeg ikke meere ret, men imellem 3 og 4 leed Dannemark et ubodeligt Tab, saa fremt vor nu elskede Friderich ikke opretter det. Farvel paa nogle Øyeblik, min elskede Ven.

Jeg var nødt til at holde op, min beste, for at komme til at græde ud, men førend jeg gaaer videre, vil jeg sige Dem, at det, som jeg har sagt Dem om Kongens Forhold og Tale i hans Sygdom, har Wolert, som var bestandig hos ham, fortalt mig med vaade Øyne. Da han blev opskaaren, kom man efter det, som jeg har sagt Dem forhen, at Forhærdelsen i hans Lever var foraarsaget af et Fald paa Jagten. Heele Hæftet eller rettere sagt Grebet af Hirschfængeren var kiendelig, dets Sted var en eneste haard Steen, og alt det øvrige af Leveren smaae Gruus, og alle de øvrige Deele lige indtil Hovedet og Hiernen med, fulde af Vandet, der havde endt hans Liv. Da W[olert] sagde mig det, raabte jeg med den Nidkierhed, som en sand Kierlighed indskyder: Men saa har io hans Levemaade ikke forkortet hans Dage! Jo vist har den det, svarede han mig; thi endskiønt ingen med Sandhed kan

sige, at den har været hans Døds første og egendtlige Aarsag, saa har den dog giort et ulægeligt Onde værre. Havde han, det første han mærkede, at hans Kræfter ikke meere tillod ham at giøre, hvad han havde giort, ført et ordentligt og strængt Levnet, havde han sikkert kunde levet en 6 til 8te Aar længere for sit Folk, skiønt ikke for sig selv, siden han da havde følt sit Onde meere, end han ved at betage sig Følelsen nu har giort, undtagen i det sidste halve Aar, da han har lidt noget ubeskriveligt.

At gode, værdige og veltænkende Mennesker ofte biedrage til et Lands Ulykke imod deres Villie, var de Tiider et Exempel paa. I de første Vintre fandt Friderich den 5te en Fornøyelse i, naar han havde en ledig Formiddag, enten at gaae ind i Høyeste Ret eller igiennem Løngangen i Canceliet, men paa hvilken af Stederne han kom, blev alle sadte i den yderste Forvirring. I Førstningen lod han, som han ikke merkede det og troede, at naar det skeedte oftere, vilde vedkommende blive vant dertil, men da han en Dag kom i Høyeste Ret, just da Sagen var tagen op til Doms, kom Iustitiarius Schouboe, en gammel, agtbar og velfortient Mand, ved hans uventede Nærverelse saa aldeeles uden for sig selv, at han hverken vidste, hvor han skulde begynde eller ende og bar sig, uagtet han havde beklædt den Post i mange Aar, saa kiendelig bagvendt og forkeert ad med at samle Vota, at Kongen merkede, han aldrig kom til Ende dermed, saa længe han var der, hvorfor Kongen reyste sig, gik bort deels af Vrede, deels af Medynk, og kom der aldrig meere.

I Canceliet var hans Modtagelse lidet bedre, de løb fra et Contoir i et andet og raabte: Kongen er her, og denne Tidende havde den Virkning, at ingen vidste, hvad han skulde slippe eller tage fat og kunde endnu mindre giøre Kongen Reede for, hvad han spurgte ham om. Det paa den Tiid saa kaldte Cancelie Collegio bestod af Geheime Conseillet og blev holdt hver Løverdag og Onsdag; den første Secretaire i begge Cancelierne refererede efter de af Sagerne giorde Extracter, hvad der om Mandagen og Fredagen skulde foretages i Conseillet, og bleve der eenige under sig om Maaden, det skulde forestilles Kongen paa; og kunde de ikke blive eenige, saa var enhver imidlertiid betænkt paa de beste Grunde til at forsvare sin Meening med. Dette Collegio fik Kongen Lyst til at bievaane, men for ikke at komme for sildig, kom han førend nogen af de andre. Luxdorpf, som skulde referere først, var der allene, og var nær falden omkuld, da han saae Kongen komme ind. Han var ikke allene en grundig lærd Mand, men tillige et meget vittigt og muntert Hoved, og af den Aarsag er det ogsaa dobbelt ubegribeligt, at Kongens Komme kunde giøre saadan en Virkning hos ham; men han svarede saa ængstlig og adspredt paa det, Kongen spurgte ham om, at han for at betage ham sin Angst gik strax bort igien.

Man kan med megen Grund formode, at dersom denne Lyst hos Kongen var bleven bestyrket ved en yttret Glæde over at forrette sin[e] Pligter for Kongens egne Øyne, saa havde den voxet og tiltaget. Han smagte al for stor en Vellyst i at være elsket, at han,

naar han mærkede, at hans Komme ved slige Leyligheder opvakte Fornøyelse, ikke skulde anvendt sine ledige Øyeblikke paa den Maade. De Kundskaber, han derved indhentede, havde givet ham Attraae og Begierlighed efter at lægge selv Haanden paa Værket, og foruden alle de øvrige og store Fordeele, som Undersaatterne høster af, at Landets Forfatning er Regenten bekiendt, vilde det betaget ham mange ørkesløse Øyeblikke, som bleve anvendte til hans egen Fordærvelse og Landets store Skade.

Saa sand en Christen, saa mageløs en Statsmand, saa øm en Menneske Ven, som den gamle Bernsdorf end var, saa kan dog ingen uden aabenbare Partiiskhed nægte, at han med det redeligste Hierte og de beste Hensigter var en overmaade skadelig Ministre for Dannemark. Den almindeligste Aarsag dertil søges deri, at Dannemark var for liden til hans Anslags Iværksættelse; belee mig derfor ikke, min beste Ven, om jeg yttrer den Tanke, at om Dannemark end havde haft Frankrigs Størrelse, saa havde han dog ikke giort det lykkeligt. Jeg veed meget vel, at denne Materie overgaaer mine Kundskaber og Indsigter, men jeg veed ogsaa, at jeg kun udlader mine Meeninger for en Ven, som er berettiget til at læse i min Siel, og veed, at ikke Selvklogskab eller Lyst til at kramme Viisdom ud, men Hiertet fører Pennen, naar jeg skriver ham til.

Efter mine Tanker havde Bernsdorf levet alt for længe i Frankrig til ikke at være bleven befængt med dets falske Statskunst, der fra Colberts Tiider af har voldt Frankrigs Ulykke, og som bestaaer deri, at giøre

Manufacturer til Kilden for Landets Rigdom. At Colberts Navn indskyder enhver Ærbødighed, som betræder hans Bane, er naturligt, og i Følge deraf avles den forudfattede Meening: at hans indlagde Ære kun kan opnaaes ved at vandre i hans Fodspor. B[ernstorf] vilde være Dannemarks Colbert og oversaae Uligheden i begges Tiider, Frankrigs og Dannemarks Forfatning, og det, som er endnu det utilgiveligste, Følgerne, Colberts Indretninger havde draget efter sig, og at ingen efter ham kan have den Undskyldning til at besmykke sin Feyltagelse med, som han. De fleeste Riger i Europa havde paa den Tiid ingen Manufacturer; hans Naboers Uvirksomhed eller rettere sagt Dovenskab kunde give ham Haab om at faae Materialerne, han behøvede, hos dem saa godt som for intet og sælge dem samme forarbeydet igien i dyre Domme, og ikke det allene, men Frankrig endog saa at sige blive et Vahre Magasin for heele Europa. Maaskee havde Frankrig ogsaa høstet meere Nytte deraf, dersom Colbert ikke havde begaaet en utilgivelig Feyl, den at samle dem alle i Paris i Steden for at fordeele dem heele Landet over. Venteligen har Egenkierligheden forleedt ham dertil, han har ikke kundet nægte sig selv den Fornøyelse at see sine Indretningers daglig tiltagende Fremgang, og derfor vilde haft dem ideligen for Øye.

Jeg veed meget vel, at dette er Dem bedre bekiendt end mig, men jeg har dog holdt nødvendig at anføre det, for derved at sætte det, som mit svage Øye troer at have bemærket i B[ernstorf]s Forhold, i et desto

klarere Lys. Uden at overveye, at vi maae hente de fornødne Materialer længere borte end Frankrig og følgeligen betale dem meget dyrere, at Frankrigs Manufacturer alt næsten i et heelt Seculum havde været i fuld Drift, og at Tyskland havde beriiget sig med de flittige og nøysomme Arbeydere, som en falsk Religions Iver forjagede af deres Fødeland, kom han ikke saa snart tilbage fra Frankrig, førend han arbeydede paa at udføre Colberts Anlæg i Dannemark. Havde han indskrænket sit Anslag til at udviide og understøtte ved Kongens runde Haand de, han forefandt, saa kunde det havt sin gode Nytte, men der skulde anlægges nye, og det blev ikke saa snart bekiendt, førend den eene Landstryger efter den anden indfandt sig og fik hver Forskud af Kongen til at begynde med, og det ingen smaae Summer, men 40, 50, ja indtil 80,000 Rdr. Uagtet disse store Forskud kom dog Fabriquen som oftest ikke ret i Stand, førend Fabriqueuren gik sin Vey, og Pengene vare bortkastede. Hans forudfattede Meening for alt det, der var fransk, gik saa vidt, at intet var godt, som ikke blev forarbeydet af franske Hænder, hvorfor der ogsaa blev forskreven en fransk Hattemager, som fik 30,000 Rdrs Forskud og efter tree Aars Forløb gik bort med, hvad han havde. Den Maroccanske Expedition, der kostede Landet saa utroelig en Summa Penge, var iligemaade et Foster af Kierligheden til Manufacturene. Ulden derfra skulde giøre vort Klæde til det ypperligste, Europa havde at fremviise, men førend vi fik den, var den tredobbelt dyrere end det fiineste Guld.

Foruden disse store Summers Tab, der forarmede

os i de beste og lykkeligste Tiider, havde det endnu en anden, og jeg tør siige endnu ulykkeligere Følge for Landet, den, at blive Udspringet til den Pragt og Overdaadighed, som nu fortærer vore sidste Kræfter. B[ernstorf] fulgte endog Colberts Plan deri: at alle Indretninger bleve anlagde i Hovedstaden, hvorved Folke Mængden i den blev fordobblet, og Kiøbstæderne og Landsbyerne øde; den voxende Luxus forbandt dem, der var vant til at gaae, til at age. Hyre Vognene vare for smudsige til at betroe nye og kostbare Klæder til dem, man maatte derfor have Equipage; Folk som kiørte i den, kunde ikke selv aabne Dørene, et Par Tienere blev altsaa en Nødvendighed, et ufriseret Hoved i en forgyldt Vogn passede meget ilde, man maatte have en Haarskierer, hvorved de privilegerede Dagdriveres Antal voxede til saa stærkt, at Bonden manglede Hænder til sit Arbeyde, og alle strømmede til Hovedstaden. Jo meere Folke Mængden voxede i den, io dyrere blev Levnets Midlerne, Huuslye, Brænde og alle Fornødenheder; den handlende og Arbeyderen sadte Prisen paa sin Vahre og sit Arbeyde i Forhold derefter, som giorde det Embedsmanden umueligt at leve af sine Indkomster, saa at Gagen fra Conseils Ministeren af til den ringeste Betient maatte anseelig forøges og kunde følgeligen ikke hellere meere bestrides af Statens Indtægter.

Ligesaa vel som Paris udgiør Frankrig, saa er Kiøbenhavn bleven Dannemark; den Bevægelse, der er i den, og som overgaaer Landets Kræfter, sætter alle de andre Steder i en dorsk Uvirksomhed og Mattighed, en ulykkelig og høyst beklagelig Følge af en stor Ministers

velmeente, men ikke vel overveyede Indretninger, og som ingen efter ham har tænkt paa at hæmme, men meget snarere forøget og bestyrket. Ondskaben selv kan ikke nægte, at io Frid[erich] den 5tes og B[ernstorf]s Hensigter og høyeste Attraae var at fremme Landets og Folkets Lyksalighed, men der var for megen Overeensstemmelse imellem deres Hierter, til at den eene kunde veylede den anden. Begges varme Menneske Kierlighed grændsede til Sværmerie og hindrede dem fra at anstille en kold og nøiagtig Undersøgelse, om Midlerne, de betiente sig af, ogsaa kunde frembringe den forhaabede Virkning. Vor elskværdige Fri[derich] skulde havt en Ministre, hvis kolde Overlæg kunde svækket hans sværmende Heede og standset hans Naade og Hielp reede uddeelende Haand ved Retfærdighedens bydende Stemme og ved at viise ham, at en ilde anvendt Naade er en Skrøbelighed og ingen Dyd; og B[ernstorf] havt en Konge, der behøvedes at spores i Steden for at holdes tilbage. Dette havde maaskee giort ham uvilligere til at aabne Øret for Project Magere og Landløbere, i det Sted at den Glæde, hvormed Kongen greb efter alt det, som syntes at være Landet gavnligt, forøgede hans Iver. I øvrigt havde han ogsaa redelige og ømme Hierters almindelige Uhæld, at være omringet af nedrig tænkende og egennyttige Hierter, der misbrugte hans Fortroelighed og drev Kiøbmandskab med hans Magt.

I det mindste blev Etats Raaderne Wasserschleben og Iessen, som begge vare i Oeconomie Collegiet, beskyldte for, at de toge deres visse og ikke liden Part

af alle de Forskudder, B[ernstorf] bevægede Kongen til at bevilge Landstrygere og Project Magere. Et Par af dem, som ikke var forsigtig nok til at sætte sig i Sikkerhed i Tiide og bleve tilholdte at giøre Regnskab for deres bekomne Forskud, giorde det paa en Maade, hvorefter den tredie Deel af det bevilgede ikke var kommen i deres Hænder. Om B[ernstorf] ikke fik det at vide eller om han troede, at Skammen af hans Yndlingers slette Forhold maatte falde tilbage paa ham, og derfor tyssede det [ned], [veed jeg ikke], men Sandheden af dette Udsigende blev aldrig undersøgt.

Hvor lykkelig havde Dannemark ikke været, om denne virkelig store og fortiente Mand havde, hans Negotiationer undtagen, hvori han var mageløs, indskrænket sin Omhue i Henseende til Landets indere Forfatning til det eneste Fag, hvori hans Fortienester ere saa store og glimrende, at de har giort ham meere end værdig til det Mindes Merke, der bør forevige hans Navn hos de sildigste Slægter. Havde han anvendt alle de store Summer, der bleve forødte paa Projecter, til Landvæsenets Forbedring og Agerdyrkerens Vel og Beqvemmelighed, saa kunde man med Føye sige, at han havde formaaet Kongen til at kaste Brød i Vandet, der var kommen dobbelt tungt tilbage, uagtet Savnet af det trykkede paa den Tiid. Ved at lægge Rigdomme i Jordens Skiød havde han forskaffet det umaadelige Renter og aabnet den eeneste og rette Kilde til Landets varige Hæld og en Lyksalighed, som alle muelige Compagnier og Actier ikke kan veye op imod.

Uagtet B[ernstorf] virkelig tilføyede Landet megen

og ubodelig Skade, saa var han dog ey halv saa forhadt hos det almindelige, som M[oltke], og den eneste Grund jeg veed at anføre derfor, er den, at B[ernstorf] sadte sin Formue til, og M[oltke] blev riig, og at de følgeligen troede, at hans Rigdom havde sit Udspring af Landets Armod, hvori de dog giorde ham stor Uret. Thi endskiønt det baade er naturligt og troeligt, at den gavmilde Fri[derich] ikke var karrig mod en Ven, som besad hans heele Hierte, saa kunde dog een Mands Rigdomme ikke forarme et heelt Land, og dernæst havde han ikke heller alt af sin Herre, men en stor Deel af sine Medborgeres Daarlighed.

En gammel Herremand i Holsteen forelskede sig i hans sidste Dage saa høyligen i Cammer Herre Nøglen og Titelen, at han ikke kunde døe roelig uden den. Maaskee var det ogsaa en gammel og indgroet Tilbøyelighed, som han ikke havde kunde faaet tilfredsstillet, siden Christian den 6te holdt den i saadan en Agt, at det i hans Tiid var lettere at faae det hvide Baand end Nøglen, dersom ikke en lang Række af fortiente Forfædre giorde berettiget til den. Hvilket af Deelene det nu var, saa skrev denne Mand Moltke til et Par Aar efter at Kongen var kommen til Regieringen, aabenbarede ham sin heftige Kierlighed, udbad sig hans Biestand og lovede ham, til et Beviis paa sin Erkiendtlighed, at giøre ham til Arving af nogle og halvfemsens tyve tusende Rigsdaler, naar han kom i Besiddelse af sin attraaede Skat. Moltke sagde Kongen det, han føyede den gamle, som to Aar efter nød den Ære, at Nøglen blev baaren for hans Liig, og Moltke fik Arve-

parten. For et hvidt Baand bekom han af en anden et Gods paa hen imod halv anden Tønde Guld, og Cammer Herre von Støckens Geheime Raads Tiitel giorde ham til Arving af 120,000 Rdr. Fra alle fremmede Hoffer bekom han store Foræringer, og da dette er en Tribut, som regierende Herrer synes at være bleven eenige om at erlægge til hinandens Yndlinger, saa er det meget ligegyldigt for Landet, hvad Navn den har, som faaer det. Naar man nu regner disse Summer sammen og saa lægger til, at Moltke var en stor Huusholder, der neppe fortærede sin Gage aarligen, men idelig lagde Renterne til Capitalen, saa indseer man let, at den i en 18 til 19 Aar maatte faae en stor Tilvæxt.

Jeg haaber, min elskede Bülow, at i hvor ufuldkommen dette Art af Udkast til Friderich den femtes Historie end er, at De dog ikke med Føye kan anklage mig for Mangel paa en god Historie Skrivers ypperligste Egenskab: Upartiiskhed, og denne troer jeg endog tvinger enhver, der betragter hans Dyder og Feyl, til at giøre den Slutning, at de første vare hans egne, og de sidste hans Opdragelses, hans Tiiders og slette Menneskers, som fandt deres Regning ved at dysse ham i Dvale ved Vellysternes farlige og tillokkende Gift. Med Vidende og Villie har jeg ikke forbiegaaet noget, som var værd at lægge Mærke til, men er snarere bange, at jeg har været for vidtløftig; finder De det saa, min beste, saa vær forvisset om, at det allene er skeedt, fordi jeg finder min største og eeneste Glæde i at kunde sige til mig selv: dette giør du for din Bülow, og da det

kun er lidet og ubetydeligt, hvad jeg kan udrette for Dem, hvad Under da, om den Vellyst, mit Arbeyde har været mig, har bragt mig til at giøre det saa vidtløftigt, som mueligt. Det viiser i det mindste Villien, om Ævnen fattes, og hiin er saa ganske aldeeles Deres, at De ikke stærkere kan forøge de Forbindtligheder, jeg allerede skylder Dem, end [ved] at benytte sig af den, hvordan og hvori De lyster; thi jeg er med det varmeste Venskab min elskede Bülows

uforanderlige B[iehl].

Charl: Dorot: Biehl.
n. 1731. d. 1788.

CHARLOTTE DOROTHEA BIEHL

MIT UBETYDELIGE LEVNETSLØB

Dit Ønske er en Lov for mig —
Naar Venskabs blide Stemme byder,
Mit ømme Hierte villig lyder,
I Barmen slaaer det kun for Dig.

Forunderlige Hændelser,
Som Siel og Hierte heftig rører
Og snart til Graad, snart Rædsel fører,
Maae Du ei troe at finde her.

Glem derfor ikke, hvad mig drev,
Men hav ved Læsningen for Øye,
At dette blev, for Dig at føye,
Og Jeg kun for min Bülou skrev.

CHARLOTTA DOROTHEA BIEHL.

d. 29. Julij 1787.

Jeg blev født den 2den Junij 1731, og man har sagt, at jeg næsten aldrig græd og uden mindste Misundelse saae min Broder, der blev født Aaret efter, at ligge ved min Ammes Bryst. Den første, jeg yttrede Kierlighed og Hengivenhed for, var min Morfader, salig President Brøer, som var saa meget meere besynderlig, som han havde et mørkt Udseende og en buldrende Udtale, hvorfor mine andre Sødskende vare bange for ham. Førend jeg endog kunde snakke, yttrede jeg megen Deeltagelse i andres Lidelser; naar der kom en Bettler for Døren, og min Bestefader var hiemme, lod jeg dem, der vare omkring mig, hverken Rist eller Roe, førend de bragte mig ind til ham, og [jeg] ved min Pantomime bekom noget af ham til den Fattige; men var han ude, var jeg ganske roelig, undtagen jeg giorde et bedrøvet Ansigt og sukkede. Hvad enten denne Følelse, der sympathiserede med hans eget Hierte, drog hans Kierlighed til mig, ved jeg ikke, men vist er det, at fra det jeg kunde skiønne, var jeg ham det kiereste og dyrebareste paa Jorden. De tre første Aar, mine Forældre vare gifte, vare de i hans Huus, og efter de vare flyttede for dem selv, lod han mig ofte hente, og maatte jeg da ligge uden for hans Seng tæt ved ham, og hver Gang han vaagnede om Natten, følede han

efter, om jeg ikke havde kastet af mig, og var det skeedt, dækkede han mig med den største Omhyggelighed. Han var en sand og oprigtig Christen og det, man med Føye kan kalde en gudsfrygtig Mand, uden mindste Hyklerie eller Pralerie; thi i Omgang var han munter og sælskabelig, men i Løndom ærede han sin Gud. Han stod een Tiime op førend hans Kone og Børn, og denne anvendte han til at tale med sin Gud paa sine Knæe, hvortil han havde en Pude at ligge paa. Da jeg var lidet over tree Aar, spurgte han mig, om jeg vilde staae op med og gaae med ham i hans Kammer? Jeg, som ingen større Lyksalighed kiendte, end at være om og hos ham, var strax villig dertil, og der maatte jeg da knæle ved ham paa hans Pude og bede [med] ham. I disse Morgen Tiimer lærte han mig at kiende det høyeste Væsen som en mild og god Fader, der var villig til at give sine Børn alle de gode Ting, som de i Kierlighed og Tilliid bade ham om, naar de ikke fortørnede ham, siden han saae og hørte alt, hvad de giorde og sagde, ja endog hvad de tænkte. Jeg forlangede derpaa at vide af ham, hvad Gud blev vred for, og han forklarede mig det efter min Alder og Fatteævne. En Morgen sagde jeg til ham, at jeg havde noget, som jeg ret vilde bede Gud om, men han maatte lære mig, hvordan jeg skulde sige. Hvad er det da for en vigtig Ting, spurgte han? At Du aldrig maae dø, svarede jeg. Det maae Du ikke [bede] om, sagde han, for derved skeedte mig ondt. Dette kunde jeg ikke begribe, mig syntes, det var snarere ondt at døe. Han beskrev mig derpaa, hvor svagt og elendigt en høy

Alderdom giorde Mennesket, men at derimod de, der døde, kom til Gud. Nu, svarede jeg, saa vil jeg bede Gud, at jeg maae døe med, naar Du døer. Det maae [Du] ikke heller, svarede han, thi saa vilde Du io kun i Himmelen for at være hos mig; men der kommer ingen, som holder mere af andre end af Gud. Mange deslige Samtaler havde han med mig om det, jeg vilde bede Gud om, og alt som jeg blev ældre, lærte han mig, hvorledes man skulde bede, og indpræntede efterhaanden mit spæde Bryst den faste Tilliid til den Høyeste, der i heele Livet har været min Trøst i al tilstødende Gienvordighed.

Hver Søndag gav han mig og mine Sødskende hver en Rixort til Lomme Penge, deels for at vi tiilig skulde lære at omgaaes med Penge, og deels for at vi kunde fyldestgiøre smaae Begiærligheder og ikke blive slikvurne og naskende, naar vi blev ældere, men dersom der intet Brystbillede stod paa min Rixort, saa vilde jeg ikke have den, men tog hellere en Femten Skilling for at faae en Mand, som jeg sagde. En Dag da jeg stod hos ham ved det Chatoll, som jeg nu har, flyde han mig en Rixort uden Bryst Billede; o ney, sagde jeg, Du maae give mig en anden. Vil Du da have den, sagde han, og bød mig en kostbar Medaille. Jeg besaae den, men da der intet Bryst Billede var paa den, saa gav jeg ham den tilbage og sagde: Ney, der er ingen Mand paa den. Du er io dog en Gaas, sagde han, Du kan faae mange Penge, hvor der er Mænd paa, for denne eene, og det er en Skam for saadan en stor Pige at sige, at hun vil have en Mand. Det er

det samme, sagde jeg, en Penge med en Mand paa er dog bedre, han [har] ligesaadan en Perryk paa som Du. Endskiønt jeg var intet mindre end karrig, men gav det sidste bort, jeg havde, saa havde jeg dog stedse en Rixort i Behold, naar jeg fik een, og denne tog jeg tit op af Lommen og besaae med megen Fornøyelse; ingen kunde begribe Aarsagen, og jeg kunde ikke selv giøre anden Reede derfor, end at jeg saae paa min Mand, indtil dette uskyldige Svar opdagede, at min Indbildningskraft havde af Perrykken dannet sig en Ligning med min Bestefader, og derfor besaae [jeg] den saa tit. Da jeg svarede den gamle Mand det, kyssede han mig med Taarene i Øjnene og sagde: Tøs, Tøs, Gud lad ikke Din Følelse blive Din Ulykke!

Min Bestefader mærkede, at jeg næsten gav den heele Rixort bort om Ugen, som jeg fik til at kiøbe mig noget for; jeg var altsaa meget lidet over fiire Aar, førend han gav mig en Rixdaler ugendtlig at give til Fattige med det Forbud, ikke at sige det til noget Menneske, som jeg heller ikke giorde. Mine Forældre mærkede nok, at jeg havde Penge, men da de sluttede, at min Bestefader ikke vilde have, at nogen skulde vide det, spurgte de ikke derom. Da han gav mig dem, gav han mig den Regel, at det var Synd at give friske, føre Bettlere, men gamle og vanføre Mennesker var man skyldig at hielpe. Herefter søgte jeg mig nogle ud, hvoraf nogle fik 4 Skilling, nogle 8 Skilling, toe tolv Skilling, og en gammel graae hærdet Mand en Mark om Ugen. Aldrig har nogen Følelse været mig smerteligere[re] eller efterladt et stærkere Indtryk hos

mig, end da jeg efter min Bestefaders Død maatte sige denne gamle Mand, at jeg ikke meere kunde give ham, siden jeg selv ikke havde meere. Denne Erindring presser endnu Taarene af mine Øyne, og saa tit jeg havde faaet mig en 3 til 4 Skilling samlet, glemte jeg min kiere Læsning for at staae i Vinduet og see efter min gamle Mand for at give ham min lille Skat.

Naturen havde forleenet mig med et hurtigt Nemme, en stærk Hukommelse og en overmaade stor Lyst til at lære alt, hvad mueligt var. Førend jeg var fem Aar, læste og forstod jeg hvilken tysk og dansk Bog jeg fik, og førend jeg kunde læse, oversatte jeg i mit Hoved de smaae tydske Bønner, man havde lært mig. Mit første Prøve Stykke var paa den lille Bordbøn: Gott sey Lob und Danck — de første tre Linier vare ganske rigtige, men da jeg ikke havde noget rigtigt Begreb om: das ewige Leben, saa oversatte jeg det ved et godt Liv, hvor af min ældste Oncle, som misundte mig hans Faders store Kierlighed, tog Anledning til at giøre mig paa den meest bidende Maade latterlig. At belees har stedse været [mig] det allergrueligste, og min Frygt for det har maaske befriet mig for mange Daarligheder; min Oncles Spotte Gloser rørte mig altsaa meget stærkt, saa at Vandet kom i mine Øyne og al Blodet i mit Ansigt, men min gode Bestefader satte snart Moed i mig igien; min Oncle blev befalet at giøre en bedre Brug af sin Vittighed med det Tillæg: at der vist havde været meere og grovere Feyl i hans første latinske Stiil, endskiønt han den Tiid havde været meget ældere, end jeg var; og som en Belønning til mig tog han mig om

Eftermiddagen med sig i sin Hauge, som han havde anlagt ved Vedhaugen og lod plukke saa mange Kirsebær til mig, som jeg kunde spiise, thi aldrig gav han mig Pynt eller Penge til Belønning, men Blomster eller Frugter, og derfor har disse to Ting endnu saa store Tillokkelser for mig fra en kier Haand.

Da jeg var alle deres Afgud, som kom i vores Hus, saa havde jeg det prægtigste Dukke Tøy nogen kunde have, men da jeg ikke forstod at leege med det, saa stod det meget ziirligt i et Skab, og jeg saa næsten aldrig til det. Jeg var ikke saa snart kommen saa vidt, at jeg kunde læse, førend min umaadelige Læselyst yttrede sig; jeg vændte mig endog til at læse Skrift, førend jeg kunde skrive et Bogstav, for at læse hvert et skident Blad, jeg fandt. Min Bestefader, der holdt det for en uskyldig Tilbøyelighed, understøttede mig paa det kraftigste i den, og i de Par Aar, han levede, efter at den kunde kiendes, havde han foræret mig en stor Deel meget gode danske og tydske geistlige Bøger, Holbergs Comedier, Peder Paars og Dannemarks Historie. Een af disse havde man sat mig en stor Plæt paa, men for at forekomme denne Græmmelse, tog jeg alt mit Dukke Tøy, der vist havde kostet meere end fiire Gange saa meget som Bøgerne, og slængte det i en Krog paa Loftet, sat[te] mine Bøger i Skabet og puttede Nøglen i min Lomme. Hver Gang min Bestefader havde foræret mig en Bog, saa maatte han høre min Fortælling om Indholdet, og hvad jeg ikke forstod, det spurgte jeg ham om, som den, jeg udøste mine lønligste Tanker for. Det græske og latinske, som der er i Holbergs

Skrifter, skulde han ogsaa forklare mig, men han svarede mig, at det var Græsk og Latin, som han ikke forstod. Forstod Holberg det da, spurgte jeg, og da [han] svarede mig ja, sagde jeg, saa kunde Du nok ogsaa lade mig lære at forstaae det. Hvad kunde det gavne Dig, sagde han, Du har io ingen Buxer paa og kan ikke blive Professor. Ja, men det er dog hæsligt, sagde jeg, at man ikke [kan] forstaae en Bog heel, og derfor maae Du endelig lade mig lære det til Sommer. Saa har jeg io lovet Dig at lade Dig lære at spille paa Din Tantes Claveer og at skrive; hvor meget vil Du vel lære, Tøs? Alleting, svarede jeg og klavrede op paa hans Skiød og slog mine Arme om hans Hals; jeg skal være saa flittig, at Du skal holde endnu meere af mig, og dersom Du ikke vil sørge for mig, saa lærer Din Pige slet intet. Der har Du min Haand paa, sagde han, at saa længe Gud lader mig leve med Dig, skal jeg lade Dig lære alt, hvad Du faaer Lyst til. Hvem var nu gladere end jeg; hvor inderlig længtes jeg efter, at Dagene skulde blive lange, for at faa alle disse Informationer, men da de kom, bleve de tilbragte med Taare og ikke med Undervisning. Strax efter at jeg havde fuldendt mit syvende Aar, fik jeg Skarlagens Feberen og var uden Haab; min Bestefader, som frygtede for, at jeg maatte blive forsømt, betalte to Koner, den eene til at være bestandig hos mig om Dagen og den anden om Natten, og den gamle Mand gik selv to Gange om Dagen fra Holmens Kirke til Storm Gaden og op i tredie Etage for at see til mig, og hver Gang han kom, maatte han love mig, at dersom jeg døde, saa

skulde jeg komme i hans Begravelse, og [han] give min gamle Mand sin Mark om Ugen.

De har Føye til at troe, min Ven, at jeg sladdrer alt for længe om mine Børne Aar, men De maae undskylde og tilgive mig, da det er den eneste Tiid af mít Liv, som jeg erindrer mig med Fornøyelse. Den øvrige har skienket mig megen Bitterhed.

Den 18. Februarij 1739 kom min Bestefader en Onsdag Formiddag frisk og vel af Faste Prædikenen, og noget efter elleve rørte Slaget ham, hvorved hans Mæle til min store Fortræd blev ham betaget, thi ellers havde han vist givet en eller anden Anordning til min Fordeel, og den 19de om Eftermiddagen døde han. Min bittre Sorg kan jeg ikke beskrive Dem, det er utroeligt, at man paa den Alder skulde føle sin Forliis saa heftig, som jeg følede min, jeg saae forud, hvad Fremtiiden truede mig med, og hvor ubodeligt mit Tab var. Jeg bad, jeg skreg, jeg raabte, at jeg dog bare maatte see ham engang endnu, men altsammen forgieves, thi da han var en meget feed Mand, saa havde han strax efter sin Død forandret sig saaledes, at man frygtede for Virkningen af min Forskrækkelse over dette Syn. Da han altsaa skulde bæres Aftenen før hans Begravelse i den sort beklædte Stue, skiulede jeg mig bag ved de lange sorte Gardiner, og da de andre var gaaet ud og slaaet Døren i Laas, kom jeg frem, krøb, Gud veed hvordan, op paa Kisten og lagde mig langs paa Laaget. Jeg havde seet Pladen, da man bragte den, og omtrent paa det Stæd, hvor jeg troede, at hans Navn stod, kyssede jeg uafladeligen med vældende Taare,

og har jeg nogensinde bedet ivrig til Gud, saa var det den Gang, om at døe paa hans Kiste. Det var en klingende Frost, Klokken var noget over tree, da jeg sneg mig i Stuen og laae paa Kisten, indtil vi skulde spiise, men jeg fornam ikke det mindste til Kulden. Da alle vare blevne kaldede til Bords, savnede man mig først, den eene havde troet, at jeg var hos den anden, men da ingen havde seet mig, begyndte man at søge mig i heele Huuset, og da der ingen Krog var meere tilovers, kom de omsider ind til Liiget, hvor de fandt mig halv død af Graad og Kulde. Og hvorledes jeg havde grædt, kan De forestille Dem deraf, at der var en tynd Iis Hinde paa Pladen af mine Taare.

Det var paa den Tiid Brug, at en Enke maatte holde Sørge Stue i 6 Uger, det vil sige, at sidde i et sort beklædt Værelse med sine nærmeste Paarørende om sig for at tage imod Condolationer. Min Bestefader havde været almindelig elsket, hvorfor der kom en stor Deel Mennesker, men mit Syn rørte alle. Man var næsten eenig om, at en Kunstner aldrig kunde faae et hærlige[re] Model til en sørgende Genie ved en Grav. Især blev Staldmester Bülous Fader inderlig rørt over at see paa mig. Han satte mig paa sit Skiød, kyssede mig og sagde: Jeg condolerer hende, min lille Engel, at hun har mistet sin Bestefader! Idet han sagde det, løftede jeg mine Hænder i den hæftigste Graad op mod Himmelen og raabte: Jo, Gud hjælpe mig, saa sandt jeg har mistet den bedste! Hvad enten Vendingen af det Ord B e d s t e frapperede ham hos et Barn af den Alder, eller om al min Siels Væmodighed viste sig i mine

Lader, men han stak i at græde med mig, og da han ventelig skammede sig derved, holdt han Tørklædet for Øynene og gik bort uden at sige Farvel.

Det varede ogsaa kun ganske kort, førend jeg følede alt det græsselige i min Forfatning. Jeg havde mistet min Tilflugt og Forsvar. Vel holdt min Bestemoder meget af mig, men min ældste Oncle, der var jaloux over hendes Kierlighed til mig, beherskede hende ganske. Min Fader havde derimod aldrig kunde lidt mig. Jeg var idelig Maalet for hans onde Luuner, jeg var ham aldrig til Maade; naar jeg imorgen foretog mig det, som han idag befalede, saa blev jeg ligefuldt igiennemheglet; og min Frygt for ham var ofte for stor til at vove et eeneste Ord til min Retfærdiggiørelse. Uagtet jeg merkede, hvor liden Kierlighed han havde til mig, saa havde jeg dog aldrig sagt det til min Bestefader; thi hvor han var, lod det sig ikke tilkiende. Den eeneste Leylighed, hvor jeg lod mig [mærke], at jeg følede hans Ubillighed, var, da min yngere Syster, som var min Faders Afgud, døde i Aaret 1738; thi da min Moder om Morgenen sagde til mig: Jeg skal hilse Dig fra Lise, Vor Herre har taget hende i Nat, saa svarede jeg: ak, hvorfor tog Vor Herre ikke mig i hendes Sted, for mig kan Papa dog ikke lide. Havde det behaget Gud at spare min Bestefader et Aar længere, var jeg bleven befriet for alt det, jeg som Barn maatte lide; thi min Bestefader havde faaet min Bestemoders Samtykke til at tage mig i Huuset, naar Sommeren kom, da jeg skulde have hans yngste Daatters, der i Aaret 1737 døde i sit 18de Aar, Værelser med alt, hvad der var paa

dem; og havde jeg først været hos hende, havde hun siden ikke mistet mig og ligesaa lidet afskaffet de Læremestere, jeg havde faaet, men Forsynet bestemte det anderledes.

Neppe havde min Bestefader været to Maaneder død, førend min Fader giorde mig det til den grueligste Brøde at læse og forsikkrede mig, at dersom han fandt mig med en Bog i Haanden, skulde han pidske mig saaledes, at man skulde vende mig i et Lagen. Min Moder spurgte ham, af hvad Aarsag han kunde være saa haardt imod, at jeg læste, naar jeg havde fuldendt mit Dag Arbeyde? Men han svarede, at det var nok, at han ikke vilde have det. Havde han dømt mig til Vand og Brød, havde det været mindre græsseligt for mig, ja, jeg havde heller mistet Maden end min Bog. Jeg lagde altsaa min Hierne i Bløđ for at udfinde et Middel til at komme til at læse, uden at nogen saae det, men tillige med det faste Forsæt, at dersom jeg ikke kunde det, saa vilde jeg vove alleting; thi, sagde jeg til mig selv: pidsker han dig ogsaa ihiel, saa kommer du jo til din kiere Bestefader. Jeg faldt altsaa paa at sprætte Foeret fra Overtøyet ved Lommerne af mine Skiørter; der puttede jeg et Par Bøger i, som forsloge mine Been saa jammerlig, at de vare baade guule og grønne og saa ømme, at jeg ved enhver anden Leylighed havde skreget, naar noget havde rørt dem; og dette Experiment har jeg at takke for, at jeg kan beholde et mildt Ansigt ved de største Smerter. Da jeg havde faaet mine Bøger saa vel giemt, saa gik min Moder ikke saa snart af Stuen, førend jeg kastede min

Syenaal under Rammen, sadte mig paa Hug, som om jeg søgte efter den, fik i en Hast min Bog frem, indtil jeg hørte nogen komme, da den blev giemt og min Syenaal funden. Om Aftenen kom de kiere Bøger i Sengen med mig, og da det til min Lykke var Sommer, saa sadt jeg hver Morgen over Ende i min lille Tralværks Seng, der stod for Fødderne af mine Forældres, og da de ikke stode meget tiilig op, saa havde jeg Tiimer nok at læse i. Een Morgen maatte jeg enten i min Henrykkelse ladet min Stemme høre, eller ikke vendt mine Blade forsigtig nok, thi med et trak min Fader Fod Gardinet til Side og spurgte, hvad jeg havde fore? Aldrig kan nogen, der er bleven troffen i den skammeligste Misgierning, have følet en større Angst end den, der overfaldt mig; men min Forskrækkelse var alt for stor til at kunde svare. Flye mig Bogen, sagde han; jeg rakte ham den med Taarene i Øynene og et Ansigt saa blegt som Døden. Hvad enten nu det, at det var en Bibel, eller mit forskrækkede Udseende var Aarsag til at han lod sig nøye med at sige: Jeg maae dog see, om Du eller jeg skal have sin Villie, saa blev der dog intet af den belovede Pidsken; men Dagen derpaa overgik der mig en langt større Straf; thi alle mine Bøger blev pakket ind i mit Skab, Døren lukket, og Nøglen lagt i min Faders Chatol. Min Bedrøvelse herover var umaadelig, saa at endog alle mærkede det. En gammel Commandeur ved Navn Peperlow, der boede hos os og holdt meget af mig, vilde endelig vide, hvad der feylede mig, jeg betroede [ham] da med grædende Taare, at min Fader havde taget mine Bøger fra mig, han sagde,

at det skulde jeg ikke bedrøve mig over, jeg skulde faae alle hans og kunde selv søge mig ud, hvilke jeg vilde have. Den, der blev glad, det var jeg, og min Glæde blev endnu større, da jeg fandt nogle, som jeg ikke kiendte, og nu læste jeg paa nye den største Deel af Natten. Da alle de, der kom i vort Huus, holdt meget af mig, saa vare de ogsaa misfornøyede over min Faders Maade at omgaaes mig paa. En Secretaire i det tydske Cancellie ved Navn Miles udlod sig engang dermed for Peperlow, hvorpaa denne fortalte ham, at han havde giemt de Bøger for mig, som min salig Bestefader havde givet mig. Det er en himmelraabende Synd, sagde den anden, og hun skal nok faae Bøger. Den næste Gang Miles kom igien, bragte han mig tre til fire Stykker og lovede mig, at inden jeg fik de[m] læste, skulde han bringe mig fleere, som han ogsaa rigtig holdt, og da han saae, hvor vel jeg handlede med dem, betroede han mig kostbare Værker. At jeg havde lagt i mine Forældres Seng Kammer, var en Følge af min Bestefaders Befalning, men da vi Mikkels Dagen derpaa flyttede, skeedte der til min store Glæde en Forandring deri, og jeg fik mit Kammer i tredie Etage. Det var den haarde Vinter 1740, Huuset var nyt, Væggene raae, og Varme kom der aldrig, saa at Kulden var ganske uudstaaelig, men desuagtet læste jeg meere end den halve Nat, hvortil jeg kiøbte Lys for mine faa Skillinger; men endskiønt det skaffede mig Frost i alle mine Fingre, holdt jeg dog den kolde Bog til Trods for Svie og Smerte med mine elendige

Hænder og vilde ikke engang spilde saa megen Tiid at varme dem imellem under Dynen.

Til Dem, min Ven, tør jeg uden Forfængelighed sige, at neppe noget Fruentimmer kan giøre meere med sine Hænder end jeg, men alt, hvad jeg veed og kan, havde jeg lært, førend jeg fyldte mit niende Aar. Dette reyste sig ingenlunde af Lyst til Arbeydet, ney, langtfra; Haabet at vinde meere Tiid til at læse, naar jeg intet meere havde at lære, var min eeneste Drivfieder. Nu skulde jeg da lære at skrive, men en større Ulyst kan ingen Barn lære noget med, end jeg havde for at skrive, og for io før io heller at blive af med min Skrivemester, anvendte jeg saa megen Fliid, at jeg ikke fik meere end 39 Timers Information, og det er alt, hvad min Underviisning har kostet mine Forældre, thi min Læsning havde min Bestefader betalt, og sye lærte jeg af min Moder og Bestemoder. Da jeg var elleve Aar, var jeg ikke allene ligesaa høy, som jeg er endnu, men endog giftefærdig; førend jeg blev fiorten, ønskede min Bestemoder at have mig hos sig, men da hun havde skiftet med sine Børn og følgelig kunde give bort i levende Live, hvad hun vilde, saa frygtede min Moder for, at hendes Arve Part maatte blive formindsket ved det, jeg fik, og derfor afslog hun sin Moder sin Begiering, thi man var vis paa, at hun ikke gav mig noget, saa længe jeg var hos mine Forældre, fordi hun vidste, at jeg da intet godt fik af det. Den første May 1746 tog Gud hende til sig og berøvede mig min sidste Trøst og Biestand. Baade mine Oncler og min Moder havde meere end hundrede Gange hørt hende

sige, at adskillige af hendes Nips vare mine, men hun giemte dem kun til min Confirmations Dag, da jeg skulde pyntes med dem, og dette var ventelig Aarsagen, hvorfor man forhalede min Confirmation saa længe og afslog hende paa sit Sygeleye den Bøn, at lade mig confirmere til Paaske i Stæden for til Mikkels Dag. Ventelig har man frygtet for, at hun ikke vilde lade det blive ved de Ting, hun havde sagt, thi deres heele Værd kunde være lidet over 30 Rdr., men endskiøndt hun efterlod sig over 12000 Rdr., bekom jeg ikke det mindste Stykke af det, der var mig givet.

Nu kommer jeg til en betydelig Periode i mit Liv, og maaskee kan jeg her giøre mig selv den Bebreydelse, at jeg ikke tog Fornuften noksom til Raads, thi Forsynet aabnede mig her en Vey til at undgaae mange af de Bekymringer og Ubehageligheder, som mit Liv har været et Rov for. En Mand paa nogle og tredive Aar, meere smuk end hæslig, med temmelig god Formue, i en anseelig Rang og bekiendt hos alle for en værdig og duelig Embeds Mand, fik ved en Hændelse mig at see i min dybe Negligé faa Dage, efter at jeg havde fyldt femten Aar. Dette Syn giorde et besynderligt Indtryk hos ham, og da han kom op til min Oncle, som han spurgte om, da han saae mig, begyndte han at true ham med, at han vilde fortælle hans Kiereste, at han havde den deyligste Pige i heele Byen i sit Huus. Min Oncle svoer paa, at der ikke var een i Huset, der kunde kaldes smuk end sige deylig. Men efter en nøyere Beskrivelse svarede min Oncle: ey, saa har det været min Søster Daatter, De har talt med, som

er af og til nogle Dage hos sin Moder, som forestaar Huuset siden min Moders Død. Kort derefter bad han sig til Giest hos min Oncle til Dagen derpaa, men tillige, at han maatte presentere ham for min Moder, førend han kom til at spiise. Dette skedte, men jeg var hiemme, saa han ikke fik mig at see, men hvad enten min Oncle mærkede hans Hensigter, eller han havde bedet ham derom, saa bad min Oncle min Moder at sende Bud efter mig.

Bekiendtskabet var nu giort og blev troeligen fortsat, og det med saa liden Forstillelse paa hans Side, at enhver tydeligen kunde see, hvilken Magnet der drog ham efter sig. Da jeg aldrig har troet, at enhver Compliment er en Kierligheds Erklæring, og [jeg] tillige vidste, at jeg var den yngste og smukkeste i Sælskabet, saa ansaae jeg hans Smigren og Opmærksomhed for en Følge deraf, og jeg var vist den sidste, der mærkede, at det ikke var almindelig Høflighed. Denne Erobring havde vist smigret enhver ung Piges Forfængelighed, hvis Tænkemaade havde været noget meere flygtig end min, og at min ikke var det, kom meere af de sammenstødende Omstændigheder end af nogen Fortieneste paa min Side. Jeg havde aldrig havt Omgang med andre end de, der vare meget ældere end jeg, mine Forældre vare som oftest de yngste næst efter mig i alle de Sælskaber, vi kom; dette havde dæmpet det flygtige og ubetænksomme af min Alder, bragt mig til at tænke over alle Ting og just ikke at hæfte Øynene paa den glimrende Side eller lade mig blænde af Skinnet. Jeg var fra Barns Been af vant til at være blandt

Riddere og fornemme Embedsmænd, jeg havde været deres Afgud, hørt deres Berømmelser og seet dem kappes om at faae mig hos sig ved Bordet. Fra mit tiende Aar var jeg bleven begegnet som et voxent Fruentimmer, og i Følge deraf var den gode Herres Opvartninger mig ikke noget nyt, og kunde altsaa det øyensynlige Fortrin han gav mig, ikke giøre tiende Deelen af det Indtryk hos mig, som hos den, der ikke var vandt til denne Hyldning, men nød den for første Gang. Jo ældere jeg blev, io meere bebreydede jeg mig, at jeg havde overtraaet min Faders Befalning angaaende Læsningen, men uagtet jeg følede, det var Uret, havde jeg ikke Kræfter nok til at lade det være; dette bragte mig til at undersøge, hvoraf den Mangel paa Lydighed kom; jeg spurgte mig selv, om jeg ikke havde giort det, ifald min Bestefader havde befalet mig det? Og mit Hierte svarede mig io, og denne Bekræftelse lærte mig, at Kierlighed alleene kunde bringe os til at opoffre alleting med Fornøyelse. Denne Opdagelse var ikke saa snart giort, førend det alvorligste Forsæt blev fattet, aldrig at give min Haand til en Mand, som jeg ikke elskede saa høyt, at jeg med Glæde kunde underkaste min Villie ganske og aldeles hans Velbehag. Endskiønt min Fader og Moder levede meere vel end ilde med hinanden, saa forefaldt der dog ofte Stridigheder imellem dem, hvori de vel begge som oftest havde lige Uret, og min Moder dog stedse maatte give efter for min Faders hæftige og bydende: Jeg vil. Besynderligt var det, at uagtet min Fader ikke kunde lide mig, saa var jeg dog den, der ved slige Leyligheder alletiider

forskaffede min Moder en meere ærefuld Fredsslutning, end naar hun betingede sig den selv.

Denne Erfarenhed, foreenet med utallige Exempler, som jeg havde læst, giorde, at jeg betragtede Egtestanden fra en meget alvorlig Side, og en Kones Pligter overmaade vigtige, og da efter mine Tanker intet uden en inderlig Kierlighed kunde giøre dem behagelige, saa sluttede jeg deraf, at det var høyst nødvendig, at Konen maatte elske sin Mand overmaade høyt, dersom de skulde være lykkelige. Da jeg nu tillige ingen utilfredsstillede Ønsker havde, ingen Forlystelser attraaede, var meere fornøyet ved at være alleene paa mit Kammer med en Bog end i et stort Sælskab, Pynten heller ingen Tillokkelser havde for mig, — siden man som Barn havde lært mig, at et ungt Fruentimmer var allerbedst klædt, naar hendes Pynt vidnede om hendes Flittighed, og ingen Sælskabs Søstre havde udryddet eller svækket dette Begreb hos mig, — saa bekræftedes jeg alt meere og meere i det Forsæt, ingen Mand at tage, som jeg ikke elskede overmaade høyt. Disse Grunde haaber jeg, min Ven vil bifalde, men nu kommer der een, som behøver Undskyldning, og som dog havde megen Vægt hos mig. Denne betydelige Frier gav ikke sine Hensigter tilkiende, førend enhver ansaae det for en afgiort Sag og begyndte allerede at bestemme Tiiden, naar Bryllupet skulde være. Dette krænkede min Empfindtlighed paa det høyeste; min Forfængelighed sagde mig: at han giorde ligesaa megen Lykke ved at faae mig, som jeg ved at faae ham, og vilde derfor ved at forkaste hans Tilbud viise, at jeg ikke

var til Fals for Rang og Formue. Engang, da hans Forretninger holdt ham længe op, spurgte Fru Iudikier mig: kommer Kieresten ikke iaften? Jeg spurgte hende, hvem hun forstod under det Navn, og da hun derpaa nævnede ham med det Tillæg, at hans Øyne viiste noksom, hvem der var ham kierest. Om han har mig kier, svarede jeg, det er mig ganske ubekiendt, men det veed jeg med Vished, at han af alle dem her er, er mig den mindst kiereste.

Endskiøndt heele Verden kaldte mig smuk, saa var dog den Roes, min Skabning bekom, mig høyst ligegyldig, jeg vidste, hvor forgiengelig Skiønhed var og ønskede derfor ikke at elskes for den Skyld, og da det udvortes alleene havde fængslet min Frier, og han ikke havde givet sig Tiid til at lære at kiende mine Tilbøyeligheder og Tænkemaade, førend han yttrede sine Hensigter, saa sadte jeg ikke heller megen Priis paa hans Kierlighed, men ansaae den for en blot sandselig Begierlighed, der snart vilde blive mættet. Det Biefald, jeg nød af ham, endog naar min Fornuft sagde mig, at jeg havde fortient Irettesættelse, kom mig iligemaade meget fordægtig for; jeg frygtede for, at da han ikke saae andet end Fuldkommenheder hos den elskede, saa maatte han hos Egtefællen blive lutter Ufuldkommenheder vaer, og saa stærkt, som mit Forsæt end var, at opfylde alle en god Kones Pligter, saa var det dog paa de Vilkaar, at min Mand skulde føle og skiønne, at jeg var det. Det eeneste, som behagede mig hos ham, var det, at han slet ikke vilde benytte sig af mine Forældres Myndighed og Overtalelser; han havde holdt det

for sin Skyldighed at betroe dem sine Hensigter, men tillige begieret, at jeg ganske i denne Sag maatte have frie Raadighed, siden han alleene vilde have mig af [sig] selv. Dette Forhold talede hans Sag kraftigere i mit Hierte end noget andet, og efter et Aars Forløb besluttede jeg ved første givne Leylighed at sætte hans Oprigtighed paa Prøve, og dersom han slap godt fra den, da at give ham min Haand, endskiønt mit Hierte ikke følede det for ham, som jeg ønskede at føle for min Villies Behersker.

Hvad enten jeg havde arvet min Faders hæftige Sind, eller de idelige bittre og uforskyldte Irettesættelser holdt mit Blod i en bestandig Giering og voldte, at jeg greb efter den mindste givne Leylighed til at bryde løs, det veed jeg ikke, men Sandheden forbinder mig at tilstaae, at der fra mit fiortende til mit syttende Aar neppe var et meere heftigt og empfindtligt Creatur, end jeg var. Jeg kunde bringes i Harnisk over ingen Ting; de Personer, som jeg ikke kunde lide, trættede jeg bestandig imod, endog naar Retten var aabenbare imod mig, og hvor falsk min antagne Satz end var, saa forsvarede jeg den dog med den yderste Haardnakkenhed og lod mig aldrig overtyde. De vil sige, at dette Billede ikke er meget indtagende, og jeg følede det selv saa godt, at jeg ofte, naar Fornuften fik sit Herredømme igien, havde kiøbt de Tiimer tilbage med mit Blod for at faa det sagde usagt, men uagtet mine selv giorde Bebreydelser spillede Temperamentet Mester. Da jeg meget sielden aabnede Munden i min Faders Nærværelse, saa var han aldrig Vidne dertil; og kom han

af en Hændelse til, førend Trætten var tilende, saa var hans Irettesættelser saa haarde og nærgaaende, at de meere forbittrede end forbedrede.

Denne Feyl, som jeg hadede hos mig selv, uden at kunde betvinge den, besluttede jeg at betiene mig af til at prøve min Elskers Oprigtighed. Min Oncles Kone var en Phantast, og ved de mange Airs, hun gav sig, en Latter for de fleeste af hendes Bekiendtere og ganske uudstaaelig for mig. Jeg begyndte altsaa i hans Nærværelse en Dag en Trætte med hende, hvori jeg havde aabenbar Uret, men da dette skeedte med Overlæg, saa vedligeholdt jeg mit kolde Blod, hvorved mine Repliquer vel blev mindre heftige, men desmeere nærgaaende og bidende. Min Hensigt herved var at giøre ham til Dommer over mit Forhold, det første vi vare under fiire Øyne og efter hans Forhold at tage min endelige Beslutning. Da han altsaa Dagen efter kom ind til mig i mit Kammer, tog jeg imod ham med de Ord: Ey! har man den Ære at see Dem saa hastig, det var jeg mig langt fra ikke ventende. Hvorfor det? spurgte han. De kunde have Føye til at troe, at mit onde Luune fra igaar varede ved endnu, og at De altsaa kunde blive Maalet for den i Dag. Hans Svar var en Lovtale over min Forstand og Billighed, der uden given Aarsag aldrig kunde fornærme nogen. Men, svarede jeg, er De ikke partiisk og giver Madame Brøer [Uret], fordi De ikke holder af hende, for, sandt at sige, saa synes mig, at jeg virkelig var uriimelig igaar, og for at giøre hende Erstatning og straffe mig, har jeg besluttet at give hende Ret i alt, hvad hun siger de Par første

Gange, i hvor utaaleligt det end maatte være. Havde han nu betient sig af denne givne Leylighed til at viise mig, hvor skadelig denne Hæftighed var mig selv, og at det var et Beviis paa Fornuftens Magt hos den, der bar over og gav efter for den taabelige, saa havde jeg sikkert bedet ham at hielpe mig med at overvinde denne Feyl, der voldte mig saa megen Misfornøyelse over mig, og til en Belønning for hans Møye lovet ham mig selv. Men da han i det Sted giorde det til en Dyd og kaldte det en elskværdig Vivacité, der viisede min Afskye for det latterlige og taabelige, fandt jeg dette Hyklerie for krybende og stemmende saa lidet overeens med den Agt og det Venskab, hvorpaa jeg troede, at Egtestandens Lyksalighed skulde bygges, at jeg ansaae det for en plat Umuelighed at kunde [blive] lykkelig med ham. Jeg havde strax i Begyndelsen sagt ham, at jeg vilde elske den Mand, jeg gav min Haand, og med samme Oprigtighed tilstaaet ham, at mit Hierte ikke følede andet for ham end den Agt, som ingen uden Ubillighed kunde nægte hans gode Egenskaber. Han forlangede derpaa at vide, om nogen anden havde vunden min Tilbøyelighed? Hvorpaa jeg forsikkrede ham, som jeg med Sandhed kunde, at der var intet Menneske paa Jorden, som jeg gav noget synderligt Fortrin. Han bad mig da allene at tillade ham at forsøge, om hans Hengivenhed og Bestandighed kunde forskaffe ham Fortrinet, som jeg satte i hans eget Behag, med det Vilkaar, at han ikke maatte beklage sig over mig, ifald han spiilte sin Tiid.

Imedens han søgte en gal Vey til at naae mit

Hierte, fandt en Lieutenant i Søe Etaten ved Navn Ramshart den rette. Vel sandt, at han i Henseende til Lykkens Gaver stod langt efter ham og maaskee noget i Moraliteten med, thi han var noget vild, men hans Hierte var godt og ædelt; han søgte ved alle muelige Opmærksomheder at viise mig sin Kierlighed og var tillige saa oprigtig, at han viiste mig mine Feyl paa den fornuftigste og kierligste Maade. Saa snart min Heftighed spillede Mester, gik han bort, og naar han kom igien, og jeg spurgte ham, om han havde været bange, at Uveyret skulde strække sig til ham med, svarede han, at han kun var gaaet bort for at skiule sin Smerte over, at et Fruentimmer, der overgik de fleeste af sit Kiøn saa meget, kunde glemme sig selv saa meget. Hos de fleeste Fruentimmere, sagde han, kunde man være sig sligt ventende, men af Dem, der besidder saa megen Fornuft, der tænker saa rigtig og veed saa meget, er det ganske ubegribeligt. Dette rørte mig meere og giorde mig meere skamfuld, end om han havde belagt mit Forhold med de stygge Navne, det fortiente; undertiiden søgte jeg vel at skiule, hvor nær det gik mig, og giøre hans Bortgang til en Virkning af Frygt, saa jeg truede ham med, at naar jeg næste Gang var i ondt Humeur, skulde det gaae ud over ham. Det skeer vist ikke, svarede han. Hvorfor ikke, spurgte jeg? Fordi De derved gav alt for stor en Triumpf over Dem, sagde han, thi den fornuftigste giver først efter, og det blev sikkert den eeneste Leylighed, hvorved jeg kunde giøre Dem den Ret stridig. Paa en anden Tiid forestillede han mig, at jeg ved min Heftighed og Paa-

staaenhed giorde dem liige med mig, som i alle andre Betragtninger vare langt under mig; kort sagt, han interesserede min Egenkierlighed paa saa mange forskiellige Maader til at undertvinge denne Heftighed, at jeg alvorligen begyndte at arbeyde derpaa, og hans Berømmelse, naar han saae, hvad det kostede mig, giorde mig Striden let, saa at jeg har ham eene og alene at takke for at være bleven Mester over en Heftighed, der giorde baade mig [og] andre Livet suurt.

Mine Advarsler vare lige saa lidet spiilte paa ham, han giorde Vold paa sine stærkeste Tilbøyeligheder, naar jeg viiste ham deres Skadelighed, saa hvert et Raad eller blot yttret Tanke var et Oracle for ham, som han blindlings fulgte, saa hans Forhold paa mindre end et halvt Aar blev saa ganske forandret, at han blev alle sine Paarørendes Afgud, der forhen havde været misfornøyet med ham; og da han reent ud tilstod dem, at han havde mig Forandringen i hans Tænkemaade at takke, saa overøsede de mig med forekommende Opmærksomheder og Kierligheds Beviiser.

Om min Kierlighed for den eene giorde mig meere kold imod den anden, eller om han blev kied af at see al sin anvendte Møye forgieves, det veed jeg ikke, men først i Aaret 1748 kom han til mig og bad mig uden Skaansel, men oprigtig, at sige ham, om jeg endnu var lige saa kold og ligegyldig mod ham, som jeg havde været. Jeg svarede ham, at jeg kiendte alt, hvad jeg skyldede hans udviiste og bestandige Godhed for mig, at ingen kunde agte og ære hans Fortienester høyere end jeg, og at ingen kunde meere oprigtig ønske eller

skulde inderligere glæde sig over hans Lykke end jeg, men da Kierlighed var en uvilkaarlig Følelse, saa stod det ikke til mig at fatte den efter Behag; thi havde det beroet paa Villien, saa havde jeg elsket ham for lang Tiid siden, og at det havde været for hans egen Skyld, at jeg ikke havde taget imod hans Haand, fordi jeg havde følet, at jeg uden Kierlighed til ham ikke kunde giøre ham saa lykkelig, som han fortiente at være. Han bad mig derpaa at sige ham, om jeg da endnu var saa ligegyldig imod alle andre, som imod ham? Dette Spørgsmaal blev mig suurt at besvare, det giorde mig ondt, at jeg skulde krænke ham, men lyve vilde jeg ikke og sagde ham derfor Sandheden. Saa skal jeg da, sagde han, med Taarene i Øynene, tiene min lykkelige Medbeyler til Triumpf. Det skal De ikke, sagde jeg, aldrig har jeg nævnt Deres Navn i den Forstand for ham, og giorde derpaa en stor Eed, aldrig skal Deres Navn nævnes af mig for ham eller noget Menneske i denne Begivenhed; og dette er Aarsagen, hvorfor jeg har beskreven, men ikke nævnt ham. Jeg har paa nogen Tiid frygtet derfor, svarede han, men Aarsagen, hvorfor jeg ønskede Vished derom, er denne: Var min Frygt grundet, saa var Fraværelsen det tienligste for mig; der er en Tieneste ledig i Provindserne, som jeg vil søge, den nægtes mig ventelig ikke, da den er under det, som jeg kunde vente, naar jeg blev her. Jeg svarede ham, at det gik mig nær at være Aarsagen til, at hans Venner skulde miste ham, men da Forsynets Veye vare uransagelige, saa vilde jeg baade haabe og bede, at han maatte finde et Fruentimmer dér, som

maatte giøre ham saa lykkelig, at han dagligen velsignede sin tagne Beslutning. Det venter jeg ikke, svarede han; det Indtryk, De har giort i min Barm, er alt for stærkt dertil; kan Fraværelsen svække det, da bliver det alt. De er det første Fruentimmer, jeg har tilbuden min Haand, De har afslaaet den, men Grunden til Deres Afslag har forøget min Kierlighed, siden den har forøget min Agt; jeg veed, at hundrede andre havde taget imod den uden at giøre sig Deres Betænkninger og maaske giort os begge ulykkelige. Ikke desto mindre nægter jeg ikke, at jeg har troet, at dersom De havde vildet give mig Deres Haand, saa skulde mit Forhold ved Deres Tænkemaade have tilveyebragt Deres Kierlighed, saa længe Deres Hierte var urørt; men nu, da De har tilstaaet dets Partiiskhed for en anden, saa fortiente jeg Deres Foragt, om jeg søgte videre at overtale Dem. Betragt mig altsaa ikke meere som Elsker, men som en Ven, der ønsker Dem ald muelig Lyksalighed og tager Deel i alt, hvad der møder Dem, og til et Pant paa Deres Agt, saa giv mig [d]et Kys som Ven, De saa ofte har afslaaet mig som Elsker. Da det havde været en Art af Grovhed at nægte ham det, saa fik han det første og sidste Kys af mig, men de smerteligste Følelser bemestrede sig mig, da hans Taare trillede ned af mine Kinder. I mange Dage efter var jeg nedslaget og beklemt, jeg bebreydede mig Ubillighed mod ham og syntes dog, at jeg for begges Vel Skyld ikke kunde handlet anderledes, end jeg havde giort.

Efter hans indstændige Begiering havde min Fader, som aldrig kunde tale venlig med mig, ladet sig for-

staa dermed for mig; min Moder havde vel ofte sagt mig, at jeg ikke skulde støde Lykken fra mig, at jeg kom til at bide mig i Fingeren for min Daarlighed og deslige, som jeg som oftest ikke svarede noget paa, eller og at naar Fortrydelsen skulde komme, saa holdt jeg det taaleligere at fortryde, jeg havde sagt Ney, end at jeg havde sagt Ja; det første kunde ingen liide under, uden jeg selv, det sidste kunde derimod strække sig til mange. Men da nu hans Bortreyse rygtedes, saa fandt min Fader for godt at tale til mig derom og spurgte, om jeg da omsider havde giort ham kied af at lade sig længere trække ved Næsen af mig? Jeg svarede, at det var en Beskyldning, jeg vidste mig meget frie for, siden ingen kunde handle meere oprigtig og aabenhiertet mod nogen, end jeg havde handlet mod ham. Er det Fornuft, er det Klogskab, sagde min Fader, det er Egensindighed, fordømte Capricer og Daarekiste Stræger, men som han for Fremtiiden nok skulde sætte en Pind for. Jeg vil haabe ney, svarede jeg, imod mine Forældres Villie skal jeg aldrig tage nogen, for det skylder jeg Dem og mig selv, men jeg lader mig ikke tvinge til nogen, thi bragte man mig endog med Vold og Magt for Brude Skammelen, saa skulde et overlydt Ney vel hindre Præsten fra at vie mig, og vovede han det, skulde hans Kiols Forliis være ham uliige vissere end den, han havde bunden mig til, skulde være paa mig. Maae man spørge, sagde min Fader, hvor de Capitaler er, som Frøkenen forlader sig paa, naar jeg efter slig en Opførsel jagede hende paa Døren? Her er de, svarede jeg og rakte mine Hænder

frem, dem kan jeg ikke bedrages for, og lige saa lidt kan de stiæles fra mig, men maae berøves mig ved en almægtig, men tillige barmhiertig Herre. Og hvilken Fornøyelse det var mig i hans sidste Aaringer at lade ham nyde Renterne af denne Capital, kan De ikke forestille sig.

Den Tiid havde vi næsten aldrig Skibe i Søen, men vore Søe-Officierer gik paa nogle Aar i fremmed Tieneste og bleve agtede for duelige efter de Vidnesbyrd, de bekom der. Hollænderne havde Krig den Tiid, og altsaa begierede Lieutenant Ramshart i Foraaret 1748 to Aars Tilladelse at gaae i Hollandsk Tieneste. Endskiønt vi virkelig elskede hinanden, saa var der dog aldrig talt et Ord imellem os, som ikke kunde hentydes og bestaae med et ømt Venskab, men da han havde faaet sin begierte Tilladelse, begyndte han at tale tydeligere og forlangte Løfte af mig, men dette vilde jeg hverken give ham eller tage af ham; jeg tilstod ham, at jeg foredrog ham alle de, jeg kiendte, at jeg [var] overtydet om, at han elskede mig meere end noget andet Fruentimmer, og saa længe vi giorde det, vilde vi bestandig tænke som nu, og følgelig var alle Løfter unødvendig, siden Tilbøyeligheden og ikke Løftet maatte binde os til hinanden. Det saae tillige meget vidtløftig ud med en Forbindelse imellem os; thi saa kier, som jeg havde ham, saa fik han mig dog aldrig til at ægte ham som Lieutenant; jeg vilde gierne tilstaae ham, at man til Nød og Neppe kunde leve, men i saa Fald maatte han frasige sig alle muelige Fornøyelser og skye alle Sælskaber. Dette var et Offer,

som jeg med den inderligste Glæde og Taknemmelighed vilde tage imod af min Mands Kierlighed, men Nødvendigheden maatte ikke aftvinge ham det; jeg kiendte det menneskelige Hierte; de Ting, som de agtede meget lidet, naar de kunde faae dem, bleve vigtige, naar Mueligheden var borte; desforuden havde jeg kiendt mange, som havde opfyldt Løftet, fordi de troede, at Æren forbandt dem til at opfylde, hvad de havde lovet, endskiønt Attraaen og Lysten dertil var borte, og denne Ubehagelighed bør vi skaane hinanden for. Da han altsaa ikke fik det, saa bad han mig at vexle Breve med ham, dette lovede jeg ham, men paa Vilkaar, at han skulde sende sit første Brev til min Fader; besvarede han det, saa skulde jeg, som stedse giorde Convoluten om hans Breve og forseglede dem, let finde Leylighed at skrive nogle Linier deri, men svarede han ikke, saa skulde han faa Brev fra mig igiennem hans Søster. Han skrev ogsaa til min Fader, men da han ikke svarede, saa skrev jeg og lagde Brevet aabent i hans Systers, men da han den meeste Tiid var i Søen, var der kun liden Leylighed til Correspondance.

Af alle muelige Forlystelser var Theatret den eeneste, der havde Tillokkelser for mig. I Aaret 1750 kom de franske Skuespil paa Charlottenborg, og da jeg altsaa fik frie Entré der, saa vognede min Lyst til at lære det franske Sprog paa nye, og haabede tillige ved at have Stykket for mig at lære Pronunciationen af Acteurene. Jeg tog altsaa min Tilflugt til min gamle Ven Miles, fik en Grammaire og en Dictionnaire tillige med et Par Historie Bøger af ham. Nu gialt det alleene

om at faae Tiid til at benytte mig af dem, og dertil maatte jeg bruge Natten, men jeg havde ingen Lys. Jeg maatte altsaa beqvemme mig til at stiele, og mit Tyverie bestod deri, at jeg fik hver Dag puttet tre til fiire Stykker Brænde i min Seng, og naar mine Forældre havde lagt sig, stod jeg op og giorde Ild i Ovnen, og ved den Ild lærte [jeg] mine franske Gloser og Verba. Hvor møysommeligt et Arbeyde det var, at lære et Sprog uden mindste menneskelig Hielp og Anviisning, begriber De selv. Da jeg begyndte at læse, maatte jeg i det mindste ved hver Linie slaae fiire Gange efter, og i en Periode over tie Gange, men naar jeg da til Slutningen fik Meeningen ud af det, saa holdt jeg min Møye rigelig belønnet. Det varede næsten et Aar, inden jeg kunde forstaae, hvad jeg læste, men da jeg var kommen saa vidt, er den, som har erobret et Rige, ikke gladere end jeg, og dog steg min Glæde ved en anden Leylighed endnu høyere. Felix Osten, som var en lærdere Mand end som Soldat, endskiønt Gud, som han sagde, havde giort ham til Oberst for sine Synders Skyld, var een af mine ivrigste Venner. Han og jeg afhandlede en Dag en meget alvorlig Materie, da min Fader kom hiem, og Osten spurgte ham, om han havde lært mig at slaae gamle Folk af Skoelen? Min Fader, som var i temmelig god Luune, svarede ham paa Fransk, fordi jeg ikke skulde forstaae det, at han ofte hørte noget af mig, som han ikke selv vidste, hvor jeg havde det fra, og som næsten bragte ham til at fortryde, at han med Magt havde taget Bøgerne fra mig. Det kan De giøre godt igien, sagde Osten, ved at give

hende dem og lære hende, hvad hun ikke fatter. Jeg har ingen Skoelemester Gaver, sagde min Fader, og nu er det for sildig, at der kan blive noget af hende. Havde min Fader givet Agt paa mit Ansigt, havde han vist kunde seet, at jeg forstod, hvad der blev sagt, men da han holdt det for den største Umuelighed, saa lagde han ikke Mærke dertil.

Min Moder havde aldrig samtykket min Faders Mishag over min Læsen og derfor tilladt mig, naar jeg forlod mit Arbeyde om Aftenen, at tage en Bog. Saa længe jeg nu maatte søge efter ved hver andet Ord, saa kom jeg ikke frem med min franske Bog, men Grammairen havde jeg ladet hende see, og nu læste jeg Fransk i et væk og fortalte min Moder, hvad jeg havde læst, naar vi fik Lys. La paisanne parvenue var den første franske Bog, jeg forstod, og en Aften, da min Fader var udbuden, og [jeg] altsaa i den fuldkommenste Tryghed for hans Komme, sad jeg med min Bog for Kakkelovns Døren, da han traadte ind i Stuen. Saa, er der nu kommen en Bog for en Dag igien, var hans første Ord. Naar jeg vender Ryggen, saa giør man, hvad man vil. Men kan Du ikke lade hende læse, sagde min Moder; naar hun sadt og sydt den heele Dag, og hun finder en Fornøyelse deri, saa er det Synd at nægte hende det; hun kommer i tre til fiire Maaneder ikke ud af Huuset, og hun arbeyder fra Morgen til Aften, noget Hvile maae hun io dog have. Hvad er det for Skidt, hun læser, spurgte min Fader. Det er en fransk Bog, svarede min Moder, og derfor veed jeg ikke, hvad det er for en. En fransk Bog, sagde min

Fader, den forstaar hun meget af. Det er ingen Skam for hende, sagde min Moder, thi der har ingen lært hende noget, og naar det moerer hende, saa er det io ligemeget. Læs høyt, sagde min Fader. Om Tordenen havde slaget ned ved Siden af mig, saa troer jeg ikke, at jeg var bleven meere forskrækket; jeg kiendte min Faders haarde og nærgaaende Maade at dadle paa, saa at Graaden var mig nærmere end Latteren, men jeg maatte lyde. Jeg læste derpaa 2 til 3 Sider, hvorved han til min store Forundring tav ganske stille og alleene sagde: Nu er det nok, forklar mig nu, hvad Du har læst. Jeg giorde det, og da han derpaa tav stille, spurgte min Moder ham: Var det rigtigt? Men han lod hende igientage sit Spørgsmaal tre til fiire Gange, da han endelig svarede: Hun forstaar dog meere, end jeg havde troet.

De maae tilstaae mig, min Ven, at min Lærelyst maatte være uovervindelig, siden jeg med saa liden Opmuntring kunde foretage mig at lære det italienske Sprog paa samme Maade og bringe mit Foretagende til Ende. Besynderligt var det, at man ingen Ting vilde lære mig, belønnede min Lærelyst med Skienden og Fortræd, og naar jeg da enten havde lært mig noget, eller vændt mig til noget selv, saa vilde mine Forældre høste Frugter af det, og saa giorde jeg det forlangte aldrig tilpas, men fik Skiend og Utak oven i Kiøbet, hvorpaa jeg vil anføre Dem et ubetydeligt Exempel. En Morgen, da min Fader skulde tiilig til Greve Moltke, havde Perryk Mageren forsømt at bringe hans Perryk. Jeg, for at skaane ham for Ærgerniss og alle andre for

Fortræd, accommoderede een, men bad min Moder ikke at sige ham det; men til al Ulykke kom Drengen med Perrykken tillige med ham til Gade Døren, da han kom hiem. Da han nu vilde vide alle Ting, saa blev der holdt den nøyeste Examen over, hvor den Perryk var kommen fra, han havde faaet om Morgenen, som da blev ham sagt. Følgen var den, at saa ofte han feylede en Perryk, fik Lotte Befalning at accommodere een, men aldrig forrettede hun dette Arbeyde siden, uden at vaade Øyne blev hendes Løn, og saaledes gik det i alle Ting.

Jeg havde megen Lyst til Musiquen; een god Ven, som kom næsten dagligen i vort Huus, spillede meget godt paa Fløyte og tog den ofte med sig; en Dag, da han havde spillet, og Fløyten laae paa Bordet, tog jeg den og forsøgte, om jeg kunde faae Lyd i den. Han sagde mig, hvilke Huller jeg skulde lukke, og hvilke jeg skulde aabne, og fandt mine Toner saa usædvanlig fulde og reene, at han spurgte mig, om jeg havde Lyst dertil, saa vilde han lære mig at spille. Dette var Vand paa min Mølle; jeg var strax villig til at sige Ja, og i en ganske kort Tiid lærte jeg ikke alleene at kende og gribe Noderne, men jeg kunde endog spille nogle Menuetter og Marcher, og det saa taktfast, at jeg kunde følge et Claveer. Men det gik mig med det, som med alt andet, jeg hørte daglig Skienden derfor. De mildeste Udtryk var, at jeg var reent bandsat med alle mine Fratser og Optøyer, men jeg tav dertil, saa ondt som det giorde mig, indtil een Aften min Fader kom hiem og fandt mig spille, da han begyndte paa det gamle

igien, med det Tillæg, at naar jeg nu havde spillet mig en Svindsot paa Halsen, saa skulde han føde mig paa Syge Sengen. Hvad enten mit Blod var mindre koldt den Aften, eller om den Art af Bebreydelse om min Underholdning var mig for empfindtlig, veed jeg ikke ret at bestemme, men det var ventelig det sidste, der gik mig saa nær, thi jeg vidste, at jeg i den Post kun havde lidet at takke for; thi jeg har kun faaet een eneste Kiol af min Fader i min Leve Tiid, og min Føde kunde jeg have betalt hos Fremmede med de Nips og Preziosa, som vare givne mig som Barn og jeg med et glad Ansigt havde givet fra mig, naar Nødvendigheden krævede det, uden at tale om, at jeg arbeydede med mine Hænder fra om Morgenen tiilig til om Aftenen sildig. Det første, min Fader begyndte at hegle paa mig, havde jeg lagt Fløyten bort, og da han gik ud af Stuen, bad jeg Gud straffe mig, det første jeg tog Fløyten for Munden igien, og jeg blev mit Løfte troe, endskiønt Taarene ofte trillede ned af Kinderne, naar jeg saae den. Paa denne Maade svandt mine Ungdoms Aar, men om de kan kaldes favre, maae min Ven selv dømme.

Imedens Ramshart var i Holland, havde Obrist Lieutenant Ellebracht forelsket sig i mig og forstaaet den Kunst ganske at bringe min Moder paa sin Side. Da nu Ramshart kom hiem, gik min Ulykke først ret an; hidindtil havde min Moder været meere god end haard imod mig, men da hun mærkede, at alle hendes Forestillinger om Ellebrachts Fortienester og inderlige Kierlighed til mig var uden Nytte, saa giorde hun mig

ikke alleene hvert Øyeblik af mit Liv elendigt og ubehageligt, men hun opirrede endog min Fader imod mig, som hun forhen havde søgt at tale til rette. Tillad mig, min Ven, at indbefatte det Tids Rum fra 1750 til 1754, hvis Erindring er mig alt for smertelig, i disse faa Ord, at jeg i disse tre Aar udstod alle de Piinsler, som Hug og Slag undtagen, Overmagten kan tilføye. Jeg spiiste min Mad med Graad, jeg forlod Sengen med Angst og lagde mig med Gremmelse. Jeg havde troet, at man, naar man saae, hvor lidet det hialp, skulde omsider blive kied deraf og lade sig nøye med mit hellige og dyre Løfte, at jeg aldrig vilde eller skulde gifte mig uden deres Villie, men det var dem ikke nok, jeg skulde viise Afskye og Foragt imod den Karl. Om Døden havde staaet mig for Øye, saa havde jeg ikke kundet bare mig for at sige, at hans Stand og Vilkaar veyede op imod mine, at han ingen Afskye havde fortient af mig og endnu mindre Foragt. Den eneste Husvalelse, jeg fandt i denne Forfatning, var at begegne min Moders Yndling med al den Afskye og Foragt, som hun krævede af mig til den, hun ikke kunde lide. Da jeg havde ført dette Liv noget meere end et Aar, blev jeg meget syg, men endskiønt Wolert sagde: at Grunden til min Sygdom var Gremmelse, saa skaanede man dog mit Liv og Helbred saa lidet, at man neppe lod mig komme op af Sengen, førend Forfølgelsen paa nye [tog] Begyndelse. I Aaret 1754 skulde han gaa paa Enrolleringen i Fyen. Jeg skrev ham altsaa til, at da jeg ingen Mulighed saae til at faae mine Forældres Samtykke, saa bad jeg ham paa det indstæn-

digste at søge om en Pige, han kunde leve lykkelig med, thi saa snart han var gift, tvivlede jeg ikke paa, at jeg io fik Tilladelse at omgaaes og elske ham som en Broder, og til et Beviis paa, at min eeneste Hensigt ved denne Begiering var den anførte, giorde jeg ham en hellig Eed, at han aldrig skulde see mig blive en anden til Deel. Hans Svar bestod i Klagemaal over min liden Kierlighed til ham og hvor unyttig min Begiering var til at naae mit Øyemed; thi dersom han opfyldte den, saa maatte han skye min Nærværelse overalt for ikke at fatte Afskye for sin Kone. Et halvt Aar førend han skulde afløses, styrtede han med en Hest, og nogle Dage førend han skulde komme herover, havde han Bryllup, men lod sin Kone blive hos sine Forældre; men da han blev saa meget slet, skrev hans Syster efter hende uden hans Villie og Vidende, saa hun kom her sidst i Junij Maaned, og midt i Julij 1756 døde han.

I Efter Aaret 1755 havde min første Frier været her og fornyet mig sit Tilbud med de dyreste Forsikkringer, at hans Kierlighed var endnu lige heftig og uforanderlig. Da den største Deel af min Skiønhed var borte, siden Fedme havde berøvet mig [min] overmaade fiine og regelmæssige Skabning, saa var vel den Tvivl betagen mig, at hans Øye alleene var rørt, men min Eed til Ramshart bandt mig, og det synes, som om Forsynet selv var der imod og lagde Hinder i Veyen, thi havde han biet med sin Reyse til Høsten 1756, var jeg sikkert gaaet med ham. I det første Aar tilstaaer jeg, at jeg var ofte sindet at skrive ham til, men Fryg-

ten for, at Touren nu maatte komme til ham at trodse, holdt mig tilbage, endskiøndt det efter al Sandsynlighed ikke var skeedt, thi han blev sit Løfte troe og døde ugift.

I December Maaned 1755 flyttede min Fader paa Charlottenborg, hvorved [vor] Forfatning paa nye blev forandret, eller rettere sagt, fik sin gamle Skikkelse; fra min Barndom af indtil mit sextende Aar havde jeg bestandig været i den store Verden; fra mit sextende til noget over det fiire og tyvende havde min heele Omgang været indskrænket til en liden Kreds af Venner, som nu og da kom i vort Huus; thi ud af det kom jeg sielden, og nu blev jeg paa nye dagligen omringet af Riddere, Grever, Cammerherrer og deslige. Af mange Aarsager var denne Levemaade mig ingenlunde behagelig, men da det var min Skiebne i Verden, aldrig at kunde følge min egen Tilbøyelighed, men stedse rette mig efter andres, saa maatte jeg finde mig deri saa godt, som jeg kunde. Saa ofte det var mueligt, saa blev jeg hiemme, og naar der var Selskab hos os, gav Anretningen og Forskieringen mig saa meget at bestille, at min Fornøyelse var meget liden. Hvor vidt den faderlige og moderlige Ømhed strakte sig for mig, kan følgende lære Dem. Den 4de Ianuarij 57 blev jeg angreben af saa hæftig og voldsom en Colique, at mit Bryst var trokken ned til mine Knæe, og Wolert den 5te om Morgenen Klokken to gik med grædende Taare fra min Seng, og da han vidste, hvor lidet jeg frygtede for Døden, saa sagde han mig reent ud, at han nu havde forskrevet det sidste, han vidste, og dersom det

ikke hialp førend Klokken var fiire, saa var der ingen Redning. Jeg svarede ham: som Gud vil, min Tak skal De faae, naar vi sees igien, naar og hvor det bliver. Til min Skam maae jeg tilstaae, at jeg ikke bad Gud at lægge sin Hielp til menneskelig, min Siel smagede en langt sødere Vellyst i Forestillingen om at komme til dem, der var taget fra mig, end i at blive hos dem, [hvor] jeg var. Men at jeg kom mig, kan De vide, siden jeg skriver dette.

Den 6te havde min Fader lovet sine Venner en Dands, det holdt haardt nok, at jeg fik Lov at blive den 5te i Sengen; mod Aftenen meente min Fader, at jeg nok kunde staae op og lave Bakkelse, men da jeg beraabte mig paa Umueligheden, saa maatte der bestilles noget hos en Conditor. Men den 6te kunde hverken Bønner eller Taare forskaffe mig Lov at blive i mit Kammer; jeg maatte klæde mig paa, og under den Forevendning, at naar Coliquen var stillet, saa var Sygdommen forbie, ey alleene skiere for om Aftenen til 26 Mennesker, men endog skienke The og Caffee for dem den heele Nat. Da jeg havde Mæslingerne, sendte min Fader mig den tredie Dag, efter at jeg var kommen af Sengen, en Kurve fuld af Kirsebær ned, som jeg skulde sylte. Men jeg tog mig lumsk en Portion deraf til at forfriske mig paa og sendte de øvrige op igien med den Beskeed, at jeg ikke kunde giøre det. Da det var den første Gang, at jeg havde vovet at sige en Befalning imod, saa kom min Fader i fuld Hæftighed ned til mig og spurgte, hvorfor jeg ikke kunde giøre det, da Kiøkkenet var ved Siden af mit Kammer. Jeg

svarede, at Wolert havde saa strængelig forbudet mig at gaae ud af det, at jeg i det mindste maatte spørge ham først, og da min Fader ikke skiøttede om at høre hans Beskeed, saa lod han det blive ved at sige, at jeg altiid havde nogle Fratzer i Hovedet; thi Fratzer var det sædvanlige Ord til alt, hvad jeg giorde. Da jeg var allerfarligst [syg] og næsten blind af Mæslingerne, lod han mig ligge saa hielpeløs og forladt, at jeg ofte laae heele Tiimer og ventede paa, at der skulde komme et eller andet Bud for at høre til mig, som jeg kunde sende op for at faae noget at drikke og lidt lunken Mælk til at bade mine Øyne i. Wolert sagde ofte, naar han kom: Aber mein Gott, Kind, liegst Du denn hier beständig alleine, men da jeg ikke vilde klage mig for noget Menneske, saa svarede jeg: at naar jeg hørte hans Vogn holde, saa sendte jeg Pigen fra mig efter hvad jeg behøvede. Jeg havde gierne betalt en Kone for mine egne Penge, men da jeg vidste, at det kun vilde volde mig megen Fortræd, saa fattede jeg Taalmodighed.

Den Haardhed, hvormed jeg endnu kan udstaae de største Smerter uden at beklage mig, reyser sig til Deels af den Umedlidenhed, hvor med [jeg] blev behandlet; jeg forbed stedse mit Onde, hvorved det som oftest blev værre, for ikke at høre, at det var Griller, Indbildninger og Fratzer. For at forklare Dem det, jeg sagde om mine egne Penge, saa maae De vide, at jeg stedse blev sadt til det fornemste Spille Partie, især naar det var Triset, som man var eenig om, at jeg spillede mesterlig; og da det var en Rigsdaler eller fiire Mark

Partiet, og da jeg ikke var uhældig, saa havde jeg en ganske anstændig Spille Casse.

I Aaret 1760, da Høysalig Kongen havde brækket sit Been og laae paa Jægersborg, var der den heele Vinter intet at giøre ved Hoffet om Aftenen, og Greve Laurvig i Følge deraf desoeuvert. En Aften, da vi var kommen fra Comedien, og Frøken Bøfecke og jeg reciterede nogle Stumper af Comedien, sagde Grev Laurvig: jeg troer, at vort Selskab skulde giøre en temmelig god Trouppe ud, om vi gav os til at spille Comedie. Ja, lad os det, svarede Frøken Bøfecke, det er nok saa godt, som idelig at tærske i de Kort, men jeg vil være Pernille. Og Jomfru Biehl maae have Hoved Rollerne, sagde hendes Tante, ellers bliver det Fias, og derpaa begyndte vi at deele Rollerne ud af det Stykke, vi havde seet samme Aften, iblandt vores sædvanlige Sælskab, enten de vare nærværende eller ey, og da de bleve uddeelte efter enhvers Caractheer, saa gik det ikke af uden Latter. Jeg ansaae det ikke for andet end et Indfald, man havde moeret sig med i nogle Tiimer, og blev derfor ikke lidet forundret, da jeg mod ald Sædvane om Middagen derpaae saae Greve Laurvig komme ind i mit Kammer, som sagde mig, at han havde været hos Brøers og Risbrigts og hvervet dem til Trouppen. Jeg havde ikke troet, sagde jeg, at min Oncle havde giort det. Jeg kiender ham bedre, svarede Laurvig, naar han ingen Udgifter har derved, saa forsømmer han ikke godt Selskab; nu maae jeg see til at faae min gamle Ven Biehl overtalt til at overlade os sin Sal, men jeg maatte først give min Rapport til vores prima donna og høre, om

hun til det Heeles Vel vil paatage sig at besørge Tingene. Det vil jeg med Fornøyelse, svarede jeg, men paa det Vilkaar, at min Fader maae blive reent uden for Tingen. De kiender ham, her blev aaben Taffel for alle de, her kom og ikke det allene, men der blev vist anrettet til dobbelt saa mange, som der kom, saa at disse Par Maaneders Spøg kom til at svie til ham i nogle Aar, og det vil jeg paa ingen Maade have Deel i, og endnu mindre give Anledning til. De maae derfor lade ham giøre en Eed paa, at han vil bevilge Deres Begiering, og naar han har giort det, maae De bede ham laane Dem sin Sal, men i de Dage, De bruger den, skal han være fremmed og Giest i sit eget Huus. Og naar De har faaet det bragt i Rigtighed og vil saa giøre mig den Ære at komme til mig igien, saa kan vi giøre nærmere Aftale. Laurvig gav mig Ret, gik til min Fader og fik hans Løfte, hvorpaa Aftalen blev imellem os, at jeg besørgede alleting, saa vel angaaende Theatret, som Beværtningen; der skulde være koldt Mad, og saa blev Udgifterne deelt i tre lige Deele, hvoraf han betalte den eene, Frøken Bøfecke den anden, og jeg den tredie, og derfor havde Navn af Directionen, og hver tie Billetter at deele ud, dog med vort fælles Samtykke.

Da dette Spøg har havt en meget stor Indflydelse paa min øvrige Levetid, saa maae jeg være vidtløftigere, end Tingen fortiener. I en Tiid af otte Dage fik jeg Theatret meget net i Stand og med liden Bekostning, og faa Dage derefter opførte vi vort første Stykke. Vi havde Acteurer og Actricer nok, men vi manglede en god Soufleur, og denne lovede Laurvig at skaffe, som

han ogsaa giorde ved at bringe nuværende Conferentz Raad Bornemann med sig til næste Forestillings Aften. Af Sælskabet, som bestod af nogle og tyve Personer, kiendte han ikke een eneste, uden Laurvig, men iblandt dem alle var jeg den, som drog hans Opmerksomhed meest til sig, og efter at han havde været der tree til fiire Gange, havde vi fattet saa stor en Agt for hinanden, at den nærmede sig Venskab. Han besøgte mig ofte, udbad sig i en Art af Dedication mine Betænkninger over Polieuctes, som han havde oversadt; jeg skrev ham et Vers tilbage, ved hvilken Leylighed vi begyndte en Correspondance, hvori jeg betingede mig, at han skulde rette mine Feyl, han gav mig ogsaa mange gode Regler angaaende Prosodien og Harmonien i Versene og fik derover Navn af min Læremester. Da vi kun spillede danske Stykker, saa oversadt Frøken Bøfecke et Stykke af det Franske, for at vi kunde have noget nyt. Imedens vi lærede paa det, piinede og plagede Greven og han mig for at jeg skulde oversætte et Stykke med, som jeg idelig afslog under Forevendning, at jeg ikke duede dertil. Man gav det derimod Navn af Stolthed, som ikke tillod mig at giøre noget, som jeg ikke troede at giøre i største Fuldkommenhed. Jeg begreb meget vel, at dette Overhæng ikke reyste sig af andet, end at jeg skulde tiene til Folie for Frøken Bøfeckes Oversættelse, som jeg fandt meget maadelig og alt for bogstavelig. For altsaa at vende deres egne Vaaben imod dem, besluttede jeg at oversætte et Stykke, men dersom det ikke lykkedes mig bedre, da aldrig at lade nogen see det.

Destouches havde stedse været min Favorit Autor, saa vel for hans fiine Caractherer og Contraster, som og for hans store Decence. Jeg valgte mig altsaa hans l'amour usé, og da den var færdig, bad jeg Bornemann at komme en Eftermiddag til mig for at gaae den igiennem med mig. Han fandt Stiilen saa flydende og dansk, de franske Finesser saa veltrofne efter begge Sprogs Genie, og det latterlige i de gamles Caractherer saa vel vedligeholdt, at den moerede ham uendelig, og han indstændig bad mig, io før io heller, at bestemme en Dag til at lade ham som Souffleur forelæse den. Vel spaaer jeg Dem, lagde han til, at den ikke bliver spillet; thi den er ganske stridig imod Hensigten, hvorfor man har overhængt Dem om en Oversættelse, Deres skulde hæve Frøken Bøfeckes, men hendes maae derimod krybe saaledes i Skiul, at denne vist ikke bliver brugt. Efter hans Raad bad jeg dem at bievaane Oplæsningen, gierne vilde Frøkenen dadle og giorde paa et Par Steder de Indvendninger, at det ikke var nøye efter Originalen; men Bornemann svarede hende: Meeningen er fuldkommen rigtig, men Bogstaven er der ikke, det sidste kan en Skolepog giøre, men det andet kræver Genie, Kundskab i Sprogene og Eftertanke. Paa nogle af de vanskeligste Stæder bad min Fader Bornemann om Manuskriptet, ventelig i den Tanke, at han havde rettet det, men da han intet fandt overstrøgen, saa sagde han intet. Imidlertiid traf Bornemanns Spaadom rigtig ind. Greven og Frøkenen beholdt Stykket saa længe for at skrive deres Roller ud, at det ikke kunde blive spillet.

Det Præg af Genie, som Bornemann offendtlig paastod, at denne Oversættelse bar, voldte ikke alleene, at jeg maatte forandre endeel Steder i hans Polieuctes, men han skyndte mig idelig til ikke at lade de Gaver, som Forsynet havde betroet mig til høyere Hensigter, ligge døde og udyrkede. Han forestillede mig, at jeg burde og maatte ansee den Lære- og Læselyst, der havde bragt mig til at overvinde Umueligheder, for et Vink, som jeg ikke uden at forsynde mig imod det høyeste Væsen kunde undslaae mig for at følge. Mine Indvendninger var, at jeg ingen Nytte kunde see der af for mig eller andre, undtagen den Fornøyelse, Arbeydet kunde volde mig. Ingen veed, svarede han, hvad der er giemt i Tiidens Skiød; og bær De saa megen Venskab for mig, som jeg smigrer mig med, saa kan den Fornøyelse, det vil være mig at see Frugter af Deres Talent, ikke være Dem ligegyldig. Jeg bad ham derpaa at vælge mig et Arbeyde, og han gav mig Gressets le Méchant til at oversætte, som jeg ogsaa giorde, og her seer min Ven, hvorledes jeg blev Oversætter.

Dette skeedte i Foraaret 1761, og strax efter at vi om Sommeren var kommen paa Landet, blev jeg angreben af den græsseligste Hypocondrie. Jeg tog til Byen igien, for at være hos Wolert, men alt, hvad jeg brugte, var forgieves; jeg mistede i sex Dage meere end 6 Caffée Kopper Blod, uden at min Angst tog af, og endskiønt jeg var saa mat, at jeg neppe kunde vinde over et Stue Gulv, saa slog mit Hierte dog saaledes, at man kunde see dets Bevægelser paa mine Klæder, naar

man stod tree til fiire Alen fra mig. Wolert anordnede mig altsaa Staalcuren, som jeg brugte i syv Uger, men i al den Tiid forbød han mig paa det strængeste at sye eller læse. Jeg maatte gaae to Tiimer hver Formiddag og to Tiimer imod Aften, undtagen den Dag jeg kiørte til Byen for at tale med ham, da de fiire Miiles Kiørsel var Motion nok, den øvrige Tiid af Dagen skulde jeg enten spille Bolt, Kegler, Kort eller deslige, dog da han saae, at jeg sad meget lige og skrev, saa fik jeg ogsaa Lov dertil, men paa Vilkaar, at jeg ikke maatte vælge nogen rørende Materie. Da Bornemanns Forretninger ikke tillod ham at komme saa langt fra Byen, saa var det meget mueligt, at i den lange Tiid, som vi ikke saaes og taledes ved, Skrivelysten var forgaaet mig, men saa maatte Sygdom giøre mig dette Arbeyde til en Nødvendighed, hvorved Destouches L'homme singulier fik en dansk Kiol, og da jeg alt fandt meere og meere Behag i dette Arbeyde, saa oversatte jeg Vinteren derpaa hans Poète campagnard og gav begge Stykkerne til det danske Theatre.

Først i Aaret 1762 blev min Moder syg og maatte holde Sengen indtil den 13de October, da Gud kaldte hende. Denne Sygdom havde kostet min Fader uendelig meget. Sygdommen begyndte med en stærk Inflamations Feber; et lidet Glas med Spiritus, som kostede 2 Rdr., blev hver Tiime skænket paa en gloeheed Serviet og lagt paa hendes Mave; hvor længe altsaa slig en Flaske varede, kan De let slutte; i den brændende Heede, som hun udstod, fandt hun ingen anden Lindring, end at faae sig og Sengen overstænket

med Lavendel Vand, og dette maatte skee saa ofte, at jeg vidner Dem for Gud, at der i de første tre til fiire Uger blev i hver 24 Tiimer forbrugte fem Glas og derover. Foruden det, de andre Medicamenter og de med slig en Hoved Sygdom forbundne Omstændigheder som Aareladen, Igler og Lavements kostede, kom endnu det til, at hendes gode Venner kom hver Eftermiddag og saae til hende, saa vi hver Aften havde tie til tolv Mennesker til Bords. Min Fader havde alt i alt 400 R^dr. om Aaret; da hun nu døde, og Begravelses Omkostninger kom til, saa indsaae jeg lettelig, at Svien af dette Saar vilde trække sig langt ud, og at det vilde blive ganske ulægeligt, dersom jeg ikke fik dette store Sælskab jaget af Huuset. Forestillinger, vidste jeg meget godt, nyttede ikke, og at mit Svar vilde blive: at han ingen Hovmester behøvede; jeg maatte altsaa opirre hans Forfængelighed, og dette giorde jeg ved at tale om, hvor lidet venskabeligt det var, at de Folk, som havde ædt hos os den heele Sommer, ikke skulde nu, da de vidste, at han ingen offendtlige Stæder kunde komme paa, een Aften bede ham til sig, uden de fik Maaltid for Maaltid. Da jeg mærkede, at dette virkede, gik jeg videre og viiste ham, at det ikke var hans Person og Omgang, men hans gode Maaltider, de fandt Behag i, hvorpaa han ganske drog sig ud af disse kostbare Sælskaber.

Den Dag, Gud kaldte min Moder, blev Landsbye Poeten spillet første Gang. Den bekom et overmaade stort Biefald, og Luxdorph paastod imod salig Conferentz [Raad] Bartholin, at nogen maatte have hiulpen mig,

siden der skulde en øvet Poet til at giøre et slet Vers med Kunst og vedligeholde det latterlige, som Destouches havde lagt i Originalen. Bartholin derimod tilbød sig at vædde saa høyt, som han vilde, at jeg selv havde giort dem, siden jeg gav mig ud derfor. Da nu Bartholin kom for at condolere efter min Moders Død, bad han mig paa min Ære og Samvittighed at sige ham, om nogen havde giort de Vers for mig. Jeg forsikkrede ham, som jeg og med Sandhed kunde, at ikke engang noget menneskeligt Øye uden mit havde seet dem, da jeg leveerte Stykket til Theatret. Det store Rye, der i alle Sælskaber gik af denne Oversættelse, var Aarsagen i, at Reverdil bragte mig Soliman den Anden og bad mig oversætte den, som jeg ogsaa giorde og gav ham en Afskrift af det, som han lod trykke, men efter min Begiering uden mit Navn.

I Sommeren 1763 spiiste min Fader hos Greve Moltke, hvor der blev talt meget om Abels Død af Gesner. Da min Fader kom hiem, lod han den hente hos Philibert, og da han havde læst den, bad han mig at oversætte den. Jeg søgte at undslaae mig derfor og sagde, at den franske var en Oversættelse, saa maatte Værket tabe for meget ved at oversættes af det. Men denne Indvendning betog han mig snart, thi nogle Dage efter gik han paa Børsen og hentede Originalen, saa jeg nu ingen videre Undskyldning havde. Imidlertid var min Ven og Læremester Bornemann bleven gift, men den Varme og Fornøyelse, hvormed han ved alle Leyligheder talte om mig og berømte mig, giorde hans Kone, som hun selv fortalte mig, da vi bleve kiendte,

overmaade jaloux, og da hun yttrede det for ham, lovede han, at han, for at overtyde hende, hvor ugrundet denne Mistanke var, ikke vilde gaae til mig. Jeg, som var uvidende herom, fortrød i mit Hierte høyligen paa, at han saa reent kunde glemme mig; da altsaa Soliman og Abels Død vare trykkede, sendte jeg ham et Exemplar af hver med et Brev. Dette besvarede han mig i den varme, venskabelige Tone, og da Jomfru Bøttger holdt ved at plage mig om at oversætte Colardeau's Caliste, saa kom vi i en ordentlig Brevvexling igien, siden jeg, ligesom jeg fik et Hundrede Vers færdig, sendte dem til hans Bedømmelse.

Af en Hændelse sagde han den 1ste Junij 1764: i Morgen er det Jomfrue Biehls Fødselsdag. Dette hørte hans Kone, og om Morgenen sagde hun til ham, at hun havde noget at bede ham om, som han endelig maatte giøre; da han nu havde lovet hende det, saa var Begieringen den, at han skulde gaa til mig og gratulere mig og tillige giøre hende bekiendt med mig, som han da ogsaa giorde. Efter at jeg havde trokken mig ud af det store Sælskab, var salig Etats Raad Augustin den, som kom flittigst til os, thi almindelig tilbragte han tre Aftener om Ugen hos os, hvor heele Samtalen gik ud paa Litteraturen. Han og Hielmstierne vare meget gode Venner, og ingen af dem fornøyede med det skiønne Videnskabers [Selskabs] Skrifter, de paastode, at Sneedorf, i Kraft af at vilde forbedre Sproget, fordærvede det ved at danne det efter det Franske, som var reent imod dets Natur. I det Bind, som der kom ud det Aar, stod en Lovtale af Thomas over Diegue

Trouin, som Sneedorf havde oversadt, men saa bogstavelig, at visse Ord vare komne ud af deres naturlige Bemærkelse, og uden alle historiske Noter. Da Hielmstierne havde læst den, siger han til Augustin: Den skarpeste Critique, der kunde giøres over denne Oversættelse, var en fuldkommen god Oversættelse af Sully Lovtale, der har utallig fleere Vanskeligheder, og jeg veed ikke, hvad jeg vilde give dertil, men alle historiske Noter maatte være med for at giøre den oratoriske Stiil des meere kiendelig. Jeg vidste nok een, svarede Augustin, som vist kunde giøre det, men det vil holde haardt at faae den overtalt, imidlertiid skal jeg dog giøre et Forsøg derpaa. Hvem er da det, spurgte Hielmstierne? Det er Jomfrue Biehl, svarede han. Et Fruentimmer! sagde Hielmstierne: hvor megen Kundskab kræves der ikke til ret at forstaae Sully Lovtale, end sige at oversætte den. Hui! svarede han, De kiender hende ikke, Pigen ryster tree Professorer af Ærmet. Aftenen derpaa kom han til mig og foreslog mig det og holdt ikke op, førend jeg maatte love ham at giøre et Forsøg derpaa.

Alt som jeg fik noget færdig, saa forelæste jeg Augustin det, naar han kom om Aftenen; med Bornemann, som gierne kom et Par Gange om Ugen, confererede jeg med Originalen og raadførte mig med ham, naar jeg syntes, jeg kunde forbedre noget, og begge viiste overmaade megen Behag over det oratoriske og runde i Perioderne. Imidlertiid kommer disse to en Dag sammen og begynder at tale om mig; hvorpaa Augustin siiger: men er De ikke eenig med mig, Bornemann, at

det er Synd og Skam, at den Pige skal spilde sin Tiid og Pund paa Oversættelser; hendes levende Indbildning, hendes rigtige og stærke Tænke-Kraft burde anvendes til noget bedre, og hendes Genie vilde vist giøre Nationen Ære, i Steden for at al hendes Roes nu er den, at hun udtrykker en andens Tanker. Den Meening har jeg længe været af, sagde Bornemann, men hvorledes kan det ændres. Det har kostet mig saa mange Forestillinger og Bønner for at bringe det saa vidt, at jeg ingen Haab har om at bringe det videre. Hør, sagde Augustin, De og jeg maae faae hende til at skrive originale Comedier; jeg vil giøre hende Forslaget, jeg veed vel, at jeg neppe faaer Lov at tale ud, men saa beklager hun sig vist over mig til Dem, og saa maae De understøtte det af fulde Kræfter, hvorpaa vi maae giøre Aftaler om at mødes der en Aften og saa forեenede overtale hende.

Dette Anslag, som Bornemann først længe efter aabenbarede mig, blev sadt i Værk; Augustin kom Dagen efter og bad mig gaae med ham i Haugen, og der søgte han ved stærkeste Overtalelser at bringe mig til at befrie Nationen fra den Bebreydelse, at den ingen Originaler kunde frembringe for Skuepladsen, men jeg vilde paa ingen Maade høre Tale derom; jeg bebreydede ham, at han enten af Mangel paa Venskab søgte at giøre mig latterlig, eller og [at] han af Partiiskhed tiltroede mig større Kræfter end jeg havde, men da jeg selv følede, hvor utilstrækkelige de vare, saa hverken kunde eller vilde jeg nogensinde vove mig paa saa farlig en Bane. Dette skeedte en Mandag, og om Tiirs-

dagen kom Bornemann. Da han havde været lidet hos mig, maatte jeg beklage mig over Augustin med det Tillæg, at dersom jeg ikke kiendte hans Redelighed saa nøye, maatte jeg ufeylbar troe, at han vilde giøre Nar af mig, og hvilken anden, der havde giort mig sligt et Forslag, havde sikkert høyligen fornærmet mig. Da er det ret vel, sagde Bornemann smilende, at jeg ikke er kommen frem med det, som jeg længe har havt i Sinde. De, Bornemann, sagde jeg, og De siiger, at De er min Ven! Han forsikkrede mig derpaa, at just det varmeste Venskab og den sandeste Høyagtelse havde opvakt den Tanke hos ham, og anførte derpaa de meest overtydende Grunde til at giøre det, som han bad mig at overveye. Han kom almindelig hver Løverdag Formiddag til mig, naar han kom fra Gouverneurens; han kom ogsaa denne, og da vi havde confereret de 4 til 5 sens sidste Sider af Sully Lovtale, spurgte han mig: om jeg havde overveyet det, som vi havde talt sidst om? Hvorpaa jeg svarede: Ja, men io nøyere jeg overveyede det, io meere bestyrkedes jeg i min første Beslutning. De har, sagde han, givet mig alt for mange Beviiser paa Deres Agt og Venskab til, at De kan ansee mig for et falsk og nedrigt Menneske, og det maatte jeg være, dersom jeg kunde benytte mig af den Magt, Venskab har over Deres Hierte, til at formaae Dem til noget, der kunde giøre Dem latterlig. Og hvem blev meest beskiemmet derved, De eller jeg? De giør ingen Hemmelighed af et Venskab, De beærer mig offendtlig med den Titel af Deres Læremester, heele Verden maatte altsaa være overbeviist om, at De havde havt den For-

troelighed at lade mig see Deres Arbeyde, og hvem af os burde da meest slaae sine Øyne ned, dersom det kom for Lyset og var Dem uværdig? Min Smule Ærgierrighed kan altsaa være Dem Borgen i den Post. Men det vidner jeg Dem her for Guds Ansigt, at mit Hierte ingen sødere Glæde ved at forestille sig, end at høre Deres Navn nævne af alle med den Beundring og Høyagtelse, som De fortiener. Han sagde dette paa saa høytidelig en Maade og med saa megen Følelse i sine Øyne, at det rørte mig meget, og jeg svarede ham: Ak Bornemann, gid jeg kunde, saa gierne som jeg vilde. Naar De kun vil, min fortreflige Veninde, saa kan De, sagde han og bød mig Farvel.

Mit Hierte har stedse været for villig til at lyde Venskabs Fordringer, at det ikke skulde smertet mig inderlig, at jeg ikke kunde opfylde Bornemanns. For altsaa at stille min Uroe, fattede jeg den Slutning at skrive en Comedie for at overtyde ham om, at jeg ikke var i Stand til at skrive den, i det Haab, at hvad jeg kunde tabe hos ham ved det, han saae, at han havde troet mig meere Forstand til, end jeg havde, det vilde jeg vinde igien ved at viise, hvor megen Magt han havde over mig. Nu kom det an paa at finde en Caracteer, som ikke havde været før paa Theatret. Jeg løb derpaa alle de Stykker igiennem, som jeg vidste, og ved at opregne dem i mit Hoved, kom jeg til Goldonis kierlige Kone. Skulde en kierlig Mand ikke ogsaa kunde interessere? sagde jeg til mig selv. Jeg troer io; og da jeg saa ofte havde forsvaret den Sats, at en fornuftig Mand, naar hans Kone elskede ham, og ikke

et fordervet Hierte, men allene var letsindig og forfængelig, meget lettere kunde bringe hende tilbage ved Ømhed og Lemfældighed end ved et bydende: Det maae ikke være, jeg vil, det skal være saa, og denne Sats vilde jeg søge at beviise saa godt som jeg kunde. Da jeg havde faaet Caracteren og Personerne, jeg vilde lade contrastere med hinanden, udtænkt, gav jeg mig til at arbeyde, men i det faste Forsæt ikke at lade nogen vide eller see det, førend jeg ikke kunde komme videre, da at viise Bornemann det og sige ham, at min Latin var til Ende. Hver Morgen sagde jeg til mig selv: idag gaaer det maaske endnu, men hvad vil Du faae til i Morgen? Imidlertid voxede Materien under Arbeydet, og da jeg endte den fierde Act, blev jeg bange, at jeg havde for meget Stof til den femte.

Fiortendes Dagen efter at Bornemann havde holdt den anførte Samtale med mig, var den kierlige Mand færdig og reenskreven. Jeg skrev derpaa Bornemann en Sæddel til, hvor jeg bad ham, saa snart som mueligt at skienke mig nogle Tiimers Samtale, da jeg behøvede hans Raad og Biestand i en for mig meget vigtig Begivenhed, og hvori han kunde faae Leylighed at give mig Prøver paa hans oprigtige Venskab. Da det aldrig faldt ham ind, at jeg havde opfyldt hans Begiering i den Tiid, saa blev han meget uroelig over den alvorlige Tone. Han skrev mig til, at dersom jeg ikke lod ham sige af, saa vilde han om Eftermiddagen være hos mig, saa snart Aftensang begyndte. Ved Middags Bordet klagede jeg over Hoved Piine, og naar jeg havde den, saa lukkede jeg mig gemeenligen inde for

at lægge mig, og saa kom ingen til mig, førend jeg ringede. Da jeg saae Bornemann komme, gik jeg ham i Møde, og hans Forundring tog til, da jeg slog Døren i Laas efter ham.

Da jeg kom ind til ham, sagde han: Beste Veninde, har De haft nogen Fortræd, som jeg kan være Dem til nogen Hielp i, saa siig mig det, og De skal finde, at jeg er Deres Ven. Ney, svarede jeg, der er, Himlen skee Tak, ikke mødt mig noget. Men der, sagde jeg, og flyede ham Comedien, der har [De] et Beviis paa, hvad Magt Deres Bøn har over mig; den er bleven til for at overtyde Dem om, at De troer mig meere til, end jeg kan opfylde, men da ingen Menneske veed noget derom, uden De og jeg, saa undsee Dem heller ikke ved at fælde den Dom, at det skal blive en Hemmelighed for alle andre; min Hensigt er fuldkommen opnaaet, naar De seer, at jeg giør mig en Glæde af at opfylde Deres Ønsker. Det er umueligt, sagde han, at De har giort det i den Tiid. Tal ikke om Umueligheden, sagde jeg, førend De seer, hvad det er. Det skal jeg snart, sagde han, thi min Begierlighed derefter er overmaade stor. Det vilde synes al for stor en Forfængelighed, at igientage her alt, hvad [han] sagde, alt som han kom længere ind i Stykket; men alle disse Lovtaler smigrede mig ikke halv saa meget som hans Taare, der tvang ham to til tree Gange at holde op ved Knudens Opløsning. Da han nu var færdig med Giennemlæsningen, giorde han mig de meest kierligste Taksigelser. At jeg fortiener Tak af Dem, sagde jeg, det siiger mit Hierte mig, men det er Deres Dom, jeg

vil have. Den er, svarede han, at De endog har langt overgaaet min Forventning. Der er ikke det mindste i det, som bær Præg af en Lære Klud, thi en gammel Autor vilde giøre sig en Ære af at sætte sit Navn paa det. Men for at viise Dem, hvor oprigtig jeg er, saa vil jeg tilstaae Dem, at de mange store Skiønheder og min Nysgierrighed kan have bragt mig til at hoppe over Feylene. Men vil De give mig en Koppe Caffee og tillade mig at læse det endnu engang, saa skal det skee med saa critisk et Øye, som Avind selv, men skulde jeg endog finde nogle, saa sætter jeg Dem dog min Ære i Pandt paa, at de ikke ere af den Beskaffenhed, at det kan hindre Dem fra at give Stykket til Theatret. Caffee skal De strax faae, svarede jeg, men da De dog ikke finder Mishag i at læse det endnu engang, var det da ikke velgiort, om jeg bad min Fader komme ned, at han og De skulde være mine Dommere. Han biefaldt det, min Fader kom, og Skalken lod saa fremmed ved hver en Passage, som om han aldrig havde seet det før. Han yttrede paa nye sin Længsel og Attraae efter at see det spillet, men ønskede tillige, at ingen uden Horn, som det ikke kunde skiules for, maatte vide, at det var en Original og hvem den kom fra, indtil Stykket var spillet og havde faaet sin Dom; og hans Grunde vare, at naar Publicum var overladt til sig selv og ikke ved Cabaler og Misundelse forud indtaget, saa var dens Dom ikke allene billig, men endog nesten ugienkaldelig. Jeg fulgte hans Raad, Horn bekom Stykket under Løfte om Tavshed. Rollerne bleve strax uddeelte, og den syttende Octobre 1764

første Gang spillet. Repetitionerne paa det var ikke saa snart begyndt, førend Acteurene fattede Mistanke om, at det var en Original og talede derom, hvilken giorde Byen saa begierlig efter det, at næsten to Tiimer førend Stykket begyndte, kunde ingen faae en Fod inden for Døren, og de, der kom for sildig, gik heller op paa Galleriet, end de vilde miste Forestillingen. Efter at Stykket var ude, klappede Parterret tre Gange og igientog det, da Stykket efter de Tiiders Brug blev annonceret til næste Gang.

Dagen førend det spilledes, kom Reverdil til mig og spurgte mig: Hvad er det for et Stykke, der skal spilles i Morgen; der tales meget om, at det skal være en Original? Jeg kiender slet ikke til det, svarede jeg ham, man giør en besynderlig Hemmelighed af det, saa vel som hvem det er kommet fra, og derfor bilder jeg mig ind, at det nok bliver Bierget, der faaer en Muus. Er det en Original, svarede han, saa er Luxdorff vist Forfatteren til den. Hvorfor det, spurgte jeg? Fordi jeg ikke troer nogen anden end ham i Stand til at skrive en god Comedie. Da det nu var umueligt at faae Horn til at tie længere, saa maatte jeg, enten jeg vilde heller ey, lade mit Navn sætte paa Placaterne den næste Gang, og det første Reverdil fik den, kom han løbendes over til mig, for saavel at ønske mig til Lykke med det udmærkede Biefald, Stykket havde faaet, som og at skiende paa mig, for jeg havde viist mig saa fremmed og tavs imod ham i denne Post. Det krævede Forsigtigheden, svarede jeg, paa det ingen forudfattet Meening mod Forfatteren skulde skade Arbeydet, thi

hvor mange er der vel ikke i Publicum, der kunde være af Meening med Dem, at ingen uden Luxdorph kunde skrive en taalelig Comedie. Jeg er endnu af samme Meening, svarede Reverdil, at ingen uden han kunde skrive den, saa snart De ikke kiendte Forfatteren. Cassereren havde faaet Order af Directionen, at lade mig faae hvilken Loge, jeg vilde have til mine gode Venner, og da jeg fik at vide, at Geheime Raad Carstens var meget forlegen for en Loge, saa skaffede jeg ham den, der var lige for min; thi da han den Gang blev holdt den største Kiender, saa vilde jeg gierne have ham i Øyesynet, for, om det var mig mueligt, af hans Lader og Miiner at slutte mig til hans Dom.

Jeg saae nok, at der blev talt og gesticuleret meget i Logen, men om det var for eller imod Stykket, det vidste jeg ikke. Men neppe var Stykket ude, førend der blev banket paa min Loge, og en lille Mand kom ind i den i en meget glædelig Henrykkelse. Min Fader sagde mig, at det var Conferentz Raad Carstens, jeg havde den Ære at tale med, og jeg besvarede hans store Lovtaler med den Forsikkring, at hans Biefald var det høyeste, min Forfængelighed havde at ønske. Efter at have igiennemgaaet alle de Stæder, som havde rørt ham, sagde han: Jeg længes inderlig efter at læse den, og De lader den vel trykke? Jeg svarede ham, at jeg ikke havde havt det i Sinde, men jeg havde havt saadan et Overløb om at laane Manuscriptet ud, at jeg havde maattet giort det. De har dog vel ikke begyndt Trykken endnu? Den Heftighed, hvormed han giorde dette Spørgsmaal, sagde mig hans Hensigt, og jeg sva-

rede ham: Jo, det fierde Ark er allerede i Pressen. Da Mølmann havde Stykket til at sætte Imprimatur paa det, saa saae min Fader paa mig og kunde ikke begribe, hvorfor jeg løy Manden for. Ak, svarede Carstens, det giør mig inderlig ondt, jeg vilde have bedet Dem om at overlade det til Selskabet af de skiønne Videnskaber imod vores største Guld Premie. Jeg beklagede meget, at Betoningerne, jeg allerede havde giort, berøvede mig den Ære. Han bad mig derpaa om Tilladelse at besøge mig og fortsætte et Bekiendtskab, hvoraf han spaaede sig saa megen Fornøyelse.

Da han gik bort, kom der nogle ind i Logen, som fulgte hiem med, saa min Fader ikke kunde komme til at tale med mig om min Løgn førend Dagen derpaa, da Mølmann kom og bragte mig mit paategnede Stykke. Da min Fader fortalte ham min Samtale med Carstens, sagde han: Men af hvad Aarsag sagde De, at Stykket var over halv trykket? Fordi jeg mærkede paa ham, svarede jeg, at han vilde have det til Selskabets Samlinger, og søgte derfor at undslaae mig derfor paa en god Maade. Men hvad kunde De, spurgte Møllmann, have imod at tage Premien? Meget, svarede jeg; thi først skiøtter [jeg] ingen Premie om under lukt Laag; thi naar ingen kan giøre mig den stridig, saa er den ikke vunden, men given, og dernæst havde de giort dem til, at naar de havde leveret Bindet til Moltke, hvorledes de ved den kongelige Gave drog alle Genier frem for Lyset, og da de ingen Deel har heri, saa skal de ikke heller have Æren, men Skammen, at de ikke har anvendt Kongens Penge til Premien for et

saa betydeligt Fag i det skiønne. Pigen har ved Gud Ret, sagde han, det skulde have ærgret mig, om de havde faaet Leylighed til at bryste sig deraf.

Faa Dage efter besøgte Carstens mig og udbad sig mit Venskab og den Fortroelighed, at lade ham see mine Arbeyder, førend de vare ganske færdig. Jeg sagde ham, at hans Raad og Ledsagelse vilde sikkert blive mig til ligesaa stor Nytte, som det giorde mig Ære, men da Smagen var forskiellig, saa maatte han ingen blind Underkastelse vente sig af mig, men hvor jeg ikke var overtydet, der vilde jeg anføre ham mine Grunde. Han syntes meget vel fornøyet dermed og sagde, at paa de Vilkaar kunde han desto tryggere følge alle sine Vilkaar. Da Haarkløveren allerede var leveret til Skuepladsen, saa fik han Caliste til at critisere, da han tilstod mig, at han aldrig havde kiendt nogen saa utrættelig i at pynte sine Vers. Da den først i 65 kom for Lyset, erklærede Luxdorpf det offendtlig for den fuldkommenste Poesie, som Danemark havde at fremviise. Han lod mig derpaa bede, om jeg ikke for gammel Kiendskab Skyld vilde lade ham see mine Arbeyder, allerhelst, da han nu haabede, at jeg beærede det skiønne Videnskabs Sælskab med et Stykke, som det havde giort en offendtlige Indbydelse til, alleene i det Haab. Jeg giorde det, og den ugendtlige Correspondance paa heele Ark Papir, som vi førte derover, voldte mig lige saa stor Fornøyelse, som det siden blev mig til Fortræd.

Jeg havde forarbeydet tre Stykker til næste Vinter, Den listige Optrækkerske behagede ham meget for sin

store Rigdom af Handling. Den forelskede Ven var han saa indtaget af, at han erklærede det for et virkeligt Mesterstykke. Den kierlige Daatter, som jeg kaldte min Kieledegge, var han mindst fornøyet med, siden Hieronimus ikke blev straffet nok efter hans Tanker. Hvor megen Fortræd Fortællingen om, hvad den og den har sagt, kan komme afsted, endog naar det siges i den beste Meening, erfarede jeg den Gang, og er det bleven et Axioma hos mig siden den Tiid, at alle de, der kommer og fisler, den har sagt det og den det, enten ere falske eller utiidige nidkiere Venner, der ligesom Biørnen i Fabelen jager Fluen bort af Panden med en Steen; en sand Ven skiuler alt det, der er ubehageligt for den anden, og den Gnist, der var bleven dæmpet i Asken, ikke allene er spruddende Lue ved Sladder, men sætter endog ofte ondt Blod imellem Venner, hvad enten den saa føres af en velmeent Nidkierhed eller Hyklerie og nedrige Hensigter.

Da disse tre anførte Stykker vare ganske færdige og reenskrevne, siger jeg til Carstens, hvilken af de tree, han ønskede, at jeg skulde sende til Selskabet? Han svarede mig: at han vidste ikke at give et Fortrinet frem for det andet, de havde hver i sit Genre saa udmærkede Skiønheder, at Selskabet vilde med Fornøyelse tage imod hvilket jeg gav det, men var det mig ligegyldigt, saa vilde jeg giøre Luxdorpf en inderlig Glæde, om jeg vilde raadføre mig med ham derom. I det næste Brev, jeg skulde besvare Luxdorpf, overlod jeg ham Valget, hvilket Stykke Sælskabet skulde have; førend jeg bekom hans meget forbindtlige Svar herpaa,

fortalte Jfr. Bøttger mig, at hun havde været paa en Auction, hvor den nuværende Conferentz Raad Træskov havde funden for godt at critisere de tre til Theatret bestemte Stykker og især Den kierlige Daatter, som aldeles ikke behagede ham, og ved hver Sentenz, han frembragte, var Omqvædet: og deri er Luxdorpf eenig med mig. At dette ærgrede mig, begriber De let. Jeg svarede altsaa Luxdorpf, at da jeg havde hørt, at den unge Monsieur Træskov havde funden for godt, at viise sin Indsigt og Smag paa hans Farbroders Auction paa mit Arbeydes Bekostning, saa frygtede jeg for, at jeg maatte tvinges til at giøre en Forandring i Henseende til Stykket, der skulde overleveres Sælskabet; jeg vidste, at ingen burde giøre den anden sine Meeninger stridige, og fandt derfor ikke meere forunderligt, at han sagde: jeg var for gammel til at skrive, end at jeg troede, han var for ung til at dømme. Men da jeg hørte, at han havde slaget sig til Ridder paa Stykker, som endog mine beste Venner endnu ikke havde seet, saa var jeg bleven opmærksom. Hans Critique var vel meget ubetydelig, men da han iklædte den Conferentz Raad Luxdorpfs Navn, saa burde jeg befrygte, at mange vilde biefalde den for at giøre deres egen Skiønsomhed Ære, og da Den kierlige Daatter især mishagede ham, saa vidste jeg intet bedre Middel til at viise Verden, at Træskovs Critique ikke var hans, end at give den til Sælskabet; thi naar han da, som dets første og værdigste Medlem, tilkiendte det Premien, saa saae heele Verden Forskiellen paa begges Dom. Luxdorpf giorde mig mange Undskyldninger, tilstod mig, at Træskov

maaskee havde kundet snappet et og andet op af, hvad han i Fortroelighed havde talet med hans værdige Fader. Men at det var Ord uden Forbindelse og ilde forstaaet, havde jeg det stærkeste Beviis paa i Forskiellen imellem den Critique, jeg havde under hans egen Haand, og den, Træskov fældede i hans Navn. Imidlertid vilde han siige den unge Herre et Par Ord, som han haabede skulde for Fremtiiden betage ham Lysten at raabe noget op paa Auctioner, som ikke stod paa Catalogus.

For at straffe Luxdorpf for hans Uforsigtighed sendte jeg Den kierlige Daatter til Sælskabet i Steden for Den forelskede Ven, som han var saa forliebt i og som voldte mig megen Ubehagelighed, thi da den blev spillet, fandt nogle unge Officierer sig fornærmet ved den og giorde Cabaler imod Stykket i det Forsæt at tvinge Acteurene til at lade Dækket gaae ned. De opdigtede Ting, der skulde staae i den, som der hverken var, eller nogen fornuftig kunde falde paa, at der skulde være, saa at de, som aldrig kiendte det mindste til Stykket, lode sig hværve til at være imod det, endskiønt de siden skammede sig derved. Jeg blev strax underrettet derom og skrev Gouverneuren saa vel som Politiemesteren til desangaaende, og da jeg havde giort det, lod jeg mig ikke mærke det allermindste dermed for nogen, siden min Faders Hidsighed var det, jeg frygtede meest for, og gik lige saa roelig paa Skuepladsen, som om jeg ikke havde havt mindste Deel i Stykket. I den anden Act, da Officieren gav sig til at exercere for sin Elskede, begyndte de uroelige at stampe,

Gouverneuren bad dem være roelige eller gaae bort, men da de ikke lystrede, befalede han Stats Adjudanten, som han havde med sig, at arrestere og bringe til Hoved Vagten alle de, der giorde mindste Bevægelser; og da de saae, at det var Alvor, forføyede de sig bort. Dog blev der over tyve Officierer tilbage, som ikke allene morede sig meget vel, men endog klappede og raabte Bravo op til min Loge, da Stykket var ude.

Nogle Dage efter bekom jeg et Brev, opfyldt med de skammeligste Trudsler og Bebreydelser fra Militair Etaten; havde jeg været hævngierrig, havde jeg kundet bragt Skriveren i en meget ubehagelig Forfatning, thi jeg kunde kun sendt Overbringeren, der var en Soldat, til Gouverneuren, siden han var saa ilde underrettet, at han blev og begierede Drikke Penge. Gouverneuren bebreydede mig det meget, men jeg svarede ham: at jeg skrev for at bedre og ikke at skade. Han bad mig derpaa at lade ham faae Brevet, men det vilde jeg lige saa lidet; jeg sagde, at dersom han vilde have en verificeret Copie under min Haand, den skulde han faae for at stille sin Nysgierrighed, men Originalen fik han ikke. Han spurgte mig hvorfor? Og jeg svarede ham, jeg kiendte Skriveren og frygtede for, at han maatte ligesaa; min Pligt var at tilgive, men hans var at straffe, og det, der nu var mit Livs Fornøyelse, vilde blive mig en stedse varende Bebreydelse, det første det gav Anledning til et Menneskes Ulykke.

Nogen Tid efter kom jeg i Sælskab med Skriveren, som var en Major Møller, der ved sin store Brutalitet havde erhvervet sig det Tilnavn Svend Fielding. For

at viise ham, hvor lidet hans Brev rørte mig, fortalte jeg Sælskabet, hvorledes jeg havde faaet det, dets Indhold og Budets Fordring om Drikke Penge, som jeg ogsaa havde fyldestgjort med det Tillæg: at Skriveren i sin Samvittighed maatte føle sin Sag meget slettere end jeg min, siden jeg havde kiendt mig ved Comedien, men han turde ikke kiende sig ved Brevet.

Jeg havde den Lykke, at staae meget høyt anskreven hos Saly, saa at han kaldte mig le Tresor de Dannemarck. Han var meget opbragt mod Officierene og meddelte den alting formaaende franske Ambassadeur noget af sin Varme. Dette bragte ham til at sende sin Secretair til mig og giøre mig den Compliment, at om der var noget i hans Magt, som han ved denne Leylighed kunde giøre for mig, saa havde jeg at befale over ham. Jeg takkede for hans Godhed og beklagede kun, at mit Arbeyde ikke kunde forstaaes af Hans Excellence for at nyde hans Retfærdiggiørelse efter hans fuldkomne Overbevisning. Jeg kan, svarede han mig paa Dansk, saa meget af Sproget, at jeg kan give Hans Excellence Ambassadeuren et fuldstændigt Begreb om Stykket, dersom jeg kunde faae det at see. Jeg flyede ham strax et skreven Exemplar, og efter nogle Dage kom han igien og giorde mig store Complimenter over Stykkets Skiønheder og mit Talent, men bad mig tillige sige ham, hvorledes jeg var kommen til den Beretning, som Henrich siiger, at de fremmede Officierer af Misundelse havde sendt ind om hans Herre. Jeg forsikkrede ham ved Gud og min Ære, at det var et blot Hierne Spind og aldrig havt Hensigt til nogen. Vil De

da behage, sagde han, at læse dette Brev, saa vil De finde, at De er kommen Sandheden al for nær, til at Vedkommende ikke skulde finde sig fornærmet. Brevet, som han flyede mig, var fra Marchall Broglie til Ambassadeuren, men døm selv om min Forundring, da jeg fandt Henrichs Beretning saaledes Ord til andet deri, som om det havde været oversadt derefter, men hvilken af vore Officierer det var, denne Beretning var given om, kunde jeg ikke see, saa stærk var Navnet overstrøgen.

Havde Jomfrue Bøttgers tienstagtige Forebringende om Herr Træskovs Sludder ikke været, saa var ingen af alle disse Optøyer ikke skeedt; thi saa var Den forelskede Ven kommet i Sælskabets Samlinger, været læst af alle, længe førend det var bleven spillet, og ihvor stærk end nogle havde funden sig fornærmet, havde dog ingen vovet at røre sig, siden det da ikke var mig, men de Mænd, som offendtlig havde cronet det, som de da havde angrebet. Dette Tilfælde har giort saa stærkt et Indtryk hos mig, at jeg siden den Tiid har en lønlig Frygt for alle de Mennesker, der enten til mig selv eller til andre siiger: den taler det, og den det; thi der kommer aldrig noget godt af slige Beretninger, men ofte meget ondt. Det er Venskabs Pligt, at advare sin Ven, naar han feyler, men at fylde ham Ørene med hvad andre siiger, er enten nedrigt eller uforstandigt, siden den mindste farlige Følge deraf er den, at det sætter ondt Blod. Skade havde giort mig saa klog, at da man nogle Aar derefter sagde mig: at man meente, at Bies Fabel om den lærde Gaas sigtede

til mig, svarede jeg: det er reent umueligt, thi lærd har jeg aldrig givet mig ud for, og at jeg ingen Gaas er, [har] jeg viist heele Verden.

Min Forfatning var nu vel saadan, at jeg kunde følge min Tilbøyelighed og giøre hvad Brug af min Tiid, jeg vilde, men derimod blev jeg plaget paa en anden Maade. Jeg havde een Gang for alle foresadt mig aldrig at besvare nogen Critiquer, og mine beste og fornuftigste Venner bestyrkede mig i dette Forsæt, men min Fader var af en ganske anden Meening. Det jeg udstod af ham, naar jeg ikke vilde gribe til Vaaben imod hver en Giek, der drog til Felts imod mig, kan ingen forestille sig. Forgieves forsvarede jeg mig med, at jeg burde bringe den Lærdom i Udøvelse, som jeg gav mit Kiøn: at Tavshed var deres stærkeste Vaaben, og Sagtmodighed deres ypperste Prydelse. Men da dette ikke gik oftere paa, end der kom et nyt Værk ud, saa var dette dog taaleligere end en anden Uleylighed, som mit Skriverie voldte mig.

Da mine Arbeyder bleve strax oversadte i fremmede Sprog, saa kom mit Navn i en Hast i fremmede Journaler og tilveyebragte mig en Hoben Besøgelser, saa vel af Fremmede, som mine Landsmænd. De, som bade min Fader at forestille dem, vare meget velkomne, men de derimod, som gik lige til mig, destomindre. Da Cammerherre Suhm i Aaret 1785 kom ned fra Norge, var han ingen otte Dage i Byen, førend han en Eftermiddag kom gaaende og begierede at tale med mig. Da han ikke sagde sit Navn, saa gik jeg ham ikke i Møde, men lod ham komme ind til mig. Hans første

Compliment var, at den Agt, han havde fattet for mig af mine Skrifter, havde giort ham begierlig efter et personligt Bekiendtskab, og haabede derfor, at jeg tilgav den Uleylighed, han foraarsagede mig. Jeg besvarede ham det, som jeg burde, og min Boghylde bragte os snart ind i Litteraturen; og denne Materie giorde os tre paa fierde Tiime meget kort. Da han havde spurgt, om det maatte være ham tilladt at komme snart igien, saa var jeg nødt til at sige min Fader, at han havde været hos mig. Spurgte han om mig? sagde han, og da dette var hans sædvanlige Spørgsmaal, saa vidste jeg det forud, og ofte, naar det var nogen, som jeg ikke ventede at see saa snart igien, saa løy jeg ham for, for at undgaae Fortræd; men da Suhm havde bereed mig paa, at han vilde komme ofte og snart igien, saa torde jeg ikke vove at siige det, men svarede, at han kun havde spurgt, om han befandt sig vel, som dog ikke var sandt. Saa giør jeg ham heller ingen Visit, svarede han og begyndte derpaa, hvad man saae ham an for, siden man begegnede ham som en Hunde Dreng, og blandede saaledes det eene i det andet, at heele Skylden gik ud paa mig; saa at Suhms Visit kostede mig mine modige Taare. Kort derefter kom han igien, hilsede mig fra sin Kone, og at hun vilde besøge mig, saa snart hun var kommen i Stand efter Reysen. Jeg sagde det til min Fader og bad om Tilladelse at besøge hende, siden jeg holdt det for min Skyldighed, efter den Compliment at besøge hende først, men det blev mig forbuden; thi endskiønt jeg var næsten 46 Aar, da min Fader døde, havde jeg aldrig tordet gaae

ned i Slots Haugen, end sige til noget Menneske, uden først at begiere hans Tilladelse. Da han havde den Vane, saa snart det bankede paa min Dør, naar han var hos mig, at gaae ind i mit Sengkammer for at gaae bort, om det var nogen, som han ikke gad talt med, saa fik Suhm ham ikke at see, førend han kom til ham for at hente 1000 R[dr.] hos Suhm, som han paa min Begiering havde laant ham, og som reddede hans Ære og Velfærd.

Ved det besynderlige Venskab, som Suhms viiste for mig, kom jeg i Bekiendtskab med Hielmstiernes og Conferents Raad Ræders, hvor min Fader og jeg ofte bleve budne; thi naar jeg imellemstunder kom der til Besøg, maatte jeg endog aldrig slippe bort, dersom de ikke skulde selv ud, og da jeg stedse vægrede mig ved at blive, under Paaskud, at jeg ikke vilde lade min Fader være allene, saa blev der alletiider sendt Bud til ham og bedet ham komme. Da Statuen af høysalig Kongen i Aaret 1768 blev støbt, havde den gamle Moltke sagt til min Fader, at han tillige med Directionen af det Asiatiske Compagnie vilde træde af hos ham, og blive der, indtil Gor lod dem kalde. Det første Moltke kom, sagde han til min Fader: Min kiere Biehl, det er mindre for at have en varm Stue at være i, end for at see noget rart, at jeg har giort denne Indretning, De maae vise mig Deres Daatter. Min Fader kom derpaa ned og hentede mig op til Greven, der giorde mig mange og store Complimenter og ønskede at have Leylighed til at tiene mig.

Mine Udsigter for Fremtiiden vare meget sorrig-

fulde; efter Naturens Løb maatte jeg vente at overleve min Fader, og skeedte det, saa havde jeg ikke det, jeg kunde hælde mit Hoved til, og ingen Venner eller Slægtninge at finde Hielp hos. Jeg vidste, at det var forgieves at haabe paa, at min Fader skulde sørge for mig, og besluttede altsaa at føre mig Moltkes Tilbud til Nytte, om det var muueligt, men dertil behøvede jeg en Mellemhandler. Da altsaa den gamle Nielsen var en Dag allene hos mig, talede jeg ganske aabenhiertet med ham og spurgte, om han troede, at Moltke kunde blive fortrydelig, om jeg søgte at tage ham paa Ordet og bad ham, som stedse havde været Videnskabens og Kunstens Beskytter, at sørge paa een eller anden Maade for mig. Dette Indfald stod Nielsen meget vel an og skyndte mig til, io før io heller at sætte det i Værk. Jeg sagde ham, at det eneste, der holdt mig derfra, var, at jeg ingen havde at tale med Moltke derom, siden jeg ikke torde vove at bede min Fader derom. Nielsen tilbød sig strax at vilde giøre det, jeg takkede ham derfor, men bad ham tillige at forklare Moltke Aarsagen, hvorfor han havde paataget sig det, paa en Maade, der betog ham al Fortrydelse over min Fader, og det kunde ingen bedre end han, som vidste, at jeg allene havde maattet bragt den Sag med Kammeret i Rigtighed, som hans heele Velfærd beroede paa. Jeg giorde derpaa mit Brev til Moltke færdig, Nielsen flyede ham det og bragte mig det Svar, at det første, Kongen kom fra sin Reyse, vilde han søge Leylighed at tale med ham derom.

Maler Academiet havde en Salon til Kongens Fød-

sels[dag] efter hans Hiemkomst; da Moltke skulde kiøre til den med ham, tog han Anledning deraf at tale om mig til ham; det første han nævnte mig, spurgte Kongen ham, om det var den Jomfrue Biehl, som man havde spurgt ham om i Frankrig og Engelland? og Moltke forsikkrede ham om, at det ingen anden kunde være. Min Fader vilde endelig havt, at jeg skulde gaaet op paa Galleriet, men jeg sagde, at det var Synd, om jeg, som ikke giorde mig noget af [at] see Kongen der, som jeg kunde see i mine Vinduer, vilde betage en anden Pladsen, som var yderst forlegen for at komme der. Men Kongen kom ikke saa snart ind paa Salen, førend Moltke tog min Fader til en Side og spurgte: Biehl, er Deres Daatter her? Ney, Deres Excellence, svarede han, hun er hiemme. Da var det ilde, sagde Moltke, jeg vilde have presenteret hende for Kongen, men saa hils hende fra mig og siig, at hun har været Materien til Samtalen imellem Kongen og mig lige fra Slottet af og hertil. Kort derefter var min Fader en Morgen ude hos ham, og da min Fader vilde gaae, sagde Moltke: Har den gode gamle Nielsen været hos Deres Daatter? Ikke for nyelig, svarede min Fader, saa vidt, som jeg veed. Saa kommer han nok, sagde Moltke, men bed hende, at hun lader mig faae det, han skal tale med hende om, saa snart som mueligt. Nielsen kom ogsaa samme Formiddag og sagde mig, at jeg skulde sende Moltke en Ansøgning til Kongen om Understøttelse til mit Arbeyde, som han ogsaa bekom, og jeg fik derpaa de 200 Rdr. Pension, som jeg nu har. Resolutionen lydede: at denne Pension aller-

naadigst blev mig tillagt for at fortsætte mine Arbeyder, der havde draget fremmede Nationers Opmerksomhed til mig og skulde derfor følge mig, hvor og i hvad Forfatning jeg var. Da General Post Amtet giorde mig det bekiendt, tog jeg ud og takkede Moltke; han sagde, at han havde giort sig megen Umage for at skaffe mig de 300, men Post Directeurene havde ikke været at bringe dertil. Af en anden Casse, lagde han til, havde jeg nok kunde faaet dem, men saa var jeg bange, at De ved en foregaaende Forandring maatte mistet dem igien, men her er De vis paa dem, og overlever Reventlau Deres Fader, saa sørger han vist for Dem. Pensionen fik jeg ikke førend 1772, og jeg havde endda maattet bie længere, dersom Holmskiold ikke var bleven første Post Directeur, men han paastod, at da Kongen havde givet mig det til mit Arbeydes Fortsættelse, saa burde jeg ogsaa nyde det først og fremmest for nogen anden.

Jeg havde samme Kræsenhed i Henseende til min Pen, som Iulius Cesar over sin Kone: Hun maatte ikke engang være mistænkt, og Skinnet af Hyklerie maatte ikke hvile paa mig, og derfor roeste jeg aldrig nogen af de Stoere, endskiønt mit Hierte følede deres gode Handlingers fulde Værd. Men da Bernstorff 1770 bekom sin Afskeed og forlod Landet, saa glemte jeg ikke at udtrykke mine Følelser over ham i mit Digt over Friehed og Eyendom; thi en falden Minister kunde ingen finde sin Regning ved at roese, og følgelig maatte den bære Sandhedens udødelige Præg hos Efterslægten. Der vare vel de i Sælskabet, som ønskede, at jeg vilde forandret det, som ogsaa var Aarsagen, at det blev det

andet i Steden for det første, men jeg var urykkelig og sagde med Pilatus: det jeg skrev, det skrev jeg.

Aaret 1771 skienkede mig det høyeste Gode, jeg har nydt i Livet, endskiøndt jeg først mange Aar efter lærte at kiende Gavens fulde Værd. Jeg tog sielden ud, og da mange vare af den Meening, at den megen Stille Sidden var min Helbred skadelig, saa tog jeg den Sommer undertiiden Froekost i Kongens Hauge og giorde mig en temmelig Motion. Jeg havde valgt mig Morgenstunden, saa vel fordi den var meest forfriskende, som og fordi der paa den Tiid var mindst Folk i Haugen. Den 16. Junij havde jeg bestilt min Caffee ved Springvandet, og da jeg gik ind i det nærmeste Lyst Huus, fandt jeg der et ungt Menneske sidde at læse, som jeg kiendte af Anseende, men aldrig havde talt med. Hans Tilbageholdenhed og store Beskedenhed voldte, at han gik bort, men da min Broder kiendte ham bedre end jeg, saa bad jeg ham at hendte ham tilbage, og han havde den Godhed at føye min Begiering. O, hvor lidet tænkte jeg den Gang paa, at Forsynet herved lagde Grunden til mine kommende Dages Lyksalighed, at dets Godhed i dette unge Menneske skienkede mig et Gode, som jeg saa ofte med Taare havde anraabt det om: en sand, en troefast Ven, og at jeg først mange [Aar] derefter skulde dagligen takke det med Glædes Taare for dette kiere Møde. At jeg ikke overdriver det, maae De selv tilstaae, naar jeg faaer sagt Dem, at det var den velsignede, den evig elskede Johan von Bülow, hvis Kiendskab ieg giorde paa denne glædelige Dag.

Jeg havde givet 8te Original Comedier og mange Oversættelser til det danske Theatre uden at have faaet en eneste Skilling for dem, saa jeg hidindtil ikke havde høstet anden Nytte af mit Arbeyde end Ære, Skandskrifter, Critiquer og mange Fiender. Hvor glad blev jeg altsaa ikke, da der Aaret 1773 kom en Indbydelse i Aviserne fra Directionen til at arbeyde for Skuepladsen, og hvorved ikke allene Priisen for hver Genre blev fastsat, men endog foruden Betalingen lovet et kongeligt Gratial til den Forfatter, som meest udmærkede sig. Til Kongens Fødselsdag 1774 skrev jeg Synge Stykket: Den prøvede Troeskab. Da Directionen forlangede Stykket saaledes, at det kunde være fuldstændigt, endskiønt Epilogen, som sigtede til Dagen, gik bort, saa seer enhver, at det var dobbelt Arbeyde. Jeg sagde altsaa til Carstens, at jeg haabede, at Directionen da ogsaa giorde Forestilling mig til bedste angaaende det lovede Gratial, og da det var ubestemt, saa vilde jeg ønske, at det ikke maatte blive Penge, men et Stykke, som jeg kunde fremviise som et Beviis paa Hoffets Biefald, af hvor liden Værd det end var. Carstens fandt denne Paastand ikke alleene billig, men troede endog, at det vilde have liden Vanskelighed, siden der var saadan en stor Mængde Nips efter Dronning Sophie Magdalene, men da Tiden kom, glemte Directionen mig og giorde Forestilling for Mad. du Tellie, der fik en ægte Carniols Daase med Guld, fordi hun havde dandset en Aften paa dansk Theatre i Stæden for paa Hof Theatret, og mig forholdt man min

Betaling for Stykket til hen i May Maaned, da man først lod det spille tredie Gang.

I Aaret 1772 havde jeg adskillige Gange været i Sælskab med General Adjudant Warnstedt, men i hvor forekommende artig han end var, følede jeg dog en lønlig Afskye for ham og paastod, at hans Ansigt vidnede om en falsk og sort Siel. I Sommeren 1773 fik han Augustin overtalt til at presentere ham for mig, og efter den Tid var der næsten ingen Dag, uden han io kom selv, og ingen Opmærksomhed, som han io viiste, saa at den meest indtagne Elsker ikke kunde giøre meere. Jeg, som aldrig havde været af de Fruentimmere, der troer, at en hver Mandsperson, der paa een eller anden Maade udmærker dem, er forliebt i dem, men meget meere paastaaet, at der kunde være Venskab og Fortroelighed imellem Personer af uliige Kiøn, uden Hensigt til nogen anden Forbindelse, kunde mindre falde til den Daarlighed nu, da Ungdommens Yndighed var borte, og han saa meget yngere end jeg. De Tienester, han kunde vente sig af mig, vare i mine Tanker saa ringe og ubetydelige, at jeg vilde have rødmet ved den Tanke, at et Menneske af hans Vilkaar kunde forstille sig i den Grad for at nyde dem, og da altsaa al min Gransken og Overveyen ingen Grunde kunde udfinde til hans Forhold, saa blev min Slutning den, at han var det, han gav sig ud for, min sande Ven, og følgelig krævede Pligt og Erkiendtlighed at udrydde den Afskye, jeg havde for ham. Men da der stedse var noget, som skrækkede mig, hver Gang jeg ret saae paa ham, saa søgte jeg at holde ham skades-

løs derfor ved alle de Forbindtligheder, jeg kunde paalægge ham, og den Fornøyelse, jeg fandt i at forekomme hans Ønsker, bandt mig omsider saa fast til ham, at jeg med Glæde havde ladt mit Liv for ham, men det varede kun lidet meere end et Aar, da han gav mig Anledning til at have ham mistænkt for Falskhed og Underfundighed. Men da Don Varino har givet Dem en tilstrækkelig Oplysning herom, saa vil jeg forlade denne ubehagelige Materie.

I Aaret 1774 giorde en stor Deel af de fremmede Ministre sig kiendt hos mig, men Delitala og Metzburg vare de eeneste, som jeg fattede Venskab og Fortroelighed til. Abbé Bianci overtalede mig til at oversætte et Værk af ham af det Italienske: Betragtninger over den almindelige og private Lyksalighed; og en Samtale, som Delitala og jeg havde over Litteraturen 1775, og hvori han fik at høre, at Don Quixotte ikke var oversadt paa Dansk, bragte ham paa det Indfald at lære mig Spansk for at oversætte den; og endskiønt jeg svarede ja dertil, lagde jeg dog ingen videre Mærke dertil, men han giorde Alvor deraf; hvorved jeg fik Arbeyde nok i halv andet Aar, men liden Fortieneste; thi jeg maatte sælge Oplaget og Pladerne til Gyldendal for at blive skadesløs. Fra 1774 af havde jeg ikke arbeydet for Theatret, men i Aaret 1776 kom Carstens til mig og bragte mig nogle Stykker, som han bad mig oversætte, som jeg da ogsaa giorde.

Den 29de Martii 1777 døde min Fader, og da det just var sidst i Qvartalet, og Academiet stedse fik deres forud, saa var der ikke en Skilling at faae og ingen i

Huuset, uden de jeg havde, og de vare langtfra ikke tilstrækkelige til Begravelsen. Jeg skrev derpaa til Theater Directionen og bad om et Forskud af 200 R[dr.], som jeg ogsaa bekom og redeligen afbetalte. Den ærlige gamle Berger havde leveret min Ansøgning til Guldberg, hvori jeg bad Kongen om Pension for min Faders 30[ve] Aars Tieneste, eller om at beholde de Værelser, som jeg havde, hvilket jeg beviiste, høysalig Kongen havde bevilget min Fader til mig, og ingen anden Slotsforvalter havde havt; Berger bragte mig det Svar fra Guldberg, at han ønskede meget at tale med mig og bad mig komme til ham den første April om Aftenen. Jeg kom ogsaa, men da jeg aldrig har kundet klynke meget, saa svarede jeg ham, da han sagde mig, at han kun [kunde] give mig lidet Haab om Pension og i det mindste ikke noget klækkeligt, siden de Ansøgendes Tal var saa stort: Jeg vil gierne tilstaae Deres Høyvelbaarenhed, at der er mer trængende til Pension end jeg, i den Betragtning, at jeg fortiener det, som en anden ikke kan. Det er min Ulykke, at jeg er født i et Kiøn, hvor jeg ikke kan være Staten og mig selv til den Nytte, som i et andet. Men naar Deres Høyvelbaarenhed vil have den Godhed for mig at skaffe mig Leylighed til at blive saa nyttig, som jeg kan, saa vil jeg være Dem uendelig meere forbunden end for Pension, fordi et fortient Stykke tørt Brød smager mig uendelig bedre end en skienket Postey. Jeg er den eneste, der har arbeydet for det danske Theatre for intet; i nie Aar har det høstet Frugten af mit Arbeyde uden mindste Vederlag, jeg troer altsaa, at det ikke kan

regnes for en Formastelse, at da alle andre har faaet deres Arbeyde betalt, at jeg maatte være først berettiget til at nyde mit Livs Ophold ved mit Arbeyde af de 1500 R$^{dr.}$, som Kongen har aarligen bestemt for dem, der skriver for Theatret. Dette Fortrin lovede han mig og lagde af sig selv til, at for hver et nyt Arbeyde, der kom fra min Haand, skulde jeg nyde et kongeligt Gratial, men begge Deele blev slet holdte.

Laurent havde faaet Expectance paa Slots Forvalter Tienesten. Rente Kammeret skiøttede ikke om ham og gav ham derfor en Instrux, som skrækkede ham, saa han erklærede sig, at naar han fik Huuset, saa maatte der have Tienesten, hvem der vilde. Fem til sex Uger efter Flytte Tiiden kom Høyer til mig og viiste mig et Brev fra Ober Hoff Marchallen, hvor efter han skulde forkynde mig, at Huuset saa snart [som] muelige skulde giøres ledigt til at foretage de Forbedringer, Herr Laurent krævede. Denne Omgangs Maade krænkede mig umaadelig og sadte mig i slig en Bevægelse, at Marquis Mejorada, som kom een Tiime efter for at tage Afsked med mig, blev det var og spurgte, hvad der var mødt mig. Jeg sagde ham det, hvorpaa han svarede, at det skulde ikke sætte mig i Forlegenhed, thi han betalte Reventlau sit Palais indtil Paaske, og saa længe skulde det med samt Haugen være ganske til min Disposition.

Det første han var borte, sadte jeg mig hen og skrev Prinds Friedrich til: at den mig af Høyer forkyndte Ordre om strax at rømme Huuset havde sat mig i den yderste Forskrækkelse, da jeg havde Aarsag til at ansee

det for en aabenbare kongelig Unaade, siden aldrig nogen af alle Charlottenborgs Beboere var bleven behandlet saaledes. Endog i den Tiid, da Regieringen blev kaldet haard og grum, havde Grev Struensee forundt Konstforvalter Morels Enke trefierding Aar til at bringe sin Mands Bøger i Orden, og mig, som et faderløst Barn, vilde en mild og naadig Regiering giøre huusvild faa Uger efter at det haardeste Stød havde ramt [mig]. Enhver maatte ansee det for en Straf; jeg bad altsaa Hans Kongelige Høyhed ikke at dømme mig uhørt, men i Fald jeg var anklaget, da at tillade mig at forsvare mig, saa vilde man blive overbeviist om, at jeg ingen Vrede eller Unaade fortiente. Dette Brev lagde jeg i et andet til Guldberg, der ikke var skreven i en mildere Tone; jeg sagde ham: at det var mig overmaade smertelig, at jeg skulde være den, Nationen skulde faae et overtydende Beviis paa, at Indføds Retten kun var et Støv, man kastede den i Øynene, siden jeg, som et Landsbarn, der ikke var uden al Fortieneste af mit Fædreneland, skulde giøres huusvild og forjages, for at en fransk Dandse Mester, hvis heele Fortieneste bestod i nogle Caprioler, kunde faae alle sine uforskammede og naragtige Begieringer opfyldte. Det var ikke Egenfordeel, der bevægede mig at giøre denne Forestilling; thi den spanske Minister havde, da han hørte, hvorledes jeg behandledes, overladt mig sit Palais indtil Paaske, men jeg holdt det for min Skyldighed at forespørge mig, om man vilde unde ham den Fornøyelse at kunde roese sig af at have givet en Person, der havde giort sit Navn bekiendt i Europa, Huuslye,

som Regieringen uden al given Aarsag havde giort huusvild; Dagen efter bragte et ridende Bud et Brev til Høyer og et til mig, som igienkaldte den givne Ordre. Overslaget af Bygnings Commissionen over de Forandringer, som Laurent vilde have giort paa Huuset, førend hans høye Familie kunde beboe det, beløb sig paa 1500 R$^{dr.}$, hvor den tillige erklærede, at Bygningen ikke fortiente saa store Bekostninger. Kammeret vægrede sig altsaa ved denne Udgift, og Laurent bekom i Steden for Huuset 200 R^{dr} aarligen. Derpaa tillod man mig at blive i det; og 1778 gav jeg en Ansøgning til Godske Moltke om, at Hans Mayestet vilde forunde mig Huuset paa min Leve Tiid, saa vilde jeg selv bekoste alle Reparationerne; dette var sikkert bleven mig bevilget, dersom Harsdorff ikke havde havt Øye paa det, men han sladdrede saa meget om den Vanziir, denne Bygning var Torvet, og den hærlige Bygning, der kunde opføres, saa han omsider ved Dronningens Understøttelse bekom det, endskiønt min Fader ikke havde fortient det af ham, at han skulde betage mig den Smule Huuslye. Vel er det sandt, at min Fader kunde forekommet det, dersom han, som jeg bad ham om, havde vilde søgt om, at de nederste Værelser bleve givne mig paa Livstiid, thi havde man da endog vilde taget mig dem, saa havde man dog maattet give mig et Equivalent for dem, men saa ofte jeg bad ham derom, svarede han mig: om jeg ikke undte ham at leve længere.

Sidst i Aaret 1777 havde Directionen forskaffet Bredal en Pension af 200 R$^{dr.}$ og sit Arbeyde ligefuldt betalt, men da den skulde først begynde med 1778, saa

døde han, førend Qvartalet faldt. I Martii Maaned blev Warnstedt Directeur, og kort derefter lod Guldberg mig kalde til sig og i Dronningens Navn gav mig et Sujet, som hun ønskede at see udført i en Comedie. Jeg anvendte al muelig Flid derpaa, og da jeg havde det færdig, sendte jeg det til Fredensborg. Baade Dronningen og Guldberg biefaldt det i høyeste Grad; han flyede det selv til Warnstedt med Befalning at sætte det strax i Arbeyde til at spilles, men det er ikke spilt endnu, og lige saa lidet har jeg faaet den ringeste Betalning for det. Wessel, som af Phantasie skrev et ubrugeligt Stykke 1784, skaffede Warnstedt 200 Rdr. for det, men jeg, som efter høy Befaling anvendte mine yderste Kræfter paa et tørt Sujet, kan med alle mine derom giorde Erindringer ikke erholde noget.

Foruden alt det, jeg havde arbeydet for det danske Theater, kan jeg endnu ved Breve fra Nielsen, Linde og Reverdil beviise, at jeg var den, som ved disses Hielp forskaffede Trouppen Underholdning i Sørge Aaret efter salig Kongen, da Magistraten fiorten Dage før Kongens Død betog den Gagen. Da jeg altsaa paa saa forskiellige Maader havde saa meget at kræve af det, hvor kunde jeg da troe, at man ikke skulde tænke paa mig, naar man vilde give Bredals Pension bort. Vel sandt, at Warnstedt vel havde den største Deel deri, der ved sine listige og underfundige Rænker holdt mig fra at søge hos den nye Direction om Arbeyde, men Stødet ramte mig derfor lige haardt, da denne Pension ikke allene blev deelt imellem Wessel og Thorup, hvoraf den sidste aldrig havde giort noget for Theatret, og det

som værre er, ikke duer dertil, men Warnstedt endog sidst i 1779 sendte mig med det meest nærgaaende Brev et Stykke tilbage, som jeg ventede Penge for, og hvori mig blev sagt, at Indretningen ved Theatret ikke meere tillod at tage imod mit Arbeyde. Det Onde, som jeg endnu daglig føler, og som efter al Sandsynlighed vil ende mine Dage, er endnu en Virkning af dette umenneskelige Brev.

De maae selv dømme, hvor gruesom min Forfatning var; jeg havde fortient mindre i det Aar end de forrige og havde maattet betale Huusleye. Jeg havde intet at leve af, og i Steden for at faae Penge, som jeg havde fortient, blev Haabet mig betaget om at fortiene noget i Fremtiiden. Intet uden den faste Tilliid til Forsynet, som min Bestefader havde lagt i min Barm, holdt mig fra Fortvivlelsen. De meest gruesomste Følelser bestormede min Siel. Skuffet, bedraget og forfulgt af et Menneske, der havde giort mig saa store Eeder og Løfter, der skyldede mig saa uendelig mange Venskabs Beviiser, som jeg aldrig havde giort noget imod, og som endnu skyldede mig reede laante Penge; ingen Hielpe Midler for det nærværende og ingen Udsigt til Haab i det tilkommende. Imidlertid maatte der tænkes paa noget, og i Fortrøstning paa det mig lovede Gratial begyndte jeg at oversætte Cervantes' Fortællinger. Da jeg arbeydede langt ud paa Natten, saa var jeg efter fiorten Dages Forløb saa vidt, at jeg kunde begynde at lade trykke, og da Subscribenternes Antal blev større, end jeg formodede, saa begyndte jeg at fatte Moed igien, men det værste var endnu tilbage. Jeg

havde to Aar forhen leveret et Oratorium til Hoffet, som var bleven antaget, men ikke betalt, endskiønt jeg adskillige Gange havde mindet Grev Holst derom. Da nu Schack i Foraaret 1780 blev Ober Hoffmarchal, skrev jeg ham til derom og fik det, hvoraf jeg betalte Huusleye og Folkeløn. I Haab om at faae min Bog trykket i et Par Maaneder havde jeg bedet Zoëga at forstrække mig mit Qvartal, som han ogsaa giorde, men i Steden for 2 Maaneder trykkede Møller paa det i tie, og hvad jeg udstod i den Tiid, vilde jeg ikke unde Warnstedt at prøve. Dyrt var alle Ting, leve skulde jeg, og intet havde jeg at leve af. Jeg vidste ingen Ven i Verden at søge Hielp hos, og Warnstedts Forhold afskrækkede mig fra at vende mig til nogen af dem, der kaldte sig mine Venner. Jeg bed endog i det suure Æble, at beklage mig for Guldberg over min Uhæld med Trykken, og at denne Langsomhed voldte mig Mangel paa Livets Nødtørftigheder, hvorved jeg erindrede ham om hans Løfte at forskaffe mig et Gratial, men jeg fik intet Svar. Her var altsaa intet andet for, end at laane, men ingen vilde laane mig uden de meest ubillige Renter. Nøden tvang mig til at indgaae de grueligste Vilkaar, og det værste var endda, at Laanet var paa saa kort en Tiid, at jeg maatte laane en større for at betale den mindre Summa med Renterne.

Da jeg havde maattet kiøbe min heele Boe efter min Faders Død, saa havde jeg adskillige Regninger, som jeg betalte paa qvartalsviis, men da jeg i denne Forfatning ikke kunde betale, saa maatte jeg, for at undgaae Stævning og Dom, betale Renter af Regningen,

og da disse idelig blev lagt til Hoved Summen, saa forøgedes den saaledes, at da jeg omsider begyndte at betale paa den igien, havde Renterne opsluget alt det, jeg i de to foregaaende Aar havde afbetalt. Naar jeg sagde Dem, min Ven, hvad dette ulykkelige Aar har kostet mig, saa maaskee De vilde finde det utroeligt, men Svien af det føler jeg endnu og forvinder det vel ikke i min Leve Tiid. Ifior havde jeg Haab dertil, men i Aar aldeeles intet. De vil maaskee, min beste Ven, beskylde mig, efter denne Tilstaaelse, for at have handlet daarligt i at paatage mig at føde meere, end mig selv, og jeg tilstaaer, at den kolde Fornuft fordømmer mig til Trods for mit Hiertes Biefald. Det Indtryk, min Bestefader havde lagt i min Barm, om aldrig at afslaae den Hielp, som jeg kunde beviise, endskiønt jeg maatte opoffre noget derfor, er uudsletteligt. Jeg havde for ofte følet selv, hvor smerteligt et haardt Ney var til at kunde give Louise det, da hun saa inderligen bad mig, og den Tanke, at jeg ved denne Handling lættede en Moders Kummer for et Barn, hvis Skiebne kostede hende daglige Taare, var saa henrivende for mig, at jeg besluttede at foreskrive mig selv den største Indskrænkelse og allene holde mig til det nødvendigste for at kunde deele det med hende; og dette har jeg paa det strængeste efterkommet.

Da jeg nu mærkede, at jeg ved en Tiimes Arbeyde for Theatret fortiente meere, end ved en Dags af det, jeg nu havde under Hænderne, saa holdt jeg det for min Pligt at forsøge, om jeg ikke kunde faae noget af det. Jeg skrev derpaa Jacobi til derom, og han svarede

mig: at det ved en kongelig Resolution var ganske og aldeeles overladt til Warnstedts Velbehag. Saa lidet trøsteligt som dette Svar end indeholdt, saa afskrækkede det mig dog ikke ganske; jeg talte selv med Guldberg, og De veed, hvem der havde den Godhed at vende sig til Eichsted paa mine Vegne, men altsammen forgieves. Da jeg altsaa ikke havde at bebreyde mig selv at have efterladt noget, saa overgav jeg mig til Forsynet og søgte at sætte mit Sind saa meget i Roelighed, som mueligt. Imidlertid var jeg ikke synderlig vel til Mode, da den første Deel af mine Moralske Fortællinger kom ud; naar Omkostningerne gik fra, blev der intet tilbage, og dertil kom endnu, at jeg fra nogle i Provintserne ingen Penge fik og hos samme skal have dem endnu; men den anden Tome sadte Moed i mig igien, alle vilde have Den falske Ven, saa at Begierligheden efter den solgte mig over 200 Exemplarer, og den Skade, Warnstedt giorde mig paa den eene Kandt, blev mig dog til en Slags Fordeel paa den anden.

Da jeg mærkede, at det holdt saa meget haardt for mig at naae det Gratial, som Guldberg havde giort mig Haab om, skrev jeg ham til og bad ham i det Sted om nogle af de Østersøiske Actier, som Hoffet var saa naadig at uddeele, men jeg bekom ingen Svar og følgelig heller ingen Actier. Jeg fortrød siden, at jeg ikke havde vent mig desangaaende til Godske Moltke, maaskee havde [det] lykkedes bedre, i det mindste har jeg Aarsag til at troe [det], og var det skeedt, saa var jeg kommen ud af al min Nød paa engang. Besynderligt

er det, at baade Dronningen og Guldberg talede med megen Berømmelse om mig, men endskiønt man øsede ud med begge Hænder til andre, kunde jeg dog aldrig faae noget.

Da dette aldrig skal komme for andre end min Vens Øyne, saa kan og vil jeg ikke heller fortie for ham et af mit Livs allerstørste Ubehageligheder, endskiønt Ærbødigheden for min Faders Aske synes at paalægge mig Tavshed. Et gammelt Skarn af en Pige, som tiente os nogle Aar før min Moders Død, vidste saaledes at sleeske og smigre for ham, at han saae kun med hendes Øyne og hørte med hendes Øren. Hengiven til alle muelige Laster havde hun tillige den meest ondskabsfulde Siel og misundte andre det, hun selv ikke gad haft. De fleeste Dage var hun to Gange fuld, og det hverken vilde eller kunde ikke min Fader see, naar man sagde og viiste ham, at hun ikke kunde staae paa Beenene. Hun slæbede ud af Huuset alt, hvad hun kunde overkomme, og gav til dem, der bragte hende Brendeviin; jeg viiste min Fader adskillige Gange hendes belæssede Drage Dukker men blev ikke troet. Hvor smerteligt det maatte være mig, kan De let begribe, og hvad kunde vel være meere nærgaaende for et Barn, der giorde meere, end den strænge Fornuft tillod, for at opfylde sin Pligt mod sin Fader, end at faae daglige Prøver paa, at dette Skarn var ham uliige kierere, end jeg; thi der var ingen Tvivl om, at han io havde givet mit Liv bort for at vedligeholde hendes. Vel vovede hun sig ikke til at binde an med mig, men maatte giøre, hvad jeg befalede, saa meget som hun

end søgte ved Løgn og Ondskab at unddrage sig dette Herredømme. Jeg var tillige overbeviist om, at Skammen alleene holdt min Fader fra ikke at give hende en uindskrænket Magt, men det hun maatte give efter for, holdt hun sig skadesløs for paa hendes Medtienere, som hun tyranniserede over paa den skammeligste Maade, uden at jeg var i Stand til at beskytte dem; thi en Engel af Himmelen havde ikke været i Stand til at overtyde min Fader om, at hun giorde dem Uret, men det var og maatte stedse være dem, der vilde træde hende under Fødder, og dette gruelige Huuskors maatte jeg bære paa i femten Aar.

Jeg har ofte sagt Dem, at jeg var et gammelt Barn, og det kan De og see heraf, at jeg har giemt den bedste Mundfuld til sidst, det vil sige, at ende mit Levnets Løb med den største Lyksalighed, Livet har skienket mig, som er min mageløse Bülows Venskab. De veed, hvorledes vor Bekiendtskab begyndtes; det kom ikke med Sommerfuglen til sin Fuldkommenhed paa een Gang, men det voxte langsomt og umerkeligt som Eegen, og dette giver mig det søde Haab, at det ligesaa vel, som den, vil være i Stand til at imodstaae Avinds og Ondskabs ødelæggende Stormvinde.

Hvorledes det egendtlig er gaaet til dermed, veed jeg ikke at sige, men efter vort første Møde i Kongens Hauge blev Tingene i den Forfatning, de vare, i nogle Aar; min Agt tog dagligen, efter det jeg hørte om ham, til, og Erfarenhed har lært mig, at hans Agt for mig ikke er bleven formindsket. Derpaa førte Skiebnen os paa nye nogle Gange i Vinteren 1777 i Sælskab med

hinanden, og Sommeren derpaa sendte han mig Frugter fra Fredensborg. Denne Gave giorde et uliige stærkere Indtryk hos mig, end den vilde giort hos enhver anden; thi fra den kiereste Haand, jeg havde havt i Verden, havde jeg faaet Frugter og Blomster som en Belønning og et Pandt paa Velbehag. Vor Alder var dernæst saa forskiellig, at jeg havde været daarlig, om jeg havde anseet det for en Opmærksomhed for Fruentimmeret; det var altsaa meere end et blot Galanterie og forpligtede mig til en dobbelt Erkiendtlighed, som jeg ogsaa skriftlig forsikkrede ham. Vinteren derpaa besøgte han mig adskillige Gange, og ved hver Besøgelse tog mit Hierte meere og meere Deel i ham. Saaledes gik der atter et Par Aar, hvori mit Hierte nærmede sig ham meere og meere, og at hans ikke kom længere fra mig, sluttede jeg deraf, at han ikke alleene kom oftere til mig, men endog om Morgenen, hvilken Tiid jeg vidste var hans særdeles Venner bestemt. Sidst i Aaret 1782 gav han mig et Beviis paa sin Agt, som giorde et overmaade stort Indtryk hos mig, thi han raadførte sig med mig angaaende hans Forehavende at blive Maçon; dette ansaae jeg efter hans Tænkemaade for saa stort et Venskabs Beviis, at jeg fra den Tiid af ikke havde taget i Betænkning at offre mit Liv for hans Vel. Efter den Tiid begyndte vore Samtaler at blive vigtigere og fortroeligere, men endskiønt en stor Deel af hans Forfatning var mig nøyere bekiendt, end han troede, og jeg gierne havde talt derom, da mit Hierte tog oprigtig Deel i alt det, der angik ham, saa dog, paa det han ikke skulde tiltroe mig en utiidig Nysgierrighed, be-

sluttede jeg at følge, som han leedede, og blev dette Forsæt troe. Hoffet var neppe kommen paa Fredensborg 1783, førend han sendte mig en Æske med Frugter, som endnu vare meget rare. Jeg tog imod dem baade med Glæde og Skamfuldhed; jeg rødmede over at tage imod hans Venskabs Beviiser, uden at give ham det ringeste fra min Side, og giorde derfor et Stokkebaand, som jeg sendte ham til hans Navne Dag med et lille Vers, som han besvarede paa det allerforbindtligste. Han yttrede derpaa det Ønske, at jeg ofte vilde skrive ham til, som jeg var saa villig til at opfylde, at han fik tre og undertiiden fiire om Ugen. I et af dem undskyldte jeg Tonen, siden jeg var i ondt Humeur over et Brev, jeg havde været nødt til at skrive Guldberg til for at bringe ham hans Løfter i Erindring. Men hvilke Følelser bemestrede sig min Siel, da jeg Dagen efter bekom et Brev fra denne fortreflige Ven med den Hielp i, som den anden havde lovet mig, men ikke holdt. Fra November 1783 til April 1784 er den lykkeligste og behageligste i min heele Leve Tiid. I den saae jeg min elskede Iohan tre til fire Gange om Ugen, og ved hver Gang jeg saae ham, opdagede jeg nye Fortræfligheder hos ham, og vort knyttede Venskabs Baand blev draget haardere. Fra den Tiid af har hvert et Øyeblik bragt mig nye Beviiser paa, at Gud har i ham skienket mig Livets høyeste Gode i en øm og sand Ven. Han har lættet mig hver en Bekymring, husvalet mig i min Sygdom, forekommet alle mine Ønsker, forskaffet mig sin Herres Yndest og Naade og forøget hans Gaver. Dersom Naumann var kommen

tilbage, hvorved jeg var bleven vis paa Theater Arbeyde, saa var ved min elskede Bülows Venskab den sidste Deel af mit Liv bleven mig ligesaa sødt og behageligt, som det foregaaende havde været bittert. Jeg havde da, som Søemanden, der efter lang udstanden Storm naaer sit fredelige Paulun, kastet et roeligt Øye paa det oprørte Hav og uden Frygt seet Bølgerne rase. Dette kan jeg vel paa en vis Maade, da jeg er tryg ved Venskabs stærke Diiger, men jeg vilde saa gierne være mig selv noget og ikke kaste alle Byrder paa den kiereste Deel af mig selv.

Her har De de betydeligste Tilfælde af mit Liv; Erindringen af nogle af dem har vædet mit Papiir med Taare, noget er ikke anført, men det veed De, og jeg skriver kun for Dem. Kun en Ven kan finde Behag i at læse det, og dette maae være min Undskyldning, om jeg har været for vidtløftig. Hos den, man elsker, interesserer alt; jeg veed, De elsker mig, og denne Vished udgiør Livets Glæde og Lyksalighed for

Deres

hengivne Dorothea.

Kammerherre Suhm skrev om denne sieldne Pige: (See Suhms samlede Skrifter Kiøb: 1793, 10de D. pag 37) Iomfru C. D. Biehl besad megen Geist, Munterhed og Hukommelse, vel megen Egenkiærlighed, hvorfor hendes critiske Venner ei kunde raade hende og tilsidst unddroge sig, da hun ei oplæste sine Stykker for dem uden for at roses. Hun var gavmild, havde ei meget, og altid i trængende Omstændigheder. Hendes danske Prosa

er meget god; Borneman lærte hende det mechaniske af Versene. Man satte ei den Pris paa hende, hun fortiente. Hun fandt megen Behag i at oplære unge Fruentimmer i dramatisk Action, og maae Frue Walter takke hende endeel for, at hun deri tog Palmen fra alle andre hos os — saavidt Suhm.

Denne Skribentinde døde i Kiøbenhavn d. 17. Mäj 1788 i hendes 57. Aar. — Suhm satte hende følgende Epitaphium:

H. S. E.
Charlotta Dorothea Biehl
Comedia
Danorum
Detouches
Carmine
Sappho.

I H: I: Birchs Billedgallerie for Fruentimmer, Kbhvn. 1793. 8^0, 1ste D: pag. 163 findes under XXI Udtog af hendes foran staaende egenhændige Levnets Beskrivelse, som hun paa min Fødselsdag glædede mig med.

Hendes Figur var af en sielden liden Væxt. Hun var overordentlig feed, som kom vel deraf, at hun ingen Bevægelse giorde sig. I hendes Øyne var megen Ild, hun var stedse munter, skiøndt hun ikke altid havde Aarsag dertil, men hun glemte sine Gienvordigheder og var blid og meget snaksom, naar hendes Venner besøgte hende. Hendes Uvenner bleve ikke skaanede, hverken mundtlig eller skriftlig. Men varmere Ven af sine Venner kiændte jeg ikke. Hendes Hukommelse var næsten mageløs, hun fortalte mig, at da der en Gang i et Vennelaug blev talt derom, vilde man sætte den paa Prøve, man blev enig om at give hende Almanaken, som hun læste tre Gange igiennem og derefter opramsede alle Navnene paa Dagene af hele Aaret i samme Orden, som de følge paa hinanden, uden at tage en Gang fejl. Flere ligesaa forunderlige Prøver aflagde hun paa hendes lykkelige Hukommelse.

Min Silhouette, indfattet i en Pretension, som jeg havde foræret hende, bad hun mig om at maatte følge med hende i Graven, og det skeede.

Hun troede der at hvile i Ro, men ogsaa i den var hun ikke fri for Forfølgelse, thi en Bombe knuste hende i Kisten, da Khvn. blev beleiret af de Engelske.

Hendes varme og trofaste Venskab for mig paaskiønner jeg, og hendes Minde skal stedse være mig kiært og dyrebart.

J. Bülow.

Min Venindes Billede har jeg ladet stikke i Kobber efter et Mignatür Portrait, som hun forærede mig. Desværre! det er ikke meget liigt.

Bw.

BILAG.

1.

1765, 13. Marts.

P. C. Rose til Greve C. C. Danneskjold-Laurvig.

Naadige Herre!

Jeg vender mig til Dem for at faae Oplysning i en for mig meget betydelig Sag; siden det var efter naadige Herres Begiæring, at jeg i Mandags Aftes indfandt mig i et Sælskab, hvor mig af Capitain Falkenskiold blev leveret et Brev, som det nedrigste og infameste Gemyt maae have skrevet, og hvori mig blev berettet, at et Creatur, som jeg har elsket med den ømmeste Kiærlighed, ikke meere var i min Vold. Saa uværdig, som hun end er, til at bære mit Navn, saa forlanger jeg dog at have hende tilbage, og siden Hr. Falkenskiold ikke allene begiærede Svar paa det lumpne Brev, men endog foregav at have et andet aabent Papiir, som gav ham Magt til at forklare mig Tingen nøyere, naar jeg vilde erklære mig efter Sælskabets Meening, og han derpaa, da jeg forkastede det med den Foragt, som det fortiente, først spærrede Dørene i for mig, for at forhindre, at jeg ikke skulde komme ud at søge den undvigte eller bortstiaalne ulyksalige, og siden stod op i Vrede, gik ind [i] et andet Værelse og bad de andre Herrer at tale mig til rette, saa maae han, nemlig Capitainen, nødvendig vide, hvor hun opholder sig. Jeg haaber altsaa, at De, naadige Herre, ved ham vil skaffe mig hende tilbage igien, paa det min Opførsel mod hende ikke allene kand retfærdiggiøre

mig for heele Verden i ikke at have været Medvidere i saa skammelig en Gierning, men hun blive til en Advarsel for andre ligesindede Børn, hvorved andre Fædre kand befries for den smertelige Kummer, som jeg nu maae døye. Jeg haaber saa meget meere, at naadige Herre vil være mig behielpelig heri, som jeg helligen forsikrer, at ald Verdens Rigdom ikke kand erstatte mig min Forliis, eller holde mig fra dette mit aller alvorligste Forsæt at have hende herfrem, hvor hun end stikker. Jeg udbeder mig Deres naadige Svar skriftlig til i Morgen og forbliver med største Underdanighed

2

P. C. Rose til Generalkrigsdirektoriet.

En udi den dybeste Elendighed og Bedrøvelse nedstyrtet Fader seer sig nødtvungen for det Høylovlige General-Krigs-Directorii retfærdige Jndsigt at frembære denne sin væmodigste og med uendelige tusende Taare ledsagede Klagemaal over den hannem af en herudi Staden sig opholdende Capitain Falkenskiold udviste uartige og meget uanstændige Begegnelse, som bestaaer i følgende:

Mandagen d. 11te hujus bliver jeg om Aftenen paa det Kongelig Danske Theatro af Hans Høygrevelige Excellence Hr. Greve af Laurvigen inviteret med ham at soupere til Marechal, og siden ieg i den sidste Comedie intet havde at bestille, og S: T. Greven sagde ey at ville opholde sig paa Skue Pladsen for at see samme sidste Comedie eller Balletterne, befalede hand mig, saa snart som mueligt at indfinde mig, hvilket ieg og underdanigst adlydede. Jeg kom altsaa i et Sælskab, som bestoed af de tvende Herrer Commandeur-Capitainer Hogland og Steffensen samt Hr. Capitain Falkenskiold. Lidet derefter indfandt sig S: T: Greve af Laurvigen, som strax erklærede, at det giorde ham ondt, hand ey kunde blive der, siden hand var bleven

ansagt til Hans Mayestets Kongens Tafel, hvorpaa Greven et Qvarteers Tiid efter tog bort. Soupeen gik da til den sædvanlige Tiid for sig. Langt ud paa Aftenen indfandt sig en Domestique hos Capitain Falkenskiold ved Bordet med en Compliment fra Greven, som undskyldte sig, ey at kunde have den Ære at see Sælskabet, som hand ved sin Bortgang havde lovet, siden en vis Minister paa Slottet, da hand var staaet op fra Kongens Tafel, havde overtalt ham til at blive hos sig. Lidet derpaa gaaer Capitain Falkenskiold ud af Døren og strax kommer ind igien med nogle Papirer i Haanden og siiger til mig: her er et Brev til Dem, hvorpaa han flyer mig et Brev forseglet med det Falkenskioldske Vaaben, og Udskrift: Til Hr. Rosse, bad mig brække og læse samme. Da jeg nu blev vaer, at Brevet var uden Underskrift og i det franske Sprog, samt ved at giennem læse den første halve Siide erfarede, at der var en meget skammelig Gierning udøvet imod mig, ved det at min Datter fra mig var bortrøvet, blev ieg uden for mig selv, kastede Brevet fra mig i største Vrede og spurte, hvem der havde skrevet dette infame Brev, hvorpaa hand, Capitainen, svarede: Læs kun Brevet igiennem med Koldsindighed, ieg skal have endeligt Svar derpaa, og naar De svarer, som De bør, og jeg formoder, da skal dette Papiir, pegende paa et aabent Document, som laae ved den venstre Siide af hans Tallerken, forklare Dem, fra hvem Brevet er, samt tillige fornøye Dem. Hvorpaa ieg blev meget forbittret, sprang op fra Bordet, tog min Hat og Kaarde og vilde gaae hiem for tilfulde at forsikres om min Ulykke, men blev med Magt holdt tilbage med dette Tillæg: Det nytter Dem ey, thi hun er allerede ikke meere i Deres Vold, og ieg slap ikke heller løs, førend det gandske Sælskab omtrent Klokken to op brød. Ja ieg har tillige siden erfaret, at da min Datter blev savnet hiemme, og man erfoer hos nogle af de theatralske Personer, at ieg var hos Marechal, er ieg meere end 10 Gange bleven søgt

der, men idelig fornægtet at have enten været der, eller at være der, uagtet samme Personer paa Gaden selv haver hørt mange af de Talemaader, man haver nødt mig til at udstøde ved denne voldsomme og formastelige Omgang. Anden Dagen derpaa, som [var] Onsdagen den 13 hujus, haver jeg tilskrevet Hans Høygrevelige Excellence Greven af Laurvigen et Brev, men ey endnu været saa lykkelig at vorde blevet et Svar værdiget. Samme Brev følger her hos in Copia sub littera b, saa vel som det første af Hr. Capitain Falkenskiold mig leverede sub littera a.

I denne mig saa uforsvarlig paabragte Ulykke har jeg intet andet Middel tilovers end i dybeste Underdanighed at indflye til det Høylovlige Krigs Directorium, at Høystsamme efter den Dem allernaadigst tillagde Myndighed vilde tilholde Capitain Falkenskiold at giøre Rede og Regnskab for denne hans Omgang, samt fra hvem det omtalte Brev og det aabne Document er hannem leveret, paa det jeg derved kand faae min Daatter tilbage, hvilket min Ære forbinder mig til for at vise heele Verden, at jeg ingen Deel har i slig en skammelig Gierning. Jeg tvivler ingenlunde paa, at naar det Høylovlige Directorium forestiller Hans Kongelige Mayestet denne uanstændige Omgang, at allerhøyst samme jo, der er den aller ømmeste Fader imod alle sine Undersaatter, lader en forurettet og høyligen krænket Fader vederfares Ret.

I Forvendtning af en naadig Bønhørelse henlever jeg i dybeste Underdanighed.

3.

1765, 18. Marts.

P. C. Rose til Gehejmeraad, Oversekretær J. H. E. Greve Bernstorff.

/ Tit. /

En paa den skammeligste og ugudeligste Maade mishandlet Fader indflyer til Deres Excellences bekiendte Ret-

sindighed om Hielp og Biestand i en Sag, der har giort hans Hierte til et Rov for de grueligste Piinsler. Mit eeneste Barn, som ieg har opdraget med den største Fliid og Omhue, og som ieg ventede at skulle blive min Alderdoms Trøst, er mig frataget, uden at ieg kand faae at viide, af hvem. Det lidet, som ieg veed i denne Sag, bestaaer i følgende

[Fortsættelsen enslydende som i 2]

Tvende ligelydende Copier har ieg underdanigst indleveret til det Høylovlige General-Krigs-Directorio, med Begiæring at samme ville tilholde Hr: Capitain Falkenskiold at giøre Rede og Regnskab for denne hans Omgang, samt fra hvem det omtalte Brev og det aabne Document er ham leveret.

Da ieg nu formedelst denne Uvished ingen Hielp kand bekomme af Politiet, og baade min Samvittighed og min Ære forbyder mig at lade hende blive i hendes ugudelige Forføreres Hænder, paa det hun ikke ved Vane skal forhærdes i en Synd, hvorved hendes evige Lyksalighed kunde forspildes, ligesom denne skammelige Gierning har forspildt hendes timelige Lykke, og Verden ikke troe om mig, at ieg er Medvidere i slige Ugudeligheder; saa er min af de veemodigste Taarer ledsagede underdanigste Begiæring, at Deres Excellence ville anbefale Hr. Justice Raad og Politie-Mester Horn, som ikke troer sin egen Myndighed tilstrækkelig nok heri, at lade mig faae al muĩig Assistence til at faae denne min undvigte eller bortstiaalne Datter tilbage. Jeg er saa meget vissere paa en naadig Bønhørelse, som det faderlige Hierte, med hvilken Hs. Maj. elsker alle sine Undersaatter, vist vil røres over en ulyksalig Fader, der er berøvet al sin forhen værende Trøst og Glæde. Hvorvit i øvrigt at slig en Forbrydelse, i Henseende til Staten, fortiener at undersøges og paatales, overlader ieg i største Ærbødighed til Deres Excellences

høyere Overveyelse og henlever i dybeste Underdanighed o. s. v.

Kiøbenhavn d. 18. Martij 1765.

4.

1765, 11. April.

Kong Frederik V.s Reskript til Grev C. C. Danneskjold-Laurvig.

Fridericus Quintus. V. S. B. T. Da Vi under d. 23 Martii sidstleden allernaadigst have befalet Vores Politiemester, Os Elskelig Justitz Raad Frederich Horn, at den Sag angaaende den for nogen Tiid siden af Dig bortførte Acteur Christopher Pauli Roses Datter Mette Maria Rose, paa det allernøyeste skulle undersøges, og Du nu, udi indgivne Memorial allerunderdanigst haver anholdet, at med denne Sags viidere Undersøgning maatte indeholdes, underkastende Dig allerunderdanigst Vores allernaadigste Villie, hvad vi derudi allernaadigst maatte finde for got at resolvere og befale, saa, efterat vi, saavel af det holdte Politie-Forhør, som andre til denne Sag henhørende Omstændigheder, have erfaret Dine i saa Maade begangne Forbrydelser, hvilke Vi ikke andet end med stor Mishag have kundet ansee, er nu hermed vores allernaadigste Villie og Befaling:

1. At Du, til hvad gudelig Brug Vi allernaadigst maatte finde for got, skal erlegge og betale tii Tusinde Rigsdaler.

2. Haver Du til bemelte Mette Maria Rose, som nu er udsat af sit hidtil havde Levebrod, at betale en aarlig Pension til Underholdning af toe hundrede Rigsdaler paa hendes Livstiid, eller indtil hun maatte komme i Egteskab, da Du eengang for alle haver at betale til hende trei Tusende Rigsdaler.

3. Til Acteur Christopher Pauli Rose, der i denne Sag haver forholdet sig som en retskaffen Fader, haver Du

ligeledes at betale en aarlig Pension af trei hundrede Rigsdaler paa hans Livs Tiid — og

4. haver Du at betale alle til denne Sags Undersøgning hidtil paagaaede Omkostninger.

I øvrigt ville Vi allernaadigst, at Du ufortøvet skal forføye Dig til Dit Grevskab i Vort Rige Norge og der indtil viidere forblive. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes etc.

Christiansborg d. 11. April 1765.

(Sjællandske Missiver 1765, Nr. 195).

ANMÆRKNINGER.

Side 1, Linje 1. Mit sidste Kladderie. Det sidste af C. D. Biehls Breve om Christian VI, dateret 13. Febr. 1784 (Hist. Tidsskr. 3. R. IV, 185 ff.).

2,14. Württemberg. Carl Christian Erdmann, Hertug af Württemberg-Oels, f. 1716, blev 1736 Generalmajor og 1738 (i Maj) Chef for 3. jydske nationale Rytterregiment og Oberstltnt. i Livgarden til Hest (i Juli), fik 1736 1000 Rdlr. aarligt Tillæg, der ophørte if. Kgl. Ordre af 17. Aug. 1746, 1746 Generalltnt., afg. 4. Dec. Aaret efter, † 1792. — 9 f. n. Markgrevinden. Sophie Christiane Grevinde af Wolffstein (1667—1737), g. 1687 m. Markgreve Christian Henrik af Brandenborg-Culmbach-Weverlingen (1661—1708), i hvilket Ægteskab hun blev Moder til Dronning Sophie Magdalene. Fra 1723 til sin Død boede hun i Danmark (H. L. Møller, Kong Kristian VI. og Grev Kristian Ernst af Stolberg-Wernigerode, 1889, 20 ff., 31, 87 ff., 227).

4,10. Sin første Prins. Prins Christian, f. 7. Juli 1745, d. 3. Juni 1747 paa Frederiksberg Slot. — 21. Moltke. Adam Gottlob Greve Moltke, f. 1710, fra 1730 Kammerpage, 1743 Hofmarskal og 1744 Overkæmmerer hos Kronprins Frederik; efter dennes Tronbestigelse Kongens Overhofmarskal og tillige Landets mest formaaende Mand, Geheimeraad, Lehnsgreve af Bregentved (1750) og Elefantridder (1752). Han afskedigedes 1766, 1. Juli, fra alle sine Embeder uden Pension, men havde dog 1768 Sæde i Konseillet, † 1792. G. 1735 m. Christiane Frederikke Brüggemann (1712—60).

5,11. Christian VII. betegnede A. G. Moltke paa Grund af hans røde Haar og lange Ben som: Oben Fuchs, unten Storch (Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds III, 388).

6,5 f. n. Prinsesse Louise Augusta blev døbt i Juli 1771, gift 1786 med Hertug Frederik Christian af Augustenborg. En Beskrivelse af Daabsfestlighederne i Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds III, 91 f.

7,5 f. n. Den italienske Opera. Operadirektør Pietro Mingotti aabnede 20. Dec. 1747 med sit Selskab Forestillingerne paa Charlottenborg (Overskou II, 49). — 4 f. n. Ridder Salen, den nuværende Festsal, havde den Gang et Galleri, hvortil der var Udgang fra Værelserne i øverste Etage. — I »Rechnung der Gelder, auf der Holsteinischen Reise 1743 ausgezalt«, anføres: 21. Nov. »Wie Ihro Kgl. Hoheiten beiderseits auf der Opera in Hamburg gegenwärtig waren, haben allerhöchst dieselben an denen Acteurs reichen lassen 200 Spec. Ducaten«.

8,1 f. n. En Kammer Laquai. Hermann Friedebech, var Kammerraad, da han 1754 ægtede Anna Petronille Mohr.

10,10. Sigter til Guldberg.

11,1. Hovmester Juul. Carl Juel til Taasinge (1706—67), fra 1743 Hofmester hos Kronprinsessen, 1746 Overhofmester hos Dronningen, 1747 Gehejmeraad, 1752 Overhofmester hos Dronning Juliane Marie, senere Overhofmester for Akademiet i Sorø, Stiftamtmand i Fyen og Gehejmekonferensraad. — 5. Repose: Repos, Trappeafsats.

12,6. sans dote: uden Medgift. Citat efter Molières l'Avare, i hvilken Harpagon er den begærlige Person efter Forbilledet Harpago hos Plautus.

14,11 f. n. Magasinet. Det almindelige Magasin i Kbhvn. til de fabrikerede Varers Modtagelse og Udlevering, oprettet ved kgl. Resolution af 22. Juli 1737 (Kommercekollegiets danske Forest. E. Holm, Danmark-Norges Hist. II, 456 ff.). — 4 f. n. Points: syede Kniplinger.

16,7 f. n. Rømeling. Kan være Rudolf Valdemar R. (1704—76), Generalmajor (1762), Chef for 2. smaalandske nat. Infanterireg., død som Generalltnt. — eller Christoffer Frederik R. (1700—60), Generalmajor (1756) og Chef for Rømelings hvervede Inf. Reg., — eller Jobst Conrad R. († 1756), var 1740 Chef for et hvervet Reg. i Norge, 1747 Generalmajor.

18,7 f. n. svælte = sulte. Endnu brugelig i fyensk og bornholmsk Mundart (stærk Fortidsform: svalt). — 4 f. n. Anna Sophie. Anna Sophie, Comtesse Reventlow, f. 1693, 1712 ophøjet til Fyrstinde af Slesvig og hemmelig viet til Kong Frederik IV., 1721 erklæret for Dronning og kronet, forvist ved kgl. Reskript efter Kongens Død til Clausholm. † 1743. — 3 f. n. Charlotta Amalia. Prinsesse Charlotte Amalie (1706—82), Kong Christian VI.s Søster.

19,9 f. n. Hertugerne. Christian August, Hertug af Augustenborg (1696—1754), blev 1716 Oberstltnt. i Eickstedts hvervede Inf. Reg.; 1717 Chef for Dronningens Livregiment, 1743 Generalltnt.;

1748 General. Han fik af Partikulærkassen bevilget en aarlig Pension fra 1. Apr. 1745 paa 6 Aar, hans 4 Døtre i samme Tid ialt 800 Rdlr. aarlig; Prinsesse Louise Sophie af Augustenborg 400 Rdlr. — Hans Sønner var: Frederik Christian, f. 1721, 1739 Kapt. i Dronningens Livreg.; 1744 Chef for slesvigske hvervede Inf. Reg., 1754 Generalmajor, 1758 Generalltnt., 1761 General; † 1794, — og Emil August, f. 1722, 1742 Kapt. i Dronn. Livreg., 1747 Oberst og Chef for sællandske hvervede Inf. Reg., 1755 Generalmajor, 1760 Generalltnt.; afsk. 1784 som General, † 1786. — Frederik Hertug af Glyksborg, f. 1707, 1716 Kapt. i Dronn. Livreg., 1729 Chef for oldenborgske hvervede Inf. Reg., 1749 Generalltnt., 1758 General; afsk. 1766, † s. A. — Frederik Carl Hertug af Nordborg-Pløen (1722—61), efter hvis Død Pløen kom tilbage til Danmark. — 7 f. n. Markgreven. Dronning Sophie Magdalene havde Brødrene Frederik Christian Markgreve af Brandenburg-Culmbach-Baireuth, f. 1708, 1725 Kapt. i Livgarden t. F., 1734 Oberst og Chef for fyenske Reg., 1736 Generalmajor; afsk. 1744 som Generalltnt. (hans hidtilværende Pension af 2000 Rdlr. aarlig, som han oppebar af Generalkommissariatet, blev strøget ved kgl. Res. af 7. Sept. 1746, og hans Pension af Partikulærkassen af 9000 Rdlr. aarlig if. kgl. Res. af 31. Dec. 1746 nedsat til 5000 Rdlr.), † 1769, — og Frederik Ernst, Markgreve af B.-C.-B., f. 1703, 1725 Oberstltnt. i fyenske hvervede Inf. Reg, 1728 Oberst og Chef for jydske hvervede Reg., 1730 Generalmajor, 1731 Statholder i Slesvig og Holsten, 1734 Generalltnt., 1739 Generalfeltmarskalltnt., 1745 Generalfeltmarskal og Øverstbefalende over den danske Hær (hans Pension af Partikulærkassen af 9749 Rdlr. blev 31. Dec. 1746 nedsat til 5000 Rdlr., ligesom den Godtgørelse, han hidtil havde havt for 36 Heste, bortfaldt), † 1762. — Fyrstinden af Østfrisland fik nedsat den hende af Kong Christian VI. bevilgede aarlige Pension af 16500 Rdlr. til 8000 Rdlr. (Partikulærkasseregnskaber, Rigsark.).

20,15. Jvfr. Beskrivelse over Kong Christian VI.s Lig-Procession, Kbh. 1747. Ved Kongens Castrum doloris bares den kongelige Krone af Hertugen af Sønderborg, Scepteret af Hertugen af Pløen, Æblet af Hertugen af Glyksborg og Sværdet af Hertugen af Württemberg. I Ligprocessionen fulgte efter de højeste Hofmænd, Gehejmeraader, Generaler og Admiraler Hertugerne af Württemberg, Glyksborg og Sønderborg, tilsidst Fyrstinden af Østfrisland. — 5 f. n. Den senere Konge Christian VII. fødtes 29. Jan. 1749 paa Christiansborg.

21,9. Prinsesse Louise, Kong Christian VI.s Datter, fødtes 19. Okt. 1726, viet 1. Okt. 1749 til Hertug Ernst Frederik Carl af

Sachsen-Hildburghausen (f. 1727, † 1780). Hun afgik ved Døden 1756 »7 August nachts 1 Uhr«, altsaa 8. Aug. paa Slottet i Hildburghausen (Børge Janssen, Prinsessen, 1906, Efterskrift og Noter, hvilken Bog novellistisk behandler Bendix Ahlefeldts Kærlighed til Prinsessen).

22,7. Frederik V. rejste 12. Maj 1749 til Norge (G. L. Baden. Frederik V.s Aarbog, 1832, 47). — 14. Frøken Alefeldt. Marie Elisabeth Ahlefeldt (1719—73), Datter af Gehejmeraad Bendix Ahlefeldt til Haselau, afgaaet som Hoffrøken 1748, 26. April, g. 1760 m. Frederik Greve Ahlefeldt til Grevskabet Langeland (1702—73). — Hendes Broder: Bendix Ahlefeldt, f. 1715, 1738 Fændrik i Garden til Fods, 1739 Sekondltnt., 1744 Hofjunker hos Enkedronningen og Kaptajn ved fyenske hvervede Inf. Reg. Han blev 2. Marts 1748 om Natten Kl. 2 arresteret i sit Hus og ført til Citadellet, siden til Munkholm, løsladt i Nov. 1752 og udnævnt til Kommandant paa Helgoland, 1759 Major, 1771 Landraad i Uetersen, † 1782 (L. Bobé, Slægten Ahlefeldts Hist. 1899, 48 ff., Henv. S. 40).

24,2. Detharding. Georg Vilhelm Detharding, f. 1728, Værkbase ved Artilleriet, 1751 Ltnt. af Inf., † 1770, Søn af Professor Detharding. At han har været Kaptajn, kan ikke eftervises (Livrentesocietetets Inskriptionsprot. 1747).

25,5. Til Munkholm. Jvfr. Tessin och Tessiniana, Stockholm 1819, 104: Prinsessan Louise hade en ovanlig embonpoint. Var älskad af en Kammarherre, Grefve Ahlefelt, som sattes på Munkholms Fästning.

27,10. Puerto. Kreditiv, udstedt af Ferdinand VI., for Paulus de Barrenechea, Greve af Puente-fuerte, Ridder af Alcantaraordenen, som Sendebud ved det danske Hof, dat. 25. Dec. 1746 (Tyske Kanc., U. Afd.: Spanien VIII, Kreditiver for spanske Gesandter).

28,16. Panier: Fiskebensskørt.

29,3. Biorns Plads, den nuværende Wilders Plads paa Christianshavn, anlagdes med det derværende Skibsværft o. 1735 af Handelsmanden Andreas Bjørn († 1750).

L. 6 f. n. Tre Scholarer. De tre Kadetter, der tilsatte Livet ved Steubens Forsøg, vare: Jakob Ernst v. Holten (Søn af Major Isebrand v. Holten og Christiane Charlotte v. Eldern), f. 11. Juni 1732 i Christiania, 1743 Landkadet, død 9. August. — Georg Ernst v. Poel (Søn af Oberst Gustav Ehrenreich v. Poel), f. 6. Jan. 1728 i Odense, 1743 Landkadet, død Natten efter Katastrofen, — og Magnus Johan Kruus (Søn af Lieutenant og Kommandant paa Færøerne Johan Peter Kruus), f. 11. Febr. 1732, 1747 Landkadet, død 12. Aug. Kongen bevilgede Holtens Moder en Pension af 60

Rdlr. aarlig af Pensionskassen, medens Kruus' efterladte 4 Søstre under 19. Aug. fik tillagt en aarlig Pension af 100 Rdlr. tilsammen (Krigskanc. Ref. Sager 1750, 12. Aug., Nr. 12, 18; 19. Aug.. Nr. 19; Finanskoll. Journ. 1793).

L. 11. Stæuben. Christian Ludvig v. Steuben (Søn af August v. St. og Charlotte Dorothea, Rigsgrevinde Efferen), 1740 surn. Kapt. ved holst. Fortifikation, 1742—56 Lærer i Mathematik og Fortifikation hos Landkadetterne, 1751 Major i Ing., afsk. 1756; fik 300 Rdlr. til sine »Inventioner« af Kongen. Denne havde lovet ham 8000 Rdlr. som Belønning for hans Opfindelser, men paa Grund af Tidernes Ugunst erholdt han kun 1000 Rdlr.; hans Svigersøn, Major Løwenstern fik Resten udbetalt, efter at han havde paavist Nytten af Steubens Opfindelser. Han døde som kar. Oberst 27. Apr. 1765 i Glückstadt. Gift med Agnes Dorothea Sophie van Swietering (Datteren, Anna Sophie Cornelia, f. 12. Sept. 1731). Jvfr. Oberstltnt. J. C. W. Hirsch' Saml. Mil. Enkekasse, Nr. 577 og Glückstadts Kirkebøger. Trykt Beretning af Steuben: Beantwortung einiger Einwürfe gegens neuerfundenes Geschwindschiessen. Coph. 1750. Se ogsaa Hist. Tidsskr. 4. R. II. 164 ff. — Den 8. Aug. skriver Steuben til Kongen: Ew. Kgl. Maj. geruhen einzusehen, dass die Kunst gewiss und geschwind zu schiessen, seine Richtigkeit hat und ich nicht die Schuld. Den die Canon ist gut und kan alle Stunde wieder gebraucht werden, ist auch das Unglück nicht von ihr herkommen, es ist eine andere Fatalität Schuld, nehmlich einer von denen Cadets hat, umb der allzugrossen Geschwindigkeit willen und dardurch Ew. Kgl. Maj. ein grösseres Vergnügen zu erwecken, die Deckels von den Cartusen abgenommen, die denn Feuer gefangen. Til Slut beder han Kongen om, mein Schiessen noch einmahl höchst genädigst anzuhören (Ref. Sager, 19. Aug. Nr. 2).

31,2. Taarene. C. D. Biehl siger: Brevvexling imellem fortroelige Venner II, 307: I Singularis skriver jeg Taar, og i Pluralis Taare.

32,2. Fru Hersleb. Catharine Magdalene Munch, Datter af Etatsraad og Højesteretsassessor Laurids Munch, † 30. Apr. 1804, 77 A., g. 23. Apr. 1755 m Hans Christopher Hersleb, 1722—88, Borgmester i Kbhvn. (1754—88), Medlem af Theaterdirektionen (1760—66), Konferensraad (1775). — 3. Agerskow. Uden Tvivl Birgitte Marie Graae, f. 1724, † 24. Aug. 1776 i Kbhvn., 52 Aar, g. 19. Dec. 1742 m. islandsk Købmand, senere Faktor og kgl. Agent (1763) Cai Pedersen Aggerskow, † 1783, 78 Aar (Adr. Av. 1776, Nr. 139. Kirkeb., Møllers Rangspersoner). — I Extraskatten for 1761, Vester Kvarter, Ny Kongens Gade 326, anføres som boende: Jeg, Cammer Raad og

Bogholder Christian Agerskov, ugift; min Broder, kgl. Factor ved den Islandske og Findmarkske Handel Key Agerskov, er gift med Madme Birgitte Marie Graae. Deres Børns Navne ere: Elisabeth Catharine Agerskov, over 12 Aar; Christian, f. 13. Jan. 1753; Helena Birgitta, f. 15. Sept. 1754: Christiana Margrethe, f. 15. Sept. 1757 og Friderich Michael, f. 31. Martii 1759. Logerende: Frue Catharine Margrethe sal. Regimentsqvarteermester Graaes Enke. Hr. Hof Junker von Cossel. 14. Okt. 1762.

L. 10. Gallerierne se 7, 4 f. n. Ogsaa Overskou (II, 49) har Angivelsen af 8 Mk. som Pris for Galleribilletterne.

33,7 f. n. Guldpulver. Et endnu for Aartier siden i københavnske Apoteker tilberedt Middel mod Krampe og Besvimelse. Det bestod af pulveriseret Klorguld (Bladguld), blandet med reven Pæonrod, Hjortetak og Kridt. I det 18. Aarhundredes 2. Halvdel nævnes Markgrevindens Guldpulver.

34,10. Greve Lærke. Christian Greve Lerche, f. 1692, blev 1746 General til Hest og Overkrigssekretær, 1751 ophøjet i Grevestanden, 1752 Gehejmeraad, † 1757.

35,2. von Krogen. Godske Hans v. Krogh, f. 1726, 1740 Page, 1753 Kammerjunker og 1760 Kammerherre, 1764 Stiftamtmand over Laaland-Falsters Stift, † 1808. — 9 f. n. Stolberg. Prins Ludvig Christian Stolberg-Gedern, f. 1720, blev 1740, 2. Sept., Kapt. i Kronprinsens Reg., s. A. Kammerherre, 1741, 16. Jan., forflyttet til Livgarden t. H., afskediget 1745, 18. Juni, gik til den engelske Armé i Nederlandene, 1746 Chef for et østerrigsk Fodregiment, 1748 Generalmajor, 1767 regerende Fyrste, † 1770 (H. L. Møller, Kong Kristian VI. og Grev Kristian Ernst Stolberg Wernigerode, 1889, 220). — 6 f. n. en anden. Her sigtes antagelig til Landgreve Carl af Hessen, hvem C. D. Biehl i sine Breve om Kong Christian VII. anklager for Delagtighed i dennes moralske Ødelæggelse, en Beskyldning, Landgreven selv har værget sig imod i de af ham dikterede Mémoires de mon temps. Jvfr. Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds III, 226.

36,7. Tillisch. Henrik Vilhelm Tillisch, f. 1720 paa Moss, 17 Aar gl. Page hos Kronprinsen, 1743 Kammerjunker, 1746 Amtmand over Stavanger, 1750 Etatsraad, 1756 Kammerherre, 1761 Generalvejmester, † 1761, g. 1752 m. Helena Margaretha v. Krogh (Pers.hist. Tidsskr. V, 118 ff.). — I Danske Mag. 5. R. III, 151 har Prof. E. Holm meddelt de mellem Kong Christian VI. og A. G. Moltke vekslede Breve vedrørende Prins Frederiks formentlige Udsvævelser. Kongen tilskrev Moltke under 17. Febr. 1744, om at tage baade Kronprinsen og Tillisch i Forhør. Moltke meddelte Kongen den følgende

Dag, at Kronprinsen havde bekendt, at han havde anmodet Kammerjunker Tillisch om at tilføre ham et Kvindemenneske, men at det ikke var sket. 19. Febr. gav Kongen Moltke Ordre til, at Tillisch »weil er bekantlich von sehr verliebten Temperament seyn soll«, skal fjernes fra sin Stilling og gøre en Rejse til sin Fader. I en Efterskrift anmoder han M. om at skynde paa, »dass Tillisch bald weg komt«. — Den i Hist. Tidsskr. 4. R. II., 298 aftrykte Billet fra Kronprinsen til Moltke staar sikkert i Forbindelse hermed.

37,18. le Fevre. Jean Pierre le Fevre (o. 1700—50), g. 1. 1744 m. Anna Elisabeth Claudi, 2. 1747 m. Judithe Marie Abbestée (1724—90). Se Pers.hist. Tidsskr. 4. R. II., 58.

38,7 f. n. Sperling og Holck. Se C. D. Biehls Breve om Kong Christian VII, 1901, 4.

40,2. Madame Hansen. Den Forbindelse, Kong Frederik V knyttede med en Person, der siden kaldte sig Madame de Hansen, er utvivlsomt sket under A. G. Moltkes Auspicier. Naar C. D. Biehl antager hende for at have været af lav Herkomst og i Tjeneste hos Berider Neppe, stemmer hun overens med nogle af General du Plat efterladte Optegnelser. Forholdet maa være begyndt senest 1746, da Else Hansen, som var hendes egentlige Navn, var o. 26 Aar, idet det ældste af hendes med Kongen avlede Børn, en Datter, er født 1747; næste Aar nedkom hun atter med en Datter; men hvor disse to ældste Børn ere fødte, vides ikke. Moltke sørgede for, at alt gik af i største Stilhed, og de tre Gange, hun herefter fødte Kongen Børn, fandt Nedkomsten Sted hos Moltkes Svoger, Major Heinen paa Ulriksholm i Fyen, hvis Hustru, Cathrine Brüggemann var Søster til den første Grevinde Moltke. Disse tre Børn, to Døtre og en Søn, ere døbte i Kjølstrup Kirke; som deres Fader er i Kirkebogen indført »Friderich Hansen, Skibsskriver fra Gottenborg til China«. Efter Sønnens Fødsel 1751 er Moderens Forhold til Kongen formentlig ophørt, og Catharina Maria de Hansen, som hun nu kaldte sig — i et Dokument med Tilføjelsen »sal. Sø-Capitain de Hansens Efterleverske« — tog Ophold paa Gaarden Kejrup, ikke langt fra Ulriksholm og ligeledes tilhørende Heinen. Her boede hun, indtil hun 1766 købte Gaarden Klarskov i Nabosognet Marslev. Men 1768 solgte hun Gaarden og 146 Tdr. Hartkorn i Aasum, som hun havde købt ved Ryttergodsets Salg, til den store Købmand i Odense Peter Eilschow og flyttede til Odense; Eilschow solgte øjeblikkelig Klarskov til Konsumptionsforpagteren Anders Haugsted i Odense, som 1771 atter skødede den til »velædle og velbyrdige Frue Catharina Maria de Hansen«, der igen flyttede til Klarskov, og her blev hun boende

indtil sin Død 4. Sept. 1784; i Marslev Kirkebog angives hendes Alder til 64 Aar, altsaa er hun født ca. 1720. Hun var en daarlig Økonom, og trods den gode Pension, 1000 Rdlr. aarlig (i vore Penge vel en 5000 Kr.), hun nød efter Frederik V.s Død, var hun bestandig i Pengeforlegenhed, laante hos Præsten Friis i Marslev og andre Venner og gjorde mange, dog forgæves Forsøg paa at komme i Besiddelse af de Penge, Kongen havde skænket hendes Døtre. I 1774 faldt Kreditorerne over hende, og Klarskov blev ved Auktion købt af den samme Anders Haugsted, der havde solgt hende den; hun blev derefter hans Lejer paa Gaarden, hvor hun synes at have levet paa en nogenlunde herskabelig Fod — hun holdt baade Kusk og Tjener, Heste og Køer —, havde et smukt Indbo, hvori Kongens Billede naturligvis ikke fattedes, og var vel forsynet med Klæder, deriblandt 26 Nathatte og 24 Natkapper. Endnu for en Menneskealder siden levede hendes afblegede Minde i Traditionen som en ikke synderlig elskværdig og lidet husholderisk Kone; i Marslev Kirke paapeges endnu det Sted, hvor hun ligger begravet; den for over 50 Aar siden afdøde Kammerherre Løwenhielm paa Vejrup mindedes, at han som halvvoksen i Sørgekappe havde været tilstede ved Ligfærden, der foregik med Datidens Pomp, Vokslys med Vaabenskjolde paa Alteret etc. Børnene var: 1. Frederikke Margrethe de Hansen, f. 1747, † i Rendsborg 26. Marts 1802, gift i Kjølstrup 27. Juni 1763 med Frederik Vilhelm Destinon. 2. Frederikke Cathrine de Hansen, f. 1748, † i Korsør 2. Maj 1822, gift i Kjølstrup 16. Juni 1764 med Hans Frederik von Lützau, Oberst af Infanteriet, f. 10. Jan. 1740, † 23. Marts 1789. 3. Anna Maria de Hansen, f. paa Ulriksholm 20. Juli 1749, † i Aalborg 10. Febr. 1809, gift paa Klarskov 19. Sept. 1767 med Peter Fehmann, Præsident i Trondhjem, v. Justitsraad, † 28. April 1782; skilte ved Kgl. Bevill. 3. Maj 1771. 2. Gang gift i Kornerup Præstegaard 28. April 1784 med Generalauditeur, Oberstl. Peter v. Meulengracht, † 1. Sept. 1812, 76 Aar. 4. Sophie Charlotte de Hansen, f. paa Ulriksholm 18. Juni 1750, † i Odense 24. Dec. 1779, gift paa Klarskov 7. August 1767 med Henri Alexis d'Origny, fransk Ritmester, dansk Oberst af Kavalleriet, f. i Reims 3. Marts 1720, † i Kjøbenhavn 4. Juli 1794. Paa hendes Ligkisteplade stod: »af den højst ansenligste Familie i Danmark«. 5. Ulrik Frederik de Hansen, døbt i Kjølstrup 27. Sept. 1751, begravet smstds. 28. Febr. 1752. Familietraditionen siger, at han var bestemt til at skulle have Bregentved; men da han døde, gav Kongen det til Moltke. Det passer imidlertid ikke med Aarstallene. — Til ovenstaaende

Meddelelser, der skyldes Hr. Landsarkivar G. L. Wads Velvilje, kan føjes: Hvert af Børnene af »velbaarne, meget ærede Frue von Hansen«, som Gehejmeraad V. A. von der Lühe i sin Egenskab af Maître des requêtes tiltaler hende, fik i Udstyr 3000 Rdlr. og en uopsigelig Obligation paa 7000 Rdlr., hvis Renter ogsaa nødes af deres Descendens: Frederikke Margrethe ved Res. af 19. Nov. 1763, Frederikke Catharine 1. Dec. 1764, Anna Maria 26. Sept. 1767, Sophie Charlotte 22. Aug. 1767 — ialt 28,000 Rdlr. eller ca. 150,000 Kr. i vore Penge (Partikulærkassens Regnskaber). — Pehr Fehmann, en Svensker, blev 1745 Kammerraad (1755 Justitsraad), 1746 Foged i Rakkestad og 1754—56 Magistratspræsident i Trondhjem. 1774 indkaldes hans og Hustru Anna Maria de Hansens Kreditorer (Adr. Av. 1774, Nr. 66). I første Ægteskab med Birgitte Johanne Giers havde han Datteren Marie Ingeborg, døbt 1. Okt. 1755, † 20. Maj 1844, g. m. Justitsraad Matthias Christian Clasen († 2. Marts 1829) og en Søn, der tog sig af Dage 1772 i Bergen af ulykkelig Kærlighed. Med A. M. de Hansen havde han Børnene: 1. Frederik, f. i Nyborg 10. Feb. 1769, † 1809; 2. Eva Conradine (tillagt Pension 1783), † 9. Okt. 1834; 3. Sara Petronella, f. 1771, † 3. Maj 1829, g. 1790 m. den svenske Digter Carl Gustaf af Leopold (Svenska Akademiens Handlinger 1862, 234). I Anreps Ättar-Taflor (II, 661) siges urigtigt, at hendes Moder var Brigitte Johanne Goës (Kong Frederik V.s Mätress); 4. Annette Thomine Christiane, † 27. Aug. 1865. I Saml. til det norske Folks Hist. IV, 320, siges fejlagtigt, at Fru Fehmanns Moder var Datter af Frøken Bonde. — P. v. Meulengracht var 1782 Kaptajn, da han blev Kontrollør i Brevik og endnu s. A. Overtoldbetjent i Drammen, 1788 Toldkasserer og Generalskibsmaaler i Trondhjem, afsk. 1791, tit. Generalauditør. — Frederikke Margrethe de Hansens Mand kaldes baade i Kjølstrup Kirkebog og i 1774 egenhændig Underskrift paa en af ham udstedt Obligation Friderich Wilhelm von Destinon, men i det kgl. Gavebrev af 19. Nov. 1763 Johan de Destinon. Peter Johan de D. fødtes 29. Febr. 1735 i Hamborg, blev 1757 Kaptajn i slesvigske hvervede Inf. Reg., 1772 Major i 1. slesv.-holst. Bataillon, 1775 Premiermajor i møenske Inf. Reg., 1795 Oberst og Chef for holst. Inf. Reg., afsk. 1800 som Generalmajor, † 25. Juli 1808 i Rendsborg (Medd. af Hr. Prof. Dr. v. Destinon i Kiel).

L. 13. Nielsen. Georg Nielsen (1710—97) 1746 Pagehovmester, 1755 Lærer for Kronprins Christian, 1766 Kabinetssekretær og Kabinetskasserer hos Dronning Caroline Mathilde, samt Kasserer ved Chatolkassen og Bibliothekar ved det kgl. Haandbibliothek. — 14. Neppe. Kammertjener Anton Neppe døde 15. Apr. 1782 i Fredensborg, 67 Aar, jvfr. 126. Han er vistnok Søn af den Lieut. Christoph

Gottfried Nebe, der 1717—23 havde Barn til Daaben i Kjølstrup Kirke, til hvilken Ulriksholm hørte. — 11 f. n. Hein. Ulrik Frederik v. Heinen (1695—1761), Major af Inf., g. m. Catharine v. Brüggemann (1709—90).

41,11. Brockenhuus. Henrik Adam Brockenhuus (1720—1803), 1744 Hofjunker og Aaret efter Staldmester hos Kronprinsen og Kammerjunker, 1752 Kammerherre, 1760 hvid Ridder, 1776 Stiftamtmand over Sjælland, 1779 Gehejmekonferensraad, 1783 Elefantridder. — Moltke fortalte J. Bülow, at Brockenhuus havde Brændevinsflasker i Lommen, som han gav Kongen at drikke af paa Jagten (J. Bülow: Dagbogsopt. 1791; Rigsark.; ogsaa Kapt. Kopperen sigter Brockenhuus for at have været den største Aarsag til Kongens Ulykke. Paa sine gamle Dage gik han i den Reventlowske Kreds som »den gode B.« eller »den lille Onkel«. Hans Portræt (Danmarks Adels Aarb. XIV, 96) viser et ret utiltalende Fysiognomi.

43,4. opdagede: røbede.

44,1. Horn. Frederik Horn, f. 1708, 1739 Højesteretsadvokat, 1750 Medlem af Theaterdirektionen, 1761 Politimester i Kbhvn., 1771 Justitiarius i Hof- og Stadsretten, Konferensraad, † 1781. Han var tillige Forfatter og skrev Satirer efter Holbergs Forbillede.

46,2 f. n. retskaffens. Denne Form findes hyppigt, ikke alene hos C. D. Biehls samtidige, bl. a. Rahbek (Den danske Tilskuer 1795, S. 61), men ogsaa hos senere Forfattere, som H. Hertz (Johannes Johnsen III, 156), Overskou (»en retskaffens lykkelig Mand«: Komedier V, 44), og endog hos Chr. Winther (»lært noget retskaffens«: En Morskabsbog for Børn, 94). Medd. af Hr. Docent O. Siesbye. Jvfr. S. 106, 5.

47,17. La Beaumelle. Laurent Angliviel de la Beaumelle (1726—73) fra Languedoc, kom 1747 som Hovmester for Overjægermester Grams Sønner til Kbhvn., udgav her 1748—50 Ugebladet »La Spectatrice danoise«, 1750 Professor i fransk Sprog og holdt Aaret efter Forelæsninger paa Charlottenborg, men maatte forlade Landet kort efter paa Grund af Skriftet »Mes pensées«. Jvfr. J. Clausen i Hist. Tidsskrift 7. R. I, 1—81; II, 577—86 samt Klopstocks Karakteristik i J. M. Lappenberg: Briefe von u. an Klopstock, 1867, 101.

48,5. Princesse Lovise. Prinsesse Louise (1750—1831), g. m. Landgreve Carl af Hessen-Cassel. — 14. Wilhelmine Caroline. Prinsesse Vilhelmine Caroline (1747—1820), g. 1764 m. Landgreve, siden Kurfyrste Vilhelm af Hessen-Cassel. — 17. Hendes Cammer Frue. Birgitte Cathrine Helmich, født von Printzen (Datter af Hiob Vilhelm v. P., senest Major i Cicignons Reg., bgr.

5. Apr. 1740 fra Garnisons Kirke i Kbhvn.). Kammerfrue hos Dronning Louise, † 12. Maj 1751; gift med Peter Helmich, 1717 Sekondltnt. i Soetaten, udmærkede sig under Tordenskjold ved Strømstad, 1719 Sekondltnt. ved Livgarden t. F., Kaptajn og Kompagnichef ved Paulsens hvervede Inf. Reg., † 21. Febr. 1738. De havde Sønnerne Andreas Vilhelm (f. 1731, † 14. Dec. 1758 ved Fregatten Falsters Brand paa Saffia Rhed) og Johan Henrik Helmich († Jan. 1752 som Kadet). Fru Helmich oppebar af Partikulærkammerets Kasse en aarlig Sum af 120 Rdlr. til at bestride Opdragelsen af den sidstnævnte Søn og hendes Broderborn Henrik Vilhelm (Premierltnt. i Soetaten, kasseret 1767) og Marquard Ludvig (f. 1735, † 1809, Lieutenant), Sønner af Kommandørkaptajn Frederik Vilhelm v. Printzen († 14. Jan 1748) og Hustru Susanne Elisabeth Letang (viede 22 Okt. 1734). (Kgl. Partikulærkammerregnskab 1750, 745; 1751, 790. Hof- og Civiletatens Assign. Prot. 1751, 197. Holmens og Garnisons Kirkebøger. Klingbergs Reg. o. Marineministeriets Arkiv, Oversekretærens Brevbog 1749, 72).

50,1. Labes. Inger Marie Hegaard, g. 21. Maj 1738 i Trin. Kirke m. Martin Labes (f. 1681 i Stolp i Pommern, 1714 Kirurg i Kbhvn., 1736—62 Divisionskirurg i Flaaden, 1740 Assessor i Collegium medicum, † 1766 i Kbhvn.). Hun fik som Diskretion for sin Tjeneste som Jordemoder ved Prinsesse Sophie Magdalenes Fødsel 300 Rdlr. udbetalt 14. Nov. 1746. — I Sjæll. Reg. 60, Nr. 210: Stadfæstelse paa Martin Labes' og Hustru Inger Maries Testamente af 1747. Af 1. Ægteskab med Hedevig Natke havde han to Døtre: Marie, g. m. Kirurg J. H. Voltelen, og Engelke, g. m. Klædekræmmer Jørgensen.

51,4 f. n. Om Dronningens Sygdom og Død se A. Lübbers: De oldenborgske Kongers Sygdomme og Død. 1906, 201 ff.

52,2 f. n. Wolert. Hans Friederich Wohlert, f. 29. Sept. 1703 i Kiel, 1739 Regimentsfeltskær ved Hestgarden, 1747 Hofkirurg (afgaaet 1767), i hvilken Stilling det faldt i hans Lod at foretage den yderst vanskelige Operation paa Dronning Louise i hendes dødelige Sygdom (indeklemt Navlebrok i Svangerskab). Han nød stor Anseelse som Læge og Menneske. Død 18. Nov. 1779. (Hans Data efter Livrentesocietetets Inskriptionsprot., C. D. Biehls Breve om Kong Christian VII., 185. Han var ikke ugift, som angivet i Biogr. Lex. Ansøgning fra hans Enke Mette Christine Fabritius om Pension, dat. Slesvig 28. Febr. 1781 (Postkassen, Pensioner Rentekammeret 1776—86). Han blev gift i Kbhvn. 1740, men da Nikolaj Kirkes Bøger er brændte, har man ikke tidligere kendt hendes Navn. Et

Portræt af Wohlert ejes af Frk. Ida Rottbøll, hvis Bedstemoder var en Broderdatter af Wohlert.

54,13. Piper. Hans Piper, f. 1703, Dr. med. i Halle 1731, Læge ved Krigshospitalet paa Ladegaarden, 1747 Hofmedikus, 1750 Livmedikus, 1768 Etatsraad, † 1776 (K. Carøe: Den danske Lægestand, Doktorer og Licentiater, 1909, S. 100).

55,14. Fregadderen. Af det tyske vergattern (mhtysk: vergatern), i Militærsproget at røre Trommen til Samling eller Afløsning. Ordet stammer muligvis fra, at Faldgitteret paa de gamle Borge gik ned, medens Vagterne afløstes. Ordet benyttedes endnu 1866 i den danske Hær (Medd. af Hr. Oberstltnt. J. C. W. Hirsch). — 21. slog Trommen paa Ryggen, d. v. s. slaa paa den omvendte Tromme, for at Hvirvelen kan lyde mere hul. — 4 f. n. Folkets heftige Sorg over Dronningens Død skildres i Overensstemmelse med C. D. Biehl af P. F. Suhm (Nyt hist. Tidsskr. IV, S. 531).

56,4. Bernsdorff. Grev J. H. E. Bernstorff var 1751 bleven Gehejmeraad i Konseillet, Udenrigsminister og Præsident i tyske Kancelli.

57,8 f. n. Generalinde Numsen. Anna Sophie Margrethe Marie Thomasine, født v. Ingenhafen (Datter af Generalmajor Johan Peter v. Ingenhafen), f. 8. Marts 1705 paa Faarupgaard, døbt i Jellinge Kirke, Kammerfrøken hos Dronning Anna Sophie, 1772—73 Overhofmesterinde hos Kronprinsen, 1773 Dekanesse i Vallø, † 8. Okt. 1776 paa Lovenborg, g. 18. Dec. 1725 i Kbhvn. m. Mikael Numsen, Overkrigssekretær, Feltmarskal og Kommandant i Kbhvn., f. 1686, † 1757. — 6 f. n. sin Daatter. Maria v. Numsen, f. 18. Sept. 1733, † 4. Maj 1765, g. 20. Okt. 1752 m. Gehejmeraad, Kammerherre, Stiftamtmand Eggert Christopher Greve Knuth til Knuthenborg, f. 1722, † 1776.

58,1. Hendes yngre Søster. Frederikke Anna v. Numsen, f. 12. Sept. 1732, Hofdame hos Prinsesse Louise, † 24. Maj 1809 i Næstved; g. 2. (29.) Juni 1777 m. Gehejmekonferensraad, Kammerherre, Amtmand Johan Rudolph Bielke, f. 8. Aug. 1746 i Kiel, † 28. Nov. 1813 i Næstved (Kirkebogen og Skifte). I Danmarks Adels Aarbog XXIII, 334, anføres urigtigt som Bielkes Hustru den førnævntes Søster, Benedikte Øllegaard Margrethe, f. 4. Juli 1742, begr. 1 Aug. s. A. fra Holmens Kirke, en Maaned gammel. — 7. Luxdorph noterer i sin Skrivekalender 1758, 1. April. En Tyve Complot opdages, som har stoelet paa Slottet endog i Kongens eeget Cabinet, deriblant Cammer Herre Rosenkrantzes Tienere og Grev Schacks Løbere (Ny kgl. Saml. 386c II 8vo). — 9 f. n. Oberhovmesterinde. Anna Margrethe v. Brandt, Datter af Overrentemester Peder

v. Brandt, f. 1685, gift 1716 m. Gehejmeraad, Generalltnt. Frederik Vilhelm v. Schmettau (1662—1735), fra 1752 Hovmesterinde hos Prins Frederik, fik ved sin Afgang som saadan 31. Jan. 1758 3000 Rdlr. i Gratiale (Assignations Kont. Res. 1758, 8), Dekanesse i Vallo, † 1768.

60,6. Frøken Briand. Enten Elisabeth Sophie de Briand de Crévecoeur (f. 1735, † 26. Febr. 1802), eller hendes Søster Vilhelmine Louise (f. 1737, † 1792), Døtre af Portrætmaler, Kancelliraad Jean Briand de C. og Philiberte Marie le Fèvre. De oppebar begge Pensioner af Skatkammeret 1784.

61,13. Geheime Raad Dehn. Frederik Ludvig Greve Dehn, f. 1697, først brunsvig-lyneborgsk Gehejmeraad, købte 1730 Godset Ludvigsborg (Kohoved) i Slesvig, 1739—42 dansk Gesandt i Madrid, 1750 Gehejmeraad i Konseillet, indledede 1752 Giftermaalet mellem Kong Frederik V. og Prinsesse Juliane Marie af Brunsvig-Lyneborg, 1762—68 Statholder i Hertugdømmerne, 1768 dansk Greve, blaa Ridder, † 1771. — Juliane Marie. Om Kongens Uvilje mod Dronning Juliane Marie findes en Udtalelse i Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds III 129: Friederich V. sagte Bluhme wiederholt von seiner Dame: Sie taugt nicht. Dies erzählte mir (d. e. Grevinde Louise Stolberg) damals Bluhme, als es geschahe.

62,14. Greve Laurvig. Frederik Ludvig Greve Danneskjold-Laurvigen (1717—62), 1746 Generaladjutant hos Kongen, 1749 Chef for Kongens Livreg., 1762 Generallieutenant. — 16. D. Biehls Beretning om Dronning Juliane Maries formentlige Frugtsommelighed stemmer overens med den engelske Resident Titleys Depescher (E. Holm: Danm.-Norges Hist. III, 2, S. 506).

64,10. han holdt op at tale, d. e. Brockenhuus' Tjener.

65,11. Frøken Bonde. Cassandra Brockenhuus Bonde, født o. 1728, vistnok paa Frederikshald (Kirkebøgerne brændte). Datter af Kaptajn ved Skiløberne Johan Bonde († 25. Marts 1734) og Else Jørgensdatter Sindsen († 1756, 66 Aar gl., begraven fra Garnisons Kirke i Kbhvn.), siges i 1744 at være umyndig og yngre end Søsteren Vibeke Ernestine Bonde, konfirmeret i Akershus Slotskirke 1739 († 2. Jan. 1786 i Kristianssand, 60 Aar gl., g. m. Fattigforstander Christian Petersen († 17. Marts 1787 smstds., 53 Aar gl.), og altsaa vel født o. 1728. Naar Faderen angives at høre til den bekendte Slægt Bonde, maa herved vel forstaas den berømte svenske Adelsæt, men dette er vistnok urigtigt. 1744 havde hans Enke og Døtre en Injurieproces mod deres Husvært Cramer, der havde beskyldt Cassandra og Vibeke for at være »Carnallie H....«, og deres Levnet synes ikke at have været helt ulasteligt. Et Slægtskab med General

Arnold kan ikke paavises, men maaske har Cassandra været i Slægt med Generalens Moder. I København blev hun o. 1759 (i 1773 siger hun: for 13—14 Aar siden) gift med Maurits Antoni Schweder (døbt i Skien 18. Marts 1727), der 1764 blev Byfoged og Politimester i Kristianssand, men i 1773 afsat af Højesteret, hvorefter han levede som Sagfører († 14. Sept. 1795, 69 Aar gl.). Konen havde da forlængst forladt ham; 1773 indgav hun fra Kbhvn. Ansøgning om Pension, da hun paa Grund af Mandens Behandling havde set sig nødt til at fly fra Huset og retirere sig til sine Venner i Kbhvn., hvor hun i en fem Aars Tid havde maattet ernære sig af sine Hænders Gerning (Medd. af Hr. Arkivar Thomle, Ref. Sager 1734, 16. Apr., § 24). Den »dydædle Jomfru Cassandra Bonde« fik 1756 11. Juni af Maler Peter Frimand Skøde paa et Hus, liggende lige over for Holmens Kirke Nr. 337, nu Nr. 28. Som Laugværge for hende underskriver Søren Jensen Bonde. 1761, 24. Juli, sælger Købmand i Skien M. A. Schweder og Hustru »Cassandra Brockenhuus de Bonde« Huset (Skøde- og Panteprot. samt Obligationsprot. 21. Juni 1756 i Thinglæsningskontoret. Indkvarteringslister i Raadstuearkivet). Resultaterne af denne Undersøgelse vidner om C. D. Biehls store Paalidelighed i de af hende meddelte Personalia og Enkeltheder i det hele taget. — 18. Arnold, Hans Jacob (1669—1758), 1736 kommanderende General i Norge, 1749 Feltmarskal; han var gift med Karen Tonsberg († 1737). — 20. Slangebusk. Henrik Georg Schlanbusch, døbt 5. Jan. 1719 i Kongsberg, blev 1736 Fændrik i Livgarden til Fods, 1738 Sekond- og 1743 Premierltnt., 1749 Kapt. i Ulrichsdals hvervede Inf. Reg. i Norge, hvor han siden avancerede til Generalmajor og Chef for 2. oplandske nat. Inf. Reg., † 1785, gift 16. Marts 1756 paa Kongsberg m. Catharine Stuckenbrock, døbt 30. Sept. 1741 i Kongsberg, † 1783, D. af Etatsraad og Berghauptmand S (Mil. Enkekasse Nr. 1975).

67,3 f. n. Holst, en Fætter af Greven. Holstein, Fætter til Grev Johan Ludvig Holstein-Ledreborg.

68,2. Mad. Winge. Jens Bertelsen Greys (1677—1760), Præstesøn fra Grejs og Student, fra 1718 Degn i Greve-Kildebrønde, havde Døtrene Valborg, Sophie Hedevig og Charlotte Amalie. Valborg, f. 1721, ægtede 1. (20. Febr. 1739 i Greve) Frederik Lohmann, Gæstgiver i Køge, og havde i dette Ægteskab Sønnen Frederik Lohmann (f. 3. Febr. 1740 i Køge, 1762 Fændrik réformé i fyenske hvervede Inf. Reg., 1763 Sekondltnt., 1770 Premierltnt. ved norske Livregiment, † 10. April 1779); anden Gang (14. Dec. 1752) Laurentius Lauritsen Stub, 1723—77, Præst i Hellested og Højby, hvem hun fødte Sønnen Otto Frederik Stub, f. 1753, 1764 Søkadet,

1774 Sekondltnt., død som Kommandør 1827. Sophie Hedevig, f. 1727, † 29. Apr. 1792, g. m. Christian Sommerfeldt Nerenst, f. 1736, 1764 Toldkontrollør ved Børskontoret, 1776 Konsumtionsskriver, s. A. virkelig Kammerraad, 1777 Renteskriver i københavnsk-sællandske Toldkontor, 1780 Toldinspektør i Kbhvn., fik fra 1795 1300 Rdlr. i Gage, afsk. 1797 med 1200 Rdlr. Pension, hvoraf to Tredjedele udrededes af den kgl. Kasse, † 9 Okt. 1813. — Charlotte Amalie, f. 1732, ægtede 3. Dec. 1753 Skibspræst Peder Winge. Komponisten Povl Rasmussen fortæller i sine spredte Notitser om samtidige som Regel meget paalidelige, at hun som Enke boede i Greve. Under et Besøg hos A. G. Moltke paa Bregentved saa Kongen hende paa en Spadseretur i Skoven, blev »fortryllet« af hende, indledede et Forhold til hende og lejede paa Vandkunsten en smuk Bolig til hende. C. D Biehl siger andetsteds, at hendes Forhold som Pige, Kone og Enke var ustraffeligt og hendes Rygte ubesmittet indtil hendes Bekendtskab med Kongen, der varede gennem de fire sidste Aar af hans Liv, da han var meget svag og sygelig (Greve Kirkebøger. Pershist. Tidsskr. 3. R V, 59 f. Sorø Akademie Indbydelsesskrift 1867, 35 ff. Generaltoldkammerets Resolutionsprot. — Huset nu Nr 3 blev 1761, 10. Aug., tilskødet den S. 78 nævnte Kammerlakai Julius Kaas, 1765, 28. Okt., Mad. Winge, der 1768, 20. Juni, overdrog det til Tømmerhandler Jakob Aagesen (Skøde og Panteprotokoller i Tinglæsningskontoret. I Extraskatten 1761, Vester Kvarter Nr. 255, Vandkunsten, har Mad. Winge selv nedskrevet følgende med en meget smuk Haand Charlotte Amalia sl. Winge, haver min Sødster hos mig, Sophie Hedwig, og Dorothea Sophia Alemsterup' samt Hr. Fendrich Friderich Lohmann. Stuepige Gertrue, Kockepige Elsebeth. Til Leie boer her ingen i Huuset uden de ovenmelte.

69,16. Ræder. Christian Frederik Røder af en gammel sachsisk Adelsslægt 1725—67 til Hovedgaard ved Horsens, blev 1748 Jagtjunker, 1750 Kammerjunker, 1760 Jægermester i Nørrejylland og Hofjægermester, g. 1753 m. Ingeborg Marie Thombsen, † 22. Nov. 1786, 52 Aar, i Helsingør, Datter af Kancelliraad Jørgen T. og Maria Dorothea Klaumann Pershist. Tidsskr. 5. R. IV, 184 f.. Deres Datter Charlotte Dorothea blev gift med Kammerherre, Oberst Andreas Undall. — I. M. Røder boede 1778 i København hos sin Svigersøn. I en Ansøgning af dette Aar meddeler hun, at hun ved sin Fader Justitsraad Thombsens Død mistede mere end 40.000 Rdlr., Arven efter Moderen, Bedsteforældre og Tanten.

70,12. Frøken Lehn. Cathrine Margarethe Lehn 1731—88, Datter af Abraham Lehn til Fuglsang, Prierskov og Berritsgaard.

g. 1759 m. Kammerjunker Christopher Georg v. Wallmoden, der med hende fik de to førstnævnte Godser og som siden blev Amtmand over Møens Amt og Gehejmeraad. — 11 f. n. den sidste, herefter underforstaaet Kusine. Fru v. Wallmodens Farmoder var Cathrine Elisabeth Kreyer (g. m. Vinhandler Abraham Lehn), Datter af Justitsraad Lorentz Kreyer. Dennes anden Datter Magdalene blev gift m. Landsdommer Conrad v. Bøfecke; dette Ægtepars Datter blev gift m. C. D. Biehls Morbroder F. L. Brøer, se S. 272. — 2 f. n. Rabe. Kammerfrøken hos Enkedronningen var Margrethe v. Raben, afgik som saadan 1773, 1. Sept., og fik i Affinding« 2500 Rdlr. Jvfr. C. D. Biehls Breve om Kong Christian VII, 1901, 164.

71.9. Jvfr. E. Holm: Danmark-Norges Hist. III, 2, 363.

74.13. Om Bankpanikken 1762 se E. Holm: Danmark-Norges Hist. III, 2, 220 f.

76.10. betagen, men endog, herefter underforstaaet betagen. — 3 f. n. udmerkede Koldsindighed: fremtrædende Koldsindighed. Jvfr. hermed den gennem Grevinde L. Stolberg refererede Ytring af Kongen til Bluhme: »Das Volk liebt mich nicht, aber mein Sohn wird machen, dass man mich wieder lieben wird« (Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds III, 129).

77.17. Sygehistorien meddelt af A. Lübbers: De oldenborgske Kongers Sygdomme og Død, 1906, 189 ff.

78.7 f. n. Julius Kos. Kammerlakaj Julius Kaas (Koss), ÷ o. 1796.

82.1 f. n. den Sag. C. D. Biehls Fremstilling af M. M. Roses Bortførelse er paa næsten alle Punkter tilforladelig, hvad en Undersøgelse af Sagens Akter viser. Disse fattes delvis, men kan suppleres ved de i Arkivet paa Tranekjær Slot bevarede Papirer vedrørende Sagen (A. Friis: Bernstorffske Papirer I, 329. II, 358).

83.6. Rose. Christopher Pauli Rose, f. 1723 i Kbhvn., Student, fra Skuepladsens Aabning 1747 i mange Aar en af de mest yndede Skuespillere, først i Komedien, senere i det rørende Skuespil; særlig som Lystspilelsker i unge Aar gjorde han megen Lykke ved sit smukke Ydre, sin lette Gang og Holdning og sit behagelige Organ. Han døde 1784. Hans første Ægteskab med Gertrud Lemvig var ulykkeligt, hans Liv var »en Kæde af Uordentligheder«. 1779 ægtede han Elisabeth Caroline Amalie Bøttger. — Prof. J. C. Kall skriver i Efterskriften til et, Kbhfn. 16de Martii 1765 dateret Brev: »Jeg kand ikke undlade at melde Dig noget Nyt, som har sadt heele Byen i Bevægelse: Actricen Jomfrue Rose er i Mandags Aftes bleven bortført fra Comedie Huset og holdes skiult her i Byen; hendes Fader er hart ad rasende derover og giør sig al Umage for at faae Spor paa hende saavelsom paa hands Kone, som har været

Medvider deri, for at sette dem begge i Tugthuset; dog vil det vel neppe gaae ham an, efter di hun er i alt for mægtige Hænder. Der blev sendt Mr. Rose een Billet, af Indhold, at hand skulde ikke være bekymret over hands Datters Udeblivelse; ved Læsningen fik hand et stærk Slag, som adskillige Gange siden skal være overfaldet ham. Hand ynkes af alle, da han altiid har søgt at bevare hende for de Farer, hendes Stand førte med sig.« (Medd. af Hr. Skuespiller R. Neiiendam).

83,20. Laurvig. Christian Conrad Greve Danneskjold-Laurvigen (1723–83), blev 1746 Kommandør, 1755 Kontreadmiral, 1758 Viceadmiral, 1767 Admiral, Overkrigssekretær og Deputeret i General-Krigskommissariatet, afsk. 1770 (18. Sept.) og levede derefter til sin Død paa sit Grevskab i Norge. Han blev 1743 gift med Dorothea Sophie v. Holstein. Hans glimrende Løbebane var ikke fortjent, og han efterlod sig et mindre hæderligt Eftermæle som en udsvævende Person og slet Husholder.

84,3. høyer eller Træld: saaledes i Manuskriptet, hvormed menes, enten en højere staaende Mand eller en ganske ringe (Træl). — 7. Schütz. Christian Ludvig Schütz, f. 1735, 1760 Sekretær i tyske Kancelli og ved de udenrigske Sager, 1766 Kancelliraad, 1771 Deputeret i tyske Kancelli, afgaaet 1804, 1779 Konferensraad, 1803 hvid Ridder og 1810 Gehejmekonferensraad. — 4 f. n. Jomfrue Bøttger, Roses senere Hustru. — 2 f. n. Marchall. Jean Marschalls Traktørsted laa paa Hjørnet af Vingaardsstræde og Laxegade (Reverentsgade). Jvfr. C. Bruun: Kjøbenhavn III, 633; Overskou: Den danske Skueplads II, 99.

85,4 f. n. Horn, se S. 258.

87,11. Falkenskiold. Seneca Otto Falkenskiold, f. i Slagelse 12. April 1737, 1746 Landkadet, 1756 Kadetkorporal, s. A. Kadetsergeant, 1758 Sekondltnt. i Kongens Livreg., 1761 Kapt. af Inf. I fransk Tjeneste blev han saaret i Syvaarskrigen. 1764 blev han forsat til Delmenhorstske hvervede Inf. Reg., 1768 (27. Maj) Generaladjutant hos Kongen, 1769 Kammerherre, gik i russisk Tjeneste, udmærkede sig i Tyrkerkrigen, blev dekoreret med Georgskorset og forfremmet til Oberst, tilbagekaldt 1770, 16. Sept., ved Kabinetsordre, 1771, 27. Marts, Oberst af Inf., efter 13. Febr. at være udnævnt til Chef for danske Livreg.; 9. Nov. s. A. Deputeret i Generalitets- og Kommissariatskollegiet. Som Tilhænger af Struensee blev han styrtet ved dennes Fald, indsat 20. Jan. paa Gammelholms Hovedvagt; 14. Juni udgik Ordre til at bringe ham til Munkholm, hvor han ankom 4. Aug. Han blev løsladt 21. Aug. 1776 mod at indgaa Forpligtelse ikke at indtræde i nogen fremmed Magts

Tjeneste. 1788 blev han kaldt tilbage fra Schweitz, hvor han boede, og udnævntes til Generalmajor, men før hans Ankomst var der sluttet Vaabenstilstand. Han døde ugift 1820 i Lausanne (Oberst J. C. W. Hirsch' Saml. Ref. Sager 1761, 2. Apr., § 28. Admiralitets og Kommiss. Koll. Res. 1772. 24. — Af Koncepter til Breve til Arveprins Frederik fra Greve Ernst Schimmelmann ses det, at denne har virket for Falkenskiolds Løsladelse 1775. I et af hine hedder det: »Je tremblerai de parler à V. A. R. du colonel F., mais le cruel état où il se trouve, une maladie qui le fera bientôt périr, son repentir qui le rend digne de pitié me rendent mon courage. Je sais qu'il a eu des torts punissables envers V. A. R. Je ne puis l'excuser — son délire — il avoit des moments malheureux.« Schimmelmann har gjort Udkast til en i ydmyge Vendinger affattet Afbigt til Arveprinsen (Arkivet paa Lindenborg).

88,10. Frits Moltke. Christian Frederik Greve Moltke (1736—71), Søn af A. G. Moltke, blev 1761 i Forening med Kbhvns. Overpræsident Overdirektør for Komediehuset og den italienske Opera, 1765 Deputeret for Finanserne, 1767 Overhofmarskal og Gehejmeraad. — 4 f. n. En Afskrift. Bilag Nr. 3, det anonyme, i Indhold og Sprog (paa fransk) ganske taabelige Brev er aftrykt i Hist. Tidsskr. 3. R. IV, 311 f., men udelades her. C. D. Biehls stemmer næsten bogstavret med den Genpart, der findes i Bilag til Oversekretærens Brevbog 1765.

89,1. Reventklau. Ditlev Greve Reventlow (1712—83), 1736 Kammerjunker hos Dronning Sophie Magdalene, 1746 Kammerherre, 1749 Overpræsident i Altona, 1751—54 Gesandt i Paris, fra 1755 Hofmester og fra 1763 Overhofmester hos Kronprins Christian (VII.), hvem han opdrog strengt, men næppe mishandlede. 1763 Gehejmeraad i Konseillet, 1764 1. Deputeret for Finanserne, 1766 Overkammerherre (Jvfr. A. Friis: A. P. Bernstorff og O. Høegh Guldberg, 1899, 268, og Samme: Bernstorffske Papirer 1—2). — 8. Greve Ahlefeldt. (Vel Greve Conrad Vilhelm Ahlefeldt (1707—91), 1763 Overkrigssekretær, General af Kavalleriet og Guvernør (Kommandant) over Københavns og Christianshavns Fæstning. Han og Danneskjold-Laurvig var Fætre.

90,9. Hielmstierne. Henrik Henriksen, f. 1715, blev 1736 Cand. theol., 1738 Sekretær og 1750 Assessor i danske Kancelli, adlet 1747 med Navnet Hjelmstjerne, 1776 Justitiarius i Højesteret, 1777 Gehejmeraad. Han er mest bekendt som Bogelsker.

91,6. Thott. Otto Greve Thott (1703—85). 1735 Deputeret i Økonomi- og Kommercekollegiet, 1746—59 1. Deputeret i Finanserne og 1758 Medlem af Konseillet, 1763 Oversekretær i danske

Kancelli og Patron for Universitetet, afgaaet 1770 fra sine Embeder, fik 1772 atter Sæde i Statsraadet og blev Medlem af talrige Kommissioner og Direktioner. T. var en ivrig og meget kyndig Bogsamler; hans Bibliothek omfattede over 120,000 Bind. — 6 f. n. Ahlefelt. Vistnok Eiler Christopher Ahlefeldt (1736—1806), fra 1758 Kammerjunker hos Prinsesse Sophie Magdalene.

95,2 f. n. Ordrer. Ordre fra Thott til Horn af 19. Marts om »paa det nøjeste at eftersøge Roses Datter«, og til de Deputerede i det kombinerede Admiralitets- og Generalkommissariats Kollegium, at Kongen har befalet Politimester Horn »at forhøre vedkommende angaaende den for nogle Dage siden bortkomne Datter af Aktor Rose« (Oversekretærens Brevbog 1765, 182, 200). — 16. Violon Jacobsen. Hans Henrich Jacobsen, 1762—86 Oboist i det kgl. Kapel, Hofdansemusikinspektør 1771—92, derefter Stadsmusikant, † 1795 (C. Thrane, Fra Hofviolonernes Tid, 1908, 443).

97,9 f. n. Bornemann. Vilhelm Bornemann (1731—1801), fra 1753 Avditør, 1763 Præsident i Inkvisitionskommissionen og Generalavditør, 1766 Viceraadmand i Kbhvn. og Meddirektør ved de danske Skuespil, 1771—72 var han Politidirektør, blev 1774 virkelig Generalavditør, senere Konferensraad. Han havde megen Interesse for Theatret og oversatte bl. a. Corneilles Polyeuctes Martyr paa danske Vers (Kbh. 1763).

99,5. Hauch. Andreas Hauch (1708—82), 1763 1. Deputeret i Generalkrigsdirektoriet og Overkrigssekretær, 1765 Generallieutenant og Kommandant paa Kronborg, 1774 General. — 9. St. Germain. Claude Louis Greve de St. Germain (1707—78), deltog i de fire flanderske Felttog og blev Generalltnt., 1761 dansk Generalfeltmarskal og overtog Kommandoen over de i Holsten samlede Tropper og stod i Juli 1762 rede til at rykke ind i Meklenborg mod Russerne med en Hær paa 27,000 Mand. Kort efter Frederik V.s Død blev han styrtet, indkaldtes atter 1767 og 1771. Han fik 1775 Overbefalingen over den franske Hær.

100,8 f. n. Anchersen. Johan Joakim Anchersen (1721—85), Højesteretsassessor, Konferensraad.

105,13. Hoglandt. Simon Hooglant (1712—89), død som Viceadmiral, paa den Tid Kommandørkaptajn. Han kaldes af Louise Stolberg »en Creatur« af Grev Laurvig (Efterl. Papirer fra den Reventlowske Familiekreds III, 4). — Steffensen. Ole Stephansen (1714—91) var 1765 Kommandørkaptajn, død som Viceadmiral. — Marchal, se S. 84, 2 f. n.

106,8. 12. April. Brev fra O. Thott til A. G. Moltke, om at udstede et Pas for Grev Laurvig, der 14. s. M. vil tiltræde Rejsen til

Norge gennem Sverige (Overs. Brevb. 397). — 7 f. n. Oversekretær O. Thott tilskriver 11. April de Deputerede i Admiralitets- og Søetats General-Kommissariatet, at Kongen har befalet, at Kaptajn Falkenskiold »formedelst han kan anses som Mellemhandlere i denne Sag, skal degraderes paa 3 Maaneder«. Kommandørkaptajn Stephansen »som i Sagen angaaende Acteur Roses bortførte Datter har gjort sig hemmelig mistænkt, derom at have havt Videnskab, skal offentlig irettesættes«. Kommandørkaptajn Hogland »som ikke herudi har opført sig ganske forsigtig, skal gives nogen Erindring og Advaring« (Oversekretærens Brevbog 1765, 394).

107,5. 1765, 8. Maj, udstedt kgl. Resolution, at den hidtil værende lovmæssige Degradation af Officerer skal forandres til en Fæstningsarrest i Citadellet Frederikshavn, Fæstningen Rendsborg, Frederikssten, Trondhjem, Munkholm og paa Bornholm, men ingen paa Kronborg. Falkenskiold skal hensættes i Citadellet (Res. auf des Gen. Kriegs Dir. Vorstell. April—Juni 1765). — 1765, 24. Marts, meddeler Ahlefeldt, at der er indkommet 3 Breve til den paa Hovedvagten siddende Kaptajn Falkenskiold (Krigsdirekt. Indk. Infanterisager Jan.—Marts 1765, 175, 188, 230). — 15. Jfr. Rose skulde ved Kgl. Reskript af 11. April 1765 opholde sig i to Aar paa Landet i et ærbart og stille Hus; ved Udløbet af hvert Aar skulde der af Husfaderen udstedes et Vidnesbyrd om hendes Vandel i det forløbne Tidsrum. Fra Politimester Horn kom hun i Huset hos Præsten i Lidemark A. N. J. Ryge, der 20. April 1766, da hun havde tilbragt nøjagtigt et Aar hos ham, giver hende det Vidnesbyrd, at hun i den Tid har »ført et stille, ærbart og sømmeligt Væsen« (Sjæll. Missiver. 1765, 195). — 17. C. P. Rose ansøgte 25. Nov. 1767 Magistraten om, at de Datteren tilhørende og i en forseglet Æske i Overformynderiet opbevarede Pretiosa og Nips maatte sælges ved Auktion, for at de ikke enten skulde fordærves eller gaa af Mode. Dette blev ham bevilget, og de indbragte ialt 203 Rdlr. 15 Sk. (Pershist. Tidsskr. 5. R. VI, 56). — 9 f. n. Baronesse Bülow. Grevinde Anna Sophie Danneskjold-Laurvig (1745—87), g. m. Frederik Ludvig Ernst Baron Bülow (1738—1811), blev 1762 Kommitteret i Rentekammeret og Kammerherre, 1768 Staldmester og Generaladjutant. Deres Barn, om hvilket her er Talen, døbtes i Slotskirken 30. April 1765 (Christian Conrad). (Jvfr. Efterl. Pap. fra den Reventlowske Familiekreds VII, 465 f. Bau- u. Kunstdenkmäler des Königreichs Sachsen II, Dresden 1883, 72).

110,17. Bager. Claus Bager, f. 1718 i Bergen, 1740 Sekretær i danske Kancelli, 1742 Vicelagmand i Bergen, 1750 Justitsraad og

1760 Etatsraad, 1775 titulær Stiftsbefalingsmand i Bergen. † 1783 (H. K. Heiberg, Optegn. om Fam. Heiberg, 79 f.).

112,14. Luxdorph. Bolle Willum Luxdorph, f. 1716, blev 1744 Assessor i Højesteret, 1749 Generalprokurør, 1773 Deputeret i Kancelliet. Ved sin fremragende sociale Stilling, sin mangesidige Viden og varme Kærlighed til Videnskaben udøvede han i lang Tid en stor Indflydelse som litterær Smagsdommer. Hans eget Forfatterskab spiller ikke nogen stor Rolle.

114,5 f. n. Holm. Andreas Holm blev 1738 Generalkommissariatsskriver ved Landetaten, 1747 Krigsraad, 1755 Justitsraad, 1761 Kommitteret i General-Landets-Økonomi- og Kommercekollegiet, 1762 Amtsforvalter over Kallundborg, Dragsholm og Sæbygaard, dømt fra Embedet 1767, 5. Nov., ved Dom af Kammerretten.

115,4 f. n. Holst. Jakob Nikolai Holst, f. 1711, blev 1720 Kadet, 1732 Sekondltnt., 1740 Premierltnt. og Aaret efter Kaptajnltnt., fik 1746 Fregatten »Grevinde Laurvigen« at føre, som skulde besejle Amerika, Madagaskar og Afrikas Østkyst, han tilsatte Skibet paa den amelandske Kyst i Marts 1747, men frikendtes for Ansvar og blev 1756 Kommandørkaptajn. 1757—59 var han Amtmand i Vestindien, hvor han paadrog sig en Række Processer. 1762 førte han Orlogsskibet »Dronning Juliana Maria«, samme Aar fremkom han med det Foregivende, at Kongen havde gratuleret ham til Amtmand i Stavanger, men hans »alt for megen Frihed i at inkommodere Hs. Maj. personlig med sine egne Affaires« forspildte ham Hs. Maj.s Naade, saa at han for at eloigneres fra Hoffet blev beordret at modtage Enrollerings Chefsposten i Lolland (1764 22. Nov.). Han lod da opslaa Købebrev paa sin Gaard med følgende Ordlyd: Denne Gaard er tilkiøbs, men i det ene Hjørne skrev han: fuld af Respect for den Haand, som revser, ydmyg for den, som tillader og anraaber ikkun dem, som hielper. Han blev i denne Anledning kaldt op i Kollegiet og fik en Irettesættelse, men da han viste sig »immer meere og meere misfornøyet« blev han ved kgl. Kabinetsordre af 6. Dec. arresteret paa Nyholms Vagt, indtil han til Foraaret kunde føres til Munkholm. I Maj blev han transporteret til Citadellet Frederikshavn som Arrestant, frigivet efter Kongens Død 25. Sept. 1766, afskediget Aaret efter som Schoutbynacht med 1000 Rdlr. Pension, død 3. Maj 1769 fattig og forgældet (Klingbergs Registratur, Rigsarkivet. Hvad C. D. Biehl andet Steds (Sorø Akademis Indbydelsesskrift 1867, 38) meddeler om Holst, stemmer nøje overens med de ovenanførte faktiske Angivelser).

116,11. Rosenkrands. Frederik Christian Rosenkrantz (1724

—1802), 1763 Overkrigssekretær for Søetaten. 1767—70 Gehejmeraad i Konseillet. 1784—88 Statsminister.

120,7. Johansen. Frederik Johannsen (1712—83), Oberst og Chef for fyenske Reg., 1768 for Kronprinsens Reg., 1773 Generalmajor og Kommandant for Kbhvn.s Fæstning.

121,3. Ahlefeldt. Grev Conrad Vilhelm Ahlefeldt var Overkrigssekretær 1755—63 (26. Okt.). Han ledsagede Kongen i Juni 1762 til Hertugdømmerne. Major i Livgarden til Fods blev han 1740. — 1 f. n. Om Hestgardens Afskaffelse i Maj 1771 se E. Holm, IV, 2, 322.

122,14. Skat. Ekstraskatten af 23. Sept. 1762, H. C. Schimmelmanns Værk.

125,5. Holstein. Grev Johan Ludvig Holstein blev 1737 Præses i Generalkirkeinspektionskollegiet.

129,12. den Gaard. Nuværende Nr. 19 og 21 (gl. Matrikelnr. 4—5), den største Gaard paa Kongens Nytorv næst efter Grev Ahlefeldts Gaard (Hôtel d'Angleterre), Den blev bygget af Grovsmed og Stadskaptajn Michael Nitz, bgr. 23. Aug. 1786 fra Trinitatis Kirke, 76 Aar. 1778 ejedes Huset af Traktør Jens Winther (Indkvarteringslister, Raadstuearkivet).

131,1. Ahlefeldt. Hans Ahlefeldt (1710—80), fra 1759, Dec., Deputeret for Finanserne, senest Landdrost i Pinneberg og Gehejmekonferensraad (A. Friis: Bernstorffske Papirer I, 318. L. Bobé: Slægten Ahlefeldts Historie 1899, 142 ff.). Dorothea Biehls Fremstilling af hin Embedsbesættelse stemmer godt med Kendsgerningerne. 1764, 21. Sept., indstiller Rente- og Generaltoldkammeret Jens Frost til Kontrollørtjenesten ved Københavns Toldbod paa samme Vilkaar som Forgængeren, den nys afdøde Hans Henrik Lund, i Henhold til den Ahlefeldt af Kongen meddelte mundtlige Tilkendegivelse. Hans Schiønning blev 9. April s. A. Vejermester ved Toldboden og nævnes allerede 1770 som død. Ahlefeldt underskriver sidste Gang 19. Nov. som Deputeret (Gen.toldkammerets Relationer og Resolutioner 1764, 124. Bestallingsprot. 1760—71, 95, 110, 270). — 3 f. n. Waage. Engelbret Waager, Søn af en Murmester i Christiania, f. 1730, blev 1760 Kommitteret i Rentekammeret, 1761 Møntkommissarius, 1764, 21. Apr., virkelig Justitsraad, † 19. Jan. 1768: g. 1764 m. Anna Cathrine Jørgensen (Datter af Raadmand Søren Jørgensen), f. 1747, † 11. Maj 1817 i Kiel (g. 2. Gang m. Charles Frederic Iselin, † 1. Dec. 1804). Jvfr. Norsk hist. Tidsskr. 2. R. II. 147. Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds VI, 535. Danske Mag. 5. R. V, 149, 213.

136,9 f. n. Schouboe. Oluf Borch de Schouboe (1689—1763),

blev 1743 Justitiarius i Højesteret, 1758 Stiftamtmand i Aarhus Stift.

138.2 f. n. Colbert. Jean Baptiste Colbert (1619—83), den berømte franske Statsmand, hvis Maal var at gøre Frankrig til et Industriland ved Oprettelsen af Fabrikker og industrielle Foretagender, i hvilken Anledning han indkaldte Arbejdere fra alle Lande.

140.22. En fransk Hattemager. Franskmændene Douillacs og Cunys Hattefabrik, som indtil 1757 dreves i Gehejmeraad Berckentins tidligere Ejendom paa Hjørnet af Snaregade og Stranden (det nuværende Assistentshus). Foretagendet var fra først af anlagt i stor Stil, men kostede Staten henved 25.000 Rdlr. til ingen Nytte (C. Bruun: Kjøbenhavn III, 85). Douillac undveg i Efteraaret 1763 fra Kbhvn. C. D. Biehls skarpe Kritik af Bernstorffs merkantile Foretagender, der kostede Danmark enorme Summer, er fuldstændig retfærdig. Jvfr. Danske Mag. 5. R. V, 225. — 7 f. n. Den Maroccanske Expedition. I Foraaret 1751 sendtes en Ekspedition paa to Fregatter samt to Handelsskibe til Marokko for at indlede en Handelsforbindelse med den regerende Kejser. Som Underhandler fungerede Oberstltnt. af Ing. Jean Baptiste Descarrieres de Longueville, der afsluttede en Traktat med Marokko, men blev derefter sat i Fængsel af den mistænksomme Kejser. 1753 udsendtes atter til Marokko en Ekspedition, en hel lille Eskadre, der befriede L., og en ny Traktat afsluttedes. Medens Eskadren laa paa Saffias Rhed, sprang en af Fregatterne i Luften, og 132 Mand omkom (E. Holm: Danmark-Norges Hist. 3, II, 210 f.).

142.3 f. n. Wasserschleben og Jessen. Joachim Wasserschlebe (1709—87), fra 1738 Sekretær i Tyske Kancelli, 1760 Kommitteret i vestindisk-guineiske Rente- og Generaltoldkammer, 1768 Deputeret i Kommercekollegiet, Konferensraad. — Johan Frederik Vilhelm v. Jessen († 1768), ligeledes Kommitteret i Generaltoldkammer- og Kommercekollegiet. Sigtelsen mod Wasserschlebe har i hvert Fald næppe noget paa sig (A. Friis: Bernstorffske Papirer I—II).

144.13. En gammel Herremand i Holsten. Her sigtes vistnok til Claus Christoph v. Thienen, f. 1693, † 7 Dec. 1752, bgr. i St. Nikolaj Kirke i Kiel (Zeitschr. für Schlesw. Holst. Gesch. XXVII, 288).

145.3. Stocken. Christian v. Stocken 1694—1762 blev 1721 Assessor i Hofretten, 1734 i Højesteret, 1743 Konferensraad og 1746 Kammerherre; 1754 hvid Ridder og 1760 Gehejmeraad. Efter sin Fætter Schoutbynacht Henrik v. Brandt arvede han Gammelgaard.

Han døde 1762. Ved sit, Jægersborg 15. Okt. 1747 daterede Testamente, skrevet i »A. G. Moltkes eget Kammer«, indsætter han, hvis han bliver den længstlevende (hvilket blev Tilfældet), Moltke til sin eneste og retmæssige Arving, »af en oprigtig Højagtning, Kærlighed og Venskab for hans Person og Meriter som og af en skyldig Taknemmelighed«. »Gud har,« hedder det, »paa en besynderlig Maade bøjet mit Hjerte til ham og hans Børn.« (Afskrift i Specialia S, Rigsark.. Jvfr. E. Holm III, 2, 491, Anm. S. 58. Hist. Tidsskr. 4. R. II, 260.

151,6. President Brøer. Hans Brøer blev 1705 Hoffurer, 1707 Mundskænk hos Prins Christian, 1711 Præsident i Borgretten og Slotsfoged paa Københavns Slot, † 19. Febr. 1739; g. 13. Febr. 1710 m. Charlotte Dorothea Müller, † 1. Maj 1746, Datter af Infanterikaptajn Arendt M. og Charlotte Amalie, f. v. Peperlow (Fra Arkiv og Museum II, 214). De havde Børnene: Frederik Ludvig, f. 1709 (se nedenfor); Carl, dbt. 28. Marts 1712, † 15. Marts 1729; Sophie Hedevig, dbt. 16. Juli 1713 (C. D. Biehls Moder); Christian, dbt. 1. Marts 1715, † 1767; Louise, dbt. 1 Sept. 1717, † lille; Charlotte Amalie, dbt. 17. Febr. 1719, † lille; Charlotte Amalie, dbt. 17. Febr. 1720, † 1737. — 4 f. n. Mine Forældre. Christian Æmilius Biehl (Søn af Handelsmand, Vinhandler og Theskænker Claus Biehl og Margrethe Dorothea Jungvoss), f. 12. Sept. 1708, fra 1754 Sekretær ved det Kgl. Akademi samt Inspektør ved Charlottenborg Slot, † 29. Marts 1777, gift 18. Jan. 1730 med Sophie Hedevig Brøer (f. 15. Juli 1713, † 13. Okt. 1762). Hans Portræt, malet af Pilo, findes endnu paa Akademiet, gengivet i E. F. S. Lund: Danske malede Portræter, V, 19, og viser en Mand af usædvanlig Fedme i Ansigtet, hvilken Datteren synes at have arvet baade efter Faderen og Morfaderen. Hans Træk, der er ret frastødende, minder om Datterens. Biehl boede vistnok i den nordlige Fløjs Vestende ud mod Kongens Nytorv og Nyhavn, hvor der tidligere fandtes en særlig Indgang. Fra Vinduerne i Gaardens Hjørne kunde C. D. Biehl iagttage alle ind- og udpasserende P. Johansen: Det Kgl. Akademi for de skønne Kunster 1800—1904. Kbh. 1904, 409).

153,17. naskende. Efter det tyske naschen, slikke.

154,9. opdagede (transitivt): aabenbarede.

155,18. min ældste Oncle. Frederik Ludvig Brøer, dbt. 24. Nov. 1709, 1743 Sekretær i Politi- og Kommercekollegiet, 1746 Kancelliraad, 1771 Sekretær i Hof- og Stadsretten, † 1781, g. 1. G. 21. Maj 1743 m. Ingeborg Augusta Kreyer, † 1744 (Datter af Justitsraad Lorentz K.); 2. G. 9. Nov. Nov. 1746 m. Charlotte Elisabeth Bøefcke, f. 1727, † 1782 (Pershist. Tidsskr. 2. R. IV, 8).

156,2. Vedhaugen. Vedhaven laa nedenfor Proviantgaarden og Proviantbageriet helt ud til Havnen.

159,9 f. n. Staldmester Bülows Fader. Hans Henrik v. Bülow (1733—89), Gehejmeraad, Kammerherre og Staldmester, var Søn af Engelke v. Bülow, f. 24. Jan. 1691, blev 1695 Fændrik i Livgarden til Fods, 1697 Sekondltnt., Kammerjunker, 1702 Major i Bataillonen Württemberg-Oels, afsk. 1710, 1721 Hofmarskal hos Prins Carl, 1729 hos Prinsesse Sophie Hedevig, 1730 Amtmand i Tryggevalde, Assessor i Højesteret. Om hans Død er indtegnet følgende Notits i Gunderslev Kirkebog: 1740, d. 18. Oct., begravet i Gunderslov Kirke Engelchen von Bülou, Ridder af Dannebrog, for hen Marschall ved sal. Prince Carls Hof og Amtmand ofver Trygevelde Amt; var kommen fra Wemmeltoft (hvor hand boede) for at besøge Ober Cammer-Herre Carl Adolph von Plessen paa Gundersløfholm, hvor hand blef syg d. 5. Oct.; d. 8. dito loed Sygdommen sig kiende, at det var Smaakopper, blef og samme Dag bereedt. Smaakopperne kom nok jo mere og mere ud, men til Bedring loed det sig icke tegne, og laae saaledis i al Stilhed og Taalmodighed, indtil det behagede Gud ved en sal. Død at bortkalde ham d. 15. Oct. om Afftenen Klocken omtrent 10, gammel omtrent 48 Aar. Hans Frue var imidlertid paa Vemmetoft, hvor og nogle af den salige Herris Børn paa samme Tid af Smaakopper vare sengeliggende.

162,4 f. n. Peperlow. Gustav Vilhelm Peperlow blev 1706 Kadet, 1711 Sekondltnt., 1714 Premierltnt., 1719 Kaptltnt., 1735 Kommandørkaptajn, ÷ 1742, Søn af Johan Albrecht P., ÷ 1705, og Else Margrethe Bille (1668—1710) til Ourupgaard.

163,9. Miles. Frederik Miles, ansat 1741 i Krigskancelliet, 1742—43 Auditør ved Landkadetkompagniet, herefter til 1747 Gehejmesekretær hos Hertugen af Württemberg-Oels, 1762 Auditør ved Husarregimentet, 1765 ved den kombinerede Livgarde, 1772 Regimentskvartermester ved møenske hvervede Inf. Reg., Krigsraad, ÷ 10. Maj 1782.

169,2. Judikier. Elisabeth Lucie Kreyer, f. 8. Juni 1708 i Kbhvn., ÷ 1. Juni 1778, Datter af Assessor i Højesteret, Justitsraad Lorentz Kreyer og Sara Sohl, g. 11. Juni 1731 m. Kommandørkaptajn Nicolai Peter Judicher, f. 21. Okt. 1705, ÷ 15. (18.) Marts 1748. — Fru Judicher byggede o. 1755 Skovlyst ved Gjelshus, som hun 1776 solgte til Skuespiller Adam Gottlob Gielstrup (Data efter Kisteplader i Holmens Kap. Hofmann: Fundationer VII. Skøde og Panteprotk. i Landsark.).

173,1. Ramshart. Peder Ramshart, dbt. 1. Apr. 1723 i Holmens Kirke (Søn af en Premierltnt. i Søetaten), 1740 Kadet, 1746 Se-

kondltnt., permitteret Jan. 1748 paa en Rejse til Holland. 1752 Premierltnt., 1755 Kaptajnltnt., † 1. Aug. 1756. Han ægtede 1755 Maria Christiana Rothe (Mil. Enkekasse 1915).

180.18. Felix Osten. Frederik Felix v. der Osten (1709—62), den Gang Kaptajn i Livgarden til Fods, senest Oberst ved sjællandske nationale Inf. Reg. (L. Bobé: Efterladte Pap. fra den Reventlowske Familiekreds VII, 527).

181,15. La paysanne parvenue. Le paysan parvenu, 1735, Roman af Pierre Charlet de Chamblain de Marivaux (1688—1763). Forfatter af Romaner og Skuespil.

184.7 f. n. Ellebracht. Carl Henrik v. Ellebracht (Ellebrecht), f. 1730, 1749 Sekondltnt. i lollandske hvervede Inf. Reg., 1762 Fløjadj. hos Kongen, 1766 Kapt. i Livgarden, 1768 Generaladjutant hos Kongen, 1773 Kommandør for 2. sjæll. nat. Bat., 1779 Oberstltnt., 1789 kar. Oberst, † s. A. (J. C. W. Hirsch: Danske og norske Officerer 1648—1814, Kgl. Bibl.).

186,14. overalt = overhovedet.

189,5. Fratzer, af det tyske Fratzen, Grimasser, Narrestreger, Fjanterier. — 7 f. n. forbed. bed i mig (verbeissen). — 2 f. n. Triset, d. e. Tré-sept, Triset, et Kortspil.

190,6. desoeuvert, af désoeuvrer, sætte fra Forretningerne. — 7. Frøken Bøfcke. Sara Maria Bøfecke, f. 1726, † 1762, Datter af Landsdommer, Assessor i Hofretten Conrad B. og Magdalene Kreyer (hvis Søster var gift med C. D. Biehls Morbroder). — 8. Grev Laurvig se S. 265. — 8 f. n. Risbrigts. Vistnok Kommandør i Søetaten Volquard Riisbrigh (1719—91), g. m. Christiane Sophie f. Andresen, næppe Børge Riisbrigh (1731—1809), fra 1760 Dekan paa Klosteret og fra 1767 Professor i Logik og Metafysik ved Universitetet. Denne døde ugift.

192,2. Bornemann, se S. 97.

193,1. Destouches. Philippe Néricault Destouches (1680—1754), fransk Lystspilforfatter, i den halvt komisk, halvt rørende Genre. Blandt hans mange Lystspil er bekendte Le philosophe marié (1727), Le glorieux (1732) og L'amour usé (1742).

194,12 f. n. Gresset. Jean Baptiste Louis Gresset (1709—77), fransk Digter, særlig bekendt ved sit satiriske Digt »Vert-Vert« (1734) og Komedien »Le méchant« (1747).

195,17. L'homme singulier, »Det besynderlige Menneske«, opførtes første Gang 18. Juni 1762 (Overskou II, 268). — Le poète campagnard, »Landsbypoeten«, blev først spillet 13. Okt. 1762.

196,1 f. n. Bartholin. Caspar Christoffer Bartholin (1700—65), Justitiarius i Højesteret, Konferensraad.

197.13. Reverdil Elie Salomon François R. (1732—1808), Schweitzer af Fødsel, først Lærer i Fransk og Mathematik ved Kunstakademiet, fra 1760 Lærer hos Kronprins Christian, fra 1766 Kongens Forelæser og Kabinetssekretær, afsk. Okt. 1767, atter indkaldt 1771 for at være Kongen til Selskab, forlod Landet ved Struensees Fald. Hans Memoirer er en vigtig Kilde til Tidsperiodens Historie. — Soliman den anden. Soliman den Anden, Comoedie udi 3 Acter. Oversat af det Franske efter Herr Favarts Soliman Second. Sorøe 1763. Den anonyme Forfatter af Fortalen meddeler i samme, at »Oversættelsen er af et Fruentimmer«. Stykket gik i C. D. Biehls Oversættelse første Gang over Scenen 8. Okt. 1770 til Musik af Sarti, i hvilket Caroline Halle Walter som Roxelane gjorde stor Lykke (Overskou II, 440). 1776, 16. April, genoptoges den paa Repertoiret, i Følge Plakaten »med Arier og Chor, componerede af Hr. Secretair Walter.« Soliman spilledes da af Rose, Roxelane af Mad. Walter; 30. Dec. s. A. opførtes den atter med Musik af Sarti. — 18. Gesner. Salomon Gessner (1730—88) fra Zürich, Idyldigter; hans Epos »Der Tod Abels« udkom 1758. — 20 Philibert Claude Philibert (1711—84), fra Genf, Boghandler, boende paa Kongens Nytorv, en intelligent og foretagsom Mand, fra hvis Forlag der udgik et betydeligt Antal typografisk smukt udstyrede Værker (D. L. Clément: Notice sur l'Église réformée française de Copenhague, 1870, 53). — 1 f. n. Bornemanns Kone. B. blev 1762 gift med Thalia Storm († 1779), Datter af Toldskriver Anker S.

198.9. Colardeau's Caliste, en Omarbejdelse af Rowes »The fair penitent«, opførtes 20. Febr. 1764 (Overskou II, 329). Caliste. En Tragoedie i fem Acter. Oversat i Danske Vers af det Franske Sprog, efter Hr. Colardeaus Original. Kbh. 1765. Fortale af C. E. A. Bøttger. — 10 f. n. Augustin. Johan Samuel Augustin (1715—85), Holstener, studerede i Tyskland, blev 1750 ansat ved Krigskancelliet i Kbhvn., 1757 1. Sekretær, tillige astronomisk Forfatter, Medlem af Videnskabernes Selskab, 1785 Etatsraad. — 7 f. n. Hielmstierne, se S. 90. — 5 f. n. »Selskabet til Forfremmelse af de skjønne Videnskaber og til Smagens Udbredelse« stiftedes 1759 (F. Rønning, Rationalismens Tidsalder I, 94). — 4 f. n. Sneedorff. Jens Schielderup Sneedorff (1724—64), fra 1751 Prof. jur. et polit. i Sorø, Udgiver af »Den patriotiske Tilskuer« (1761—63). Jvfr. Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds III, 101. — 1 f. n. Thomas. Antoine Léonard Thomas (1732—85), Historiograf ved de kgl. Bygninger under Ludvig XVI., skrev en Række for deres rhetoriske Kunst berømte Lovtaler, deriblandt Éloge de René Du-

guay Trouin, Paris 1761. paa dansk i Forsøg i de skiønne og nyttige Videnskaber 1764, I, 2. St. 99 ff.

199,6. Sully Lovtale. Éloge de Maximilien de Béthune, duc de Sully. 1763. C. D. Biehls Oversættelse har Titlen: Lovtale over Maximilian de Bethune, Hertug af Sully. Oversat af det Franske. Kbh. 1764. Fortale, dat. Kbhvn. 12. Dec. 1764, undertegnet: Forlæggeren (d. e. Hofbogtrykker Nicolaus Møller).

201,15. Gouverneuren. Grev Conrad Vilhelm Ahlefeldt.

202,5 f. n. Goldonis »Den kærlige Kone« opførtes herhjemme første Gang 10. Dec. 1760 (Overskou II, 240).

206,10. »Den kærlige Mand« opførtes syv Gange i Træk med stort Bifald (Danske Mag. 5. R. V, 236. Lærde Tid. 1765, Nr. 1 ff. P. Hansen, Den danske Skueplads I, 259 ff.).

207,8. Carstens. Adolph Gotthard Carstens (1713—95) blev 1738 Sekretær i Tyske Kancelli, 1761 Etatsraad og 1768 Konferensraad. 1771 blev han Overprokurør for Hertugdømmet Slesvig og de kgl. tyske Provinser, 1780 Direktør i tyske Kancelli, 1772—77 var han Medlem af Theaterdirektionen. Han er hæderlig bekendt som Embedsmand, Dyrker og Beskytter af Kunst og Videnskab og var tillige en ualmindelig tiltalende Personlighed.

208,2. Mølmann. Bernhard Møllmann (1702—78), 1748 Bibliothekar ved det Kgl. Bibliothek, Holbergs Efterfølger som Professor i Historie og Geografi; uproduktiv som lærd og temmelig uduelig som Embedsmand.

209,14. Haarkløveren opførtes 16. Jan. 1764 (Overskou II, 322). — 1 f. n. Den listige Optrækkerske gik første Gang 16. Okt. 1765 (ib. 335).

210,1. Den forelskede Ven opførtes 27. Okt. 1765. — 3. Den kierlige Daatter blev givet 18. Jan. 1768 (Overskou II, 390). — 10. fisle: bagvaske, føre Sladder.

211,2. Træskov. Michael Treschow, f. 1741, blev 1764 Cand. jur., 1771 Assessor i Højesteret, 1776—78 Medlem af Direktionen for det Kgl. Theater, 1784 Konferensraad, 1800 Amtmand i Roskilde Amt, adlet 1812, ÷ 1816, Forstander for det Kgl. Danske Selskab for Fædrenelandets Historie og Sprog. Hans Farbroder, hvis Bogauktion her omtales, var Præsten Gerhard Treschow (1703—65), Sognepræst ved Trinitatis Kirke, Forfatter af Værket »Danske Jubellærere« (1753).

213,2 f. n. Major Møller. Sikkert Peter Georg Müller (f. 1702), 1759 Major i Artilleriet i Rendsborg, hvor han ved en Granatsprængning viste sin Snarraadighed og Styrke, var afgaaet 1764. Havde i 2. Ægteskab 14 Børn, giftede sig 1762 3. Gang.

214,9. Saly. Jacques François Joseph Saly (1717—76), Professor og Medlem af det kgl. Akademi i Paris, havde udført Ludvig XV.s Statue til sin Fødeby Valenciennes, da han 1753 indkaldtes til Kbhvn. for at modellere Kong Frederik V.s Rytterstatue, som Asiatisk Kompagni bekostede rejst paa Amalienborg. Han fik anvist Bolig paa Charlottenborg og blev 1754 Direktør for Kunstakademiet. — 11. Ambassadeur. Fransk Ambassadør i Kbhvn. 1753—66 var Jean François Ogier (Hist. Arkiv 1879, I, 321—41). — 4 f. n. De fremmede Officierer. Tjeneren Henrich fortæller Pernille i »Den forelskede Ven« (IV, 3), at hans Herre Hr. v. Pralendorfs Navn »var en Skræk og Rædsel for Fjenden, og alle Generalerne viste stor Agt for ham«. »Dette fortrød de indfødte Officerer paa, at da de ikke torde vove sig til at komme ham nær, saa søgte de at sværte ham hjemme. De skrev her ind, at han havde forladt sine Folk og søgt at redde sig ved Flugten.« Herefter maa »fremmede« i Teksten være en Distraktionsfejl for »indfødte«.

215,4. Marechal Broglie. Victor François Hertug af Broglie, Marskal af Frankrig (1718—1804). — 1 f. n. Fabelen. Jacob Christian Bie: Originale Danske Moralske Fabler I. Kbh. 1767. S. 80 ff. Den lærde Gaas.

218,12. Ræder. Vilhelm Ludvig v. Rheder (1703—82), Direktør i Generalpostamtet og Konferensraad (Fra Arkiv og Museum II, 213). — 18. Frederik V.s Rytterstatue blev opstillet 16. Aug. 1768 (C. Bruun: Kjøbenhavn, III, 251 ff.). — 22. Gor. For at støbe Statuen i Bronce indkaldtes 1757 Broncestøberen Pierre Gor (ib. 257).

221,4. C. D. Biehls Ansøgning om Pension er trykt i Pers.hist. Tidsskr. 5. R. VI, 97 f. Generalpostdirektionen indstillede Begæringen til Kongens Godtbefindende. Ved kgl. Resolution af 22. Apr. 1769 bevilgedes hende en aarlig Pension af 150 Rdlr., der dog først skulde tage sin Begyndelse, naar de allerede bevilgede Pensioner var naaede til Hævning. — 14. Holmskiold. Johan Theodor Holmskjold (1731—93), først Professor i Medicin og Naturhistorie i Sorø, senere Generalpostdirektør, Kabinetssekretær og Hofchef hos Enkedronning Juliane Marie, Gehejmeraad. Som Botaniker er han fortjent ved sit Værk over Svampe. — 19. Cesar. Julius Cæsars Hustru Cornelia Cinnas Datter (Svetonius I). — 5 f. n. Om Frihed og Eiendom, et Prisdigt, optaget i de skønne Videnskabers Selskabs Skrifter, Kbh. 1772, 10. Stykke.

222,17. Min Broder. Carl Biehl, f. 1732, blev 1757 Fændrik i holst. hvervede Inf. Reg., 1760 Sekondltnt. i Husarregimentet, 1767 Premierltnt., 1768 til sjæll. Inf. Reg., 1783 Kompagnichef. afsk. 1785

med 300 Rdlr. Pension, 1801 Major og Kommandør for 7. Bat. af fyenske Landeværns Reg., afsk. 1808, † 9. Aug. 1819, gift 1785 m. Christiane Sophie Hildermann, † 24. Sept. 1801, 57 Aar gl., Datter af Justitsraad og Bogholder i Partikulærkontoret Stephan Gotfred Hildermann.

223,11. Den prøvede Troskab. Theaterplakat (i Udgiverens Eje): Mandagen den 31. Jan. 1774 | aabnes igien | Den Kongelige Danske Skueplads | Ved Hans Kongelige Majestets Ankomst. | og i Anledning af | Høyst-Sammes Høytiidelige Fødsels-Dag | med | Den prøvede Troeskab, | Et Nyt Synge-Spil, i 3 Acter, af Jfr. Biehl, | hvortil Musiquen er sadt nye. | — Personerne: | Wolder, Hr. Suhm. | Lene, Jfr. Halle. | Haldan, Hr. Schwartz. | Signe, Jfr. Morel. | Uller, Hr. Lange. | Kuætter, Hr. Musted. | Herthe, Jfr. Winter. | En Skyts Engel, Hr. Urberg. | Elskovs Gud, lille Obel. | . — Med tilhørende Entreer | Componeret af Hr. Bark. — Jvfr. om Opførelsen Overskou III, 47. — 4 f. n. Du Tellie. Mad. Mimi Dutillet, født Prin, gift med den franske Skuespiller Dutillet, blev engageret 1768 med 1000 Rdlr. Gage; hendes Mimik, Ynde og Elskværdighed skaffede hende under sit Ophold her (indtil 1783) Tilnavn af »den uforlignelige« (Overskou II, 384, 99; III, 267 ff.).

224,4. Warnstedt. Theaterchefen Hans Vilhelm v. Warnstedt (1743—1817), om hvem se Indledningen.

225,11. Metzburg. Frantz Leopold Friherre von Metzburg (1746—89), fra 1774 Chargé d'affaires i Kbhvn., hvor han udgav en Oversættelse af Bianchis nedennævnte Værk, død som kejserlig Administrator af Konsulatet i Jassy. — Delitala. Kopier af Breve fra Delítalá, daterede Escorial Nov. 1776, i hvilke han erklærer sig ude af Stand til at indfri de af ham i Kbhvn. til Ernst Schimmelmann udstedte Veksler (Arkivet paa Lindenborg). Chr. Stolberg kalder ham (Dec. 1775) »der pestiferirte Delitala« (Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds VIII, 157). Biehls Oversættelse af Don Quixote med Titlen: Den sindrige Herremands Don Quixote af Mancha Levnet og Bedrifter, forfattet af Miguel de Saavedra. Oversat efter det i Amsterdam og Leipzig 1755 udgivne Spanske Oplag af Charlotta Dorothea Biehl. I—IV, 1776—77). Tilegnet Monsieur Emanuel Delitala. Fortalen dateret Copenhague ce 22 juillet 1776. — 13. Bianci. Abbate Isidoro Bianchi fra Cremona (1733—1807), Historiker og Arkæolog, forsøgte sig som Forfatter i alle Videnskaber, Calmaldolenser i Avellana, senere Lærer ved det ærkebiskoppelige Kollegium i Monreale paa Sicilien. Han fulgte 1774 med den neapolitanske Gesandt Prins Raffadale som dennes Privatsekretær til Kbhvn., hvor han udgav Meditazioni sù varj punti di

felicità pubblica e privata, Copenhague. 1775, oversat af C. D. Biehl: Betragtninger over adskellige Puncter af den almindelige og private Lyksalighed. Kbhvn. 1774). Oversættelsen er tilegnet Til Herr Hans Friderich Wolert. Med Tillæg: Belønningerne, der tilkomme dydige Indbyggere. Kbhvn. 1775. I Bianchis Sullo stato delle scienze e belle arti in Danimarca dopo la metà del secolo XVIII, Cremona 1808, omtales C. D. Biehl S. 89.

226,5. Berger. Johan Just v. Berger (1723—91), Livmedikus, Konferensraad, se bl. a. Efterl. Pap. fra den Reventlowske Familiekreds III, 61 ff.

227,9. Laurent. Pierre Laurent d. æ., f. o. 1729, indkaldt o. 1752 fra Paris og ansat som Hofdansemester, ÷ 1807 i Paris (C. D. Biehls Breve om Kong Christian VII, 186 f. Efterl. Pap. fra den Reventlowske Familiekreds VII, 470). — Ved Kabinetsordre af 30. Apr. 1777 fik Laurent, hvem Kongen for lang Tid siden havde givet Løfte paa Slotsforvaltertjenesten, Bolig i det mellem Charlottenborg Slot og Gjethuset beliggende lille Hus, der i den Anledning skulde istandsættes i Løbet af Sommeren, medens Tjenesten overlodes til Kancelliraad Hoyer. Ifølge Kabinetsbefaling af 21. Aug. s. A. bestemtes det, at Huset, »der vanzirer Pladsen«, skulde nedrives inden 1. Okt., »indtil hvilken Tid den afdøde Slotsforvalters Dotter deri tillades at blive boende«. Samtidig anvistes Laurent 200 Rdlr. aarlig i Huslejegodtgørelse. Charlottenborg Slotshave, som Statsminister, Admiral Rømeling havde forpagtet i Tidsrummet Juni 1774—1782, blev ifølge Skrivelse fra Danske Kancelli af 6. Sept. 1777 til Rentekammeret anvist Kbhvns. Universitet til Indretning af den ny botaniske Have (Rentekammerets Rel. og Res. Prot. 1777, Nr. 58; 1778, Nr. 22 og 29). Det 30. Dec. 1777 affattede Inventar over Sidebygningerne til Charlottenborgs Slot og dets Have indeholder adskillige interessante Enkeltheder. Ud til Nyhavn laa Gartnerens Hus, 39¼ Alen lang Grundmur og 8 Alen dyb, i 6 Fag og en Etage høj. Indgangen var fra Nyhavn; videre et Materialhus, 32 Alen lang, 8 Alen bred, 2 Etager høj. Slottets Have var indhegnet af et 210 Alen langt Plankeværk; i Haven en Park, »klædt med Stolper og Planker, samt en Trætrappe med 6 Trin, ved samme et Bassin af tilhugne Kampesten, hvorpaa en Løve af Bly; en anden Park (50 Alen lang), beklædt med Pæle og Planker samt Nedgang af 3 Trapper, hver med 3 Trin, saa og en Blyfigur paa et Postament af Træ« (Kgl. Res., Kbhvns. Civiletats Kontor). Ifølge Mandtallet 1762 i Anledning af Ekstraskatten boede paa Charlottenborg: Christian Æmilius Biehl, Datteren Charlotta Dorothea og Sønnen Carl (f. 22. Juli 1732), Ltnt., samt hans Datters Pige, en Stuepige.

en Kokkepige og en Tjener. — Pellegrino Gaggiotti, Kgl. Hofsanger. — »Journet, Sculpteur de la Statue Equestre du Roi, ma femme Françoise Journet, mon fils Jacop, agé d'un an«. — »Jacques Saly, Directeur, François Saly, mon Père, Rosalie Saly, ma Soeur.« — »Beauvallet, Mouleur pour la statue equestre, íeme de Beauvallet; Charlotte Beauvallet, agé de 10 ans et trois mois, Nicolas Beauvallet, agé de 6 ans et demy, Terese Beauvallet, agé de 4 ans.« — »Elie Salomon Reverdil, Professor; Samuel von Kirchberg, Kgl. Dän. Legations Rath.« — Peder Ascanius Helt, Hist. nat. Professor. — »Gerhard Morell, adj. Kunst-Kammer-Verwalter, Maria Elisabeth Morell, dessen Ehe Frau.« — »Carl Gustav Pilo, Professeur veid Maler Accademiet och Hoff Skildrer; Hustru Charlotte Amalia Dimar; Christian Sparkier, Copiist; Christian Almer, Lerling; Herman Kofot, Lerling.« — »Nicolas Henry Jardin, Intendant des Batiments du Roy, etc.; Marguerite Brochard, Gouvernante; Dominique Remy, Soldat.« — »Joh: Mart: Preisler, Kgl. Hof Graveur u. Professor, eine Tochter Johanna Charlotta Sophia, von 8 Jahren; u. 2 Söhne Joachim Daniel, bey nahe 7 Jahr, u. Johan Georg von 6 Jahren. Mein Schwager, ein gebohrner Mecklenburger Joh: Georg Schuckmann, vorm. Secretaire bey dem teutschen Contoir der Hanse-Städte zu Bergen in Norwegen; Informator L. E. Michaelsen, des heil. Predigeramts zu Lüneburg Kandidat.«

227,14. Hoyer. Cornelius Hoyer (1741—1804), Miniaturmaler, Professor. — 20. Mejorada. Spansk Gesandt i 1777 var Pedro de Souza Marquis de Mejorada.

228,5. Morels Enke. Gerhard Heinrich Mathias Morell (1710—71), Maler, Kunsthandler og 1765 Kunstkammerforvalter, boede paa Charlottenborg, gift med Marie Elisabeth Deroden (1707—72) fra Hamborg.

229,12. Godske Moltke. Joachim Godske Greve Moltke (1746—1818), Søn af A. G. Moltke, 1772 Dep. i Finanskollegiet og 1773 1. Dep. i Generaltoldkammeret, 1776 Chef for Finansadministrationen, 1781—84 Statsminister, 1813 Finansminister. — 15. Harsdorff. Caspar Frederik Harsdorff (1735—99), 1766 Professor ved Akademiet, 1770 kgl. Hofbygmester. — 3 f. n. Bredal. Niels Krog Bredal (1733—78), fra 1771 Direktør for det Kgl. Theater. Hans bekendte Syngestykke »Tronfølgen i Sidon« blev ved dets Opførelse (25. Nov. 1771) Anledning til et heftigt Slagsmaal mellem Officerer og Studenter.

230,11. Wessel. J. H. Wessels uopførte fantastiske Komedie »Anno 7603« (1785), en Satire paa Kvindeemancipationen. — 1 f. n. Wessel ansattes 1779, 27. Dec., som Theateroversætter paa samme

Vilkaar som Student A. G. Thoroup, der intet havde ydet og som oversatte slet (J. H. Wessels Samlede Digte, ved I. Levin, 1878, XCIV). — 17. Linde. Gabriel Linde, Kasserer ved Partikulærkammeret.

231,6 f. n. Cervantes. Oversættelsens Titel lyder: Lærerige Fortællinger af Miguel de Cervantes Saavedra. Oversat af det Spanske efter det i Haag 1739 udgivne Oplag af Charlotta Dorothea Biehl, 1—2, 1780—81.

232,3. Grev Holst. Christian Frederik Greve Holstein (1735—99), Direktør i Generalpostamtet, 1766 Overhofmester hos Dronning Caroline Mathilde, 1772 Overhofmarskal, 1780 Overjægermester. 1763 tiltraadte han Besiddelsen af Grevskabet Ledreborg. I Aarene 1778—80 var han Medlem af Overtilsynskommissionen ved det Kgl. Theater samt af den bestandige Direktion (G. Kringelbach: Civile Direktioner og Kommissioner, 1899, 91 f.). — Schack. Engel Carl Ernst v. Schack (1750—1811), 1780—84 Overhofmarskal, ligeledes Medlem af den førnævnte Kommission og Direktion. — 7. Zoëga. Johan Zoëga (1742—88), 1779 Kommitteret og 1784 Deputeret i Finanskollegiet. — 9. Møller. Nikolaus Møller, Hofbogtrykker.

233, 1 f. n. Jacobi. Christian Frederik Jacobi (1739-1810), fra 1772 Lektor hos Christian VII. og Assessor i Højesteret, Medlem af den ovennævnte Overtilsynskommission ved Theatret, havde levende dramatiske Interesser og skrev selv Komedier.

234,6. Eichsted. Hans Henrik v. Eickstedt (1715—1801), General, Kommandant i Kbhvn. og Statsminister, bekendt fra sin Deltagelse i Katastrofen 17. Jan. 1772, havde 1772—84 en fremtrædende Indflydelse som Medlem af Overdirektionen for Theatret.

235,10 f. n. Drage Dukke. Trylledukke, der kan drage Penge og Held til sig. Ordet kendes bedst fra Titlen paa Enevold de Falsens Syngespil Dragedukken (1797).

238, 1 f. n. Naumann. Johan Gottlieb Naumann (1741—1801), fra Sachsen, Komponist, opholdt sig 1785—86 i Kbhvn. for at omordne det kgl. Kapel.

240, 4. Walter. Caroline Frederikke Walter, f. Halle (1755—1826), den bekendte Skuespillerinde.

TIL INDLEDNINGEN.

Side IX, Linje 4. Jvfr. Johan Bülows Selvbiografi, udg. af Aage Friis i Dansk Tidsskrift 1899, 406 ff., 474 ff. S. 485 angiver J. Bülow 1773 som Tidspunktet for sit første Møde med C. D. Biehl. Iøvrigt henvises til Indledningen til min Udgave af C. D. Biehls Breve om Kong Christian VII.

X.15. Jvfr. F. Rønning, Rationalismens Tidsalder I, 103, 240 ff.; II, 271, 76, 341, 59 f., 64 f., 90. — 8 f. n. en velkiendt Dame. Jvfr. Pers.hist. Tidsskr. 3. R. V, 65. Vistnok Charlotte Amalie Friis, g. m. Generalkrigskommissær Conrad Daniel Wodroff (1725—99), om hvem se Dansk Biografisk Lexikon XIX, 127.

XI. 11. Blandt samtidige, der i Don Varino, Hovedpersonen i C. D. Biehls Fortælling »Den falske Ven eller hertil og ikke længer« (Moralske Fortællinger II, 1781, 75 ff.) genkendte H. V. v. Warnstedt, kan nævnes Komponisten Poul Rasmussen (Pers.hist. Tidsskr. 3. R. V, 65). At Ligheden var let at finde, skal det følgende vise. Warnstedts Fader, Kaptajn ved Bergenhusiske Regiment, var ganske forgældet og kom 1755 fra Norge til Kbhvn. for at søge Forfremmelse. En Morgenstund fandtes hans Lig drivende i Frederiksholms Kanal. Enken levede »i yderste Armod og Elendighed« i Stubbekøbing (Efterl. Pap. fra den Reventlowske Familiekreds IV, 286). Uden Tvivl var det Næringssorg, der drev ham i Døden, og hans sørgelige Endeligt vakte megen Opsigt. Hos C. D. Biehl hedder det, at Don Varinos Fader, af tysk adelig Slægt, kom fra Recanati til Rom for i sine trængende Omstændigheder at søge en Befordring. »Den ulykkelige Mand blev en Morgen funden død i Tiberen, uden at man erfarede Aarsagen til denne Ulykke. Enken sad tilbage, hjælpeløs og forladt, med fire uopdragne og umyndige Børn.« Sønnen Don Varino vokser til, medens hans mange slette Egenskaber stadig udvikler sig. Han slutter Venskab med en Dreng paa 14—15 Aar, der spillede ypperligt Guitar. Forholdet drog »den skændige Fortrolighed efter sig, for hvilken der faldt Ild ned af Himlen til at fortære Sodoma og Gomorrha«. Beskyldningen mod Warnstedt for at være Homoseksualist er næppe greben ud af Luften, den findes hyppigt fremført i samtidiges Breve. Sig selv har C. D. Biehl skildret som Don Carlos. En videre Sammenligning mellem hendes Fortælling og min paa utrykt Materiale hvilende Biografi af Warnstedt i »Biografisk Lexikon« viser, hvor nær hun i sin Skildring har holdt sig op til Originalen. Selv hans Brevstil har hun karikeret.

XV.9. Det var min Hensigt, til nærværende Bog at knytte en Oversigt over C. D. Biehls og J. Bülows historiske Forfatterskab, ledsaget af en udførlig Registratur over deres haandskrevne Efterladenskaber, der opbevares dels i Rigsarkivet, det kgl. Bibliothek og Sorø Akademi. Af forskellige Grunde, bl. a. det nødvendige Gennemsyn af de paa Bækkeskov opbevarede Bülowske Papirer, har jeg foreløbig maattet lægge Opgaven til Side.

REGISTER.